

Sakine Cansız (Sara)

3.Cilt

Hep Kavgaydı Yaşamım

3.Cilt

Hep Kavgaydı Yaşamım

Sakine Cansız (Sara)

ram

ram

Hep Kavgaydı Yaşamım

III. Cilt

Sakine Cansız

AramAnı

Editör: Ulaş GÜLDİKEN

Kapak Tasarımı: Pınar ALKAN

Mizanpaj: Zafer TÜZÜN

1.Baskı: Mayıs 2015

Baskı ve Cilt:

Gün Matbaacılık

Reklam Film Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.

Beşyol Mah. Akasya Sok. No: 23/A

Küçükçekmece-İstanbul Tel: 0 (212) 580 63 81

ISBN: 978 - 605 - 4986 - 93 - 4

Aram Basım Reklam ve Yayıncılık

Huzurevleri Mah. Sıtkı Göral Cad. Kurdi-Der Binası Kat3/3

Kayapınar / Diyarbakır **Tel:** 0 (412) 238 30 71

İstanbul Şube: Bahariye Cad. Kafkas Pasajı No: 33

Kadıköy / İSTANBUL **Tel:** 0 (531) 258 46 66

email: info@aramyayinevi. com

Hep Kavgaydı Yaşamım

III. Cilt

sakine cansız

AramAnı

Sakine için birkaç söz

İnsanın ruh dünyasını en dolaysız halde anlatan ‘anı’ türüdür. Anı gerçektir. En yalın haliyle beyaz sayfaya dökülen insan gerçekliğidir. Anı, anıyı anlatanın kendisidir. İşin içerisinde zaman zaman olay ve olguların yorum, değerlendirme, anın yorumsal ve analizli hali oluyor.

Çıplak gerçekler üzerinde inşa edilen anılarda kurgusal ve dünsel soyutlama hali olmadığından anı, anıyı anlatanın çıplak gerçekliğini de gün yüzüne çıkartmış oluyor. ‘Anı, anıyı anlatanın aynasıdır’ demek abartılı olmayacaktır. Aynanın yansımaları olan herhangi bir nesne, gerçeğin ayna kristalından yansıyan gerçek halidir. Yani soyut, gerçeğin dışında olan bir yansımanın sübjektif durumu değildir. Soyut bir halin yansıma biçimi olan objektif bir hal olarak karşımıza çıktığını gayet iyi biliyoruz...

Bundan Sakine Cansız arkadaşın anılarına gelmek istiyorum. Sakine Cansız arkadaşı artık tanımayan yok gibi. Şehadetten önce de tanınan, şehadetten sonra da bir bütün olarak bilinen bir şahsiyet haline geldi. Ve artık herkes Sakine Cansız arkadaşın ne kadar dobra olduğunu da gayet iyi biliyor. Gerçekten de öyleydi Sakine arkadaş. Doğru bildiğini yapan, inandığı şey için bıkip usanmadan koşmasını, yanlışa karşı dik durmasını, gerçeklere ulaşmak için yapması gereken neyse onu yapmasını, hakikat ve özgürlük için başını tereddütsüz bir biçimde vermesini bilen bir devrimci olduğunu da bulunduğu her ortamda herkese göstermiş, kanıtlamıştır.

Elinizdeki kitap, Sakine arkadaşın üçüncü ve son anılar dizisidir. Diğer ciltlerde olduğu gibi bu ciltte de her şeyi tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor. Yine dobra dobra, yine açık sözlü, yine “Acaba kim ne der?” kaygısına kapılmadan kalemine yükledikçe yüklenmiş. Satır-

lar arasından değil, her satırında, her cümlesinde Sakine vardır yine. Yine hayatın ‘ayrıntı’larını anlatmış. Kimsenin fazla önemli görmediği, ama gerçekten de çok önemli olan, kimsenin fazla dikkate almadığı ama gerçekten de dikkate alınması gereken, herkesin es geçtiği ama gerçekten de es geçmemesi gereken yaşamın gerçek özünü dile getirmiştir. Yine eleştiri, yine özeleştiri ve yine gelişmeleri, yaratılanları, ortaya çıkan olguları yeterli bulmama hali.

Çok iyi biliyoruz ki Sakine arkadaş, hiçbir zaman varolanla yetinmezdi. Ne kadar çalışılırsa çalışılsın, ne kadar yaratılırsa yaratılsın, ne kadar savaşılsa savaşılsın, ne kadar mücadele edilirse edilsin hep şunu derdi: “Sonuçta hâlâ köleyiz, halkımız hâlâ özgür değil, hâlâ dört devletin sömürgesi konumunda ve hâlâ ölüyoruz, öldürülüyoruz, işkencelere maruz kalıyoruz. Bu nedenle ne kadar çalışsak da yetmez. Yeterli olmanın ölçütü, özgürlüktür. Ne zaman ki halk olarak özgürleşsek işte o zaman, “Tamam, bu kez gerçekten iyi çalıştık,” deriz.”

Eğer birisi için, “Bıkıp usanmadan, sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar çalışıyor ama yine de çalışmaktan usanmıyor,” denilecekse, işte o Sakine arkadaştır. Gerçekten de bıkip usanmadan çalışıyordu. Oturmak, iş yapmamak, boş durmak, öylesine zamanı harcamak onun felsefesinde yeri olmadığı gibi, öyle kimselere selam bile vermezdi. Onlara, “Toplumlar çürüten, insanlığa tembelliği yaydırtan kişilikler,” derdi. “Emek sarf etmeyenler sevilmez,” derken, bunları kastediyordu. Sevgi ile emeği iç içe, birbirine bağlı ve ayrılmaz iki olgu olarak ele alır ve insanlara, sevgiye ve emeğe yaklaşımı da bu temelde olurdu. Emeğe saygı duyduğu kadar hatalara karşı da bir o kadar tepkiliydi. Tepkiliydi ama dıştalan, kestirip atan değil, kazandıran ve eğiten tarzda bir tepkiye sahipti. “Bir insanda eğer kazanılacak bir yan varsa oradan tutulmalıdır,” diyen bir anlayışa sahipti.

Keskin, kararlı, hatalara karşı sert, eksikliklerine karşı da en az o kadar acımasız olan Sakine, aynı zamanda mütevazıydı da. Anılarında anlatırken birçok olayın kahramanı olmasına rağmen bunu çok açık tarzda anlatmaz. Anı yazı sanatında ‘gerçekleri olduğu gibi

yansıma türüdür' demiştik. Bu doğru, ama Sakine aynayı kendisine tutarken çok temkinli ve oldukça mütevazı davranıyor. Biliyoruz ki Sakine arkadaş PKK hareketinin ilk kadın militanlarından. PKK'li olmak, onunla yürümek, örgütsel çalışmalarında yer almak için çok çalışmıştır. Adeta PKK'ye yapışarak kendisini kabul ettirmiştir. Toplumdan, çevre ve ailesinden gelen ve gelecek tüm baskı ve engellemelere rağmen ısrarla Ankara yolunu tutmuş, Kürdistan Devrimcileri'yle her zaman organik bağ kurma çabasında olmuştur. Başka bir kadının bunu yapması zordu. Ama Sakine arkadaş bu zoru başarmıştır. Zaten onunki zoru başarmaktı. Fakat buna rağmen bu gerçekliğini dile getirmemiştir.

Örneğin anılarının birinci cildinde bu özelliğini çok geri planda vermiştir. Kitabının ikinci cildinde zindanı anlatmıştır. Burada da aynayı kendisine tutarken, yine mütevazı davranmıştır. Halbuki Diyarbakır zindan direnişinde büyük rol oynamıştı. Direniş sürecindeki kararlılığı, teslimiyete karşı keskin duruşu, cuntanın birinci derecede sorumlusu Esat Oktay Yıldırım'a taviz vermeyen tutumu, direnişi sürükleyen esas öncü kuvvet olmuştu. Esat Oktay'ın bile saygı gösterdiği büyük bir direniş kişiliği haline gelmiş ve sadece fiili direnişte değil, aynı zamanda mahkemelerde de büyük bir irade olarak öne çıkmıştı. Mahkeme heyetinin bile çekindiği bir direnişçi olarak itirafçıların da korkulu rüyası haline gelmişti. Mahkemede konuşmak veya itirafçıların itiraflarına itiraz etmek için her elini kaldırdığında, mahkeme heyeti söz hakkını verip vermeme arasında büyük tereddütler yaşırdı. Verse bir türlü vermese bir türlü ikilemi yaşayan mahkeme heyeti kararsız kalırdı sürekli.

Hemen hemen her mahkeme günü büyük 'sorun'lar yaratırdı. 'Bela' kesilirdi mahkemenin başına. Mahkeme heyeti o gün onunla yüz yüze gelmemek için adeta özel çaba sarf ederdi. Mahkeme heyetinin hiç ummadığı bir anda yerinden kalkıp şunları söyleyebiliyordu herhangi bir zamanda: "Savcının hazırladığı iddianame rezalettir ve üstelik bağlı bulunduğum hareketi karalamaktan başka işe yaramayan bu kağıt parçasına karşı konuşmak zorundayım. Ben PKK'liyim ve siz de beni PKK üyesi olmakla yargılıyorsunuz. Ken-

dimi değil, bireysel şahsımı değil, hareketimi, üyesi olduğum partim PKK'yi savunma gibi bir görevim vardır ve bunu yapmak zorundayım.” Bu tür durumlarda Kürtleri, PKK'yi ve genç devrimci Apocuları yargıyla etkisiz hale getirmek için özel olarak cunta tarafından örgütlendirilmiş yargıçlar heyetinin kurtuluşu olmazdı. Ya duruşmalara ara verecek yada Sakine arkadaşına söz hakkı verecekti. Söz hakkını verse de bir başka anda ayağa kalkmasına engel olmazlardı yargıçlar. Çünkü Sara arkadaş bir kavga, bir dava, bir mücadele kadınıydı. Haklarını söke söke almasını bilen inatçı, ısrarcı ve sonuç almasını bilen Apocu bir ruhla doluydu. İtirafçılara aman vermeyen bir duruştaydı. Hele hele Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit'e hiç hiç aman varmezdi. Onlar bir konuştuğunda o an konuşurdu. Daha doğrusu konuşmak isterdi. İsterdi, çünkü yargıçların başı ona söz hakkını vermez, sürekli engellemeye çalışırdı. Şahin Dönmez, Yıldırım Merkit ve diğer 'genç kemalist' itirafçılara karşı son derece tepkili ve tutarlıydı. Onlar her konuştuğunda o ayağa fırlar ve “İtirafçılara söz hakkını verirseniz bana da vereceksiniz,” diyerek, mahkeme heyetinden söz hakkını isterdi. Hemen hemen her duruşmada mahkeme heyetine 'fırça a~~n~~ma' artık rutin bir duruşu olmuştu. O koşullarda, o vahşet ortamında bu duruşu oldukça anlamlıydı. 12 Eylül'ün yargıçlarına kafa tutmak cuntaya, Kenan Evren'e kafa tutmak anlamına geliyordu. Ama olsun, o Sakine Cansız'dı, kafa da tutardı, azarlardı da.

İşte Sakine arkadaş bunları yazmamış veya çok dolaylı tarzda yazmış bazı olayları. Oysa baştan başa bir direniş abidesi olarak tüm tutsakların moral kaynağıydı, onlar için büyük bir cesaret ve büyük bir kuvvetti. Sakine Diyarbakır Zindanı'nda tutsaklar arasında büyük bir direniş önderi olarak görülürdü. Sakine o süreci anlatırken daha çok genel hatlarıyla, diğer yoldaşların tutumlarını anlatmış, ama kendi duruşunu yine her zaman olduğu gibi es geçmiştir. Sakine arkadaş zindan sürecini, “Çıplak, kaba bir dövüşçülük, bir isyancılık,” olarak değerlendiriyor. Sadece bu değildi. Sadece kaba anlamda verdiği bir kavga değildi. Direnişçiliği çok güzel yaşayan ve onu bir sanat olarak ele alan bir direniş ustasıydı aynı zamanda...

“Hep kavgaydı yaşamım” kitabının son cildinde de benzer bir duruş sergilemiş. Bu son ciltte dağı anlatıyor Sakine arkadaş. Zindandan çıkışını, Avrupa ve oradan da dađa gidişini anlatıyor. Dađ hasretini, dađ özlemini yalın bir dille anlatıyor. Uzun zindan yaşamının ardından dađa kavuşması onun için büyük bir devrim anlamına geliyor. Gerçekten de zindanlara sığmayan Sakine arkadaş şimdi dağlarda, arkadaşlarıyla birlikte özgür vatan topraklarında. Bundan daha mutluluk olabilir mi? Zaten o da, “Hayır,” diyor. “İnanamıyorum, hayal bile edemediğim dağlardayım. şimdi gerçekten de özgürüm, yoldaşlarımla birlikte bana ve halkıma işkence yapan dűřmana karşı mücadele etmek üzere özgür dağlardayım,” diyor.

Ve tabii ki Sakine arkadaş her zaman özlemini vurguladığı Başkan Apo’nun da yanına ulaştı. Evet, “Uzun süreden beri görmemiştim Başkan’ı,” diyor Sakine. “şimdi karşımda, yan yana yürüyoruz, bana doğru bakarak gülüyor. Bu, bir gerçek. Evet, bir rüya değil, zindanın karanlık dehlizlerinde gördüğüm bir kabus da değildir, bir gerçek. Başkan Apo ile sıcak ve yoldaşça kucaklaşmamız bir gerçek,” diyerek anlatıyor ilk Mahsum Korkmaz Akademisi’ne ayak bastığı zamanları... “İşte bunlar da diğer yoldaşlarım. Dağdaki yoldaşlarım, ‘Bir gün görebilecek miyim,’ dediğim yoldaşlarım,” diye devam ediyor...

Sakine arkadaş bir devrimci ve bir insan olarak yanılığları da yaşadı elbetteki. Bazen hayal kırıklıkları da yaşadı her devrimci gibi, hataları ve zaman zaman iğerisine girmiş olduğu tutumları da oldu. Zindanda yıllarca kalıp daha sonra dışarıda hata yapmamak gerçekten de kolay değildi. Zindan ufku ile dağ ufku farklıydı. Zindanın küçücük, dar ve etrafı paslı demirlerle örölü penceresinden dünyaya bakmak ile sonsuz ve adeta sınırsız olan özgür dağlarda dünyaya bakmak elbetteki çok farklıydı. Zindanda yaşanan hataları, alışkanlıkları dağda bulmak o kadar kolaydı ki. İşte özgür dağdaki yoldaşları Sakine arkadaşın zindan hatalarını hemen görmüş ve hemen anlatmışlardı ona. Sakine’nin zindan yanılığlarından kurtulması için çok özel tartışmalar, platformlar oluşturulmuştu. “Büyük bir direniş içindeydim, ikna olma gibi bir derdim yoktu.

Daha çok var olanı savunmak ve zindanda yaptığımız şeylerin doğru olduğunu kanıtlamaya çalışmaktı derdim,” diyor Sakine arkadaş. “Bazen düşünüyordum, çok düşünüyordum, acaba neden böyle gidiyor işler,” diyerek kendini ve ortamı sorguluyor. Bir ‘çık-maz’ın tam orta yerinde olduğu sonucuna ulaşıyor. “Harekete, mücadeleye, Başkan’a karşı duyduğum güven sonsuzdur, ama ikna olmada zorlanıyorum,” diyor bir yerde.

Elbetteki kontrolden çıkan bir inatçılığı yaşamıyor. Kendini sürekli kontrol altında tutuyor, kendisini, geleceğini, mücadeleyi, şehitleri, zindanda verdiği kavgayı düşünerek adımlar atıyor. Duygusal tepkiselliği yaşıyor, zaman zaman zindanla bağlantılı olarak var olan gerçeği gözardı edebiliyor, ama her davranışının onu nereye ve hangi noktaya taşıyacağını da bilerek tutum belirliyor. Yani son kararı her zaman yoldaşlarından, partisinden ve Önderliğinden yana oluyor.

Sakine arkadaşın ikna edilmesi için çok özel çaba sarf edildiği anlaşılıyor. Adeta herkes seferber edilmiş durumda. Çünkü herkes, her kadro, her savaşçı, her gerilla Sakine arkadaşı tanıyor, biliyor, zindandaki devrimci duruşu hakkında bilgi sahibi. Tek onun, sadece Sakine’nin, yani henüz şehadete ulaşmayan tek kişi olan onun resimleri şehitlerle aynı hizada Başkan’ın bulunduğu eğitim odasında asılı duruyor. Mazlum, Hayri, Kemal, Mahsum’un resimlerinin asılı olduğu duvarda yaşayan arkadaşlardan sadece Sakine arkadaşın fotoğrafı bulunuyor. Bu nedenle her gerilla onu tanıyor. Önder Apo, “O yaşayan şehidimizdir,” diyerek, fotoğrafını odasına asıyor. İşte şimdi yaşayan bu ‘şehit’ inatla direniyor, ısrarla varolan dağ ve savaş gerçekliğinin dilinin dışında ‘eski’ dilini kullanıyor. Buna hem üzülüyor ve hem de kendini ikna etmenin çarelerini arıyor. Bu nedenle Başkan Apo’da ısrarlı, inatçı ve ne kadar ikna etme yöntemleri varsa hepsini devreye sokarak onu yeniden kendisinin küllerinden yaratmak istiyor.

Sakine arkadaş da bunu biliyor. O da yoldaşları ile Önderiyle aynı noktada olmamasının üzüntüsünü derinden yaşıyor. Herkesin onu ikna etmek için seferber olduğunu, Başkan Apo’nun çabasını görü-

yor. “Başkan benimle özel tartışıyordu. Herkes bana kızarken, birçok arkadaş benimle zıtlaşırken o beni sakın sakın dinleyerek anlamaya ve ikna etmeye çalışıyordu. Gerçekten de büyük direniyordum, ama Başkan da beni ikna etmek için büyük direniyordu. Sonunda Başkan’ın mutlaka bildiği bir şey vardır. Ta ilk grup aşamasından bugüne kadar bir ulusu, bir halkı adeta sıfırdan yarattı ve hiç yanılmadı. Benimle ilgili de yanılması mümkün değildir. “Önce iyi dinlemeli, iyi yoğunlaşmalı ve önyargısız bir biçimde kendimi ikna etmeye açık hale getirmeliyim diyerek yaklaşmaya başladım,” diyor... Artık ikna noktasına gelmişti. Başkan’ın dediklerini, gerillanın duruşunu, savaşın dayattığı yaşamı artık yavaş yavaş görüyor, anlıyor ve ikna oluyordu...

Evet, Sakine arkadaş ikna olmuştu ve artık o da dağda bir gerillaydı. Görevler üstlenmiş, sorumluluklar almış. Dağları dolaşmış, ovaları, vadileri gezmiş, ırmakları aşmıştı. Kışın karla, soğukla, fırtına ve bahozlarla boğuşmuş, yazın daha farklı zorluklara karşı mücadele etmişti. Yerinde durmayan o asi ruhuyla sonunda yeniden Avrupa çalışmalarına katılmak üzere Avrupa’ya gelmişti. Ancak kısa bir zaman sonra yeniden özlemişti dağları, yeniden dağlarla buluşmak istemiş ve her istediğini yapabilen bir devrimci olarak yeniden dağlara, özgür ülke topraklarına gitmişti. Ama yeniden Avrupa’ya gelmiş ve o büyük felaket olmadan kısa bir süre önce yeniden ülkesine, dağlarına, vatanına bir daha dönmek üzere gitme kararına ulaşmıştı. Ancak bu kez gidememişti...

Anılar dizisinin adını ‘Hep kavgaydı yaşamım’ koymuştu. Gerçekten de kavgaydı hep hayatı. Düşmanla da kavgalıydı, arkadaşlarıyla da. Elbetteki düşmanla kavgası farklı, arkadaşlarıyla kavgası daha farklıydı. Ama kavgalıydı. Çünkü o kavga kadınıydı, mücadele kadını, statükoya karşı mücadele eden devrimci bir kadındı. Erkek egemen zihniyet ve kişiliklere karşı da kavgalıydı, klasik kadın duruşuna karşı da. Onun kavgası cinslerle değil, olumsuzluklarla, geriliklerle, çağ dışı zihniyetlerle idi. Bu zihniyet ve çağ dışı anlayışların sahibi kadın da erkek de olabilirdi.

Elbetteki bir kadın, bir devrimci, bir kızılbaş olarak, özgürleşmek isteyen bir Kürt kadını olarak klasik erkek zihniyetine karşı

çok daha özel kavga ettiğini biliyoruz. Bu zihniyetle asla uzlaşmaz ve asla affetmez bir duruşa sahipti. “Kim ne derse desin ben var oldukça ve ben Sakine olarak kendime ihanet etmediğim sürece bu zihniyet sahibi kişiliklere karşı mücadelem hep özel olacak, bu böyle bilinsin,” dediğini de biliyoruz.

Onu anlamayanlar çoktu. Mesela onun o isyankar duruşu, kavga dolu ruhu, sınır tanımaz çelişkilerle mücadelesi ve yanlışlarla olan ‘uyumsuz’ hali hiç anlaşılmadı. Bazıları, “Apo’ya muhalif,” dedi, bazıları “PKK’den koştun,” yaygarasını çıkarttı, bazıları “Farklı düşünüyor,” yaftasını yapıştırmak istedi, bazıları da “Hagitti ha gidecek,” deme basiretsizliğini gösterdi. Oysa halkından kopan, ulusundan farklı düşünen, idealleriyle çelişen, devrimden kaçıp giden onlardı. Halbuki en doğal, saf, temiz ve kadının isyankar duruşu ile devrime, mücadeleye, PKK ve Başkan Apo’ya bağlı olan Sakine arkadaş bir direniş, kavga ve mücadele kadını olarak hiçbir zaman tereddüde girmedi. Her gün daha fazla bağlandı, daha fazla mücadele ruhunu keskinleştirdi, daha çok kadın özgürlük çizgisine sadık bir kadın önder olarak var olmanın en derin halini yaşadı. Roza’nın, Klara Zetkin’in ruhuna sadık kalan bir devrimci olarak onların da kavgalarını, mücadelesini yürüttü. Kısacası o, Ortadoğu bataklığında, kapitalist modernitenin ana merkezi olan Avrupa çirkeflüğünün tam orta yerinde bir LOTUS çiçeği olarak yaşadı...

Bu önsözün son sözünü onun sözleriyle bitirmem sanırım en doğrusu olacaktır:

“(…) Kitaplarımda kavgalarımın çok genel ve kaba bir panoramasını çizdim. Kavgacılığımın nasıl yaşadım, neler yaptım, neleri kaybettim ve nelere ulaşmak istedim tüm bunları yaşananlarla vermeye çalıştım. Yazarken o günleri, geçmişi yaşadım. Fakat hiçbir şeyi zorlayarak ve bugüne uyarlayarak ele almak istemedim. İlk kitapta arayışlarımın kavgalarıyla koşuşturup durdum. Aileyi, düzeni, çevreyi, eski ve yanlış gördüğüm her şeyi karşıma alıp yürüdüm. Nereye ve ne ile gideceğime aldırmadan hem de. (...) Soluksuz, sabırsız, acemi, aceleci, duygusal ve isyancı bir dövüşçü

gibiydim. Her şeye çarpıyorum; hesapsız bir yürüyüş. Ama durmuyorum. İkincisinde düşmana karşı çıplak, kaba bir dövüşçülük, isyancılıkla sürdürüyorum kavgamı. Düşmana teslim olmamak için gözü kara vuruşuyorum. (...)

Son kitapta kavga tarzımın beni kendi varlık nedenlerimle karşı karşıya getirdiğini anlattım. Herkesle kavga halindeyim. Tam bir isyan hali! Mevcut gerçekliği hesaba katmadan uzun yıllar kazandığım reflekslerle ve kendine göre ölçülerle gösterdiğim her davranış sarfettiğim her sözle hem zorladım, hem de zorlandım...

(...) Evet, herbirimizin gerçekliği böylesine karmaşık kendine göre sayısız olayla dolu. Bende, bizlerde açığa çıkan, yansıyan her şey bizim gerçekliğimizin, yani bir bütünün versiyonlarıdır. Ama Apocu gerçeklik bütün bunlarla birlikte ve aynı zamanda hepsiyle yoğun savaş halinde bu muazzam gelişmeyi yarattı. Apocu kavganın özelliği, özgünlüğü burada anlam kazanıyor. Çünkü hiçbir savaş kendi içinde bu kadar zenginliği barındırmamıştır. Hiçbir devrim, kendi içinde tek tek insanda bu kadar uzun süreli, sancılı ama başarılı devrimler gerçekleştirilmemiştir. İşte zaferin garantisi buradadır. Sosyalizmin insanlaştırılması, her canlı hücrede somutlaştırılması çabası, emeği ve sabrı bu yüce kavgada billurlaşmaktadır. Bu nedenle kavgamız yaman, çekici ve birleştiricidir. Ben bu kavgaya aşığım. Duygularımın, sevgilerimin, özlemlerimin, hayallerimin hep buna aktığını sanarak yürüdüm. Bundan böyle akmayan yanlarımla devrimci kavgam beni Apocu kavga güzelliğinde daha coşkulu yürütecektir. Yüreğimi, bilincimi ve bütün gücümü zafer kavgasına salıyorum...”

Fuat Kav

Son söz

Yazma, yazdırma gerekçeleri, zaman ve koşulları birbirinden birçok yönüyle farklı olan bir yazım çalışmasının sonuna geldim. Kuşkusuz bu, yaşananlara nokta koymak anlamında bir 'son' değil. Tam tersine olayları zamana yayılan, bölünen kavgalarımı kendi gerçek zeminlerde buluşturmaya, onları bugüne doğru taşırmaya götürecek ne varsa onu yakalamak istedim; kendimde onun gücünü oluşturmaya çalıştım. Çünkü her şey biraz da bu zeminde ayrışacak ve kendinin olacaktır.

Evet, yaşam kavgaysa eğer ve onun bütün gözeneklerinden süzülerek en yalın anlamını bulacaksa, kavga sürüyor demektir. Başkan, kavgalı kitaplarımdan söz ederken artık bundan sonra 'Zafer Romanı'nı yazarsın demişti. Belki 'Zafer Romanı'nı yazma fırsatım olmayacak, bu fırsatı bulamayabilirim ama kavgalarımda zafer tarzını yakalamaya kararlıyım. Hele kavgalarımın yol açtığı felaketleri bir kez daha, hem de acısını büyük duyarak gördükçe bunu mutlaka yakalamam gerektiği daha iyi anlaşılıyor.

Kitaplarımda kavgalarımın çok genel ve kaba bir panoramasını çizdim. Kavgacılığımın nasıl yaşadım, neler yaptım, neleri kaybettim ve nelere ulaşmak istedim; tüm bunları yaşananlarla vermeye çalıştım. Yazarken o günleri, geçmişi yaşadım. Fakat hiçbir şeyi zorlayarak ve bugüne uyarlayarak ele almak istemedim.

İlk kitapta arayışlarımda kavgalarıyla koşuşturup durdum. Aileyi, düzeni, çevreyi, eski ve yanlış gördüğüm her şeyi karşıma alıp yürüdüm. Nereye ve ne ile gideceğime aldırmadan hem de. Yani ne bu gidişin kapsamına uygun bir donanım ne de onun savaşırlığını güçlü yürütebilen bir konum var; soluksuz, sabırsız, acemi, aceleci, duygusal ve isyancı bir dövüşçü gibiyim. Her şeye çarpıyorum; hesapsız bir yürüyüş. Ama durmuyorum.

İkincisinde düşmana karşı çıplak, kaba bir dövüşçülük, isyancılıkla sürdürüyorum kavgamı. Düşmana teslim olmamak için gözü kara vuruyorum ancak bu vuruşu neye göre, ne zaman, hangi araçlarla yapmak gerektiğinin tam bilinciyle ve örgütlülüğüyle değil! Gücü tüketecek yerler ile örgütlülüğü sağlatan koşullar, anlar iyi seçilemiyor bu kavgacılıkta. Bir isyancılık ama her türlü darbelenmeye açık bir gerçeklik.

Son kitapta kavga tarzımın beni kendi varlık nedenlerimle karşı karşıya getirdiğini anlattım. Herkesle kavga halindeyim. Tam bir isyan hali! Mevcut gerçekliği hesaba katmadan uzun yıllar kazandığım reflekslerle ve kendine göre ölçülerle gösterdiğim her davranış, sarfettiğim her sözle hem zorladım, hem de zorlandım.

Hemen eklemeliyim ki, düşmanın uygulamalarına ve olayların tümüne yer vermedim. Bunlar başlı başına bir roman, edebiyat, sanat konularıdır. Usta romancılar mutlaka yazarlar.

Bu nedenledir ki, yazdıklarımla yaşananların hakkını verdiğimi asla iddia etmiyorum. Tam tersine, “Belki de ifadelendiremediğim birçok olaya, anıya istemeden haksızlık etmiş olabilirim,” endişesini taşıdım hep. “Keşke başkaları yazsa,” dediğim anlar çok oldu. Özellikle Diyarbakır’ı yazmak kolay değil. Ama mutlaka yaşananların yazılı tarih haline getirilmesi gerektiğine inanıyorum. Tabii bu noktada da belli kaygıları taşımamak elde değil. Çünkü o ruhu iliklerinde duyarak onları anlatmak önemli!

Evet, herbirimizin gerçekliği böylesine karmaşık kendine göre sayısız olayla dolu. Bende, bizlerde açığa çıkan, yansıyan her şey bizim gerçekliğimizin, yani bir bütünün versiyonlarıdır. Ama Apocu gerçeklik bütün bunlarla birlikte ve aynı zamanda hepsiyle yoğun savaş halinde bu muazzam gelişmeyi yarattı.

Apocu kavganın özelliği, özgünlüğü burada anlam kazanıyor. Çünkü hiçbir savaş kendi içinde bu kadar zenginliği barındırmamıştır. Hiçbir devrim, kendi içinde tek tek insanda bu kadar uzun süreli, sancılı ama başarılı devrimler gerçekleştirilmemiştir. İşte zaferin garantisi buradadır. Sosyalizmin insanlaştırılması, her canlı hücrede somutlaştırılması çabası, emeği ve sabrı bu yüce kavgada

billurlaşmaktadır. Bu nedenle kavgamız yaman, çekici ve birleştiricidir. Ben bu kavgaya aşığım. Duygularımın, sevgilerimin, özlemlerimin, hayallerimin hep buna aktığını sanarak yürüdüm. Bundan böyle akmayan yanlarımla devrimci kavgam beni Apocu kavga güzelliğinde daha coşkulu yürütecektir. Yüreğimi, bilincimi ve bütün gücümü zafer kavgasına salıyorum...

**Saygılarımla
Sakine Cansız**

Ve özgürlük...

Tarih 26 Aralık 1990'ı gösteriyordu...

17 Mayıs 1979'da, Elazığ'da, sabahın köründe evden alınmıştım...

Ve 26 Mayıs 1990'da Çanakkale Zindanı'ndan çıkarak özgürlüğüme kavuştum...

Nereden nereye...

Denizin lacivert rengi bir harika! Güneş ışınlarının yarattığı parlak denize çok daha güzel bir görüntü vermiş. Hava çok güzel.

Besra'nın tanıdığı birkaç dostla görüştüktan sonra otobüsle İstanbul'a doğru yola çıktım. Yol boyunca arkadaşlarla geçirdiğim o son günü, o günün yıllara bedel sıcaklığını, yakınlığını düşündüm...

O günlerin güzel yoldaşlığına doyamadım...

Bir süre aile, arkadaş ve tanıdık ziyaretinden sonra, yıllarca özlemini yaşadığım partime, arkadaşlarıma kavuşmak için tekrar yol hazırlıklarına başladım. İlişkiler kurulmuş, arkadaşlar her şeyi ayarlamıştı. Bir gün haber geldi. "Gidiyorsun," dediler. Hazırlandım ve yola çıktım.

Bol valizli, bol takılı bir şekilde havaalanından uçağa bindim. Pasaport için Veli, "İlk defa bu kadar çok gümrük parası verdik," dedi. 500 DM tutmuştu! "Biz haber verdik. Seni havaalanından alırlar. Yalnız Türkçe konuşma. Paraları bozdurursun, söylediğim diğer şeyleri unutma..." diye uyarılarını sıraladıktan sonra, tokalaşarak ayrıldık.

Uçak çok kalabalık değildi. Boş yerler epey vardı. Benim yanımda da kimse yoktu. Böyle daha iyiydi. Yalnızlık düşüncelerime daha uygun şu an. Hayallerim ve heyecanım o kadar çoktu ki, sabırsızlanıyordum. Sanki zaman geçmiyor, hareket durmuş gibiydi. İlk kez bir Ortadoğu ülkesine gidiyordum. Şam nasıl bir yerdi

acaba? Lübnan, Mahsum Korkmaz Akademisi; hepsini merak ediyordum. Fotoğraflara o kadar çok bakıyordum ki, ezberlemiştim akademinin görüntülenen yerlerini. Cezaevindeki duvar köşesi çok zengindi. Başkan, şehitler ve akademinin tablosu zindanın en güzel yerini oluşturuyordu. Ama baharı göremeyecektim. Neredeyse mayıs bitiyordu. Mart, nisan ayları güzel oluyordur kesin. Keşke çıkar çıkmaz gelebilseydim.

Zindandan çikalı tam beş ay olmuştu. Türkiye'den çikalı da 22 gün. Tam 1 Mayıs'ta İstanbul Yeşilköy havaalanından bir Yunan uçağına binmişim. Aktarmalı olduğu için karışıklık çıkmıştı. Arkadaşlar beni Stuttgart'ta bekliyorlardı, ben ise Köln'e gelmişim. Yanımda herhangi bir adres de yoktu. Üzerimde sadece dolar vardı. Bozuk para da yoktu. Jeton alamıyordum. Sadece Fer.'nın büro telefonu aklımdaydı. Bir çifte, durumumu yarım yamalak Almancamla izah etmeye çalışmışım. Durumu anladıkları için bir telefon parası vermişlerdi bana. Elimdeki dolarları da kabul etmemişlerdi. Teşekkür edip ayrılmış, hemen Fer.'yı aramışım. Telefonda durumu anlatmış, komitenin ve Berxwedan'ın telefonlarını almışım.

Vakit geç olduğu için mecbur bir otele gitmem gerekiyordu. Havaalanının girişindeki duvarda otel adreslerinin yazılı olduğu bir listeden adres alıp taksiyle otele gitmişim. Meğer Köln'ün en tarihi semtini seçmişim! Eski yapıların bulunduğu otel iki katlı, sade, sakin bir yerdi. Sonra hemen komiteyi aramışım. Telefonu kaldıran arkadaş, "Ben Hüseyin, hemen geliyorum," demişti.

İstanbul'dan sahte pasaportla çıkmışım. Zindandan çıkar çıkmaz resim yolladığım halde pasaport aylar sonra gelmişti. O süre içinde birçok çıkış kanalı bulmuştum ama arkadaşlar, "O yollar sağlıklı olmayabilir, sabırlı ol!" diyerek engellemişlerdi. Aslında Başkan olmasaydı ben yine de direktir çıkardım. Zindandan çıktıktan hemen sonra ikinci gün Başkan ile telefon görüşmesi yapmışım. Başkan, "Bir kaç ay legaliteni kullan. Dostlar var, onları ziyaret edersin, onların ziyaretlerini kabul edersin. Hatta şöyle bir yer tutun dostlar gelsinler. Acele etme gelirsin..." demişti. Bunlar söylenmemiş olsaydı ben o kadar süre sabretmezdim kesinlikle...

Hüseyin’le sanki önceden tanışmışlığımız varmış gibi hemen ısınmıştık. O daha dışarıdan gelirken ben bekleme salonundan fark etmiştim kendisini. Gözlerimiz gülüyordu. Hislerimizle tanıyorduk birbirimizi. “PKK’li olmak yetiyor, hissettik herhalde değil mi?” dedim Hüseyin geldiğinde. Onaylıyor. “Ama ben seni fotoğraflarda görmüş-tüm. Gerçi şimdi daha farklısın,” diyor. Tabii biraz değişmiştim. Hatta biraz değil, Ali İhsan’ların dediği gibi ‘çok değişmiştim.’

Yola çıkmadan önce kuaförde saçlarımı yaptırmıştım, pasaporttaki fotoğrafa benzemem lazımdı. Yine hafif bir makyaj yapılmıştı. Gerçi ondan da eser kalmamıştı, bir tek tırnaklarımda sedef oje duruyordu. Onları da ancak özel suyla temizlemem gerekiyordu. Otelde o gece yarısı nereden bulacaktım. Hem ben farkında bile değildim. Herkes de biliyordu ki, adamların içinden, sahte pasaport ve uçaklarıyla, yasal yolla dışarıya çıkmıştım. Belki bazı şeyler hiç gerekemeyebilirdi. Ama işte aşırı şüphe, ‘aman yakalanma olmasın’ kaygısından dolayı biçime dikkat etmiştim. Hatta Ferda ve Sara’nın aldıkları mavi boncuklu gümüş gerdanlık ve bilezikleri bile takmıştım. Uçakta bilezik düşmüştü. İyi takılmadığından sanırım. Hayıflanmıştım tabii. Kolyeyi de uzun süre görmediğim, ziyaretlerine Yasemin’le gittiğimiz amcamın kızı Yeter’e vermiştim. “Anısı var, iyi koru!” demiştim kendisine.

Kırmızı siyah çizgili takımlarım da şıktı! Cantürkler almıştı. Eşiyle, oturdukları semtteki bir mağazadan almıştık. O gün Ali İhsan, Ferda, Cantürklerle vedalaşmıştım. Hepsi de çok duygulanmışlardı. Sıcak, içten bağlılık sözlerini yükledikleri selamlarını göndermişlerdi Başkan’a. Ali İhsan görüştükten hemen sonra kısa bir not ile bağlılık sözünü yazmış, iletmemi istemişti. Onları ezberlemiştim ve mutlaka olduğu gibi iletcektim. Cantürk’ün eşi, “Keşke ben de gelseydim, görebilseydim,” demişti. Newroz kasetini izlediğimiz gece salon tıka basa dostlarla, Başkan’ı sevenlerle doluydu. Liceli Ermeni bir dost, “Biji Serok Apo!” diye slogan atmıştı izlerken. O an herkesin gözleri gülüyordu, sevinçten ağlayanlar da vardı.

İşte şimdi aynı akademiye gidiyordum.

Geride kalanların özlemini de alarak...

Tekrar Almanya'da olmak

Hüseyin Çelebi'yle otelden hemen çıkmıştık. Hüseyin esprili bir şekilde; "Nereden buldun bu antika oteli, ben bile zor buldum," dedi. İlginç bir tesadüftü, biraz da zorunluluktan bu otele gelmiştim. Ama hoşuma da gitmişti hani. Güzel esprilere bile vesile olmuştu. Ama nereden bilecektim ki bunların hepsi sonradan 'küçük burjuva özlemler' veya değişik anlayışlar olarak adlandırılacak! Oysa hiçbirinin umurunda değildi. O an dünyanın en güzel kürkleri, en konforlu otelleri, evleri ve bilmem hangi güzel özlemleri, zevkleri de olsa, beni çepeçevre sarsa da zerre kadar ilgimi çekmiyordu.

Benim özlemlerim farklıydı. O duygular öylesine güzeldi ki, bir çırpıda 13 yıllık ayrılığı, uzaklığı kapatmış, bir adım ötesindeki on üç yıllık hasretliğe ulaşmaya can atıyordum. Onu kucaklamak iste miyle yanıyordum. Onun sabırsızlığı içindeydim. Her bir karşılaşma, her bir adım beni oraya götürüyordu, yakınlaştırıyordu. Keşke yollar bu kadar uzun olmasa diyordum çocukça bir yakınmayla...

Kızları çalışmaların içinde olan bir dost ailenin evine gittik Hüseyin'le. Üstümü değiştirip daha rahat bir kıyafet giydim burada. Genç kızlarından ojeleri silmek için aseton istedim. "Şu ojeleri çıkarayım yoksa bizimkiler takılıp dururlar," dedim gülererek. Ve sonra Wuppertal'de Me...'lerin yanına gittik.

Me... ile 79'ların başlarında ayrılmıştık. Yazışmalarımızda duygusal yanlar olsa da birçok konuda tartışıyorduk. Geçen süreçlerin muhasebesi vardı. 'Ufaklık' pek değişmemişti, canlıydı, olgunlaşmıştı biraz daha.

Wuppertal'deki evde yazı işlerine gömülmüştü Ro... ile birlikte. Dergi gazete çalışanları çok azdı, hayret etmiştim, o kadar işi bir kaç arkadaş yürütüyordu. Yalnız çalışma tarzları sıkıcıydı. Hele Ronahi masaya hapsolmuştu adeta, sandalyeye yapışır gün boyu kalkamazdı. Bol sigaralı, bol çaylı o çalışma bana zindandaki bazı tipleri anımsatıyordu.

Dilek koğuş içinde ranzasının etrafını bezlerle kuşatarak ayrı bir dünya kurmuştu, çok sigara ve çay içerdi, çok yazardı. Etrafta

müsveddeler ve yırtılan kağıtlar, izmaritlerin taşıdığı kül tablası, birtikirdiği kullanılıp atılmış selpaklar ve ‘gece yaşamı’yla hep ayrık-sıydı. Onun yaşamı geceydi. Kuytu, karanlık, dumanlı, koyu renk çaylıydı. Ro...’ye Dilek’i örnek verirdim. Ama yine de onu beş on dakikalığına dışarıya güzel, bol yeşili olan ağaçlı tepeye çıkarmayı başaramazdım. Tek düze ve verimsiz bir çalışma olduğunu zor bela kabul etmişti.

Yine de konuşmalarımız, tartışmalarımız zengindi. Zindana, zindanlara gidiyorduk genellikle. Tanıdıklar, süreçler söz konusu olunca sohbetler koyulaşır. Ne sorular bitiyordu, ne de yanıtlar yetiyordu. Hem hiç ayrılmamış gibi kesintisiz süren koca yıllar, anılara sığmayan olaylar, hem de ayrı yaşanmış, acıları, ahları büyük anılar. Ne tam anlatabiliyor ne de onlarsız başka şey konuşulabiliyordu!..

IV. Kongre belgelerini okumaya başladım bu arada. Öylesine gömülmüştüm kitabın içine. İlk Kongre’den çok farklıydı. O dönemdeki sorunlar, tartışmaların boyutu ile on iki yıl sonrakiler çok farklıydı. Eyalet raporları, özeleştiriler, kararlar birçok şey hayrete düşürüyordu insanı. İnanamıyordum. “Nasıl olur?” diyordum. Hemen her gün migren ağrıları tutuyordu o yoğunluk nedeniyle. Öylesi anlarda dışarıya çıkıp yürüyordum. Yoldaşlara, halka yaklaşımı, bu konuda yaşananları kabullenemiyordum. Kafam zonkluyordu. “İtibarı iade edilenler...” O kadar çoktu ki.

Romanlarda rastlıyordum bu sözcüğe yada bazı filmlerde. İsimler düzeyinde eleştiriler, kararlar hepsi ağır geliyordu. Savaş gerçekliğimizi, sorunlarımızı anlamaya çalışıyordum. Çanakkale’deyken gelen Serxwebûn’lar vardı. Sonra bir iki çözümlenmeyi okuma imkanı olmuştu. Orada Başkan’ın değerlendirmeleri, eleştirileri vardı, onları anlamaya ve sorunların nedenini kavramaya çalışıyorduk. Birçok şey soyut kalıyordu.

Raporlar içinde Şener’in de raporu vardı. Uzundu, ‘88 Mart sürecindeki raporunun biraz daha genişletilmiş hali. O günlerdeki değerlendirmelerini tekrar anımsadım. Kendim her nedense bazı noktalarda sesli konuşmak, tartışmak istemiyordum. Arkadaşların yaptığı değerlendirme ve eleştirilerin boyutu da beni tatmin etmi-

yordu. Çünkü sorun çok eleştirmek veya değerlendirmek değildi. Eleştiri konusu yapılan olayın mantığı beni ilgilendiriyordu. Bir türlü aklım almıyordu. Her defasında aynı şey kafama takılıp kalmıştı: Bir devrimci, şuurunu nasıl yitirir? Yada şuurunu yitirdiği an Türk andını okumaz! Kızıl Kayalar'daki Sü aklıma geliyordu, yoğun işkence yapılıyor, sonuç alınmıyordu. Sonunda bir iğneyle deneniyor, şuurunu etkilemeye çalışıyorlardı. Bilinçaltına yerleşen tek şey 'bilmiyorum'du. Ve düşmana yanıltıcı şeyler söylüyordu sadece. Konuşmalarımızda bunları örnek verirdim. Tabii herkesle tartışmazdım bunu. Arkadaşlar bu konuda tutucu, hepimizde de grup dönemi gizliliği, kadroların durumu her yerde tartışılmaz yaklaşımının etkileri vardı. Zindanda bu tür tartışmalar sakıncalı da oluyordu. Tartışılan biri için her söylenen şey kullanılmaya açıktı çünkü.

Çok dobra olmamla bilinirdim. Sınırlı bir yazışma imkanı olduğu dönemlerde tavırsız kalmaz, düşünce düzeyinde de olsa eleştiri ve önerilerimi sunardım. En azından bu yanımla biliniyordu. Arkadaşları daha yakından gördüğüm süreçte konuşuyor, tartışıyordum. Kafama takılan şeyleri soruyordum. Hislerim fena değil, bir duyarlılık var. Hele örgütün temel kuralları, devrimci değer yargıları karşısında politik derinliği olmasa da duygular, tepkiler, ilgiler canlı, atak, hassastır. Belki de bu yüzden en ufak olumsuzluklar bile büyük dert haline geliyordu, etkileniyordum. Sevinçleri de böyleydi. Ama sevindiren ve üzen, olumsuz etkileyen yanlar belliydi, tepkilerim açıktı, onları saklı tutmaz, tutamazdım.

Ama aynı süreçte raporu okuduktan sonra tepkisizdim yada tepkilerim saklı kalmıştı. Bir ince sızı gibi. Yada rahatsız eden sessiz bir soru gibiydi. Her tepkisini, duygusunu, belki de hiç söylenmemesi gereken bir şeyi bile 'pat' diye açığa vuran Sakine, o an sessizdi, durgunlaşmıştı. Bu da Şener'in gözünden kaçmamıştı.

Evet, o süreçte üzerinde fazla durulmamıştı. Zayıflık, zaaf, teslimiyet sürecinin etkileri deniliyordu. Buna benzer birçok zaaf zayıflık vardı, yaşanmıştı, zaten hepsi de son tahlilde aynı kapıya çıkıyordu! Başka açılardan değerlendirmek akla gelmiyordu. Gerçi kongre raporunda bu zaaf, zayıflık noktalarına daha fazla vurgu

yapmıştı ama yine de aynı rahatsızlığı duyduğumu hissediyordum. Raporun sonunu getirmeden bırakarak, yine dışarıya çıkıp yürüyüş yaptım. “Hiçbir pürüz istemiyorum bu ilişkide, en ufacık bir hata bozar,” demiştim bir mektubumda. O, sorunu farklı biçimde ele almış, hatta Elif’le tartıştığını, terslediğini söylemişti. “Bir yapışkan gibi. Geleneksel bağlılık bekliyor hâlâ . Ben kendi açımdan sorunu çözdüğümü söyledim, anlamak istemiyor. Benden yana rahat olmanı istiyorum. Böyle zavallılara kutsal ilişki nedir kanıtlayacağım,” gibi şeyler yazmıştı. Acıyla gülmüştüm bu şekilde algılamasına. Benim derdim, başka birilerinin araya girmesi değildi. Çok ters bir şey, aklımın ucundan bile geçmiyordu. Ben birini seversem başkası giremez araya! Bana karşı ilgisi olan başkaları çıkabilir, bu doğaldır. Sevgi güçlüyse, dürüstse, temeli sağlamsa kim bozabilirdi. Bana komik geliyordu. Neden öyle bir açıklama yapma gereği duymuştu ki, anlam verememiştim.

Yalnız Başkan’la telefon görüşmemizde, Saliha’dan, Nino’dan söz etmişti Başkan. O ailenin hepsini tanıımıyordum, çok kardeşliyidiler. Başkan Nino’nun bir broşüründen söz etmişti. Aile fertlerini anlatıyor demişti. “Başta Saliha olmak üzere o ailenin öyle olmasından Şener’i sorumlu tutmak gerekir, neden o aile öyle? Neden düzeltmedi? Tam bir baş belası aile. Şener bunun hesabını vermelidir,” demişti.

Olanlar tam olarak nasıldır, neyi içeriyordu anlamasam da Saliha’yı az çok tanıyordum. “Başkan’ım, Saliha’dan kuşkulanıyorduk, geveze bir kadındı, fazla güvenmiyorduk. 87’den sonra ilişkiler sınırlıydı, onu biliyoruz,” demiştim. Sonra da Şener’in durumunu sormuştum. Çünkü çıkmadan önce Çanakkale Cezaevi’ne kendi yazısı ve Önderliğin yazısı gelmişti, sevinmiştik, dışarıya gidenler bir bal-taya sap olamıyordu, bari Şener olsun istiyorduk. İsterse çok katkı da sunari” diyoruz ve bu hepimizin istemi, görüşüydü.

Sonra kongrede merkeze seçildiğini duyduk. Ali İhsan’la konuşmuştuk. 89’da birlikte oldukları süreci anlatıyordu. Bazı tipik özelliklerini eleştiriyor ve ilginç bulduğunu söylüyordu. Söyledikleri yanlış değildi. Şener kongreye katılmış ve merkez seçilmişti. Bo-

tan'da olduğunu öğrenmiştim. Zaten Başkan da, “Şimdi yanımda değil, çalışmalaradadır. Bir yıl kadar yanımdaydı, iyiydi, çalışıyordu, kapasitesi var kullansa. Bakalım, umutluyuz,” demişti. Önderliğin sözleri sevindirmişti beni. Ama yine de bir iç rahatsızlık vardı, raporla birlikte bu tazelenmişti!

Pratikte ortaya çıkan parti dışlıklar üzerinde tartışmıştık Me...’lerle. Özellikle yoldaşı haksız itham etme, yargılama, cezalandırma vb uygulamalar, iddialar beni şaşkına uğratiyordu. ‘Nasıl olur’lu sorular sorup duruyordum. Ce... arkadaş da vardı konuşmamızda. Konuya ilişkin, “İşkence değil de tokat atılabilir,” diyordu. Buna da şiddetle karşı çıkıyordum ben. Bana, “Sen cezaevinde çok duygusallaşmışsın, savaş gerçekliği başkadır. Hümanist yaklaşıyorsun,” demişti.

Buna katılmadığımı belirtmiştim. Doğruydum, cezaevinde duygusallık yoğun olur, ama orada görüp yaşadıklarım da bir gerçektir. Düşman en aşağılık şekilde insana yöneliyordu. Bunlara karşı insana özgü her şeyi sevmek, korumak, onda titiz olmak önemliydi. Bunlar bende gelişmemişse, yoksa ben en başta kendi insanlığımdan şüphe ederdim. Gelişmek zorunda. Hiçbir insanlık dışı uygulama savaş gerçekliğinin gerekçesi yapılamazdı. Düşman yapar, bu onun özelliğidir, ama devrimciler, ama PKK bunu yapmaz, yapmamalıdır. PKK’nin en temel özelliği insana verdiği değerdir. Büyük insan sevgisidir, onun güzel yoldaşlığıdır. “Hayır hayır, hiçbir şekilde ikna edemezsiniz beni,” demiştim.

Arada Ce... arkadaşına Şener’i sormuştum, daha önce Botan’da olduğunu söylemişlerdi, “Hâlâ o alanda mı?” demiştim. Ce... arkadaş da, “Doğrudur, oradadır,” demişti, sevinmiştim. Daha sonra legal alandaki çalışmalarını bütün ayrıntılarıyla Ce... arkadaşına anlatmıştım. Çeşitli telefonlar da vermiştim ona, lazım olur diye. İlişkide olduğumuz dostlar vardı, onları anlatmıştım. Yine o alanda çalışan arkadaşların özelliklerini bir bir detaylı bir şekilde izah etmiştim. Kendisi de birçoğunu tanıyordu. Çünkü her çalışmayı, her ilişkiyi düzenli olarak kendisine telefonla aktarıyorduk. Özellikle HEP sürecinde çok daha sıkça görüşüyorduk. YKD’nin program ve tüzüğünü de vermiştim ona. “Açılışına kalmadım, iyi çalışırsa

epeyce etkili olur,” dedim. Bazı dostların verdiği paraları da Ce... arkadaşına teslim ettikten sonra, akademi için aldığım eşyaları gösterdim. Dostlar, aile çevresi, Başkan’a, arkadaşlara hediyeler almışlardı. İhtiyaç olabilecek ne varsa hemen hepsinden de mevcuttu. Hatta Yasemin, “Önderlik dostlara gidiyor, çocukları var, ayrıca çocuklar ziyaretine geliyor, onlar için de bazı şeyler alınabilir. Başkan arada bazı hediyeler veriyor, seviniyorlar,” demişti. Evdekiler bunu duyar duymaz hemen evde olan bazı kaliteli oyuncakları, yine beş on yaş arası çocuklar için giyim eşyaları almışlardı. Küçük bir çantayı da onlar için hazırlamışlardı. Hiçbirine itiraz etmeden almıştım. Ben de bir süre Önderliğin olduğu alanlarda kalabilirim düşüncesiyle iyi, uygun giysiler almıştım. Akademiye giderken giymek için askeri renk bir elbise bile almıştım.

Fuat ve Abbas arkadaşların duruşmalarına katılmayı istemiştim. Arkadaşlar önce, “Olabilir,” demişlerdi, fakat sonra vazgeçmişlerdi. “Ne olur ne olmaz,” demişlerdi. Türkiye’de, Kürdistan’da polis, mahkeme olguları riskliydi, ama Almanya’da bu kadar olabilir miydi? Açık ki çok abartılıyordu. Yalnız Türkiye’de arkadaşlar son günlerde beni uyarılmışlardı. Ali İhsan, “Fazla dolaşma, polis alır seni,” demişti. Bunda haklıydı, çünkü legal alandaki birçok yere girip çıkıyordum, o çalışmalarda kimler ne yapıyor çok çabuk anlaşılıyordu. Benim öyle açık hareket etmem, legal alanlarla sınırlı görünmem bir yönüyle iyiydi, polisin gözü önünde sayılırdım. Bu anlamda bazı riskler olsa da çalışmalarını sürdürüyordum. Fakat çalışmaların kendisi yabana atılacak çalışmalar değildi ve polis buna hizmet edecek hiçbir çabaya da tahammül edemezdi.

Eğer Aytekin’in kızkardeşini ben sanarak yakalamasalardı, tedbir almazdım. Son günlerdi. YKD ve diğer çalışmalar belli bir aşamaya gelmişti. Bunu önleyememişlerdi. Ayrıca bir yanıla denetleseler de, diğer tarafta bir türlü ne yaptığımı yada yapacağımı kestiremiyorlardı. Her hafta Ali İhsanlarla görüşüyorduk. Bazen acil durumlarda bu görüşme daha sık olabiliyordu. Bu konuda herhangi bir olumsuzluğa meydan verilmiyordu. Yine birçok ilişkili dost çevreye gidiyordum. Beni bir yere kadar takip edebiliyorlardı.

Hatta bazen aynı otobüste, aynı lokantada, aynı dergide, gazetede yada duraktaydık; öylesine açık ve belirgin izliyordu polis. Çoğu zaman, “Benim korumalarım,” diyordum. Arkadaşlar bu espiye gülerlerdi, ama kaygılarını da dile getirirlerdi. Tam da bu süreçte Aytekin’lerdeyken bu işi bitirmek istediler. Beni evden çıkışta, durakta, hemen ilk sokakta alacaklardı. O sabah beş on dakika geç çıkmıştım, benim yerime Aysel’i almışlardı.

Sonradan yanlışlık olduğunu anlamışlar, benzetmişler demek ki. Beni sormuşlar, “Bilmiyorum, ben avukatıyım, davasına gir-dim, başka da ne yaptığı, nerede olduğuyla ilgilenmem,” demişti. O günden sonra illegaliteye çekildim ve zaten pasaport gelmişti. Bir günde hazırlıkları yapıp çıkmıştım.

Ne kadar gözü kara girmiştim işlere. Büyük bir açlık vardı. Dik-kat ediyordum belki, ama polis durmuyordu. Çok rahat olduğum anlarda beni yakalayabilirlerdi, bu konuda aşırı güven, tedbirleri yeterli görme vardı yada inadına bir meydan okuyuş.

Aklım hâlâ o çalışmalardaydı. Son gün Hollanda’dayken Ley-la’yla telefonla görüştüğümüzde Yurtsever Kadınlar Derneği’nin açılış hazırlıklarının seslerini dinlettirmişti bana. Demek ki çalış-malar sürüyordu. Onu uzun vadeli kılacak şekilde devam ettirmek önemliydi. Bu konuda belli kaygılar olsa da iyimser bakıyordum.

HEP’te daha o süreçte çeşitli oyunlar dönüyordu. Bu çalışma alanında da çok güçlü ve uyanık olmak gerekiyordu. Politikanın incelikleri bilinmezse birçok ayak oyunu, komplo insanı alır götürür. HEP’e yaklaşımımızı başlarda hatalı bulan, hatta, “Emperyalizmin oyununa geldiniz,” diyenler, sonra da harıl harıl çalışmaya başlamışlardı. Avrupa’dan kadroları bile gelmişti. Herkes parsel kapmak istiyordu. Bizim yurtsever tabanımızı bile bizden çalmak istiyorlardı. Burjuva politikacılığını iyi bellemişti bazı gruplar ve onu en başta da PKK’ye karşı kullanıyorlardı. Bizim adımıza çalış-an birçok kişi daha işin başında kendilerini kaybetmişlerdi. Değer yiyici oburlar türemişti. Onlara dikkat edilmezse, mücadelemizin yarattığı bu potansiyel mücadelemize karşı kullanılabilirdi. Çomak sokmaya çalışıyorlardı çünkü. Bunların hepsini Ce... arkadaşına uzun

uzun anlatmıştım. Acaba anlatmadığım, aktarmadığım başka şeyler kalmış mıydı?

Bir yanıyla hemen Önderlik Sahası'na ulaşmak istiyordum, öte yanda geride kalan çalışmalardan, o koşuşturma sürecinden kopamıyordum. Başkan'a anlatacaklarım çoktu. Gözlemlerimin hepsini anlatmalıydım. Özellikle Avrupa'dan sadece telefonla metropol çalışmalarını yönlendirmek yeterli değildi. Bazen çok yanlış, yanılığlı şeyler de oluyordu çünkü. Biraz da herkes kendisine göre olayları değerlendiriyordu, kurnazca anlatıp yaranmaya çalışanlar az değildi. Uyanık olmak, daha yakın tedbirler almak lazımdı. Bunları Ce... arkadaşla da konuşmuştuk. Uçakta tüm bunları yeniden düşünüyordum. Başkan'a hepsini detaylı anlatacağım diyordum. Anlatılacak daha birçok şey vardı...

Kefenleri yırtta yırtta kaynağa ulaşmak...

Şam havaalanında indiğimde yüreğim deli gibi atıyordu. Sanki hemen Başkan'ı görecekmişim gibi bir heyecan vardı. Valizlerim asansörle gelirken, ben döviz bürosuna para bozdurmaya gittim. Üzerimdeki altınlar bayağı ağırlık yapıyor. Adamlar beni zengin bir iş kadını olarak düşünüyorlar kesin. Kendi kendime gülüyorum. Gerçi bilezikleri ceketin kolu saklıyor, çok azı bileklere iniyor. Ama boynumdaki zincirler, beşi birlikler mutlaka görünüyorlar, yüzükler de. Hemen her parmağıma takılı bir yüzük var.

Arada çaktırmadan etrafa bakarak bizimkilerin gelip gelmediğini kontrol ediyordum. Ama henüz kimse görünmüyordu. Valizlerin kontrol edildiği tarafa yöneldiğimde iç bölümün penceresinden bakan birkaç kişi gördüm. Dikkatle çevreye bakıyorlardı. Ben de kendilerine baktım. "Herhalde bunlardır," dedim kendi kendime.

Eşyalar çok ayrıntılı aranmadı. Daha çok giysiydi zaten. Bazı yarınlara da vardı. Onları aralara yerleştirmiştim. Tam o sırada iki kişi geldi. Gülümseyerek, "Hoşgeldin," dediler. Orhan ve Ahmet'ti. Sonra arabaya yöneldik. İki kadın arkadaş daha vardı arabada; Be-

rivan ve Rengin. Ellerinde çiçek vardı; “Başkan gönderdi. Kendisi gelemedi, çiçek gönderdi. Ama evde bekliyor,” dediler. Çok duyulanmıştım. Çiçekleri alarak bağrıma bastım. Ama benim götürmem gerekmiyor muydu? Başkan’ın çiçekleri ne kadar anlamlı. “Havaalanına gelebiliyor mu?” diye geçiriyorum içimden. Tabii farklı kimlikli dolaşabilir, neden olmasındı. Arkadaşlarla yol boyunca sohbet ettik. “Seni gördüğümüzde hemen tanıdık,” dediler. Fotoğraflarım varmış evde. Bir de Avrupa’dan tarif etmişler biraz.

Bir an önce eve yetişmek istiyordum, şu an için başka bir şey istemiyordum. Bereket çabuk bitti yolculuk. Yüksek bir binaya girdik ardından. Asansörde üzerinde 10 yazılı düğmeye basıldı. Meşhur 10. kata gelmiştim. Asansör durdu. Bir dairenin kapısı çalındı. Kalbim duracak gibi. Kapı açıldı ve karşımda Başkan. Sevgiyle kucakladı beni.. Ben de aynı sevgiyle kucakladım onu. Bir gerçektir. Yıllarca hayal ettiğim, hiçbir zaman da umudumu yitirmediğim, hep, “Karşılaşacağım, Başkan’ı göreceğim, o büyüklüğünü kucaklayacağım,” dediğim an gelmişti. Ama bütün o yoldaşların, “Bizim yerimize de kucakla, alından, gözlerinden öp,” sözlerini tek tek değil, bir kucaklayışta yerine getirebildim ancak. Hepsinin yerineydi, hepsinin özlemiydi, sevgisiydi. Arada, “İnanamıyorum,” diyorsam da her şeyiyle bir gerçektir.

“Bu çiçekleri bana göndermişsiniz, ben de size veriyorum Başkan’ım. Ben alamadım çünkü,” dedim. Rahattım. Hep gördüğümde ağlarsam, ya dayanamayıp ağlarsam diyordum ama kendimi tutabilmişim. Gözlerim sevinçten dolu dolu olsa da öyle zır zır ağlamamıştım. Çanakkale’den arkadaşlardan ayrılırken hıçkırıklarla ağlamıştım. Onlardan ayrılmak kolay değildi. Onları zindanda bırakıp çıkmak çok zordu! Yüreğimin yarısı orada kalmıştı, bakışlarım onların gözlerine, yüreklerine asılı kalmıştı.

Başkan’la buluşmak, partiyle buluşmak çok daha başkaydı. Başkan’ı en son Fis Kongresi’nde görmüştüm. Günaydın apartmanına geri dönmüş, bir gün sonra ayrılmıştık. On üç yıl olmuştu. Araya giren zindan yıllarından sonra kefenleri yırtta yırtta yaşam kaynağımın en güzel yanına ulaşmıştım. Geçen sürede çok şey değişmişti ve bunu adım adım, düşe kalka, çelişkilerle boğuşa bo-

ğuşa öğrenecektim. Ama Başkan çok fazla değişmemişti. Zaten, “Beni nasıl buldun?” sorusuna; “Başkan’ım, gençsiniz hâlâ, dinç kalmışsınız, buna çok sevindim,” dedim.

Evin içinde birlikte voltalarken, “Pek yıpranmamışsın, genç kalmışsın. Saçlarını da ağartmamışsın. İyi, yaşın genç herhalde. Yolun yarısına çok var,” dedi bana bakarak. Otuz iki yaşındaydım ve yolun yarısına, yani otuz beşe üç yıl vardı, çok uzak değildi, ama Başkan’ın genç görmesine sevinmiştim. Doğruydum, canlıydım ve herhalde daha gençtim, pek yıpranmamıştım.

Başkan;

“Ama bizim Cuma ağartmış saçları. Fuat ağartmış, Abbas kel olmuş. Bakın ben ağartmadım, dökmedim. Bunun yaşamla direkt ilişkisi var. Ben onlar gibi asla yaşamadım,” diyor, arada gülüyor. Çok vakur, gerçekten yaşam dolu bir gülüş. Bembeyaz dişleri görünüyor. Herkesin dikkatini çekiyordu Başkan’ın dişleri. Amasya’dayken kadın gardiyanlar bile duvarda asılı olan resme bakıp “Başkanınız yakışıklı bir adam. Dişleri çok güzel, bembeyaz,” demişlerdi. Apo dediklerinde biz kızılırdık, “Başkan deyin,” diyorduk, onlar da gerçekten Başkan demeyi kanıksamışlardı. İstemeseler de etkilenmişlerdi.

Şık takımlarımdan rahatsız oluyorum. Şıklığından değil, oturunca etek boyları iyice çekiliyor, etek dar üstelik. Ama altınları önce çıkarmak istiyorum. Sırayla yüzükleri, bilezikleri, kolye ve zincirleri çıkarıyorum. Çantadakilerin hepsini de sehpanın üzerine koyuyorum. Son kez kontrol ediyorum, bir şey kalmamış. Zaten kaç parça olduğunu bildirmiş olmaları gerekir arkadaşların. En son elimde kalan ince halka var. Başkan’ın gözleri ona ilişiyor. Sadece o bakış üzerine açıklama yapma ihtiyacı duyuyorum.

“Bu daha önce vardı, daha önceden takıyordum,” diyorum hafif bir sesle.

Onu da rahat söylemiştim, fakat Başkan’ın bakışları karşısında bir anda tuhaflaşmıştım, utanmış gibi oldum. Yalnız kötü, çirkin bir utanma değil. Kesin Başkan’a söylemiştir Şener diyorum. Çünkü bir mektubunda, “Söylemeye fırsatım olmadı, ama söz veriyorum söyleyeceğim,” demişti. Acaba söylemiş miydi? İçten bir kızgınlık uyanıyor.

Üstümü değiştiriyorum. Tekrar geliyorum, direkt oturuyorum. Tabii her davranışım doğal. Başkan'dı karşımdaki, onun bilincindeyim. Herhangi bir yoldaş da olsa, öyle patavatsız değilim, belli ölçüler var. Ama yine de her söz, her davranış çok önemli. Somut olarak başka bir davranış biçimi henüz görmemiştim. Başkan'ın kendisini herhangi bir kalıba koymuyorum ki, kendi davranışlarımı da o kalıplara uydurayım. Yakınında da olsam, yıllarca uzağında da olsam Başkan Apo'ydu benim için.

Ali İhsan'la bir sohbetimizde akademiyi anlatmıştı. "Çözümlemelerde kimse sağa sola hareket etmez, dimdik dinler. Bazen saatlerce ayakta kalırsın, öksürmezsin. Öksürenler dışarı çıkar. Kalem düşüremezsin. Başkan çok kızar bunlara. Çünkü hem yoğunlaşmasını etkiliyor, konsantrasyonunu bozuyor, dikkat dağıtıyor, hem de kişinin kendisine hakim olmaması, kendini kontrolde tutmaması anlamına gelir. 'Burada kalemine hakim olamayan dağda da silahına hakim olamaz,' şeklinde değerlendirirdi Başkan," diyordu.

Hepsine anlam veriyordum, ama öksürmek nasıl engellenir? İnsanın iradesi dışında oluyor, o zordu. Hapşırık, öksürük, onların bilimsel açıklaması da var. İnsanları hıçkırık tutar mesela. Bu diyaframdaki ani bir basınçla oluyor, hava kabarcıkları oluşuyor sanırım. Uzun uzun tartışıyoruz. O noktada pek ikna olmuyorum. İradeyi aşırı bir zorlama olmaz mı yada ters tepkilenmelere yol açmaz mı diye düşünüyorum. Ama tabii kalem düşürmek yada başka bir davranış kontrol edilmeli. Ondaki dikkatsizlik, hakimi-yetsizlik, iç yapıdaki yetersizlikten kaynaklıdır.

Bunlar ilk anda geniş olarak anlaşılamiyor, yaşayarak daha iyi anlayabiliyor insan. Çözümlemelerde baştan sona kadar dikkatle, öksürüksüz, hapşırıksız, kazasız dinleyen öğrencilerden biri olacaktım. Evet, gerçekten öksürüğe hakim olunabiliyordu. Nefesini bir an tutuyorsun, solumuyorsun, yutkunarak denge sağlıyorsun ve engelleyebiliyorsun. Başkan'ın konuşmaları, her sözü birer uyarıcıydı, beynini, yüreğini açıyordu, dikkatle ve gerçekten önemle dinlediğinde, o sorumluluğu iliklerinde duyduğunda uykuya da yenilmiyordu insan.

Evdeki bayan arkadaşlar ilginçti. Başkan sigara içmiyordu. Evde sigara içildiğinde kokusu haliyle anlaşılıyordu. Bunu bilerek mi ya-

piyorlardı, farkında mı değillerdi anlayamadım ilk başta. Kendim de sigara dumanından rahatsızlık duyardım. Bu yüzden zindanda az tartışmazdık. Kapalı bir yerde sigara içildiğinde çekilmez olurdu kalınan mekan. Başkan'a, "Sigara içmiyoruz," diyorlar, ama mutfakta, odalarında içerlerken çoğu kez Başkan'a yakalanıyorlardı. Yine en ufak bir ses geldiğinde, "Ha, Başkan!" diyerek paniğe kapılırlardı. Her zaman düzenli olmak, hazır olmak gerekirken onu yapmıyorlardı. Sağa sola yatarlardı, etraf dağınık olurdu, sese dikkat etmezlerdi. Başkan'ın sesini duyduklarında da ilginç tavırlara girerlerdi. Bu benim zoruma gidiyordu. İçten içe öfkeleniyordum.

Başkan'a saygı, Başkan'la aynı evde yaşamak her zaman duyarlı, derli toplu olmaktı. Bir yaşam biçimi haline gelmeliydi bazı özellikler. Diğer şeyler bana yapmacık, sahte, yetersiz, yüzeysel, doğallığı, sadeliği, tutarlılığı olmayan bir yaklaşım gibi geliyordu. Birkaç kez bu tür şeylere tanık olunca uyarma gereğini duydum. Belki çok uzun uzadıya anlatamadım ama olması, yapılması gereken şeyleri de çarpıklaştırmamaları gerektiğini, gerçek saygının böyle olmadığını vurguladım.

Sonradan gelişmeler, olaylar değişince, o ortamda bizim yoldaşlar da katkılarını sunmaktan geri kalmamışlardı! Başkan'a, "Sara bize, 'Başkan'ın karşısında neden hazırola geçiyorsunuz? Normal durun. Korkudan mı yapıyorsunuz? Buna gerek yok,' dedi," demişlerdi. Hay Allah, neler oluyordu? Bu ne biçim işti? Yoldaşlıkta bu tür şeyler olur muydu? Başkası adına yalan konuşulur muydu? vb sorular kafamı çok meşgul ediyor, şaşırtıyordu beni. Bir arkadaşın deyimiyle Kürt gerçeğine hoş gelmiştim!..

Peki nasıl yapmalıyım? Neden öyle anlaşılıymıştı? Gerçekten iyi izah edemediğimden mi, yoksa başkası öyle anlamak istediği için mi böyle anlaşılıymıştı? Hayır hayır, bunlar işin ayrıntılarıydı. Çünkü esaslar önemliydi. Esas çözülmeden diğer şeyler mutlaka bir yerlerden kaynağını bulurdu, bundan doğal ne vardı?

Aynı günlerde Hê... (Şa...) de gelmişti. A.T.'nin kız kızkardeşiydi. Genç, kısa saçlı birisiydi. Başkan, "Bu da eski sayılır. On yıldır saflarda faaliyetlerdeydi, ama hâlâ işin ucundan sağlam tutan bir duruş kazanamadı," diyor. O gün öğle yemeğini Başkan'la bir-

likte yedik. Çiğ köfte de yapmış arkadaşlar. Başkan, “Ye, ye,” di-yordu. Ben çatalın ucuyla biraz almış, perişan olmuşum. Zehir gi-biydi, gözlerim yaşarmıştı. Başkan eskisi gibi çok iştahlı yiyordu. Adeta savaşıır gibi yiyordu. Yumru yumru ağzına atıyordu. Ben ise zor bela tabağımdakini bitirdim. Başkan dediği için yedim tabii ki. Yemekte de konuştuk. Birçok konuda sorular sordu Başkan.

Bir ara söz Hüsnü Altunlar’a gelmişti. Onlardan Faruk daha önce çıkmıştı, Hüsnü de benden sonra. Çok uğraştığım halde her defasında bir yalanla, sahtekarlıkla gerekçe gösterip gelmemişti. Faruk evlenmişti. Bir de fırın açmışlardı. Devletin verdiği krediyle hem de. Hüsnü daha Aydın’dayken bana mektup göndermişti. “Faruk’u mutlaka çek,” demişti. Hatta ölüm orucundayken Fa-ruk’un durumuna içerlendiği bir şiir de yazmıştı. Bu sahtekar adam çıkar çıkmaz kendisi Faruk’tan daha beter olmuş, bizi sürekli oya-layarak gelmemişti. Telefonda tarih, saat bile vermişti. En son, “Ben legal alanda biraz kalayım. Önerim bu,” demişti. İkiyüzlülük, düşkünlük olur da bu kadar olmaz.

Bunları Başkan’a anlattım. Ayrıca şunları da ekledim;

“Cezaevinde de sorunları vardı. Faruk hep tepkiliydi, çalışmıyordu, kendisini katmıyordu. Hüsnü ilk süreçte dışarıdan gelmenin verdiği havayla ilgi görmüştü. Gelen her yeni arkadaştan dışarıdaki gelişme-ler öğrenilirdi. Sonradan hep ayrı bir baş olmak istedi, kariyeristti. Bir ara Mardin Eyaleti’yle görüşmüştü, bir milisi göndermişti eyalet. Ama nedir, ne konuşuldu bize açmıyordu. Bu, tartışmalara da yol açmıştı. Tabii Şener’le de sürekli çelişkiydiler. Başlarda çok yakınlardı, hatta yönetimde boşluk olunca Hüsnü’yü yönetime önermişti, ama sonra-dan hep tartıştılar. Hepimiz de tartışırdık. Hüsnü ve Faruk ilişkisi de çok ilginçti. Bunları Amasya’dayken Karasu’ya da yazmıştım.”

Başkan sert konuşuyor, “Devletin kredileriyle iş yeri açıyorlar. PKK’nin kadroları geçinen adamlara bak. Bu alçaklık değil midir? Bunlar nasıl fark edilmiyor?” diyor. Ben tekrar, “Başkan’ım belli yönleriyle görülüyordu. Bunları Şener de biliyordu, anlatması ge-rekirdi,” deyince, Başkan rahatsız olmuş bir yüz ifadesiyle, ani bir mimikle, “Ne Şener’i? Hı...” diyor. Gözlerinde anlamlı bir bakış, ifade var. O an bende kısa bir duraksama oluyor sadece.

Başkan'ın her davranışı, mimik hareketi, her tepkisi bir şey ifade ediyor. Fakat hemen bir anlam verememiştim, yalnız dikkatimi çekmişti. Şener'in adını anmam, neden öyle ani bir reflekse yol açmıştı Başkan'da? Bir süre bu etkiyle düşündüm durdum.

Kütüphaneli odaya yerleşmemi istedi Başkan ve gece, yatağı arkadaşların ellerinden alıp kendisi yere koymuştu. Çok duygulanmışım. "Kitaplar çok, çözümlenmeler var. Partiyi iyi incelemelisin. Yılların büyük savaşını yürüttük, az şeyler ortaya çıkmadı. Neyle bu düzeye geldi, ne emekler harcadı, bunları iyi bilmek lazım," demişti.

Odanın bir duvarı boydan boya güzel bir manzarayla kaplıydı. Karlı yüksek dağlar vardı. Alt kısımlar yeşil vadilerle kaplıydı. Bakınca dört mevsimi yaşıtıyordu insana. Manzara, o güzel doğa sadece göz doldurmuyor, yüreği de dolduruyordu. Bir anda kendimi ülkenin güzel, görkemli dağlarında hissettim. Salonda da benzer bir manzara vardı. Başkan'ın kaldığı salon daha büyük, duvardaki resmi izlerken sanki Ağrı'ya, Cudi'yi, Cilo'yu, Hakkari'nin sarp dağlarını, Munzurları görür gibi oluyordu insan. Demek ki Başkan özlemi böylesine güzel kılıyor. Her şeyiyle yaşıyor ülkeyi. Uzaklığı yaşamıyordu Başkan.

Odadaki masanın üzerindeki el örmesi örtüyü göstererek, Bunu içeride örüp göndermiştiniz. Bizim işimiz de böyle nakış nakış. Zor, çaba isteyen, ama büyük sonuçlara götüren, hep geliştiren, dönüştüren nitelikte. Her şeyi yeniden yapıyoruz. İnsanı yeniden işlemek kolay değil. Yıllarınızı aldı düşman. İşte şimdi o yılların intikamını almanın zamanı. Şehitlere bağlılık, onların anısına verilecek karşılık büyük olmak zorunda. Siz yaşadınız o acıları, büyük unutmamak da sizlere düşer. Ama iyi izleyin. Savaşı nasıl bu düzeye getirdik, iyice anlayın," diyor, her fırsatta bir şeyler vermeye çalışıyordu.

Şener gerçeği...

İkinci yada üçüncü gün elimde okuduğum Ocak-Şubat çözümlerinde ilginç şeylere rastladım. Diyaloglar bölümünde cezaevinden,

Şener'den, Saliha'dan bahsediliyordu. "Tek tipi o giydirdi. Andı okumuştun... Fehmi Altınok'la görüşmüştü... Tüneli kesin Şener ele verdi... Şener haini... Şener provokatörü..." Bir yerde de Şener'in kaçışından bahsediliyordu. "Cezalandırıldı," sözcüğüne gözüm ilişti sonra. Hepsi peş peşe, sayfaları açtıkça Şener çıkıyordu karşıma. Kitabı kapatarak sessiz, hiç düşünmeden durdum öylece. Bir an donup kalmıştım. Tekrar açtım kitabı. Aynı sözcükler, tekrar kapattım. Hani Şener Botan'daydı? Merkez Komite'ye seçilmişti? İlk aklıma gelen Başkan'ın bir gün önce yemekteki tepkisi oldu. Peki ama neden diyorum, gerisini getiremiyorum. Anlaşıyor, Avrupa'dayken de o kadar bahsetmiştik. Hatta Meral'e toplu fotoğraflarımızı göstermiştim. Cezaevi şiirleri kitabı vardı, şiirini okumuştum sesli kendisine. Yoksa onun için mi benim fazla dolaşmamı istememişlerdi. Bana Şener'le ilgili hiçbir şey söylememelerinin anlamı ne olabilirdi? Daha fazla dayanamayarak, çözümleme elimde, Başkan'ın kaldığı salonun kapısını vurdum hafiften.

"Başkanım girebilir miyim? Bazı şeyler konuşmak istiyorum," dedim.

"Tabii gel. Gel otur Sakine," dedi Başkan.

Benim elimde çözümleme, hem şaşkınlım, hem moralim bozuk. Garip bir ruh halindeyim.

"Başkan'ım çözümlemeleri okudum. Bazı şeyler var, tam anlayamadım. Şener'den bahsediyor. Herkes bir şey söylemiş. Bir yerde de..." Kesik kesik, ağlamaklı, kızgın bir ses tonuyla söylüyorum, ama tamamlayamıyorum. Başkan:

"Haaa Şener mi? Evet, biz de anlam veremedik. Hâlâ araştırıyoruz. Bir yıl yanımızdaydı. Bir ara bir şeyler söylemek istiyordu, tir tir titriyordu. Bir türlü söylemedi. Korkuyor muydu, neydi anlayamadık. Kaçmış, KDP'lilerin yanında. Daha tam belli değil. Bakalım, anlamaya çalışıyoruz," dedi.

"Peki ama neden bana söylenmedi? Ben Cemal arkadaşlara sordum, 'Botan'dadır,' dedi. Ali İhsan arkadaş 'Merkez Komite'ye seçilmiş,' diyordu. Telefon görüşmesinde, 'İyidir,' demiştiniz. Nasıl oluyor, anlayamıyorum. Kongreye katılmamış mıydı? O halde niye bunlar oldu?" diyorum, ama aynı zamanda da ağlıyorum. Başkan,

“Tuhaf! Neden ağlıyorsun?” diye soruyor. Ben,

“Başkan’ım yıllardır zindandaydık. En yakın arkadaşlık ortamındaydık, beklemiyordum, duyunca etkilendim. Çıktıktan sonra partiye gelmesi hepimizi sevindirmişti. Kendisinin imzasıyla içeriye yazısı da gelmişti. O kadar şey duymuştuk. Şimdi de, ‘Kaçtı,’ deniliyor. Bu beni etkiledi, ikna olamıyorum bu söylenenlere. Farklı düşünceleri olabilir, bizde demokrasi var, konuşulur tartışılırdı. Tabii ki kaçış. İsterse KDP olsun ihanettir, ama...” diyorum, Başkan öfkeleniyor;

“Şener’i biz yaratmadık. Siz yetiştirdiniz gönderdiniz. Sizin önderinizdi. ‘Ben cezaevi önderiyim,’ diyordu. Onu neden tanımadınız? Baş belası olsun diye mi gönderdiniz bana? Anası ta 82’lerde benden hesap soruyordu, ‘Gel kurtar,’ diyordu. Şimdi de sen diyorsun, ‘Neden oldu?’ Peki ben kimi sorumlu tutayım?” diyor.

Ben daha çok ağlıyorum. Söylenenler çok ağır, nasıl biz yetiştirip göndermiştik? Başkan’ın sözlerinin arasına giriyorum,

“Hayır Başkan’ım, biz onu göndermedik. O bizim önderimiz değildi. Şehit arkadaşlar önderimizdi, yaşayanlar içinde direniş önderi deniliyorsa, o da Karasu’dur, Şener değil,” diyorum. “Siz gönderdiniz,” sözlerine takılmıştı kafam. Ağır bir suçlamaydı. O zaman biz neydik? Partili değil miydik? Yani sanki biz bilinçli göndermiştik. Hayır! Olamaz! Durmadan ağlıyordum. Kendimi kontrol edemiyordum.

Başkan daha sakin konuşuyordu. Sanırım benim o delice halim, olayın bütünü, ciddiyetini kavramaktan ne kadar uzak olduğumu göstermeye yetiyordu. Başkan, “Bak, ben de bir yıl sabrettim, anlamaya çalıştım. Ayıp değil, beni de kandırdı. Karşımda put gibi duruyordu. Ama arkamı döndüğümde birçok iş karıştırıyordu. O korkusu neydi, onu anlayamadım. Sonra Güney’e gönderdik, orada da olumsuzluklar oldu. Seçim süreciydi, bir türlü sonuç alınamadı. Bazı kızları etkilemişti. Kongreye de gönderdik. Her şeye rağmen anlamaya çalıştık. ‘Siz gönderdiniz,’ derken suçlamak için söylemiyorum. Ama yanı başınızdaydı, tanımalıydınız. Şener’in kaçışından cezaevindekiler etkilenir mi?” dedi.

“Hayır Başkan’ım. Cezaevi Önderliğe, partiye bağlıdır. Kaçan kim olursa olsun, hangi gerekçeyle olursa olsun ihanet olarak değerlendirirler. Bundan eminim,” diyorum. Başkan, “Öyle mi? Tabii, beklenen odur. O kadar acı çektiniz. Bazıları onların üzerine oturmak istedi. Hüseyin Yıldırım da öyle yapmadı mı? Uyanık olunmazsa oynarlar, adınıza ihaneti dayatırlar. Hem biz de daha tam olarak anlamış değiliz. Bu noktada zayıflıkları iyi tespit etmek lazım. İçimizde hâlâ sorunları anlamayanlar, bir türlü güç olamayanlar var. Başarısızlıklar, parti dışılıklar bizi kötü uğraştırıyor. Bazıları çıkıp bunları başka türlü kullanabiliyor. Suç bende mi? Ben mi bunları yarattım?” diyor.

Ben de giderek sakinleşiyorum. İlk tepkilerim geçmişti. Sahi üzüntü nedir? Üzüntüyü nasıl tarif edeyim? Sevinçlerime ve üzüntülerime kimler tanıktı acaba? Allah kahretsin! Bunu bilenler, tanık olanlar olsa da neye yarayacaktı? O an bunların yansıyış biçimi çok önemliydi. Bir gerçeği ifade etmişti ama her şey orada saklı değildi.

Kafam ağırlaşmış, göğüs kafesim adeta yanıyordu. Hani bir şeyi yapmak için çok çabalarsın, en olmayacak durumdayken onu bir yerlere götürmeyi, ulaştırmayı önüne koyarsın ve her an da farkında olmadan onun büyük korkusunu yaşarsın, sonunda korktuğun başına gelir! İşte tam da öyle bir ruh hali içindeydim.

Şimdi Şener yerine Ali, Veli yada başka biri olsaydı ben çok sakin mi olacaktım? Yada o şekilde duymasaydım, acaba ne olurdu?

İdealist değilim ama tüm iyi tanrılar şahidim olsun ki aynı düzeyde kim olsaydı, son ana kadar da olumlu bahsedilseydi; partide görevli, yetkili olduğu söylenecekti ve ardından kaçtı haberini duysaydım, sorularım, olayı algılama düzeyim temelde farklı olmayacaktı. Ama buna rağmen kaçanın, ihanete gidenin Şener oluşu çok farklı etkilemişti beni. Bu da bir gerçektir.

Sevgi neydi ki? “Mücadelemeden, davamdan ayrı sevgi mi vardı? Sevgiye bağlılığım mücadeleye bağlılığımdır. Nasıl ki hiçbir kuş-kuya, hiçbir ikircikliğe düşmeden partime bağlıysam, bu kavgaya inanıyorsam, işte sevgiye de öyle inanmak zorundayım. Hiçbir pürüz olmaz sevgide, yoksa o sevgi olmaz! Sevdiğim kişinin mücadeleye pürüzü,

partiyle en ufak bir sorunu, bu sevginin de bitişi olur. Partiyle en ufak bir sorununu duyarsam, bu ilişkiyi hiç tereddütsüz bitiririm...” Ve daha bunun gibi ne kadar çok söz söylenmişti. Yazılanlarda, söylenenlerde bu kadar netlik, keskinlik vardı. Bu yanımla korkutuyordu Şener’i. Benim de korkularım vardı ama onlar derindi, çıkaramamıştım, henüz çıkaracak, patlayacak kadar olgun değildi. Duygularımdaki ölçsüzlük, o dizginsizce soyutlamacılık, o niyetlerle çizdiğim düş dünyam, gerçekleşmişçesine sarıldığım hayallerim, o sınırsız özgürlükçülüğüm ‘kör etmişti’ beni yada kavgadaki en yaman yanımla kuşatmaya almıştı.

Ben en başta da buna ağlamıştım aslında. Çünkü benim kavgama da, sevdama da bu şekilde ihanet edeni tanıyamamıştım. Çünkü biliyordum ki, bu ihanet öyle bir anda, bir günde gelişmemişti. Zindanda tanık olduğumuz ihanet gerçeği bunu, belki de en çok bunu iyi öğretmemiş miydi? O yazılarımızda, o değerlendirmelerimizde, düşmanın yüzüne haykırdığımız savunmalarımızda bu gerçeği çok çarpıcı işlemiyor muyduk? O alçalmanın dayandığı temeli çok ayrıntılı koymuyor muyduk? İhanet nerede, ne zaman başlar, nereye götürür? Bütün bunlara yabancı değildim ki! Peki neden Şener’i tanıyamamıştım? Acaba bu farklı bir kaçış mıydı? Bir mektubunda Tütün romanındaki Pavel’den söz etmişti, “Yaşamak nedir ki?” diye sormuş ve yaşanan sorunları anlatmıştı biraz kapalı bir şekilde. “Amca olmazsa yaşanmaz inan. Biliyorum, eleştireceksin yine... Amca da kızdı ama güç verdi. Belki de ben yeterince açamadım sorunları. Ama öylesine oynanıyor ki bazı şeylerle, Pavelleşmemek elde değil...” diyordu. Peki daha sonra olanlar nereden çıkmıştı? Yalnız kaldığım süre içinde mektupta yazılanlara ve onu nasıl yorumladığımıza yeniden döndüm. Söylenenleri başka türlü ele alamazdım. O güne kadar olayları nasıl değerlendirmişsek o bağlamda değerlendirdik her şeyi. Aklıma ilk gelen şey, mutlaka cezaevindeki gibi hakkında bazı şeyler söylenmiştir. Cezaevinde dışımızdaki gruplar, içimizden bazıları kendisi hakkında olumsuz şeyler söylüyorlardı. Ocak direnişindeki tutumu hep bir güvensizlik yaratmıştı. Spekülasyonlar çok yapılıyordu. Belki de aynı şeyler dışarıya da yansımış. Dışarıya gönderilen notlarda özellikle bazı kadrolar değerlendirilmişti, haklarındaki yargılara da kesin yer verilmişti.

Ama ben biliyor ve tahmin ediyordum. Tünel çıkınca da onun ismi üzerinde durulmuştu. Şener, Sinan ve Hasan'dan bahsedilmişti. O zaman Karasu'ya da yazmıştım. 'Pavelleşeceğim.' Tütün'de Pavel'le parti içindeki diğer kişiler arasında çelişkiler, güvensizlik vardı. Pavel'den şüpheleniliyor, parti karşıtlığı olarak değerlendiriliyordu. Ailesinde düşmanla işbirliği içinde olanlar vardı. Kardeşi, Boris Tütün tekeline yönetiyordu. Hem Almanlarla hem de yerli işbirlikçilikle ilişkisi vardı, içine girmediği rezalet yoktu. Sonunda vuruluyor tabii.

Pavel de bir süre uzaklaştırılıyordu. Bu sürede başka ülkelere gidiyordu. İspanya devrimcileriyle bir süre hareket ediyor, iç savaşta yer alıyordu. Sonra yeniden partiye ilişkiye geçiyordu. Uzun bir hikaye ama mektup üzerine ben o kitaptaki Pavel gerçeğini iyice anlamak istiyor, tartışıyordum. Kendisine yazarak, tavrını eleştirmiştim. "Hem 'Amca bana güç veriyor,' diyorsun hem de 'Pavelleşeceğim,' diyorsun. Bu nasıl iş?" demiş ve bir daha bu tür şeyler söylememesi gerektiğini vurgulamıştım.

Fakat Şener KDP'ye kaçmıştı! Pavel mavel zırvaydı o anlamda. Başkalarıyla karşılaştırmak ne kadar gerçekçi olurdu ki? Hem nedenler, kişilikler, koşullar farklı değil miydi? Yine de Başkan'ın dediği gibi anlamak gerekir. Başkan, "Anlamaya çalışıyoruz daha," demişti.

Anlamaya çalışmak...

Başkan hem anlamaya hem de anlatmaya çalışıyordu. Arada tepkilerime şaşırsa da, öfkelenirse de, eleştirirse de, yine de mütevazice, kelimelerini bile iyi seçerek ikna etmeye, kavramamı, anlamamı sağlamaya çabalıyordu.

Odadan çıktım sonra. Sakinleşmiştim konuşmaların etkisiyle ama buruktum. Bana ayrılan odaya gelip oturdum, bir süre donuk ve hiçbir şey düşünmeden. Sonra çantadan resimleri çıkartıp yırttım. Şener'e ait şiir parçaları vardı, onları da yırttım. Ona ait bir şey olsun istemiyordum. Ardından elimdeki yüzüğü çıkardım, fakat tekrar geri koydum. Ne anlamı vardı? Onun haberi bile yüzükten

yoktu. Çanakkale’de, biraz da olumlu haberlerini aldıktan sonra o ilişkiyi kendi cephemde onaylamış, onu ödüllendirmiş sayarak aldırıştım. Arkadaşların ‘hediyesi’ olmuştu. Ayhan çıktığında diğer halkayı ona vermiştim, küçük bir notla birlikte. “Gidersen Şener’e verirsin,” demiştim. Normalde özel bir yüzük tutkusu yoktu yada ilişkilerde çok öne çıkardığım bir şey değildi. Manevi etkisi var mıydı? O da öyle etkin değildi, yani düzende bir şeyleri garanti-leme, bağlama halkasıydı, bu biliniyor. Herhalde biraz da bir resmiyete kavuşması anlamında yaklaştım. Bir arkadaş dışında ne anlamda taktığımı da kimse pek bilmiyordu.

İlk geldiğimde Avrupa’dan getirdiğim takıları çıkarırken Başkan’ın o bakışını bir kez daha hissediyordum. Başkan’a söylenmemiş olabilirdi. Hayır yüzük kalsın, bu ilişkiyi açınca çıkarırım,” diyerek yüzüğü tekrar geri taktım. Sanki onu çıkarırsam, o ilişkiyi gizlemiş olurum kanısı uyanmıştı bende. O an benim için halkanın hiçbir anlamı yoktu aslında. Kendi halime acıyla güldüm. Ne çok şey yüklemiştim bu ilişkiye, “Bu başka bir sevgi, seveda. Aynen Başkan’ın istediği tarzda bir sevgi yaratacağım,” diyordum. “Yaşanan pratikler, güçten düşüren, ayak bağı olan, ihanete giden sevgilerin inadına başaracağım,” diyordum. ‘En başka’ dediğim sevgi, bu kadar çabuk, bu kadar yakından ihanete uğramıştı. Bir türlü anlam veremiyordum. Kafam karmakarışık. Hem hiçbir şey düşünmek istemiyordum hem de bütün süreçler, bütün kaygılar, kuşklar, korkular, hepsinin temelindeki sorular, rahatsızlık yaratan bütün noktalar birlikte akın etmişti beynime. Birbirine bağlandığında, bir araya getirildiğinde, “Olamaz,” dedirtiyorlardı. Nasıl anlayamamıştım, niçin bu kadar duygusal yaklaşmıştım. Aslında o zamanlardan beri birçok şeyi görebiliyor, fark edebiliyordum. Hep acaba diyordum!..

Hani ben zindanda onca ihanete tanık olmuşum. En amansız sorgu günlerinde ihanet yanı başımızda türememiş miydi? Şahin’in ihanetini kim bekliyordu, kim hazırdı? Onlarcası çıktı yine. İçeriye gelen ihanet haberleri, kaçışlar vardı. Sevgi, bağlılık, yoldaşlık, yakın olmak, tanıdık olmak, hiçbiri zerre kadar anlam taşımıyordu haberi aldıktan sonra. İhanetin, dönekliğin, kaçkınlığın adı bu ol-

gularını tersine çevirmeye yetiyordu. Kin ve nefret daha büyüyordu. Ve o bana güç veriyordu, ağlamıyordum, sarsılmıyordum, bir an bile, “Nasıl olur?” demiyordum. Çünkü öyle bir sonucun başka gerekçeleri olamazdı, yoktu. Onu zindan yılları çok iyi öğretmişti. Çevreme, düşmanın suratına ihanetin kirli yüzünü anlatıyordum. İhanet olayları karşısında devrime daha büyük inanç ve bağlılıkla bağlandığımı gururla haykırıyordum.

Başkan işlerinin arasında, her fırsatta benimle konuşmaya, ilgilenmeye devam ediyordu. O ilk çıkışlarım, tepkilerim dinmiş, daha dingin, daha sakin bir hale gelmiştim. Başkan, “İstersen Çanakka- le’deki arkadaşlara bir mektup yaz,” demişti. Hemen başlamıştım. Önce Fe..’ye yazdım. Ona yazdığım mektuba “Yeğenim,” diye baş- layıp imza olarak, “Teyzen,”i kullanmıştım. Başkan odaya girerek, mektubu görmüştü. “Uzun yazmadım, yazamadım,” dedim. Baş- kan yazdıklarına şöyle bir bakarak, “Yeğenin midir?” diye sordu. “Hayır Başkan’ım, çıktıktan sonra bir süre legal alanda birlikte ça- lıştık. Gittiğimiz bir evde ‘Teyzemdir,’ demişti benim için, öyle kaldı. Artık teyze yeğen olmuştuk,” dedim. Adımı kullanmadım, anlaması için de bu hitapları kullanmayı uygun görmüştüm.

Başkan hem konuşuyor, hem voltalıyordu.

“Şener benim yanımdaydı, ben de bu adamı anlamak istedim. Çok ilginçti. Bir defasında dersten ağlayıp çıkmış. ‘Ben Mazlum’un halefiyim,’ demiş. Peki Mazlum’un halefi olmak böyle midir? Bir süre Güney’e verdik, orayı da bozdu, çalışmadı, kapasitesini kul- lanmıyordu. Hatta ben, ‘Yahu bu kullansa ikinci adam olur,’ di- yordum,” dedi.

Arada masanın örtüsünü düzeltiyor, kül tablasının yerini de- ğiştiriyor. Bir ara kül tablasının içindeki saç telini aldı ve çakmakla yaktı. O an utandım. Benim saçımın teliydi. Tararken oraya at- mıştım ve unutmuşum. Gayri ihtiyari, “Ben koydum, almayı unut- tum,” dedim yavaş sesle. Başkan;

“Biliyorum, sen titizsin. O Elazığ’daki bodrum katını anımsı- yorum, temizdi. Ben böyleyim, en ufak bir toz zerreciği bile ra- hatsız eder,” dedi. Sonra sözü yine Şener’e getirdi, “Sallapatıydı.

Ne giyimi, ne duruşu, ne davranışları... Hiçbirinde düzen, disiplin yoktu, dağınıktı, keyfiydi. Alırdı o kızları saatlerce lak lak konuşurdu köşe bucakta. Ama esas işlerle uğraşmazdı, vermezdi kendisini,” dedi.

Aklıma Ali İhsan’ın anlatımları geldi. O da aynı şeyleri anlatmıştı. Ben de cezaevinde ilk karşılaştığımda çok şaşırdığımı, yadırgadığımı söylemiştim. “Arkadaşların tırnaklarına bile karışıyordum. Şener çok dağınık, pasaklıydı, bu konuda sonradan kendisini değiştirmişti. Hayret, demek ki akademide tekrar aynı şeyleri yaşamış,” demiştim. Ali İhsan; “Bir defasında Önderlik basın yerine geldi, biz de oradaydık, orada çalışıyorduk. Başkan bazı şeylerden rahatsız olmuştu, belliydi. Fakat bana kızdı, beni eleştirdi. Çok sert eleştirdi. Ben anlamıştım, Başkan aslında Şener’e söylüyordu. Ben Başkan’ın tarzını az çok öğrenmiştim. Başkan gittikten sonra Şener duvarı yumrukladı, etkilenmişti, “O sözler banaydı. Ben biliyorum bana söyledi,” demişti. Zekiydi, hemen anladı. Yalnız kafası karma karışıktı. Uyumda mı zorlanıyordu, başka bir şey mi vardı hiç anlamadım?” demişti.

Aslında Ali İhsan bunları konuştuğu süreçte Şener kaçmıştı. Acaba ben çok sorduğumdan mıydı, yoksa kaçtığını bildiği için miydi, her görüşmemizde mutlaka Şener konusunu da açardı. Bunları o zaman doğal konuşma, tartışma olarak algılamıştım, söylediklerine katılıyordum da. Tespitleri çok objektifti. Fakat sonra yorumladığımda, kesin bizim ilişkimizi de biliyordu, o yüzden ihtiyatlı yaklaşıyordu demekle yetiniyordum. Tabii Cemal arkadaş, Meral, belki Metin’ler de biliyordu ama hiçbiri söylememişti. Zaten ilk anda bu yaklaşım beni etkilemişti. Durumu öğrenince, “Peki neden bana söylenmedi? Cemal arkadaş, Meral, hepsi de biliyordu. Güvenmiyorlar mıydı bana?” diyerek ağlamıştım Başkan’ın karşısında. En çok bu etkilemişti. Bütün yaklaşımları birbirine bağlıyordum.

Kongre tutanaklarını ve tartışmalarını okumamıştım. Daha çok eyalet raporları ve bireysel raporlardan bir kısmını okumuştum. Neler olmuştu, neydi esas sorun, onu anlamak gerekiyordu. “Kaçtı, ihanet etti,” demek tek başına bir şeyi fazla izah etmiyordu. Başkan bile sıkça, “Biz de hâlâ anlamaya çalışıyoruz,” diyordu.

Aynı günlerde Başkan, Cemal arkadaşla telefon görüşmesi yapmıştı. Ben de dinlemiştim. Doğu haber göndermiş, Mehmet Şener'in bir yazısı eline geçmiş, yayınlanmasını istemişti. Sorunu fazla bilmiyoruz diyerek, aslında çok kurnaz bir biçimde hiçbir şeyden haberleri yokmuş gibi davranıyor veya dergi çizgisinin zan altına girmesini istemiyordu. Doğu Perinçek aslında bilinmeyen birisi değildi, ama neye oynuyordu, kime oynuyordu, devletin hangi kanadının sözcülüğünü yapıyordu belli değildi. Ama derinlerle ilişkili olduğu aşikardı.

Çıktıktan sonra dergiyi de ziyaret etmiştik. Zonguldak işçilerinin Ankara yürüyüşleri vardı. Harika bir gelişmeydi. "Zonguldak Cudi el ele!" şiarı güzeldi, anlamlıydı. İçeriden sembolik de olsa para yardımı toplamıştık ve ilanlarla, çeşitli yazılarla destek vermiştik Zonguldak işçilerine. Doğu, "Her şeyi biz yaptık, geliştirdik," havasındaydı ama biz öyle olmadığını biliyorduk. "Bu görkemli çıkışı rayından saptırırlar," diyorduk. Belli iyimser yaklaşımlarımız olsa da, Türkiye'de öncülük sorununu yakından bildiğimiz için, direnişi siyasal iktidarı hedefleyen talepler doğrultusunda devrimci bir tarzda örgütleyen, onu diğer muhalefetle bir yöne kanalize edecek düzeyde temsil gücüne sahip bir 'sihirli el' olarak görmüyorduk Doğu'yu. Ama o iddialıydı, "Gelin sizleri de götürelim, gidelim yakından görün. Bu direnişi biz yarattık, biz öncülük ediyoruz," diyordu.

Sosyalist Parti mitingler düzenliyordu, kitleler coşkuluymdu. "Doğu'da Kürt köylü muhalefeti var, ulusal talepleri doğrultusunda mücadele veriyor, burada da proleter öncülüklü devrimci işçi direnişleri, işçi sınıfının iktidar mücadelesi," diyordu. Tartışıyor, kendi düşüncelerimizi de söylüyorduk. Hâlâ Kürdistan'daki devrime; "Kürt köylü muhalefeti, ulusal hareket vb," diyor, Türkiye devriminin müttefikleri olarak görüyordu. Türkiye'deki gelişmeleri de işçi sınıfı öncülüğündeki devrim olarak anlıyordu. Yani biz sıradan bir köylü hareketiydik onun gözünde! Neyse ki bizi müttefik olarak görüyordu! Doğu bu kadar kendini kaptırmıştı. Zaten o Kürt köylü muhalefeti de kendilerinin mitingleriyle, yürüyüşleriyle başlamıştı, onlar ateşlemişlerdi!

Kendimi 1975-76 süreçlerindeki tartışma ortamlarında hissetmeye başlamıştım. Çok yersiz noktalara kayılıyordu tartışmalarımızda. Fakat bazı şeyleri konuşmamak da olmuyordu. Yeni yıl gecesi bir haber daha yaymışlardı; “Cunta geliyor!” MİT’ten biri kendilerine bilgi sızdırmıştı güya ve Çankaya’da hazırlık olduğunu, bizzat kendisi ve çevresindeki bazı Sosyalist Parti’lileri vuracaklarını, bu nedenle dikkat etmesi için uyarıldığını anlatmışlardı. Ben, Ramazan İlek varız, Ragıp Duran da dergiye uğramıştı. Bu haberleri çok sağlam yerlerden aldıklarını söylüyorlardı. MİT’ten biri nasıl sağlam olabilirdi? Garibime gidiyordu. Aynı zamanda komik bir manzaraydı. Bu kadar telaş neydi? Gerçekten başta Doğu olmak üzere Sosyalist Parti’liler bu söylentilere inanmış mıydı?

Kendisi Başkan’la görüşmek üzere Bekaa’ya geleceğini, bizim ileteceğimiz bir şeyimizin olup olmadığını sormuştu. Bizi evine davet etmişti. Eşiyle de dergide tanışmıştık. Ama öyle bir cunta geliyor vesvesesi yapmıştı ki. Bu durumda ‘erteleyelim’ demiştik. Tabii biz inanmamıştık söylediklerine. Öteden beri gelişmeler biraz tehlike arz edince, cunta söylentisi yayarak kitleleri tedirgin etmek bir politik karakter olmuştu. Cunta korkusu vardı, o psikolojiyi sürekli canlı tutuyorlardı. Doğu çok iddialıydı, “Kesin bu gece darbe olur,” diyordu. Biz de aksinde iddialıydık. Olmamıştı ve görüştüğümüzde fazla işin bu yanına girmek istememişti. Fakat HEP üzerine tartışmalarımızda ipler kopmuştu. Çok sert bir tartışma olmuştu. “PKK nereye gidiyor? Emperyalizm eliyle ne yapıyor?” diyordu. Hem Körfez Savaşı’ndaki tavrımızla hem de HEP’e yaklaşımımızla ABD emperyalizminin bir piyonu olarak değerlendirmişti. Emperyalizm bu kadar bizi yönlendiriyormuş!

O zamanki tartışmamız Doğu’yla yeni başlayan ilişkilerin de sonu olmuştu. “Bir daha mı?” demiştim. Onun bu tavrı yüzünden dergideki bazı dostlarla da bağımızı kesmiştik. Bazı konularda işimiz düşüyordu dergiye, bu tavırlar üzerine, “Oradan gelen hayır gelmesin,” diyerek vazgeçmiştik. Tabii yılların politikacısı, kimliği, çizgisi anlaşılırdı. O konuda çok fazla sorun yoktu. Çok ihtiyaç duyduğumuz, muhtaç olduğumuz bir konuları da yoktu. Legal

alan özgülünde bazı çalışmaların zorunlu kıldığı sıradan ilişkileri yürütülen. Ama Doğu'nun arka cephesine böyle sıradan girilmezdi. O tam bir politika işiydi.

İlginçti, hep kritik anlarda, farklı olayların cereyan ettiği süreçlerde Doğu vardı. Çok tesadüfi değildi. Çizgisi, eğilimleri, kimle, neyle, nereyle örtüşüyorsa orayı yörüngesine oturtmak istiyordu. Arka bahçe, arka pencere, arkadaki el, arkadaki dil yada belli kişiliklerin, çizgilerin, eğilimlerin tercümanlığını yapıyordu. Öyle açıkta, öyle rastgele değil, ustaca yapıyordu.

Şener'in TKP'si, Şener'in 2000'e Doğu'su! Evet, ikisi de sahiplik ediyordu. Başkan, Cemal arkadaşına, "Acaba içeriği nasıl, yazıyı size göndersinler," demişti. Cemal arkadaşın ne konuştuğunu tam anlayamıyorum. Başkan, "Yayınlatmasınlar diyelim," diyor, bana da ne düşündüğümü soruyor. "Başkan'ım bir çağrı yapılabilir dergi aracılığıyla. Benim adım da kullanılabilir. Bu sahada olduğumu, gelip partiye teslim olmasını, sorunları tartışarak daha farklı şekilde çözümlerin gerektiğinin kendisine iletilmesi iyi olur. Adresini dergi kesin biliyordur yada ulaşabilir. Doğu böyle bir arabuluculuğu yapabilir," diyorum. Başkan, "Öyle mi? Etkileyebilir misin? Yani dikkate alır mı? Oldu, söyleyelim Cemal'e," diyor ve Cemal arkadaşına, "Gelsin Ortadoğu'ya, Sakine de buradadır. Varsa bir şey açık ortaya koyar..." gibi şeyler söylüyor.

Buna sevinmiştim. "Belki partiye geri döner, teslim olur. Belki kaçıışı ihanete vardırılmadan döner," diyordum. İçten içe çok az bir ihtimal de olsa öyle umuyordum! Sorun ilişkimiz değildi, ben o noktada her şeyi feda etmeye hazırdım ama yeter ki böyle bir ihanet olmasındı. İhanete gitmiş birini hâlâ kurtarma peşindeydim. Yine kendimi feda etmeye hazırdım! Feda etme! Partiden kaçmıştı, saflardan kaçmıştı, o kadar değere ihanet etmişti. Ben hâlâ, 'Sakine'liğimi feda ediyordum.

Ne kadar iyi niyetle yaklaşıyordum, tanrım! Kendimle tartışıyordum, hem de bu niyetlerin katsayılarıyla yoğrulu yaklaşımlarımla, açığa çıkmış korkunç bir gerçekliği tartışıyordum. Kah biri, kah öteki ağır basıyordu. Bazen, "Kaçış, nasıl ve nereye olursa

olsun ihanettir,” diyordum. Ve böyle bir çağrıyla boşuna umutlandığımı iyi biliyordum. Ama öte yandan, “Şener bu partiyi iyi tanıyordu, önceden bir hainliği yoksa geri dönebilir. Bunun dışında hiçbir şekilde kendisini kurtaramaz,” diyordum. İlginç çelişik bir durum yaşıyordum.

Daha derin, daha soğukkanlı, daha etraflı düşündükçe, bunun öyle sıradan bir kaçış olmadığını, hatta sorunun sadece kaçışla sınırlı kalamayacağını, onun yazılarla, farklı yansıtma ile saldırılarına devam edeceğini de fark etmeye başlamıştım. Bu ihtimalin ötesinde bir durumdu.

2000’e Doğru dergisine yazı yazmışsa, bu, harekete karşı açık savaş açması anlamına geliyordu. Sorunun boyutu oldukça ciddiydi. Ve ben bunu fark ettikçe dehşete düşüyordum. Şener bolca yazardı, yazmakta ustaydı. “Başka nedenlerle kaçsaydı, düşmana yansıtırmazdı. En azından hareketi kötülemezdi,” diye düşünüyordum. Bundan artık emindim. Ama peki nasıl ve ne zaman oluştu kaçma fikri. Bu öyle aniden mi ortaya çıktı? Başkan, “Siz yetiştirip gönderdiniz,” demişti, “Yetiştirdiniz,” demekle neyi kastediyordu?

Hayır, aslında sorun benim olayları kavrama gücümdeydi. Niyetlerin bu kadar öne çıkması da bundandı. Belki de yaşadığımız süreçlerle karıştıırıyordum, ihanete kayış içinde olanları kurtarmak için çırpınıp duruyorduk. Kaç kişiyle uğraştık, kaç kişiye ulaşmak istedik? Bazıları dönüş de yaptı. Fakat bu başkaydı, öyle Pavel’in gidişine de benzemiyordu. Pavel’i örgüt uzaklaştırmıştı ama Pavel devrim cephesinden ayrılmamış, bir başka ülke toprağı da olsa düşmana karşı kahramanca mücadelesini sürdürmüştü. Acaba Şener KDP’ye gitmeyi çok önceden mi planlamıştı? “Pavelleşeceğim,” diyordu çünkü. Belki de KDP’yi de amaçları için paravan olarak kullanıyordu.

Başkan, akademide zindan çıkışlı bir grup arkadaş olduğunu, hatta broşür çalışması yapıldığını söyledi. “Broşürü okursun, tartışırsınız. Yönetimdekilerle de tartışırsınız. İleride bir tartışma platformu açabiliriz, orada zindan gerçekliğini daha derin ele almaya çalışırız. Yalnız anlamaya çalış, uzun süre partiden uzak kaldınız.

Savaş gerçekliği çok daha başkadır, yakıcıdır! Olayları, gelişmeleri iyi incele. Partiyi bugüne nasıl getirdik? Dışta TC'ye, içte provokasyonlara karşı nasıl mücadele ettik? Bugünleri nasıl kazandık, bunları öğreneceksiniz. Zindan direnişçiliğine bağlılık varsa -ki bu konuda az acı çekmediniz- onun doğru temsili nasıl yapılır, dağla, partiyle nasıl birleşilir, onu mükemmel şekilde yapacaksınız. Zindan üzerindeki hesapları ancak böyle boşa çıkarırsınız..." dedi ve bir grup arkadaşla birlikte bizi Mahsum Korkmaz Akademisi'ne yolculadı.

Barlies'te Ka... bizi karşıladı. Akademiye birlikte gittik. Nizamiye, kocaman bir saha, Agit arkadaşın resminin olduğu misafirhane, uzaktan görülen bazı yapılar... Bizi yolda Dr. Baran karşıladı. Sakal bırakmış, avurtları çökmüş, gözlüklü efsanevi komutan Dr. Baran gazete ve dergilere de konu olmuştu. Sonra yönetim binasına gittik. Se... 'yi de Elazığ'dan tanıyordum. Tabii değişmiş, o da çökmüş, minyon tipli olmasına rağmen yaşından daha büyük gösteriyordu. Sonra Aysel Çürükkaya. Sarılıyoruz. Aysel'in şehit düşmediğini Avrupa'da öğrenmiştik. Kodunu Medya koymuş ama soğuk, fazla sıcak değil. Durgun, hüzünlü gibi yada eski acıklı ruh halinde. Bir karakter olmuş herhalde. Hayret, kaç yıldır cezaevinden çıkmıştı, çok canlı olması gerekiyordu. Gözleri, teni, duruşu, bakışları, konuşması, yürüyüşü bile ölü gibi. Ağzından iki kelime çıkmıyor, konuştuğunda da anlaşılmıyor. Sana küfreder gibi konuşuyor.

Sahada düzenlenen tören çok görkemliydi. Arkadaşların o duruşu ve kalabalıklığı yetiyordu her şeye. Çok görkemliydi. Fotoğraflarda gördüklerimizle yetindik yıllarca yada hayalimizde gerillayı yaşattık. Şimdi karşımda yüzlerce arkadaş, askeri kıyafet içinde ve silahlı duruyordu. İlk HRK'yi duyduğumuzda ne kadar gururlanmıştık. Arkadaşların bazıları askeri kıyafetle yakalanmışlardı. Askeri elbise, rozet, apolet gibi şeyler önemliydi. Bize ait, Kürdistan'a ait büyük bir anlamla yüklyüdü hepsi. Öz değerlerimizdi. Son yıllarda, "Biz de içeride giysek nasıl olur?" diyordum. Hatta Çanakkale'de ailelere sordurtmuştum. Zindanda da olsak gerillaydık, askerdik. Gerçi cezaevine sonradan gelen arkadaşlar, kendilerini ARGK'li, bizi de Apocu olarak ayırırlardı esprilerinde ama Apoculuk en iyi asker olmaktı aynı zamanda.

Zindanda yeşil gri renge karşı tepki gelişmişti. Normalde yeşili çok seviyordum. Yeşilliği bir yaşam rengi olarak algıladım. Zindanın o bütün kurutuculuğuna rağmen ele geçen bir küçücük yeşil daldan yüzlerce çiçek büyüttük. Hiçbir şey olmayınca, soğanı pamukta yeşerttik. Turpun köklerini tabakta yeşerttik. Dışarıya bakan bir delikten doğanın yeşilliğini gözlerimizde çoğalttık. Ama askerin üzerindeki yeşil formlar hep katildi, yaşam düşmanıydı. Belki de katil sürüsünün yeşil giymesine tepki, yeşili kıskanmaydı. Akademi elbiseleri çok güzeldi, çok hoşuma gidiyordu. Kendime hemen bir takım ayarladım. Pantolon paçalarını pileleyerek daha hoş bir biçim verdim.

Bize ait olan bir ortamdı. Askeri duruş, askeri disiplin, hepsi de çok çekici geliyordu. Zindanda, yine Türk ordusu içindeki disiplin anlayışı, onların özellikleri farklıydı. Faşist bir ordunun disiplini de zorbalığı, baskıyı, insani özellikleri gasp etmeyi içeriyordu. Bize yıllarca dayatılan işkenceli disiplin kuralları, emir komuta iğrençti. Onlara, genel yenilgi sürecinde belki bir süre uymak zorunda kaldık ama hiçbir zaman o kurallar ruhumuzu, bilincimizi, inancımızı, yüreğimizi, gelecek umudumuzu kırmadı, karartmadı.

Düşmanla o şekilde karşı karşıya olmak, aslında kişiliği çelikleştiriyordu. Dişe diş bir kavgaydı çünkü. Sen her an, her saniye karşındakinin düşman olduğunu hem de en aşağılık bir düşman olduğunu bizzat yaşayarak, hücrelerinde duyarak görüyordun. Düşmanı en iyi tanıma yeridir zindan. 'Düşman zindanda her şeyi yapar, her şeyi yok eder, hükmeder' demek düşmana baştan yenilmeyi kabul etmektir. Bu ruh hali çok tehlikelidir. Hayır, düşman sadece şunu yapabilir:

Seni fiziki olarak katledebilir. Buna gücü vardır, her biçimini de yapma becerisine sahiptir. Elini kolunu bağlar, tecavüz eder, cop sokar, dişlerini kırar, falakaya çeker, elektrik verir, asar, kurşuna dizer, beynini parçalar. Ama hiçbir zaman, eğer devrimci iraden varsa, eğer inancın güçlüyse ve onu düşman olarak görüyor, kin duyuyorsan, halka, insanlığa bağlılığın varsa, devrime inanıyorsan, sosyalist ütopyan canlıysa, o zaman düşman yüreğini senden alamaz. Ona gücü yetmez!

İnancın, iradenin düşmanı nasıl dize getirdiğini en iyi yine zindanın kendisi kanıtlamadı mı? O büyük direniş abidelerinin ölümüne görkemli yürüyüşleri ne kadar zavallılaştırmıştı düşmanı. Mahkemelerde haykırılan her bir söz, her bir şiar ne kadar gelecek doluydu. Evet, onlar da bir süre yenilgi sürecini yaşadılar. Kıran kırana direnişlerimiz, azgın saldırılar karşısında yenilgi almıştı. Onlar da bir süre o askeri kurallara uymuşlardı. Bunlar zayıf yanlardı, bunlar o koşullarda bir anlamda kaçınılmazdı. Çok eşitsiz koşullardı çünkü. Ama bunun kendisi büyük yenginin temeli yapıldı. O en zayıf görülen anda, ortamda direnişler yükseldi.

Kuşkusuz zindanı bu gerçeklik temelinde ele alınca ihanetler de, direnişler de daha iyi anlaşılırdı. Zindandaki herkes doğru direnmedi, doğru yaşamadı, doğru ölmedi. Ölüm ve yaşamı seçenek haline getiren koşullar çok önemliydi. Cahide Şener'i de, 82'de beş dakika daha geç müdahale edilseydi, şehit olarak kabul edip sahip çıkacaktık. Ve o ölüm biraz anlamlı olacaktı. Çünkü ölüm ve ihanet seçeneği vardı. Kendisini ihanete götürecek yenilgili yanlar ağırdı. Yaşanan derin zayıflık, yalpalanma, ikirciklik kişiyi savurur, hiç aman vermezdi. Düşman onlarda bir zayıflık yakaladı mı bırakmazdı kolayca, sonuna kadar diretirdi. Ta ki kişi o cesareti kırarak bir çıkışı, daha ileri bir konumu kazanana kadar.

Düşmanın tedavi etmeyerek yaşamına son verdiği tutsaklar oldu. Tek bir darbeyle katlettikleri oldu. Bunlar düşmanın yol açtığı ölümlerdi ve o insanlar bir değeri temsil etmişlerdi. Ölümleri bu anlamda önemliydi. Bu kişilerin anıları, direnişleri, vasiyetleri asla unutulmaz, sahip çıkılır, yüceltilirdi. Küçümsenmezdi elbette. Fakat, ölümler vardır; koşulları altüst eder, dengeleri değiştirir, yeni bir süreç yaratır, sarsar, ayağa kaldırır, tepeden tırnağa inancı dalgalandırır. Mazlumlar, Pirlar, Hayriler ve Ferhatların ölümleri böyledi. Yine Metris'te başka dörtler vardı, ölümleri kahramancaydı.

Ya darağaçlarında sallandırılanlar... Erdal Eren daha on yedisindeydi. Hıdır Aslan, Necdet Adalı, Serdar Soyerginler ve ta Maze Cezaevi'nde büyük ölüm orucu şehitleri Babby Sandsların ölümleri az mı görkemliydi? Emperyalist sisteme kafa tutan ölümlerdi.

İrlanda halkının ölüm orucu geleneğine, onun kararlı direnişçiliğine sahip çıktı. Bağımsızlık umutlarını büyüttü.

Bir de ölümü sessiz, gizli yaşayanlar vardı. Direnişin ve ihanetin sarsıntılarını yaşayanlar, vurgunlardan kurtulamayanlardı bunlar. Direnişin sürüklediği, zor bela ayakta kalmış kişiliklerdi. Tutsak olmalarına, direniş cephesinde yer almalarına rağmen hep kaçak direnmiş, hep ölümden korkmuş, direnişten de korkmuş ama süreklenip gelmişlerdi. İşte bu tipler nasıl ki içeride oturup kalkıp devrimciliğe, PKK'ye, hatta doğurduğu için anasına babasına küfür, beddua etmişlerse, dışarıya çıktıktan sonra da en iyi direnenler geçinip zindandaki yıllarını sermaye yapmışlardı. En çok bunlara küfrettim ben de, hem içeride hem de dışarıda.

Amasya'dayken dışarıya, Avrupa'ya yazdığım bir mektupta; "Zindandan her çıkanı el üstünde tutmak doğru değil. Zindandaki acılar, direnişler, yaşanan büyük vahşet, doğal olarak halkta, yoldaşlarda bir ilgi, sempati, sevgi, saygı uyandırır. Bu elbette olmalıdır. Ama bazıları bunu hak etmediği halde kendilerini farklı yansıtır yada yaşatırlarsa, bu en çok bizim zorumuza gider. İlgide de, görevlendirmelerde de sevgi ve saygıda da kişinin yaşadığı gerçeklik gözardı edilmemelidir. Bir insan olarak direnmek bizim görevimizdi. Ama hiçbirimiz de layıkıyla direndiğimizi söylemiyoruz, söylememeliyiz. Bu kimseyi şaşırtmasın. Çelişki gibi gelir ama bir gerçektir..." demiş ve bazı örnekler vermiştim.

Gönül'ü, o süreçte çıkan bazı tipleri, partiye notlarla rapor etmiştik. Gönül Atay en sonunda gideceği yere gitmişti. Bazen, keşke o kadar kahrını çekmeseydik, cehennem olup gitseydi diyorduk. Çünkü gerçekten Gönül'ün gözü de, gönlü de bizde, PKK'de, devrimde, Kürdistan'da, Rıza'da değildi. Bunu ta 84'lerde bizzat arkadaşlara, Rıza'nın kendisine söylemiştim. Gönül de açlık grevlerine, ölüm orucuna katılmıştı. Gönül de direniş saflarındaydı. O saflardayken ruhunun bir bölümü çoktan gitmişti. Fiziki olarak da Ortadoğu sahasından gitmişti düşmana.

Bunların yaşadığı sonu iyi anlamak için elbette o yıllara uzanmak gerekiyordu. "O da zindan çıkışlıydı, işte gitti ihanet etti,"

demek çok kolaydı. Ve bu doğru ele alınmazsa şuna da götürüyordu: “Zindandan çıkan herkes mutlaka ihanete gider yada o potansiyel hep vardır. Bize yaramaz...” gibi tehlikeli ve haksız önyargılar çok rahat oluşabiliyordu.

Bu tiplerin bazılarıyla çok yakındık, aynı koğuştta, aynı havayı te-neffüs etmiştik. En zor süreçleri, ölümün son dakikalarını birlikte yaşamıştık. Hatta vasiyetlerimizi birbirimize yazmıştık. Bütün özel-likleriyle açtı kişilikler, gizlenecek, saklanacak yanlar kalmamıştı. En gizli, saklı sanılan yanlar bile açıktaydı ama yine de direkt iha-nete geçişi yapmamışsa, hâlâ yanında, yörende ve aynı ortamda seninle birlikteyse, en son söylenmesi gerekeni hemen söyleyemi-yordun. Güvenmesen de tam anlamıyla aynı zamanda ölüme be-raber gidiyorsun. Çok çelişkili gibi görünebilir ama gerçeklik böyleydi. Bu yürüyüşte korkularını yenenler, zaafalarını aşanlar, iyice netleşenler de oluyordu. Yaşamının yolu, biraz insan olarak ayakta durmanın yoluydu direniş. Bütün çirkinlikleriyle de olsa o bir adım yaşayan yanı, insana özgü yanı oluyordu. Bu gibiler o en yaşatan direnişin içinde yaşarken bile ruhlarında düşkünlüğü ba-rındırırıldardı. Direnişte ne kadar görünürse görünsünler, beyinle-rinin ve yüreklerinin bir köşesinde ihanete, kaçışa her zaman yer ayırmışlardı. Onun öğelerini yaşatmışlardı. Koşullar onlar için ol-gunlaştığı an, nerede olursa olsunlar, hangi düşman olursa olsun ona kaçacaklardı.

Natoyolu’ndaki anılarla dolu o eski evde Hatice Ana’yla Gö-nül’ü konuşurken bunları anlatmaya çalışmıştım. Kendilerini ara-mış, üstelik Rıza için Antep’e mektup yazmıştı. İlginçti. İhanete gittikten sonra da ‘gönül bağıni’ kullanıyordu. Şanssızlık, keşke bu tipleri insan önceden tam olarak tanıyabilse. “O sevgimiz, ilgimiz haram olsun. Görsem kendi ellerimle vururum o namussuzu,” di-yordu Hatice Ana. Evet, keşke önceden tam tanısa insan! Fakat sa-dece tanımak da yetmiyor.

Partiye birkaç yıl arayla provokasyonlar dayatılmıştı. Parti tari-himiz bu konuda da çok ilginç örneklere tanık olmuştu. Semir, Seher, Davut, Süleyman, Hogir, Kör Cemal, Metin, son olarak da

Şener ve Sarı Baran vardı. Okuyarak süreçleri anlamaya çalışıyordum. Akademide parti tarihi dersi veriliyordu. Süreçler öyle anlatılıyor ki, insan partinin büyüklüğünü, Başkan'ın bu devrimin yaratılması, yürütülmesindeki rolünü daha iyi anlıyordu. İçeride şu inanç ve kavrama, inanma düzeyi vardı: Parti Önderliği var oldukça bu devrim her engeli aşar ve zafer kazanır. Yine, “Başkan Apo PKK'dır, Kürdistan'dır, sosyalizmdir, özgürlüktür, gelecektir,” diyorduk. Yazılarımızda, savunmalarımızda dilimiz döndükçe, anladığımız oranda bu gerçekliği ifade etmeye çalışıyorduk. Bu önemliydi. Önderlik gerçeği şu yada bu şekilde anlaşılmazsa, devrim süreçlerimiz ve yaşanan sorunlar, onların yol açtığı sonuçlar, dayatılan çözümler de anlaşılmazdı.

Akademide beş yüzün üzerinde arkadaş mevcuttu. Zindandan çıktığım için birçoğunun bana yönelik beklentisi vardı. Şener de zindan çıkışlı olduğu için, zindan gerçekliğini herkes merak ediyordu. Tartışılan en önemli gündem buydu.

Duyduklarımın etkisini hâlâ taşıyordum. Ama genelde rahattım, doğaldım, yabancılık çekmiyordum. Okuldaki yaşam, eğitim sistemi de insanı direkt içine alıyordu. Dışında bırakmıyordu. Sporundan dersine kadar, koğuş düzenlerine kadar hepsinde belli bir oturmuşluk vardı. Ben ikinci gün sabah sporuna katıldım. Zaten spor yapmak bende bir kültür halini almıştı. O yüzden canlıydım. Hep birlikte koştuk, hareket yaptık. Hiçbirisinden geri kalmadım. Fizik olarak oldukça zinde hissediyordum kendimi. Bu, arkadaşların da dikkatini çekmişti. Cezaevinde yıllarca kalınmıştı ama fizik olarak sağlamdım. İşkencelere, acılara, zorluklara rağmen sakat yanım yoktu yada eğri büğrü değildim. Belki herkesten daha dik yürüyordum, dik oturuyordum.

“Yönetimle tartışırsınız,” demişti Başkan. Ben önce yazılmış olan cezaevi broşürünü istedim. İlkın şöyle kaba biçimde karıştırdım. Arka tarafta birçok isim sıralanmıştı. Hasan Güllü, Sarı Osman, Aysel Çürükkaya, Ahmet Bayık, İbrahim Yıldırım, Faysal Dunlayıcı. Devam edip gidiyor. Bazı isimler dikkat çekiyordu. Cezaevinde bir dönem ilişkilerin olmadığı, tecrit edilen yada ispiyonculukla suçlanan kişilerdi.

Broşürü okumaya başlamıştım. Daha önce zindanda değerlendirdiğimiz, cezaevinde tartıştığımız ve yaşanan her şeyin tersi. Doğru yanlış her şey birbirine karıştırılmış. Her şey götürülüp Şener’le açıklanmış, Saliha’yla açıklanmış. Yani baştan sona kadar bizi yönlendiren bunlar olmuş ve düşman üzerimizde her şeyi yapmış, sonuç almış! Ürperiyorum. Korkunç geliyor değerlendirmeler. Her direnişe, “Rahat yaşam için, yemek için, bilmem dar ekonomik istemler için girilmiş,” deniliyordu. O sürecin talepleri, hepsi de dışarıya yansıtılmış, yayınlarımızda çıkmıştı. Nasıl olur? Tamam, Şener provokatördü ama o nasıl içerideki tüm politikalarımızda bu kadar belirleyici olabilirdi? Cezaevi direnişçiliği bu şekilde saptırılamazdı. Yanlışlar, hatalar, suçlar vardır ama bu kadar tersyüz etme olmazdı.

Direkt yönetime gidip, “Broşürü okudum ama tek bir satırına katılmıyorum. Bir değil, on tane hain de çıksa gerçekler bu kadar basitleştirilmez. Açık söyleyeyim, tam bir senaryo!” deyip örnekler veriyorum. Aysel de var, İbrahim ve diğer birkaç kişi daha var yönetimde yer alan. “Siz de cezaevindeydiniz, beraberdik. Olaylar böyle mi gelişti? Sizin yazdığınız gibi miydi? İnsan partiyi yanıltmamalı. Bizler de yaşadık, başkaları da anlatmayacak mı? O zaman ortaya ne çıkar? Dışarıdakileri cezaevi konusunda yanıltmış olmayacak mıyız? Buna hakkımız var mı? Herkes olayı Şener ihanetiyle açıklayıp kendisini çok rahat gizlemeyecek mi?” dedim.

Aslında tam açık olmasa da bazılarına, “Siz içeride neydiniz, nasıl direndiniz, nasıl suçlandınız? Kendinizi açmıyorsunuz, bari bu kadar direnen görünmeyin yada zindanı siz yargılamayın,” demek istiyorum. Öfke, kızgınlık, tepkiler ayaklanmış bende. Dr. Baran da, Serhat da, “Senin üzerine kimse bir şey yazmamış, neden bu kadar tepkilisin, neyi savunuyorsun?” diyorlar.

“Sorun ben değilim ki, beni dost da, düşman da tanıyor. Ben bireysel kaygıyla yada bireysel bir tasarrufla bakmıyorum ki. Cezaevinde şehitlerimiz var, yoldaşlarımız var. Bir süreç yaşandı. Partinin eleştirileri olur, olacak. Ama böyle her şey inkar edilemez ki! O zaman biz hepimiz hain mi olduk? Şener hepimizi etkilemişse

biz nasıl yaşadık? Bu tip suçlamaları asla kabul etmiyorum,” dedim. Tartışmalar kızışıyor ara ara sertleşiyor. Bazen öyle bir noktaya geliyor ki kimse kimseye sıra vermiyor ve dinlemiyor.

Evet, okuldaki ilk ateşli tartışma, kavga böyleydi. Hâlâ da diyorum, ben o broşürün hiçbir satırına katılmıyorum. Çünkü birçok şey birbirine karıştırılmış, zorlama ve aceleye getirilmiş bir yazı karmaşasıydı. Provokasyonun özünü koyma, yine süreçleri kendi özgünlükleri içinde ele alma yoktu. Belki çok şey vardı ama partinin eleştirilerinin içini dolduracak tarzda bir derinlik, sistemli yazım yoktu. Hele imzaları bulunan bazılarının böyle bir belge hazırlığında yer almalarını da şanssızlık olarak değerlendiriyordum.

Ama ben sorunu o kadar ters bir noktada, ters bir yerde, ters bir zamanda tartışıyordum ki, tam bir siyasi körlük! Tam bir aptallık! Herkesi daha baştan karşıma almıştım. Herkes yanlış da konuşsa, çarpıtarak da sorunları dile getirse, o şekilde bir tartışma beni objektif olarak Şener’i savunan, onun etkisinde olan biri konuma getiriyordu. Nitekim anında söylendi, “Sen kimi savunuyorsun?” Ben, “Kimseyi savunmuyorum. Doğruları savunuyorum. Partiye yaşananları doğru aktarmak gerektiğine inanıyorum...” desem de beş para etmiyordu. Çünkü sorun zindanı aşıyordu.

Yine aynı günlerde derste zindan süreci anlatılıyordu. Zindanı ağırlıkta ders komisyonunda yer alan Metin Uluca anlatıyordu. Kendisi Adana’da kalmış, Diyarbakır’ı hiç yaşamamış ama ne hikmetse Diyarbakır direnişini yaşamış gibi anlatıyor. Tabii yalan yanlış bilgilerle.

Açıktı, provokatör zindan çıkışlıydı, partiyi tehdit eden bir konum arz ediyordu. Zindana çağrılar yapmış, mektuplar yazmış, Önderliği Plehanov, kendisini Lenin yapmıştı. Tüm bunları henüz bilmiyor olsam da karşı saldırının öyle sıradan olmadığını fark etmiştim. Bu anlamda parti doğrularını savunmak, saldırıları boşa çıkartmak önemliydi. Ama tartışmaların düzeyi, sorunların ele alınış tarzı beni hep aynı noktalarda yoğunlaştırıyordu. Olgulara takılıyordum. Bu konuda reflekslerim öylesine aktif, öylesine atakta ki, sanki bir şeyler elden gidiyor, bir şeyler yok ediliyordu. O kadar ki

aceleci, sabırsız ve telaşlıydım. Kaygılarım ile içine girdiğim bu apolitik tutumlar, tepkiler, hem beni zor duruma koyuyordu hem de arkadaşları zorluyordu. Ben bu yanın farkında değilim hâlâ.

Anlatım sonrası hemen söz aldım; “Zından da mücadelemizin bir alanıdır. Diğer süreçler nasıl ele alındı bilemiyorum, derslere yeni giriyorum. Ama hepsi böyle anlatılmışsa birçok karışıklık ortaya çıkar. Arkadaş Diyarbakır’ı yaşamamış, bazı anlatımlar, duyumlarla olayları izah ediyor. Bu da doğal olarak gerçeğin kendisi olmuyor. Zindanlara genelde uygulanan politika aynıydı tabii, ama Diyarbakır’daki uygulama çok kapsamlıydı. Sorunun bu yanına girmek istemiyorum. Aslında söz hakkı alıp almamakta da tereddüt ettim. Ama önemli buldum. Burada yüzlerce arkadaş var. Zindan tarihini bu şekilde öğrenmiş olacaklar. Önderlik, ‘Bir tartışma platformu açarız,’ dedi. Ben esas olarak orada geniş tartışılmasını öneriyorum. Bilinmeyen yönler zorlama bir şekilde anlatılmamalıdır. Ben şimdi arkadaşın anlattıklarının tersini anlatırsam polemik çıkar, ben buna girmek istemiyorum,” deyip oturdum. Sonra Serhat söz alıp konuştu. Dersi o yönetiyor zaten.

“Sara arkadaş ders platformumuzu baskı altına alıyor. Komisyonu küçümsüyor. Burada anlatılanlar parti değerlendirmeleridir. Sara arkadaş, ‘Benim doğrularım var, onları kabul edin,’ diyemez. Arkadaş bu tutumunu gözden geçmeli,” diyor.

Buna benzer daha başka şeyler de söylüyor ama ben artık söyleneni algılayamıyorum. Şaşırıp kalmıştım. Beynimden vurulmuş gibi olmuştum. Ne biçim sözlerdi öyle? Ben öyle konuşmadım ki! Neden bu şekilde değerlendiriyordu? Ben nasıl küçümsüyorum yada benim doğrularım neydi? Neyi kastediyordu? İlk kez böyle bir yaklaşımla karşılaşılıyordum, hem de dersin başında. Hemen söz isteyerek; “Benim söylediklerim anlaşılmalı herhalde. Arkadaş çok ağır şeyler söylüyor. Tam tersine ben çok dikkatlice, polemige girmek istemediğimi de belirterek konuştum. Bizim derslerimiz, platformlarımız tartışma yerleridir. Demokratik bir tarzda tartışma ancak buralarda olur. Başka nerede tartışacağız? Bu anlamda benim yanlış bulduğum bir şeyi söylemem platformu baskı altında tutmak

değildir. Arkadaşların iradeleri var, ben nasıl baskı altına alırım? Bu yönlü eleştiri kabul etmiyorum, doğru değil. Kaldı ki ben bir öneri sundum. Önerimi tekrarlıyorum,” deyip oturdum. Biraz da alıngan, kızgın bir ses tonuyla konuşmuştum. Değerlendirmeler çok zoruma gitmişti. Ağlamamak için kendimi zorluyordum. Daha sonraki konuşmaları moralim bozulduğu için dinleyememiştim.

Ders arasında arkadaşlarla konuşuyordum ama rahat değildim. Tartışma istemim kırılmıştı. Tartışma üslubu daha ilk derste puan kaybettirmişti. Sorunun esasından başlanmadı mı, en doğru şeyleri, en iyi biçimde söylesem de pek yararı olmuyordu. Evet, sorunun esasını yakalamam gerekiyordu. Çünkü gün geçtikçe arkadaşların yaklaşımları değişiyordu. Yönetim düzeyinde arkadaşlarla o şekilde direkt tartışmalarım mevcut kaygılar ve önyargıları güçlendiriyordu. Ben yine farkında değildim. Hep, “Beni neden anlamıyorlar ki?” deyip yakınıyordum. Böyle olunca daha çok tartışmak istiyor, buna ihtiyaç duyuyordum. Aynı noktalara daha çok takılıyordum. Bu defa da, “Yok öyle anlatmadım, doğrusu şudur... Hayır yanlış anladınız... Hayır öyle olmadı...” diyerek çok tali noktalarda seyrediyordum. İzahlara boğulmuştum. Sanki sorun benim yanlış konuşmam yada yanlış anlaşılmandı. Öyle sanıyordum.

İlk gidişte arkadaşlar yanıma geliyorlardı. Fakat giderek tartışmaların görünen yanı ve yönetimde, yapıda içten içe gelişen tartışmalar, yorumlar, önyargılar nedeniyle uzak, soğuk, tedirgin, şüpheli bakışlar, tavırlar gelişmişti. Kendim de her eleştiri karşısında, her söz, her bakış, her davranış karşısında adeta eriyordum. Bir şaşkınlık, bir üzüntü kabusu çökmüştü üzerime. Gerçi henüz tam ne olduğunu, bunların ne anlama geldiğini bilmiyordum ama bir güvensizlik olduğunu hissediyordum. Yine de kendimi bırakmamaya çalışıyor, tartışmak istiyordum. Beni anlayan yok muydu? Arıyordum. Zindandakiler tanıyor ama onlar da uzak duruyordu. Aysel’le beş buçuk yıl birlikteydik, en iyi o tanıyordu. O bile herkesten daha uzak duruyor, hatta konuşmuyordu bile benimle.

Hemen bu tartışmadan sonra, gece Dr. Baran gelip beni çağrdı. “Arkadaş konuşacak seninle,” dedi. Telsiz odası denilen yere

doğru gittik. Yolda biraz heyecanlandım, acaba Önderlik mi gelmişti? Sormadım ama. İçeriye girdiğimizde Dr. Baran, “Ben gideyim,” diyerek çıktı. Beni çağırın Ahmet Tekne adında biriydi. Kamptan yarım saat kadar ötede olan bir eğitim kampımızda karşılaşmıştık. Geldikten bir iki gün sonra beni oraya götürmüştü arkadaşlar. Orada da törenle karşılaşmışlardı ve ilk silah atışını orada yapmıştım. O grubun içinde olan biriydi. Ama sorumluluk düzeyini, adını bilmiyordum yada söylenmişse de o kalabalıkta aklımda tutamamıştım. Çok kalmamıştık zaten, geri dönmüştük.

Yani siması yabancı değil. Çağrılmayı, öyle bir odada yalnız görüşmeyi ve diğer her şeyi gayet normal, doğal şeyler olarak görüyordum. Yani başka ‘acaba’lar aklıma gelmiyordu.

“Biraz konuşalım dedik...” diyerek başladı konuşmaya Ahmet. Ama öyle bir ses tonuyla söylüyor ki, o konuşmadan pek iyi bir şey olmayacak herhalde kanısı uyanıyor bende. “Ne üzerinedir bilemiyorum ama konuşalım,” dedim ben de. Onu yanıtızsız bırakmak istemedim işin gerçeği. Acılı bir gülümsemeye söyledim hem de bunları. Karşımdaki, “Sen yönetimi, ders komisyonunu beğenmiyormuşsun. Arkadaşları küçümsüyormuşsun. Burası akademi, hiç kimse böyle yaklaşamaz, buna izin vermeyiz,” dedi ilginç bir üslupla. Bir anda kendimi sorgu odasında hissettim. Bir de kalkmış ayakta voltalayarak, elleri arkasında konuşuyordu benimle. Bizim arkadaş değil mi yoksa? Bizimkiler böyle olamaz diyordum içimden. Tabii dayanamadım, “Bir dakika, konuya ilişkin benim hiç fikrimi sormayacak mısınız? Söylenenleri hemen doğru olarak mı değerlendireceksiniz beni hiç dinlemeden hem de? Ne oluyor, ben neredeyim? Kusura bakmayın, belki çok ağır olacak ama kendimi bir anda sorgu odasında sandım. Sizi tanımıyorum ama hangi arkadaş olursanız olun, bu şekilde benimle konuşamazsınız, suçlama yapamazsınız. Doğru değil, size nasıl iletilmiş bilemiyorum, herhalde dersteki tartışmalar kastediliyor. Orada aynen şunlar oldu...” diyerek, tek tek anlatmaya başladım. Benim de ses tonum yükselmişti. Oldukça sinirliydim. “Biz yoldaşsak birbirimize biraz saygılı olmak zorundayız. Böyle yalan yanlış duyularla eleştiri olmaz,” dedim son olarak.

Karşıdaki bu konuşmalardan sonra bu defa çok daha sakin ve nazik oldu! Ben iyice şüphelenmeye başlamıştım. Ne kadar da benziyordu düşman tarzına. Polis de bazen sert, bazen babacan görünüyordu. Bir anda kendime kızıyorum, bir yoldaşı polise benzetmek doğru değildi. Ama yöntem aynıydı. Birçok arkadaşın benimsemediğim, yadırgadığım tavırlarıyla karşılaşmıştım şimdiye kadar, ama onlara böyle demiyordum, bu kadar itici değildi çünkü. Bir anda kızgınlık yaratsa bile karşıdakinin yoldaşlığına inanıyor-sun, daha doğrusu inanmak istiyorsun.

“Ben Ömer, Güneybatılıyım. Ben de zindanda yattım. Sen bizi tanımazsın ama biz seni tanıyoruz Sakine Cansız. Evet, ben de böyle konuşmak istemezdim. Neyse tartışmalar yanlış aktarıldı. Sorun değil. Yalnız herhalde bazı şeyleri kabul etmiyormuşsun. Mesela Şener’in kaçışını falan,” diyor. “Hayır, doğru değil. Ben onu burada değil, Önderliğin yanında öğrendim. Bunun kabul edilip edilmemesi mi var? Kaçmış adam. Sorun bu değildi ki! Tartışmalarımız zindan sürecine ilişkindi,” dedim

Ve tartışmamızı daha sonra Mustafa Gezgör’e (Zamani) anlatmıştım, “Bu Ömer denen kişi bana garip geldi. O neydi, yönetimler üstü bir role mi sahipti? Dr. Baran onlar neden konuşmadı? Ömer niye hem sert hem de yumuşak ve bir de sinsi yaklaştı. Ben o kişiye güvenmiyorum. Davranışları bizimkilere benzemiyor,” demiştim. Gezgör de sinirli sinirli benzer şeyler söylemişti.

Böylesi hallerde Gezgör’ün çıkışlarını aşırı buluyordum, onu sakinleştiriyordum. Ben çılgınca konuştuğum zaman da o beni dizginliyordu. Ne garipti!

“Zindan çıkışlılar yan yana gelmeyecek,” deniliyordu. Bu bizdeki şaşkınlığın, acemiliğin, apolitikliğin, üslupsuzluğun tuzu biberi oluyordu. Burası bizim ortamımız, parti ortamıydı. Hem de Mahsum Korkmaz Akademisi’ydi. Bizim için çok kutsaldı, yıllarca hayalini yaşamıştık. Ve bugün oradaydık. Zindandan çıkmış olmak neden bu kadar tepki çekiyordu?

“Keşke hiç çıkmasaydım, çıkarmasaydı beni alçaklar, belki de bilerek çıkardılar,” diyordum. Yaşanan karmaşa, suçlanmalar bir ça-

resizlik yaratmıştı. Ne kadar korkunçtu! Düşman yıllarca aynı koğuştta, aynı blokta, aynı hücrede, aynı cezaevinde birbirimizle ilişkilirimizi kesmek istiyordu. “Konusmayın,” diyordu ve konuşmalarımızın bedeli işkence oluyordu. Onlar düşmandı, amaçlı yapıyorlardı. Ya burada, akademide? Bir türlü anlam veremiyordum. Bazen bayan arkadaşların kaldığı taraftaki boğaza, ağaçların oraya, bazen de yatakta saatlerce sessizce ağlardım.

Başkan, “Konusun, tartışın, sorunları anlayın, tarihimizi anlayın. Bugünlere nasıl geldik, neler yapıldı, onu kavrayın,” diyordu, biz ise nelerle uğraşıyorduk?

Çok hassas bir dönemdi. Provokasyon IV. Kongre’de en temel mücadele değerlerimize yönelmişti. Emperyalizmin ve TC’nin kültürel özerklik gibi tartışmalarının, yöntemlerinin devrede olduğu ve Kürt sorununu bu eksene çekmeye çalıştığı dönemde içte gerillanın rolünün ikinci plana düştüğü, siyasal cephede sorunu çözme adı altında çizgiyi reformize etme çabaları vardı. Bunun zeminini yokluyorlardı. Ama salt bununla yetinilmiyor, çizgiyi yürüten, ona damgasını vuran Önderliğe yönelim vardı. Esas olarak da, ‘Aposuz PKK’ye işlerlik kazandırılmak isteniyordu! Önderliğe bu noktada saldırılar çok yönlü ve çok sinsiceydi.

Etrafa Önderliğe bağlılık imajı yaratılıyordu. Bütün provokasyonlarda olduğu gibi. Direkt, açıktan Önderliği hedefleme güçleri de yoktu esasen. Bunun ideolojik, politik, örgütsel temelini oluşturma yeteneğini de kimse gösteremiyordu. O zaman bunun adı hizipçilik olurdu yada hangi sınıfın eğilimini taşıyorsa o ad konulurdu. Fakat hayır, bizde olan genel olarak zincirinden koparılmış bir ihanet şeklinde oluyordu.

Sorunları bu bağlamda tartışmak, yönelimin özelliğini anlamak ve ona en iyi karşılığı bizzat mevcut parti ortamında doğru birliği, uyumu, mütevazı bir şekilde izleyerek, gözlemleyerek, sabır ve olgunlukla dinleyerek vermek görevi vardı. Düşünce düzeyinde bunlar olsa bile, pratikteki tüm davranışlar bundan farklıydı, sisteme bir türlü girmiyordu. “Bana neden şu sözü söyledi? Neden çarpıtıyor? Neden güvenmiyor?” gibi bol nedenli sorular sıralanıyordu. Hem

kendi içimizde birbirimize karşı bir tartışma içindeyiz hem de genelde tüm arkadaşlarla. Her birimiz ayrı bir tipi oluşturuyorduk.

Selim'in her konuşması, her davranışı ayrı, Gezgör'ün ayrı, benim ayrı, ötekinin ayrı. Herbirimiz kendi özelliklerimize, olaylara bakış açımıza göre değerlendirmeler yapıyorduk. Tartışma noktalarımız, kaygılarımız, tepkilerimiz kişilik yapımızı yansıtıyordu. Tartışma tarzımızı ölçülerimizle öylesine muğlaklaştırıyorduk ki, sonuçta hepimiz aynı tanımlara konuluyorduk.

Selim herkese muhalifti. Zindandan çıkana da, dışarıdakine de! Çok ilkesiz bir duruşu vardı. Tek ilkeli yanı bu muhalifliği idi. Laçka bir şekilde, bir komedyen gibi, bir orta oyuncusu gibi, bir bürokrat gibi... Yani oturuşuyla, yürüyüşüyle, konuşmalarıyla, esprileriyle tam bir Selim'di sadece. İçerideki Selim de aynıydı. Kendisine bu muhaliflik özelliklerini kalkan yapıyordu. O zaten Karasu'ya da muhalifti, Şener'e de muhalifti, Fuat Çavgunlara da muhalifti. Yani kim eleştirilmişse, kim tartışma konusuysa, kim bugün parti karşıtıysa Selim çok önceden ona karşıydı!

Birinci gün tartışmalarda platformu alevlendiriyordu. Önderlik'le diyaloglarında felsefik bir söylemle başlayıp mitolojik olaylardan örneklerle karşılaştırmalı tartışmalara girerek çok mükemmel şeyler söylediğini sanıyordu. Ardından da bol eleştiriler alıyordu. Önderlik onun yanlışlarını, tersliklerini, çarpık yaklaşımlarını bir bir açığa çıkarıyordu. Zindanı çok daha bilimsel, çok daha siyasal derinlikle ele alıyordu. Tek tek olgulardan ziyade süreçlere damgasını vuran yanları, özelliklerini koyuyordu. Bunun üzerine Selim, ertesini gün tükürdüğünü yalıyordu!

“Başkan'ım çok iyi düşündüm. Dünkü konuşmalarımızı yeniden ölçüp biçtim; siz haklısınız. Gerçekten biz karnımız doysun diye açlık grevi yapıyorduk. Öyleydi, yemekler iyi çıksın, bol çıksın diyorduk. Ekonomik istemlerdi yada bilmem Kürtçe savunma diyerek, bizi aşan konularda devletle pazarlık yapıyorduk. Bunları artık iyi anladım,” diyordu. Fakat Selim bir başka gün, bir başka şov yaparak, ortalığı yine karıştırıyordu. Tabii bu bizi de zorluyordu. O değerlendirmeler, tartışma üslubu bizi de aynı noktada tartışmaya zorluyordu.

Hemen hazırдық, bazı özelliklerimiz çatışsa da, tartışma üslubu ve olaylara yaklaşımlarımız da birbirini besliyordu. Olaylar, süreçler bu şekilde bu kadar ters tartışmaya konulunca iyice anlaşılmas kılı- nıyordu. Diğer arkadaşlar haklı olarak isyan ediyorlardı bu halimize.

Bizim hem kendi içimizde hem de genelde tüm arkadaşlarla olan bu tartışmalarımızın biçimi de, özü de esastan çok uzaktı. Ortada bir gerçeklik vardı ve biz mevcut konularımızla ayrı bir sorun oluşturmuştuk. Başkan çözümlerle bizi yoğunlaştı- rıyordu. Direkt bir sorunu ele almıyordu. Oldukça geniş açıyor, tarihimizden örnekler veriyordu. Zindanı anlatırken ‘82 di- renişine önemli yer ayırıyordu. Onun tarzını, onun yarattığı so- nuçları çarpıcı biçimde ortaya koyuyordu.

Bir çözümlerinde, “Bazıları hâlâ anlamak istemiyor,” demiş, düşmanın rehabilitesinden, provokasyonun zindan çıkışlı olma- sından, bizi kullanmasından bahsetmişti. “Direndik, kazandık di- yorlar. Ne direnişi, ne kazanması? Kendilerini kandırıyorlar. Direnişse ‘82 direnişinden söz edilir. Onların amaçları, onların ist- emleri neydi? Bunu anlamayanlar direnişin gerçekliğini doğru de- ğerlendiremezler. Biraz vicdanlı olmak lazım. Yıllardır bu savaş neyle yürütüldü? Biz bu kadar işlerin sorumlusuyduk, bir şeyler yapmaya çalışıyoruz, yine de ‘Biz yaptık, söyleyiz böyleyiz,’ demi- yoruz,” diyordu.

Başkan hem perspektiflerle bizi sorunun özüne, onun can alıcı noktalarına yoğunlaştırmak, hem de eleştirerek yanlışlarımızı, yanıl- gılarımızı görmemizi sağlamak istiyordu. Ama aynı zamanda çeliş- kileri yoğunlaştırarak, olgunlaştırarak bizim gerçekleri daha iyi görmemizi sağlamaya çalışıyordu. Ben tabii sabırsızım. Önderliğin söylediği bazı şeylere takılmıştım. Kendi kendime, kesin Önderliğe yanlış şeyler yansıtılmış diye düşünüyorum. Kimse, “Biz direndik, kazandık,” demedi. Başkan neye dayanarak söylüyordu? Yine düş- manın rehabilitasyonu, Şener beni etkilemedi. Acaba yaşanan ilişki- den dolayı mı söylüyordu? Kafamda birçok soru vardı. Direnişlerde yetersizlikler olabilir, politikayı tam temsil etmemiş olabiliriz ama ‘82 sonrası tüm direnişlerde de şehitler var. Kaldı ki onların hepsi de

Mazlumların, Pirlerin, Hayrilerin büyük direnişlerinden etkilenmişti. Onların sonucunda yaratılan direnişlerdi. Kesin konuşmalarınızı başka şekilde aktaranlar olmuştu. Varsa bir yanlışlık düzeltmek gerekirdi. Partiye her şey olduğu gibi aktarılmazsa olmaz diye düşünüp elimi kaldırmıştım. Hep açıkça tartışan, konuşan bir insan olmuştum hayatım boyunca. Öyle de devam etmeye kararlıyım. Başkan, “Madem konuşmak istiyorsun gel. Bizi anlama gücünü gösterebilecek misin? Doğru bir bütünleşme sağlayabilecek misin? Bunun sözünü verebilir misin? Zaten herhalde söz de vermemişsin, öyle söylediler. Güçlü bir katılım sözü vermeyi kendinde kararlaştırımlısın,” dedi. Bu son söylenenler iyice etkilemişti beni. Ne sözü, ben nasıl söz vermemişim?

“Hayır Başkan’ım, söz vermemezlilik etmedim. Ben buranın kurallarını fazla bilmiyorum ama sanki partiye yeni katılmışım gibi yaklaşıyor. Öyle kesin sözlerden ziyade pratiğimle göstereceğim demiştim. Belki iyi partili değilim ama partideyim, bilemiyorum bundan şüphe mi ediliyor. Zaten birçok şey söyleniyor. Her konuşmam, tartışmam farklı değerlendiriliyor. Bir şey varsa açık söylensin. Bu şekildeki dolaylı eleştirileri ve değerlendirmeleri doğru bulmuyorum. Benim hiçbir bireysel kaygım yok. Dost da, düşman da tanıyor. Ben kendime güveniyorum ve Sakine olarak değil bu partiye varım. Partili olduğum için zindandaydım, düşman hedefledi ama öyle şeyler söyleniyor ki... Açık söyleyeyim, ben devrimciliğimi, PKK’liliği tartıştırmam,” dedim.

Konuşmalarımda ateş püskürüyor, kavga eder gibi konuşuyordum. Ayaktaydım, yüzüm arkadaşlara dönüktü. Başkan masada oturmuş, sakin bir şekilde beni dinliyordu. Sonradan bir fotoğrafa baktım, o günün fotoğrafıydı. El kol hareketlerim, mimiklerim, her şeyimle öfke saçıyordum. Buna rağmen Başkan çok sevimli bakmış, biraz da hayretle izliyor benim o deli halimi. Derin bir iç çekmiştim o resmi gördüğümde.

“Ben konuşmalarımla şu yada bu bireyi kastetmedim. Diyalogu erken bulmuştum ama madem konuşmak istedin, o zaman daha da açalım. Peki kaldırabilecek misin?” dedi Başkan. Ben yine aynı

öfkeyle, alınganlıkla yanıt verdim, “Kaldırırım. Neden kaldırma-
yayım? Yaşamım açıktır. Belki parti içerde nasıl yaşadığımı bütün
yönleriyle bilmiyor ama ben en ufak ayrıntısına kadar açmaya, an-
latmaya, hesabını vermeye hazırım. Bu konuda rahatım,” dedim.

Başkan, “Güvenden söz ediyorsun. Hayır, kimse sübjektif yö-
nünün olduğunu söylemiyor. Ama bak, söyleyeyim, söylemekte
bir sakınca görmüyorum, bir arkadaşın not yazmış, sıkı sıkıya tem-
bihlemiş gelen birini. ‘Sakine’den şüpheleniyoruz, savcıyla görüş-
ürken gördüm,’ diyor. Bunu bildirmeyi görev sayıyor. Benim için
sorun değil, sen kendin de ilk eve geldiğinde anlattın. Evet, çok
safça hem de. Tüneli söyleyenin adını söylüyor. Devletin savcısına
inanmış. Şimdi bir PKK’li gidip devletin DGM savcısıyla görüş-
meye oturmaz. Hem de bilmem lokantada, parkta olmaz. Bu dev-
letle oturmak değil mi? Sen hangi kafayla tüneli gidip savcıdan
öğreniyorsun?” diyor.

Başkan konuşuyor fakat benim kafama bazı şeyler yeni ‘dank’
ediyor. Gerçi Başkan’a her şeyi anlatmıştım ama ayrıntılarını da
anlatmam gerekiyordu, yoksa ben özel olarak gidip görüşme yap-
mamıştım. Savcı devletin savcısıydı, onu biliyordum. Fakat ben de
PKK’liydim! Yıllardır biz devletin zindanındaydık, etrafımızda hep
o kurumun savcısı, polisi, askeri, memuru vardı. Birbirimizi kar-
şılıklı muhatap almak zorundaydık. Ama aynı zamanda birbirimizi
düşmanydık, hasmıydık. Bu çok açıktı.

“Ben daha önce Parti Önderliği’ne anlattım, yeniden anlatmak is-
tiyorum. Sonuç olarak devletin bir savcısıyla görüşmüştüm. Şu ana
kadar da olayın bu boyutunu hiç düşünmemiştim. Şu an gerçekten
çok sarsıldım. Ciddi olduğunu fark ettiğim için sarsıldım. Ben biraz
da cezaevindeki ilişki boyutu içinde olaya baktım. Belki önceden
planlayarak yaptığım bir şey değildi, bir tesadüf sonucuydu ama yine
de çok dikkat etmem gerekiyordu. Düşman kullanabilirdi de. Benim
inisiyatifimde olan bir görüşmeydi, fakat savcıyla yan yana olmamı
görüşmenin içeriğine bakmaksızın kullanabilirler tabii ki. Hiç dü-
şünmedim. Gezgör arkadaş Amed’de bir belgesel çalışması yap-
mıştı. Bizim kaldığımız bölümde düzenleyip dışarıya çıkartıyorduk.

Çok az bir kısmı çıkmıştı, geri kalana 88'deki büyük saldırıda el konuldu. Tünel çıktıktan sonraki saldırıydı. Bütün yazılarımız, çıkarılan dergilerin hepsini de almışlardı. Ben dışarıya çıktuktan sonra Gezgör ısrarla o yazıların akibetini öğrenmemi ve mutlaka bulmamı istemişti. Açıkçası kendim de o yazıların mutlaka bulunmasını istiyordum. Çünkü çok kapsamlı bir çalışmaydı. Zindan sürecinin bütün boyutlarıyla yansıtılmasını sağlayacak nitelikteydi. Dolaylı so- ruşturmuştum. Daha çok da avukatları aracı yapmak istiyordum. Amed'e gittiğimde beni avukatlarımızdan Fevzi ve eşiyle görmüş- lerd. Savcı, 'Sakine'yi yanında gördüm,' diyor. O da, 'Evet, müvek- kilimdir biliyorsunuz, bazı işleri var. Koşullarından alınan yazıları var onları bulmak için gelmiş,' gibi şeyler söylüyor. O da, 'Gelsin bakalım,' diyor. Hatta, 'Umarız bizi vurma planı yapmaya gelme- miş,' diyor. Düşman beni PKK'li Sakine olarak tanıdı. Onlar çok farklı düşünür, bakardı. Benim bir yazı için onlara gideceğimi belki onlar bile düşünememişlerdi. Başka planlardan kasıtları da belliydi. Fevzi söyleyince ben sevindim. 'İyi yapmışsın,' dedim. Aslında savcı o yazıların kendilerinde olduğunu bildiğimi biliyor ve dışarda bir- likte görünmemizin de sakıncalı olabileceğini düşünerek kendi ye- rine çağırıyordu. Yazıyla daha çok kendileri direkt ilgileneceklerdi. Birlikte DGM'ye savcıların kaldığı odaya gittik. Cezaevinde idareye gitmek gibi bir şeydi. Görüntü olarak da, karşılaştığım kişiler olarak da farklı bir anlam ifade etmediler benim için. Fevzi de avukattı ve her zaman gidiyordu. Bir süre soğuk ve sessiz bir şekilde durduk. Sonra, ben konuyu yazılara getirerek giriş yaptım. 'O yazılar Cum- huriyet Savcılığı'na devredildi,' dedi ve savcının ismini verdi. O da cezaevleri savcısı, kendisinin yerine geçmiş. "Beni faşistlikle suçlu- yordunuz ama bakın beni DGM'ye sürgün ettiler," diyor. Ninesi- nin Kürt olduğunu ve eski demokratlardan olduğunu söylüyordu. Bir PKK'liyim, demediği kalmıştı! Daha önce cezaevinde de 'de- mokrat' görünümdeydi. İlişkilerinde dikkatliydi, Abdullah Kahrı- man'ın savcı tipindeydi.

Konuyu tünele getirdi sonra. 'Bana işkenceci deyip duruyor- dunuz. Ben karışmadım. Zaten bizi aşan bir müdahaleydi,' di-

yordu. Bana, 'Sen de kaçacaktın herhalde,' dedi, bilgi aldığı belli idi. Ben, 'Açığa çıkmasaydı evet,' diye cevap vermiştim. 'İlginç bir tüneldi. Nasıl yaptınız öyle? Cezaevleri tünelleriyle meşhur olmuş. Belki inanmazsınız ama benim haberim yoktu. Tünel bulunmuş, olaya el konulmuş, ben yoktum. Sonra öğrendim, sürgünüm bundandır. Siz biliyorsunuz değil mi kim söyledi, kesin Sakine onu vurmaya gelmiş,' dedi. Konuşmanın bu havasını fırsat bile rek, 'Siz mi sorguladınız? Kimdi, kimlerdi?' diye sordum.

Diğer savcı dışarıya çıkınca tekrar, 'Kimdi, siz biliyorsunuz?' dedim. Bir anda boş bulunup tam söyleyecek gibiyken vazgeçti. 'Benim başımı derde sokacaksınız,' dedi. Ben, 'Hayır, bilinen şeylerdir. Ben birey olarak o tüneli söyleyeni merak ediyorum. Esas olarak kim söyledi? Bunu söylemekle bir şey olmaz. Bunu söylemenizin hiçbir sakıncası yok. Kaldı ki kendinize [demokratım] diyorsunuz, en azından bu işin ah-laki yanına karşı olmalısınız. O kadar emek verilmiş ve başkası o emeğe ihanet ediyor. Sorunu PKK, bilmem devlet sorunu olarak almayın,' dedim. Bunun üzerine yumuşadı ve 'İsterseniz başka yerde konuşuruz. Fevziler de olabilir, avukatımdır. İzin verirlerse tabii,' dedim. O da, 'Olmaz. Dışarıda senin yanında görseler, beni PKK adamı diye ne yaparlar. O zaman bir lokanta olabilir,' dedi. Önce ikna olmuştu. Hatta şehir dışında bir yere randevu bile verdik, yalnız sonra tekrar vazgeçti.

Bu bir yumuşama tavrıydı. Benim için fırsattı. Amasya'dayken Şener için bu yönlü söylentiler çıkmıştı. Gerçi sonra söylenti denilmiş ve kapanmıştı ama bir rahatsızlık yaratmıştı ve aslında bu dürtüler beni ta savcıyla o konuşmaya kadar götürmüştü. Mutlaka netleşmeliydi. Şener'e ilişkin bu iç kuşku, her söylentiyle yeniden rahatsız ediyordu beni sürekli. Bu kadar Şener'e sahip çıkmıştım, korumuştum, ona kalkan olmuşum, 'Ya bir de farklı bir kişiye?' soruları beni götürmüştü. Tam olarak adını koyamasam da yada kendi içimde kesin bir hainliği olabilir şeklinde bir sonuca varmasam da, bunun his düzeyinde, tahmin düzeyinde, bir şüphe düzeyinde etkilerini taşıyordum."

Bunları bu şekilde tam birbirleriyle bağlantılı olarak ifade edemesem de, tünelin peşine düşme nedenimi uzunca anlatmıştım.

Başkan duygu, sevgi boyutunu detaylı bir şekilde açarak, “Ben de yaşadım, ayıp değil,” demişti. Yaşanan süreçte ne kadar zorlandığımı, zorlanacağımı anladığımı, ama başka türlü çözüme ulaşamayacağımı söylüyordu. Hâlâ kendi açımdan sevginin kutsallığını, dürüstlüğünü savunmam, niyetlerle sorunu açıklamam, hatta bu konuda çok daha hassas olmam, başka şekilde anlaşılmasına tepki duymam üzerine konuyu çok daha farklı boyutlarıyla enine boyuna değerlendiriyordu.

Genelde arkadaş yapısı da provokasyonun niteliğini, hedeflerini neredeyse bırakmış, benimle olan ilişkisi etrafında tartışma ve eleştiriler yapmaya başlamışlardı. Bu da bendeki derin yanılığarla birleşince o zeminde tam bir savunma pozisyonuna giriyordum. Yani provokasyonun partiye yönelimi karşısında temel bakış açımızla dikileceğime, ayrı bir cephe de ben açmış oluyordum objektif olarak. “Hayır, benimki sevgiydi, dürüstçe duygulardı. O haince düşünmüş olabilir, planları olabilir. Ben bunları fark etseydim, elbette böyle bir ilişki düzeyi olmazdı. Benim yaklaşım amacım farklıydı. Şener tartışılıyordu, bu doğrudu ama zayıflık, zaafly yanlar olarak değerlendirildi. Kimsenin farklı değerlendirmeleri yoktu. Benim de ilgimi hem bu kadar tartışılır olması hem de buna rağmen etkili olması çaktı. Onun etkisine girmedim, tersine eğer kullanmaksa ben onun gücünü kullandım. Yani yetenekleri vardı, yönetimdeydik. Tabii o da benim konumumu kullandı. Ben bir yerde onu korumuş oluyordum. O bu noktada beni kullandı. Duygularımı kullandırtmadım...” diyordum.

Kıyameti sevgi, duygu noktasında kopartıyordum. Önderliğin eleştirilerinin özünü belli oranda anlıyordum. O noktada yoğunlaşsam sorunu daha çabuk çözebilirdim, ama arkadaşların genelde dar bir namus, ahlak sorunu olarak algılamaları, bundan hareketle çeşitli eleştiriler getirmeleri, beni etkiliyordu. Kabullenemiyordum, ben nasıl aldatılabilirim ki? Bir söz, bir tartışma, bir ilgi nasıl her şeyin yerine konulur? Ben devrimciliğe Şener’le başlamamıştım ki, o ihanete gidince ben de düşeyim. Ben düşkünlük ölçüsünde bir ilişki geliştirmedim ki, o zaman neden bu kadar ağır eleştiriler, suçlamalar yapılıyordu? O halde bana güvenilmiyordu. Cezaevinde o kadar arkadaş

vardı. Herkes benden daha yakındı Şener'e, diyebilirim ki en uzak olan bendim. Sırf bu ilişkiyi her şeyin yerine geçirmek nasıl bir mantıktı, parti beni tanımıyor muydu? Bir erkek için sevgi duygusu ilişkisi için ben davamdan vazgeçmedim asla. En çocukça dönemlerimde bile davamla buluşmayan ilişkileri reddettim, onlardan hızla koştum. Şener ihanet etmişse, bu ilişki de bitmiştir. Benim için mücadele etmek, daha çok mücadeleye bağlanmak kalıyordu geriye.

İşte benim esas aldığım, içine saplandığım ve bir türlü çıkamadığım sorunlar bunlardı. Hem de öylesine saplanmışım ki, çok tehlikeli oyunların oynandığının, bu oyunların benim, bizlerin şahsında partiye dayatıldığının ciddi olarak ayırdayında değildim. Bazı şeyleri fark ediyor olmam ile her geçen gün içine girdiğim pratik tutum buluşmuyordu.

Zindanda direkt genel sorunlarımızla ilgilendiğim, yöneticilik yaptığım süreç '88 ve sonrasıdır. O sürece kadar hep yalnızdık, ayrıldık. Konumuz geneli belirleliyordu. Olayların hem içindeydik ama hem de çok uzağındaydık. İşler nasıl yürütüldü, süreçler tam olarak nasıl yaşandı? Direniş politikamızı ne kadar uyguladık, ne kadar saptık? Bunlar, hep kendi özgün durumumuz bağlamında değerlendirildi, tanım buldu.

Şimdi zindan politikası, zindan gerçekliği her yönüyle açılıyordu. Zindan pratiği, genelde ulusal kurtuluş savaşımızla olan bağı, alanın özellikleri tümüyle yeni baştan ele alınıyor, değerlendiriliyordu. Düşman tüm politikalarını zindanda denemişti çünkü. Öncelikle dinlemek, anlamak gerekiyordu. Zindanı biz yaşamış olsak da, en doğru değerlendirmeyi parti yapacaktı. Önderliğin her çözümlemesi, her değerlendirmesi, eleştirileri belli bir rahatlatma sağlıyordu. Ama bu konuda da diyaloglarımda müthiş bir ölçsüzlüğe giriyordum. Polemikçi bir üslup hakimdi. Çok fazla kendimi esas alıyordum. Ve en kötüsü hâlâ çok duygusaldım. Her konuya izah getirmek, ayrıntılandırmak, ille de cevap vermek zorundaymışım gibi konuşuyor, tartışıyordum. Birine ilişkin bir şey mi söylendi hemen ben söz alıp ona izah getiriyordum; bir olay mı anlatılıyor, hemen fırlıyor, "Hayır, öyle değil söyler," diyordum. "Zindan bu kadar basit, bu kadar herkesin bakış

açısına göre ele alınacak bir şey değil,” diyordum. Bu şekilde kendimi her şeyin sorumlusu haline getiriyordum bir nevi. Gücümü aşan bir sorumluluktuktu bu. Ben kendimi hem ona hem de gelen tüm eleştirilere bu şekilde yatırmış oluyordum. Partiye, yoldaşlara zindan gerçeğinin doğru yansımalarını sağlama niyetini kendi elimle tam tersi bir konuma dönüştürüyordum. Duygularım ile hareket ediyordum çünkü.

Benim bütün yanlış, yanlış yaklaşımlarım provokasyonun hanesine geçiyordu. Çok kolay ilişkilendiriliyordum. Bu yönlü eleştiriler beni çok daha yanlış tutumlara itiyordu. Bazen ya hiç konuşmuyor, konuşamıyor, ağırlığı altında eziliyor, takatsiz kalıyordum yada yerini, zamanını iyi seçmeden ve daha çok da ayrıntılarına takılarak polemiklere giriyordum.

Önderliğin akademide olduğu dönemler çok farklı oluyordu. Çözümlemeler kişiyi kendisiyle sorgulama ortamı yaratıyordu, tüm eleştirilere rağmen güç, güven veriyordu. Ama Önderlik olmadığı zaman güvensizlik, uç yaklaşımlar, ortamı gerginleştiren olaylar çok yoğun oluyordu.

Yönetimdeki arkadaşlar derslerdeki tartışmalara, sorulara kadar her konuda bir yönlendirmeye gidiyorlardı. Bu yönlendirme tarzı birleştirici, sorunları çözücü, anlaşılır kılıcı olmaktan çok uzaktı. Genelde karşılıklı olarak var olan önyargılar müthiş kıskırtılıyordu. Derslere ilişkin her anlatımımız doğruluğuna, yanlışlığına bakılmaksızın zindan etkileri biçiminde ele alınıyordu. Biz her şeyimizle reformisttik, çizgi karşıydık, rehabilitenin bitirdiği kişilerdik! Bu tanımlar bizdeki bireyselliği alabildiğine ayaklandırıyordu. Tartışmalar sapıyordu. Böyle olunca tartışmalar amaca ulaşmıyordu. Yine Önderliğe bu konuda çok sübjektif raporlar veriliyordu. Hatta bunlar platformda da oluyordu. “Başkan’ım grup oluşturular, Parti Önderliği aleyhine konuştular. Kadın sorununda şöyle dediler, silahı şöyle tuttular, birbirleriyle şöyle gezdiler...” gibi sayısız değerlendirme yapılıyordu!

Bunları önlemenin en iyi, en doğru yolu parti ölçülerini yakalamak, onlarla hareket etmek ve bunu işleyişe göre yansıtmasını becermekti. Bizde de bu yoktu. Yılların alışkanlıklarıyla, doğal par-

tililik ölçüleriyle ve ortamı hesaba katmadan, yüzeysel, apolitik, kendimize göre yaklaşıyorduk. Yani her türlü yoruma açık bir zemin oluşturuyorduk. Ve gerçekliğimizin kendisi zayıflıkları, parti dışlılıkları içeriyordu.

Akademideydim, arkadaş topluluğu içindeydim ama yalnızdım. Kendimi kendi tarzımla yalnızlaştırmıştım. Üzülme, ağlamak, kendini yerden yere vurmaya çare değildi. Bir yönüyle böyle bir konuma düşmeyi kabullenemiyordum. Çok çaresiz bir konumdu çünkü. Öte yandan arkadaşlara göre ben mutlaka provokasyonla, devletle ilişkili, kimseyi beğenmeyen, yönetimlere kafa tutan, Önderliğe kafa tutan, amacı başka biriydim. Takip ediliyordum, hafiyeler gibi arkadaşlar ardıma takılıyor, konuşmalarım dinleniyor, davranışlarımı izliyor, giydiğim elbiseye kadar her şeyde bir provokasyon izi, etkisi aranıyordu. Ders komisyonunda dahi birlikte aynı komisyonda olan yoldaşlarım, Önderliğin çözümlemesinden aldığım alıntılarını bile Şener'e ait sözler olarak alıyor ve benimle tartışıyorlardı.

'Kadın ve Aile' dersinde komisyondaydım. Komisyonda Serhat, Şerif, Meral ve ben vardık. Önderliğin çözümlemelerini temel olarak hazırlanıyorduk. Sorular hazırlıyor, taslak çıkarıyorduk. Bu çalışma yoğunlaşmamı sağladığı için sevinmiştim. Ayrıca bir güven duygusu uyandırıyor, arkadaşlara ders verme sorumluluğu insanı daha duyarlı, temkinli kılıyordu. Aşırılıkları görüyor, kendine daha ciddi çeki düzen veriyordun. Bu yönüyle bir iç huzur oluyordu. Kendimi sınırlamanın yanlışlığını görüyordum. Ama arkadaşlar Önderlikten alıntılarla, "Sen Şener'in kadın konusundaki görüşlerini arkadaşlara dayatıyorsun," diyerek benim şevkimi kırıyorlardı. Ondan sonra saatlerce öyle olmadığını anlatmaya çalışıyor, kitaptan göstermek zorunda kalıyordum. Tabii sorun çözülmüyordu. Çünkü sorun alıntının kime ait olduğu da değildi. Ben rahat tartışıyordum, her şeyin götürülüp provokatöre dayandırılabilceğini hesaba katmadan konuşuyordum.

O süreçte, 'Kadın ve Aile' dersi bir tabu gibiydi. Önderlik kadın sorununu, sevgi, duygu sorununu açarken, "Zorlanıyorum, siz anlatıyorsunuz. Kapalı bir kutu gibisiniz. Geleneksel kadın-erkek

ölçülerini aşmamışsınız. Sorunu bir siyaset, bir savaş, bir yaşam sorunu olarak almadığınız için bu kadar ilkel, geri yaklaşıyorsunuz. Her şey size göre çirkindir. Neyin çirkin, neyin güzel, yaşanılır olduğunu bilmiyorsunuz,” diyordu. “Ahır kültürü” biçiminde tanımlıyordu geri yaklaşımları.

Bu nedenle çok dikkat etmek gerekiyordu. Ders olmasına rağmen konuyu kadın boyutuyla biraz açtın mı, onu bütün boyutlarıyla tartışmak istedin mi hemen eller kalkıyor, “Bu konu neden bu kadar konuşuluyor? Arkadaş savaşı konuşsun, başka şeyler konuşsun. Kafa bulandırmak mı istiyor?” denilerek konuşma kesiliyordu. Yani iyi, usta anlatıcı olamıyordum.

Bu derslerin başka tipik oyuncularını da vardı. Ben daha çok anlatım yerine, söylenen şeylerle, yorumlarla, yanıtlarla uğraşıyor, ‘yanlış anlaşılmalrı düzeltmeye çalışıyordum. Oyuncululuğu bu anlamda beceremiyordum. Ama Selim ve Aysel çok sahte bir rol üstlenmişlerdi. Yapay çelişkilerle kendi ilişkilerinden ne kadar sonuç çıkardıklarını anlatıp tecrübelerini (!) sunuyorlardı. Aysel tam bir cadı kazanı gibiydi. Biçim olarak bile bu uygun hale gelmişti. Usta oyuncular rollerini daha gizemli kılmak, daha çekici hale getirmek için kendilerini türlü biçimsizliklere sokuyorlardı ama Aysel’ininki bir başkaydı. Bir insan bu kadar mı kendini çirkinleştirir, tanrım! Hem de beş buçuk yıl hastalığı nedeniyle kahrını çektiğim Aysel’di bunları yapan. Çamaşırlarını, elini yüzünü yıkamaya kadar hizmet ettiğim Aysel’di. Şehadete ulaşmış haberini duyduğumda ağladığım, ona ithaf etmek üzere kitap yazdığım Aysel’di.

Selim ikiyüzlülük etmese, onun da ‘devrimci, militan, eş, sevgili’ olarak ilan ettiği Aysel’di. Kendisi de şehadet haberinin şairleştirdiği, yazarlaştırdığı bir Selim’di. Aysel’in şehadet haberi üzerine bir roman gibi mektup yazmıştı. Ne kadar akıl almaz geliyordu.

Derslerde Aysel bol bol nasıl köle olduğunu, Selim’le evliliğinin hangi kölelik zincirlerini ifade ettiğini, ne kadar rezil, düşkün, bilmem kirli, çirkin işler olduğunu anlatırdı. Hem de çok ‘militanca’ bir gösteriyle söylüyordu bunları. Selim ise, Aysel’in zamanı ne kadar geriden takip ettiğini, kapasitesinin sorunları kavramaya, anlamaya yetmediğini, geri, ilkel kaldığını anlatarak akıl veriyordu.

Aynı zamanda ilişkilerinin öyle çirkin, kirli olmadığını anlatarak ‘namusu’ kurtarmaya çalışıyordu. Aysel’i yeni tanımaya başladığını da ekliyordu. “Ben bir eşekle evlenmişim meğer!” dedirten bir Aysel portresiyle karşılaşmıştı.

Platformdaki bu karşılıklı şovlar, geleneksel ‘karı-koca’ kavgalarının eş-dost, aile çevresine yansımaları andıran çekişmeleri bana pek inandırıcı gelmiyordu.

Aysel, zindanda bu ilişkinin moral gücünü öve öve bitiremiyordu. Biz de alkış çalıyorduk. Madem bu kadar güç, moral veriyordu, “Tamam demek ki devrimci sevgi evliliklidir,” diyorduk ama Aysel çıktıktan sonra hem başka bir ‘moral kaynak’ bulmuştu hem de dağda, o ateş hattında yoldaşların katline kadar varan bir ‘güç’ kazanmıştı. Acaba yaşadığı o süreçlerin bir hırçınlığı mıydı? Dengesizleşmişti. İnsan özellikleri gerçekten kalmamıştı. Bunu Önderlikle bir konuşmamda da söylemişim.

“Başkanım insanlıktan çıkmış, bizimle tek kelime bile konuşmuyor,” dediğimde, “Şansınız olsaydı bu yönetime denk gelmezsiniz, ne yapalım. Dr. Baran, Serhat, Medya. Her biri canavar kesilmişti dağda. Geri, ilkel yanları çok. Savaş tarzlarının ortaya çıkardığı sonuçtur, ben ne yapayım? Otur yaz işte!” demişti, ben de, “Yazacağım Başkan’ım,” demişim.

Gezgör’le bir çalışma başlatacaztık Önderlik gerçeği üzerine. Gezgör’ün kapasitesi vardı, iyi bir araştırmacıydı ve yaptığı işten zevk alıyordu. Önderlik, “Kim yazar? Beni anlıyor musunuz? Bu gücünüz var mı?” demişti. Gezgör’ün felsefik değerlendirmelerini iyice açar, hem yanlgı noktalarını çözerdi hem de değerlendirme, çözümleme zenginliğini yaratarak müthiş bir açılım sağlardı. Başkan’daki bu kapsamlılık çok etkilerdi. Eskiden de böyleydi ama şimdi daha zenginlik kazanmış, etki alanı genişlemiş, yaratma, çözme, sonuçlandırma gücü artmıştı. Gezgör’ün Apoculuğu ile benim Apoculuğum bu noktada buluşuyordu. “Keşke her şey böyle güzel olsa,” diyorduk bazen ama güzel olanın kavga olduğunu, kavgacılığın çok başka olduğunu, onun sabrını, ikna edici gücünü, birleştirici özelliğini anlayamamıştık. Düz, dar, niyetlere ve genel doğrulara göre,

salt inanca, bağılılığa göre yürümüyordu işler. Birbirimizi kırıp dö-küyorduk. Apoculuğumuzu isyancı bir tarzda yansıtıyorduk.

Bu konuda yazmak yoğunlaşmamızı güçlendirirdi kuşkusuz. Belki henüz erkendi, o debdebede kendimizi tam tanıyamamıştık, ortaya çıkan sonuçları tam kavrayamamıştık ama yine de Gezgör yazmaya adaylığını koymuştu, hem de çok iddialı bir şekilde. Başkan, “Başka kim yazabilir? Biriyle birlikte yazın. Sara olabilir mi?” diye sormuştu. Zamani de, “Olur Başkan’ım,” demiş ve onaylamıştı bile!

Çadırdaki taslak çıkarma, kitapları bir araya getirme çalışmasına başlamıştık. Hızlıydı Zamani. O benden, ben ondan sabırsızdım. Ama yönetimdeki arkadaşlar ilginç bir ‘denetim’ biçimi geliştirmişlerdi. Ben farkında değildim tabii ki. Gezgör bir iki kez aynı şeyi fark edince tepesi attı! Bir anda küfürlü ve ilgisi olmayan bir şeyler konuşmaya ve yüksek sesle bağırılmaya başladı. İlk anda anlam veremedim, sonra ben de dışarıda birilerinin olduğunu fark ettim.

Onları bırakıp Gezgör’le tartışmaya başladık; “Senin yaptığın da iş mi? Zaten bir önyargı var, sen de o saçma konuşmalarınla iyice alevlendiriyorsun. Resmen küfürlü konuştun. Şimdi nasıl anlayacak arkadaşlar? ‘Tamam, zaten böyleler,’ demeyecekler mi?” dedim. Gezgör, “İyi yaptım, ne arkadaşlığı? PKK arkadaşlığı böyle midir? Bunlar kimin yöntemleri, kime karşı kullanıyorlar? Beş paralık Türk askeri karşısında kendini ne yapanlar gelip beni dinleyemezler. Ben hain miyim? Kimse beni denetleyemez!” diyerek tepkisini ortaya koydu. Tartışmamız iyice kızışınca, “Bu çalışma böyle yürümez, çekiliyorum,” dedim.

Gezgör’ü eleştirmiştim ama benim o an yaptıklarım, onunkinden pek de farklı değildi. Aslında Gezgör’e çatmamın nedeni de aynıydı. Kaldıramıyordum ben de. Daha sabırlı, olgun, güven vererek, yersiz tartışma ve çatışmalardan sakınarak iş yapma, sonuca götürme yerine çabuk tahriklere kapılma, duygularla hareket etme ve tepkiyle, işe başlamadan bitirme tarzı da sorunları kalıcılaştırıyordu.

Sorunların kaynağı neydi, arkadaşlar neye dayanıyordu, nasıl mücadele edilmesi gerekiyordu? Bunu iyice anlamadan, “Neden böyle oluyor? Kimsenin hakkı yok... Bize güvenilmiyor mu?” demek sadece güvensizliği artırıyordu.

Güven noktası önemliydi. İlk dönemdeki değerlendirmeleri ille de bu noktaya vardırılmadan ele alıyordum. Etkilenme boyutu değişikti. Ama giderek bu yönlü yaklaşımları hissetmem beni kahrediyordu. En dolaylı söylemler bile beni açıkça eziyordu, yaralıyordu. Günlerce etkisine giriyordum. Başka ne söylenirse söylensin ama güven konusunda en ufak bir sözü kaldıramıyordum. Zindan yaşamım ortada değil miydi? Herkes bilmiyor muydu? İhanet edenler belli değil miydi? O halde neden şaibeler yaratılıyordu? Bu konuda söylenen her şey kocaman bir ağı gibi yüreğime oturuyordu. Bütün düşüncelerim orada merkezileşiyordu. Bazen etkisinden kurtulmayı başarıyordum. O tartışmalar, çatışmalar sürecinde bu yanı fazla düşünmüyordum. Daha doğrusu yöntemsiz de olsa bir savaşım içindeydim, suskun, içine kapanık, bireysel kaygılara düşmüş bir ruh haline kesinlikle girmiyordum. Ama tartışma ve değerlendirmeler aynı noktada tekrarlanınca, hiç olmadık şeyler yakıştırılınca buna tahammül gücünü gösteremiyordum.

İşte 'harakiri' yapmayı o zaman düşündüm. Belki teknik olarak harakiri nasıl olacak, nasıl yaparım diye düşünmedim ama harakiriyi yapan şeyler nelerdi, onun gerçekleşmesi ne anlama geliyordu, onun düşünce, duygu yönü bende öyle bir noktaya gelmişti ki, "Kesin yapacağım," diyordum. Hatta Önderliğe yazdığım bir raporda da gelişmeleri anlatıp eleştirilerimi yazmıştım ve ardından, "Geriye harakiri kalıyor," demiştim. Kaldıramadığımı açık söylemiştim.

Aslında bunun kendisi, sorunların etkileme düzeyini gösteriyordu. Ortaya çıkan sonuçlarda kendimi görüyordum. Ne olursa olsun, ben kendimi bu konuma getirmemeliydim. "Madem bu ilişki buna yol açtı, bu noktada hata yaptım, o zaman onun cezasını en başta kendim kendime vereceğim," diyordum.

Zindandan çıkarken neleri düşünmüş, hayal etmişim, şimdi neler oluyordu. Kendi yoldaşlarım içinde yalnızlığı, yabancılığı hem de provokatörle ilişkilendirilen bir durum yaşıyordum objektif olarak. Tanıyan, tanımayan, olayları bilen, bilmeyen herkes bir şeyler söylüyor, bir ad takıyordu. Tanrım, kendimi bu kadar tanımaz hale mi getirmiştim? Özellikle zindandan çıkanlar güya

beni en iyi tanıyanlardı. Ama çoğu hiç duyulmamış, söylenmemiş şeyler söylüyorlar, en keskin eleştirileri yapıyorlardı. En zaaf göstereni bile müthiş bir direnişçi kesilmişti. Herkes her şeyi yargılıyordu! İçeride liberal kalmış, uzlaşmış, çeşitli sorunları yaşamış, Şener'le sorunları olmuş herkes bütün bunların öfkesini, hıncını bana yöneltmişti.

En ilginç olanı da bu gibiler normal yaşamda ayrı, platformlarda, derslerde, yani resmi ortamlarda ayrı tutum sergiliyorlardı. Bireysel kaygılar bu kadar ayyuka çıkmıştı! Bunda sorunları kavrayamamanın büyük rolü vardı kuşkusuz ama bu yaklaşımlar daha olumsuz şeylere götürüyordu. Kırılan, dökülen şeyler ortak acıların, emeklerin yoldaşlığı oluyordu sonuçta. Gücümüzü, enerjimizi provokasyonun etkilerini kırmaya, ona karşı etkili savaşıma vermeye yöneltiliyor, bir-birimize yöneliyorduk. En çok acı veren de bu oluyordu.

Bütün bunlar karşısında benim de dışa karşı olduğu gibi kendime yönelmede de ölçsüzlüklerim oluyordu. Adeta kendimden intikam alırcasına yöneliyordum. "Ben mi bu sonuca yol açtım?" sorusu, uzun vadede sorunları çözmeyi nasıl başarabilirim, günlük davranışlarımı nasıl ayarlarım, nasıl ortak buluşma noktalarını bulurum gibi şeyleri düşünmemi, onlarda yoğunlaşmamı etkiliyordu.

İnsanın kendisine bu ölçsüzlükte yönelmesinin ruh halini başka nasıl anlatabilirim ki? Korkunç bir acı ve çaresizlik içinde kıvranıyorsun bir defa. Çıkmaya çalışıyorsun, beceremiyorsun. Duygular, tepkiler, öfkeler, kızgınlıklar, hepsi isyan halinde. İnatçı, sabırsız, aceleci ruh hali, yüzeysellik, darlık da bunlarla birleşince hiç istemediğim halde hata üstüne hata yapıyorsun.

Bu ve benzeri hatalar yüzünden, yaşadığım yöntemsizlikler yüzünden en olmadık anda birçok tepkiyi kendime yöneltiliyordum. Onu fark edip olumsuz etkisini daha kıramadan, yeni bir yöntemsizlik daha. Ya da tahriklere kapılıyor, yanılsa karşı yanılsa gidiyordum. Bu defa, "Eskiden böyle miydi? Zindanda böyle mi yapılıyordu?" ve daha birçok kıyaslama, arayış içine girmeye başlıyordum. Oysa sorunun çözümü bendeydi. Devrimcilik, PKK'lilik işte tam da bu noktada çok önemliydi, burada çözüm gücü olmayla belli oluyordu.

Sorunların karmaşıklığını çözemeyince öfkeyi kendimde patlatıyordum. Dönüp o acı içindeki halime vuruyordum. Benim bu hayıflanmalarımı, ağlamalarımı sürekli farklı yorumlanıyordu. Sanılıyordu ki ben, “sevgim gitti, dünyam yıkıldı” diye isyandaydım.

Hayır!

Binlerce kez hayır!

İşte en çok böyle sanıldığı için, böyle çok ucuz yorumlar yapıldığı için kendimi yiyip bitiriyordum. Benim dünyam bu ilişki üzerine kurulmamıştı ki. Ben devrimciliğe bu ilişkiyle başlamamıştım ki. Ben bu ilişkiyi davamın önüne hiçbir şekilde çıkarmamıştım ki. Nasıl böyle söylenir diyerek feryat ediyordum. ‘Beni anlamıyorsunuz’larımdan biri de bunun için değil miydi?

Sevgi doğru yere yönelmedi mi, sevgi davanın kendisiyle buluşmadı mı hiçbir değeri yoktu. Ben bunun buluşacağına inandım, o ilişkiyi yaşamımın bütünü içinde ele aldım ve mücadeleme güç vereceğini sandım ve eğer bu sevgi büyük kavga aşkıma akmazsa, ona ilişki, sevgi, aşk demeyeceğim. Onu kesip atacak kadar da kararlı ve inatçı olduğumdan emin olarak yaklaştım. Partiye ihanet edenin sevgisini, bilmem ilişkisini arayacak, onun etkisine girecek kadar kendi gerçekliğimden uzaklaşmamıştım, aklımı yitirmemiştim. En azından partiye bu şekilde ihanet etmiş birinin benim sevgime de ihanet etmiş olduğunu düşünecek kadar şuurum yerindeydi. Yüreğimi, beynimi, vicdanımı kaptırmamıştım.

Düşmanın bin bir çeşit oyunlarının üzerimizde denendiği bir süreç yaşamıştım. Kişiliğim orada farklı, burada bu kadar farklı olamazdı. Ciddi yanlışlar, hatalar, yetmezlikler, zayıflıklar yaşıyordum. Onların hepsi de o ortamda zarar veriyordu, tehlikeliydi. Kızıştıran kamçılayan, alevlendiren o kadar çok şey vardı ki ama benim de uğruna her şeyi göze aldığım, bağlandığım, inandığım ve onlarca ihanet yanıbaşımda türese de asla beni yolumdan saptırmayacak büyük, yüce kavgam vardı. Ona inancın insanı ayakta tutacağı kesindi. Her şeyden önce parti ortamındaydım. Önderliğin tarzını tümüyle anlama, kavrama gücünde değildim ama o müthiş güç verdi ve bende yaşayan, diri olan yanlarımdan öylesine tut-

muştı ki, ona asla ve hiçbir aşk-sevgi-sevda ilişkisi, hiçbir ihanet biçimi güç yetiremezdi.

Şaşkındım, tedbirsizdim, derinliği yakalayamamıştım, oyunu boşa çıkaracak ustalığı yakalayamıyordum. Bunların hepsi vardı ama bu ilişkiyi her şeyin önüne çıkaracak kadar da kendimi yitirmemişim. İlişkiye sıradan bir olay olarak bakmıyordum. Zaten genelde arkadaşların, basit bir güdü sorunu yada zindanda uzun süre kalmanın ve duygusallığın etkisiyle Şener'e gitme şeklindeki değerlendirmelerine takıldığım, ona ayrıntılı izahlar getirmeye çalıştığım için biraz da kendimi yanlış yansıtıyordum. Sanki ben, bana ait olan ve elimden giden bir şeyin peşine çok bencilce, çok bireysel bir şekilde düşmüşüm gibi bir yaklaşım müthiş tepki uyandırıyordu bende. Hatta bazıları özel odaların kurulduğu gibi çok gerçek dışı, bayağı söylemler yaymışlardı. Düşman bile beni cesaret edip bu derece değerlendirmezdi. Tam bir feodal namus koruyuculuğu. Onun tepkileriydi yada art niyetlice söylenen ve bilinçli olarak saptırılan şeylerdi. Şu bir gerçektir, hem de bir türlü sindiremediğim halde, benim tüm niyetlerime rağmen bir gerçeklikti; çok önem verdiğim, çok anlam yüklediğim duygularım, sevgilerim provokatörle buluşmuştu! Şener bu yanıma kendisine dayanak yapmıştı. En zayıf, en tedbirsiz yanımdı çünkü.

Aslında sürecin karmaşıklığı kaçınılmazdı. Çelişkiler kaçınılmazdı. Çünkü büyük bir savaş ortamındaydık. Belki de hiç kimsenin cesaret etmeyeceği, edemeyeceği bir savaşım tarzıydı. Zaten, biz içindekiler de dahil herkes çok şaşırılmıştı. Birçok ciddi yetersizlikler, yöntemsizlikler, parti dışlıklarımız olmasına rağmen, yaşananlar özünde gelişme, bütünleşme sorunlarıydı. Hem tek tek bireyler için hem de genel olarak süreç açısından, genel mücadelelerimiz açısından önemli bir sıçrama, bütünleşme, yenilenme koşullarını içeriyordu. Aynı zamanda tecrübeleri tanıma, onları birleştirme zemini oluyordu.

Partileşme sorunlarımız, her alanın özgül durumları da dikkate alınarak nasıl çözülecekti? Özellikle bizim şahsımızda zindanı çözme, sonuçlarının zindana taşınması, orada da benzer bir sürecin yaratıl-

masının hedeflenmesi, düşmanın çok yönlü oyunlarının boşa çıkarılmasıydı. Düşman yıllarca sürdürdüğü zindan politikasını kendi cephesinde tamamlamak istiyordu yada partimizi bu cepheden, o zemini kullanarak zorlamak istiyordu. Kısaca içte provokatörün dayanabileceği bütün zeminleri kullanmak istiyordu.

Evet, duygularım dönüp beni en yaşayan yanımdan vurmuştu. Provokatör bu yanıma dayanarak gedik açmıştı. Benim bu konulardaki etkilenme düzeyim de biliniyordu. Bir ilişkinin kurulmasının da, yıkılmasının da beni ne kadar uğraştırdığını, gücümü, enerjimi nasıl oraya harcadığımı, sancularıyla nasıl kıvrandığımı gören, tanık olanlardan biri de Şener'in kendisiydi. Bağlanma, duyguları ölçsüzce sürme yönümü de görmüştü. Yani beni iyi tanı-mıştı. “Niye böyle oldu?” diyerek en ufak bir soruna aylarca kafamı takarak kendimi mahvettiğimi de, yine bu tür ilişkilerin bizde nasıl ele alındığını, genel bakış açısını, tepkileri ve bunların partiyi nasıl zorladığını da çok defa görmüştü.

Ve bir şeyi daha biliyordu, çok emindi: Ne olursa olsun çok ‘karasevda’ olduğum biri de olsa, davamı asla satmayacağımı!.. En ufak bir hatada ilişkiyi kesip atacağımı ve bu konuda çok acımasız olduğumu en çok, en iyi o gözlemlemişti. Beni, partiyi uğraştırabilirdi. Bazı özelliklerimin beni ortamla, partiyle, hatta Önderlik’le bile karşı karşıya getireceğini de tahmin ediyordu, bekliyordu. Ama dediğim gibi çok doğru söylediği bir şey vardı: Ben Apocuydum, onun Sakinesiydim, o ruh beynime, yüreğime, iliklerime kadar iş-lemişti. Düşman bunu iyi bildiği içindir ki, bu yönüme çok planlı yöneldi. Ve uzun süre tartışılmasını, şaibelerle anlaşılması kılın-masını önemli oranda başardı.

Çoğu kez yanarak, acı duyarak, “Keşke yoldaşlarım da en az düşman kadar benim davamı bir ilişkiye satmayacağımı anlayabil-selerdi,” dedim. Ne yazık ki, bunu düşünecek kadar zorlanmıştım. Tabii duygularımın bu şekilde ihanete uğramasının yada provoka-törce kullanılmasının beni bir yaşam boyu etkileyeceği de tahmin edilmişti. Çünkü mektuplarımda, günlüklerimde duygularım, is-temlerim, hayallerim, rüyalarım bile vardı. Bütün özelliklerim yalnız

bir biçimde onlara yansiyordu. Ve o yazıların hepsi de düşmanın elinden geçmişti.

Yani düşman rastgele, plansız, hesapsız yönelmiyordu, sıradan bir saldırı değildi. Bunu bütünüyle olmasa bile anlıyordum. Sık sık, “Düşman bilerek yapıyor, bilinçli beni seçti, antipropagandalarda benim adımlı kullanması, Karasu’ya hitap edilmesi tesadüf değildi,” diyordum, anlamaya çalışıyordum. Fakat bunların içini tam dolduramıyordum, iyi ifade edemiyordum. “Neyi anlatayım, ne önemi olacak?” diyerek o konuda da kendimi sınırlıyordum. Arada tartışmalar beni tahrik edince, “Düşman bilerek adım üzerinde spekülasyon yapıyor. Bari siz söylemeyin, siz yapmayın. Düşman zaten kuşku yaratmak istiyor,” diyordum. Adeta çılgılık çılgıña bunu söylemeye çalışıyordum, çılgılıklarım da bende kalıyordu. Ulaştıramıyordum. Yansıttığım, daha çok acıların bende yarattığı tepkilerdi, kızgınlıklardı, onların mantıktan çıkmış halleriydi. Ve en kötüsü de öfkelerimi kendimde patlatıyordum, hal bırakmıyordum kendimde.

Önderlik bir görüşmesinde beni bana çok iyi anlatmıştı. Kollarını her iki tarafa açarak, “Sen aha böyle göğsünü açıyorsun, ‘Beni vurun,’ diyorsun. Herkes oklarını vuruyor, kan revan içinde kalıyorsun. Sonra da elini gözlerine götürüp ovuşturarak, ‘Bu yoldaşlarım bana neden böyle yaptı?’ deyip ağlıyorsun. Olmaz! Bak, ben de çok zor süreçler yaşadım, belki ağladığım da oldu ama gizli ağladım, hiç kimseye göstermedim. Duygularımı kendimde tutmasını bildim. Siyaset duygu muygu dinlemiyor, akıllı olacaksın. Her şeyi orta yere dökme, sonra da ‘Neden böyle oldu, neden falan şunu dedi?’ deme. Bu akıllı bir siyasetçinin tarzı değil,” demişti.

Evet, aynen öyle yapıyordum. Sanki çok izah, her olayın ayrıntısına girme, anlatma dürüstlüğü sorunları çözecekmiş gibi yaklaşıyordum. Bir biçimlenmeydi, bir üsluptu, kendine özgü, inatçı, tutucu bir özellik taşıyordu. Siyaset bunlarla yürümüyordu, örgüt böyle yaratılamıyordu. Ben kendimi bu şekilde güçlü örgütlendiremezdim.

Yoldaşlar ortamındaydım. Partinin en merkezindeydim. Şunu bunu savunmak, şu yada bu olayın bir yanına takılmak gerekmiyordu. Sorunu çözücü bir tarafı yoktu böyle yaklaşımın. Kaldı ki,

bu doğru bir savunma yöntemi de değildi. Örgütün doğruları, ölçüleri vardı, onlara vurularak her şeyi ele almak, gerekmiyorsa tek bir söz bile söylemeden sabırla durmasını bilmek en doğru olandı, beklenendi. Diğer şeyler en başta insanın kendisini zorlar, büyük yanlışlara, yanlışlıklara götürürdü.

Biri kalkıp Karasu'ya yada başka birine bir şey söylediğinde ilk ben fırlıyordum. Sanki zindana ilişkin her şey hakkında açıklama yapmam, doğruyu söylemem çok gerekliymiş, bir görevmiş gibi algılıyordum ve rahat olamıyordum. Reflekslerim bu konuda çok gelişkindi. Tam da provokatörün adlarımızı kullanarak mektup yazdığı bir dönemde bunları yapmak ise anlaşılması zor bir durumdu. Çağrısından dolayı Karasu eleştirilmişti. Yine HEP sürecine yaklaşımları tartışılmış, bu konuda da eleştiriler almıştı. Böyle bir anda birinin, "Başkan'ım, Karasu kendisine 'Ben cezaevinin Aposuyum,' diyordu," demesi beni yine fena halde tahrik etmişti. Ben de hemen karşı savunmaya geçmiştim, "Hayır Başkan'ım, doğru söylemiyor. Kendisi tecritti, tepkiyle konuşuyor. Belki herkes öyle söyler, o hatayı yapar ama Karasu mütevazı ve Önderliğe bağlı, asla o cümleyi kullanmaz. Doğrudur, o bizim yaşayan cezaevi direniş önderimizdi. Kendi yaşamıyla onu yarattı, böyle bir manevi etkisi var. Zaten Şener o yüzden bilinçli olarak onun da adını kullanıyor..." demiştim.

Benim bu tarzda, "Kimsenin Karasu'ya söz söylemeye hakkı yoktur," demem objektif olarak Önderliğe de, "Eleştiremezsiniz!" şeklinde anlaşılabilirdi. Karasu'nun yanlışlarının, yanlışlıklarının da savunucusu ilan edilmem zor olmuyordu. Bu tarzım hep kaybettiriyordu, çok doğru, haklı yanları olsa da örgüt karşısında birilerini savunma konumuna düşüyordum çünkü.

Savunulacak şey neydi? Sahip çıkılacak şeyler nelerdi? Savaşımızın genel çıkarını esas alan olgular açık değil miydi? Onlar kişilere ait değildi y da bireyler partinin değerleriydi, partiye ait yanları ayrıca savunmanın bir alemi yoktu ki. Belki de çok uç vuruşlar, söylemler, her şeyi yanlışlarla, hatalarla alıp götürme, yok sayma yaklaşımlarına bir tepkiydi ancak doğru bir örgüt tutumu değildi.

Provokasyonun niteliği açığa çıktıkça, neyi, neleri hedeflediği anlaşıldıkça, kendimi sorgulama düzeyim de değişiyordu doğal olarak. Bazı konulardaki değerlendirme, tanım ve eleştirilerde ikna olmasam da örgütün çıkarını esas aldığım kaydını düşerek ortak karar ve tutumlara hep uydum. Ama günlük, anlık olarak bütünleşmeyi doğru yapmak, yaşam içindeki aykırılık, ayrık yanları gidermek, onları aşmak önemliydi. Genel işleyişe, günlük pratik çalışma düzenine uymada sorun yoktu. Hayır, tam tersine her şey bana zevk veriyor, hepsini severek yapıyordum.

Ancak moral düzeyim, ilişkilerime yansıyor. Burukluğu, vurgun yemiş halimi aşamıyordum. İçten içe eriyordum adeta. Sakine adıyla anılmaya bile tahammül edemiyordum. Çünkü Sakinelikim PKK'liliğimdi, Apoculuğumdu. Olayları, sonuçları mevcut konumumdan ayırıyordum. "Ben Sara'yım, Sakine değilim," diyerek kendimi iki ayrı parçaya bölüyordum. Bu ne kadar gerçekçiydi ama? Gurur sorunu yapmıştım.

Evet, devrimci gururum zedelenmişti, yaralanmıştı, gölgelenmişti. Bunu herhalde hiçbir devrimci de kendine yedirmez. Ama yanlış yapıyordum. Kırılan, incinen, zedelenen, hatta kirletilmek istenen noktada, tam da oradan olumsuzlukları tersine çevirecek çok daha onurlu, anlamlı bir konumun sahibi olmak zor değildi. Olumsuzlukların içine bu kadar gömülmek, hep bunları öne çıkarmak, olumluya dönüşürecek fırsatları kaçırmaya da yol açabiliyordu. Önderliğin deyimiyle biraz akıllı olmakla, biraz anlamaya çalışmakla, biraz sabırla çok çabuk tersine dönebilecek şeylerdi. Açık ki ben çok dert ediyordum, gücümü orada harcıyordum.

Başkan ilk kez çok farklı boyutta ve kapsamlı olarak kadın sorununu açıyordu. Kesire'yle ilişkisinin özelliğini, o ilişkiyle neler yaratıldığını, kazanıldığını, nasıl sabırla savaştığını, örgütün yaratılması; güvenceye alınmasından kadının yeniden yaratılmasındaki devrimci ustalığına kadar tüm mücadelesini ayrıntılarıyla anlatıyordu.

Önderliğin her çözümlemesi ayrı bir sarsıcılıktaydı ve bu nitelikteki bir çözümleme aynı zamanda bir parti tarihi, mücadele tarihiydi. Önderlik gerçeği çok farklıydı. Genel anlamda Önderlik gerçeğini

belli tanımlarla ifade ediyorduk, devrimimizdeki belirleyiciliğini de somut bazı olgularla açıklayabiliyorduk ama onlar çok genel, çok yetersiz kalıyordu. Anı anına savaşım tarzı, her şeyin alternatifini anında yaratma özelliği; yaşama, gelişmelere tümüyle hakim olma, bütün olasılıkları hesaplayarak her türlü tedbiri bizzat o hareketliliğin içinde, yapma eylemi içinde alması çok önemliydi. Cesaretli çıkışların, sağlam, doğru bir düşünüşe, uygun plana ve mutlaka yapma, gerçekleştirme gücünü göstermesine dayandığı çok daha iyi anlaşılıyordu.

Daha 77'lerde Kesire'yle ilişkilerinde söyledikleri aklıma geliyordu anlatılanları dinlerken; "Kemalist bir ailedir. İşbirlikçiliği bir kadın yoluyla vurmak önemlidir. Kızlarını devrimcileştirip yurtseverleştirerek intikam almak yanlış olmaz. Tabii birçok şey söyleniyor. Bu da tedbirli olmamızı gerektiriyor. Ben köle ilişkiler dayatmıyorum," demişti.

"Ayıp değil, bizim de duygularımız vardı. Ama ben duygularımı müthiş bir siyaset haline getirdim, müthiş bir savaş aracı yaptım. Tabii savaşı en başta kendimle yaptım. Karşıdaki de bir önder. Aslında doğru kullansa bir kadın önder de olur. Ama o Kürdistan'a göz dikmiş. Tamamen kemalizmin her şeyiyle terbiye edilmiş, planlanmış, programlanmış bir kişilik... Sorun ajan olup olmaması da değil. Başta beni klasik Kürt erkeği yanımdan vurmak istiyor. Öyle olup olmadığını deniyor. Yok, bende onu bulamıyor. Şaşırıyor, 'Bu nasıl Kürt? Bu nasıl erkek? Bu nasıl önder?' Beni evle, kadınla, parayla bağlamak istiyorlardı. Beni erken eyleme yöneltmek istiyorlardı. 'Vuralım, yapalım,' diyorlardı. 'Ev alalım, düzenleyelim,' diyorlardı.

Bizimkilerin hiçbiri de bu işleri nasıl yürüttüğümün farkında değil ki. Bizim Cuma, Pir, 'Vuralım bu kadını,' diyorlar Fatma için. Oysa ben yıllarca hem düşmanı aldattım hem de adım adım örgütü yarattım. Duygularıma yenilmedim, satmadım. Şimdi şunu iyi anlamak lazım. Ben demiyorum duyguların kötüdür yada düşküncedir. Yada kötü niyetlice bu işe giriştin. Ama karşıdaki canavar! TC bir intikam alıyor. Sen bunu anlayamıyorsun. Ben TC'nin kızlarına aman vermedim, bitirdim. Hem de öyle Cumaların söylediği gibi değil.

TC de PKK'nin direnen bir kızını hedefledi. Şener buna oynadı. Seni de Fatma yerine ele aldılar. Duyguların, bağlanmaların ölçüsüz;

politik değilsin. Adam kurt gibi öyle sevgi mevgi şeyi de yoktu. Yalan. Tam alçakça oynuyordu. Burada birçok kızı köpek gibi bağlamıştı. Seni de öyle bağlamamış mıydı? Duyduğunda hüngür hüngür ağlamıştın. İşte siyaset burada önem kazanıyor. Sevgi tam bir siyaset oyunudur, savaş oyunudur. Burada provokatörün duygularını nasıl kullandığını anlamam lazım. ‘Benim sevgim, benim aşkım,’ demek açık söyleyeyim alçaklıktır. O duygular, o sevgiler nereye gitti? Ona sen hâlâ sevgi mi diyeceksin?’ diyordu Başkan anlatımlarında.

Günlerce üzerinde düşünüyordum. TC’nin intikam oyunu. Tersine çevrilmiş intikam oyunu. Bir mengenede dönüp duruyor duygularım, düşüncelerim. Kafam zonkluyor. Yani her şey baştan beri planlanmıştı ve ben bu planda kullanılmıştım. Hafsalam almıyordu. Tamam, bir yere kadar birçok eksikliğimi, yanlışlığımı, zayıflığımı kullanmış, kendine dayanak yapmıştı. Beni kendisine müthiş zırh yapmıştı. Bunu anlıyordum. O benim duygu yanıma, bu yönlü özelliklerimi de tanımıştı ama bunlar sonradan açığa çıktı. Ben o zaman en ufak bir şekilde fark etseydim, böyle olur muydu? Ben nasıl intikam peşinde olan birini sevebilirdim?

Burada çıkmaza giriyordum. Önderliğin geliştirdiği çözümler, bütün yorumlar genel bir süreci, düşman politikasını, onun nasıl uygulandığını, neleri kullandığını vb her durumu, olasılığı içeriyordu. Aynı zamanda, “Ben de bir yıl yanımda besledim, tuttum. İkinci adam gözüyle baktım. Beni de aldattı,” diyordu Başkan. Önderliğin çözümlenme tarzını, olayların birbirleriyle bağlantısını, varılan sonuçları anlamaya çalışıyordum. Bunları dinledikçe kendi aramızdaki tartışma düzeyinin geriye çekiciliğini, dar ve yıpratıcılığını daha iyi görebiliyordum.

15 Ağustos kutlaması...

15 Ağustos’un yıldönümüydü. İlk kez bu sayıda bir kitleyi bu kadar yakından ve canlı görüyordum. ‘91 Newrozunda HEP adına düzenlenen törende de çok etkilenmişim. Yirmi binin üye-

rinde kitle Abdi İpekçi spor salonunda toplanmıştı. Cunta sürecinin yarattığı uzun sessizliği bozan önemli bir gösteriydi. Olgun ve istenilen düzeyde olmasa da etkileyici geçmişti.

Video kasetlerde benzer şeyler izlemiştik. Ama canlı yaşamak daha anlamlı, heyecan vericiydi. Yaşlısı, genci, kucaktaki bebeğiyle insanlarımız oldukça düzenli ve disiplinli bir şekilde gelmişlerdi. Hepsinin gözünde umut vardı. Önderlik konuşacaktı o gün. Muhteşem bir görüntüydü. Kürdistan halkının yaşamı, umutları, istemleri, bağlılıkları değişmişti. Devrim buydu, Önderlik gerçeği buydu. Halkta bu kadar değişikliği yaratan güç, çaba halkımızın bu bağlılığından, inancından yeniden güç alıyordu. Önderlik böyle sürekli yaratan, onunla yeniden büyüyen, zenginlik arz eden vazgeçilmez bir yaşam kaynağı olmuştu. Halkın sevgi ve heyecanında bunu görmek beni tepeden tırnağa etkiliyordu. Bu halk en güzel zaferlere layık ve bunları görmesi uzak değildi. Bu inançla geçmişti o yıllar. Çok inatçıydım, “Göreceğim,” diyordum ve gördüm işte. Acaba çok mu bencilce bir yaklaşımdı. “Göreceğim, mutlaka göreceğim,” dediğim şeyler bir bir gerçekleşiyordu. Önderliği gördüm, yarı yarıya Kürdistan’ı gördüm, halkımızın özgürlüğe yürüyen tutkusunu gördüm. “Bir de dağlarımıza gidersem, çok hayalini kurduğum, yaşıyormuşçasına hazzını duyduğum gerillacılığa kavuşsam tamamdır,” diyordum.

Şehit Hasan çadırındaki Zindan Direniş Konferansı hazırlık çalışmaları bitmek üzere. Konferans resmi olarak başlayacak ancak araya 15 Ağustos kutlamaları girince hemen ertesine bırakıldı. O gün biz de halkın gelişini karşıladık. Fakat sonra çadıra, çalışmaların tamamlanması için döndük. Önderlik, “Çalışmalara ara verip halkın içine girsinler,” diye haber göndermişti. Hemen çıktık biz de. Her taraf insan dolu. Arkadaşların tümü çadırlarda, belirlenen yerlerde halkı karşılamışlar, ilgileniyorlardı. Kadınlarla daha çok kadın arkadaşlar ilgileniyordu

Bizim kaldığımız alandalar. Devredeki kadın gücünün çoğu Rojava’lı arkadaşlardı. Beni halkla tanıştıyorlardı, “Sakine Cansız’dır,” diyorlardı. Artık kucaklaşmaktan yorulmuştum, her gelen sarılıp

öpüyordu. Kurmancî bilmemek çok kötü. Birkaç sözcük dışında bilmiyordum. Bu, diyalog kurmada, iletişimde zorluyordu. Herkes kızıyor, eleştiriyor, Kurmancî bilmediğime fena halde içerleniyorlardı. “Olur mu? Bu kadar yıldır parti içindesin, nasıl Kürtçe bilmezsin? Biz konuşmak istiyoruz,” diyorlardı. Utandırıyorlar, mahçup ediyorlardı beni. İletişim kuramamak benim de canımı sıkıyordu, mutlaka birileri tercüme etmek zorunda kalıyordu. Ama araçlarla konuşmanın doğallığı yoktu. Ne ben anlatmak istediğimi anlatabiliyorum ne de karşıdaki beni tam anlayabiliyordu. “Zazaca biliyorum,” demek de kurtarmıyordu. Ki konuşmaya konuşmaya onu da unutmuşum neredeyse.

Kucaklaşma faslı sürerken bir genç kız elime bir şey tutuşturdu. İlk anda nedir diye merak ettim. Hediye falan vermek istiyorlar ama utandıkları için böyle elime sıkıştırıyorlar diye düşünmüştüm. Sonra şöyle bir baktım nota benziyordu. Bunun üzerine kıza daha dikkatli baktım, şeklini şemalini iyice kafama yazdım. Bu normal bir şey değildi, kız kimdi? Nota hava kararmadan bakmalıydım. Acaba direkt yönetime mi gitsem, orada ışık da vardı, daha iyi de olurdu. Sonra basının orada baktım. Not küçük bir kağıda yazılmıştı. “Sakine,” diye başlıyordu, altında ‘Şener’ imzası vardı. Yazının karakterine baktım, yazı onundu. Olamaz! Bir anda elimde öylece bekledim.

O kız kimdi, neydi, belli ki arkadaş değildi, yurtsever de değildi. Tıpkı zindanda görüşmelerde ailelerin bize not vermesi gibi yapmıştı. Bizi kucaklayıp öperken bir yerlerinden hemen çıkarıp tıkkıştırırlardı elimize, çok ustalaşmışlardı. Düşman görmesin diye de ne numaralar çevrilirdi. Kuşkulansalar üzerimizi ararlardı. Bu kız da bana gizli vermişti, elime tıkkıştırmıştı. Kürtçe bir şeyler de söylemişti, fakat ben anlamamıştım. Şöyle yazmıştı Şener;

“Biliyorum, hakkımda sana çok farklı şeyler söylenmiştir. Ama durum söylendiği gibi değil, bunu zaman gösterecek. Ben bir yere gitmedim, Kürdistan’dayım. Ben ne söylediysem açık söyledim. Bazıları örgütün tepesine çöreklenmiş. Örgütün ne hale getirildiğini sen de göreceksin. Bana hak ver demiyorum, yaptığımı onay-

lamadığını da biliyorum. Fakat az da olsa anlamaya çalış, ondan sonra ne dersen de. Ben mücadeleleme devam edeceğim. Gözle-
rinden öperim. Şener.”

Hava soğuk değildi ama ürpermişim, titriyordum, boğazım kurumuştum. O an yüzüm gözüm ateş gibi yanıyordu. Karanlık ol-
masa yüzüme yansıyan ifade rahat anlaşılırdı. Yanaklarım ateş gi-
biydi. Çok normal bir şeymiş gibi yazmıştı, ne kadar da rahattı.
Ama bildiğim tek şey şuydu; Şener beni tanıyordu. Böyle bir kaçış,
böyle bir ihanet karşısındaki tavrımı herkesten iyi o tahmin ederdi.
En ufak bir tartışmada, bir görüş ayrılığında bile kıyamet kopar-
tıyordum. Kaçışın, ihanetin hiçbir gerekçesi yoktu, olamazdı
benim için. Acaba notu başkaları mı yazdı? Yazıya tekrar baktım.

İlişki kurmak isteyebilir miydi, pişman olabilir miydi? Biliyor,
ben böyle bir notu kesin gündeme getirirdim, benim vasıtayla
tekrar geri geliş zeminini yoklamış olabilir miydi? Bir an için yazı-
nın içeriğini bırakıp bunu düşünmeye başlamıştım. Sonra hemen
kendimi topladım. Hayır! Tam tersine bu bana bir çağrıydı, “Sen
de anlayacaksın,” diyordu. Kaçışını gerekçelendirmiş, ihanetini
mücadeleyi sürdürme olarak yansıtmıştı. “Bazıları örgüte çörek-
lenmiş,” diyordu. Kimdi onlar? Açık ki Önderliği hedefliyordu.
Plehanov demişti bir yazısında. Tabii kendisini de Lenin’in yerine
koymuştu. Bilinçli olarak ad vermiyordu. Ayrıca sorunlarımızın
olduğu bir gerçektir ama o sanki kendisi çözmek istemiş de bira-
kılmamış, engel varmış gibi bir imaj yaratmaya çalışmıştı. Yani uğ-
raşmış, çözememiş, çaresiz kalmış kaçmıştı! Açık ki ihanetini
pahalılaştırıyordu! Hatta kendisine bir demokrasi, özgürlük savaşı
çığı imajı vermeye çalışıyordu.

İlk his; “Bu beni tanıyor, neden böyle bir notu yazmak istesin?
Çünkü bu kendisini daha iyi ele vermek oluyordu,” şeklindeydi.
Diğer ihtimaller de geliyordu aklıma. Bu bir ihanet çağrısıydı.
Hangi ihtimali düşünürsem düşüneyim beni sonuçta bu tanımı
yapmaya götürüyordu.

Hiç beklemiyordum. Hele hele böylesi güzel bir günde beni
ihanete çağırın bir not almak korkunç bir durumdu. Notu Ön-

derliğe ulaştırmam gerekirdi. Hem de kendim vermeliydim. Yönetime durumu açmayı uygun görmedim ilk anda. Yine bir sürü spekülasyon olurdu. Kim bilir neler söyleyeceklerdi? Başkan'la acil görüşmek istediğimi söyledim arkadaşlara. Şaşırmışlardı.

“Ne oldu?” dediler.

“İşim var,” dedim. “Biz her istenildiğinde Başkan'la görüşürmüyoruz. İşleri vardır belki,” diyerek kapatmaya çalışıyorlar konuyu. Ben inatçıyım tabii. Notun iletilmesini söyledim. Notu okursa beni de çağırabilir diye düşündüm. Öyle de oldu sonuçta. Bir süre sonra Önderlik beni çağırttı. Görüştük. Başkan her zamanki gibi ayakta voltalıyor, hep hareket halinde.

“Ne anladın nottan Sakine? Adam durmuyor. Kimle yollamış?” diye sordu. “Başkanım bir genç kız kucaklarken elime sıkıştırdı. O veriş biçiminden rahatsız oldum ve iyice baktım kıza. Çıkarabilirim. Notun içeriğine gelince, Başkan'ım Şener beni iyi tanır, benim bu kaçıışı nasıl değerlendireceğimi en azından tahmin eder. Bu anlamda yazması başlı başına bir oyun olabilir. Bilinçli olarak beni tartıştırmak istiyor. Bir bağım olabilir mi kuşkusu yaratabilir. İkincisi, bir çağrıdır, kaçıışı gerekçelendirerek kendisine haksızlık yapıldığı imajını yaratmak istiyor. Kendisine bu temelde sahip çıkmamı istiyor. Ama büyük ihtimal sinsice bir çağrı niteliğindedir. Hiçbir şey yapmasa bile kafalarda karışıklık yaratır. Benim bunu gündemleştirip tartışacağımdan emin. Dobralığımı, tartışmacı özelliğimi, sabırsızlığımı, duygularla, tepkilerle hareket ettiğimi biliyor. Bunları kullanmak istiyor olabilir Başkan'ım. Benim ve Karasu'nun ismi üzerinde oynanıyor. İkimizi de tanıyor. Her ikimiz de farklı yerlerde olmamıza rağmen Şener'e dön çağrısı yapmıştık. Hemen sahiplenmiştik aslında. Bu bir yaklaşım tarzıydı. Zindanda o bu yaklaşımı çok iyi kullandı. Yıllarca Karasu'nun bu özelliğini kullanmıştı, son süreçte de benimkini. Aynı zamanda bizi bu şekilde gündemleştirerek yıpratıyordu. Partiyle karşı karşıya getirmeye çalışıyordu,” diyorum.

Önderliğin de esas eleştirdiği nokta buydu. “Sizi kullandı,” demesinin nedeni buydu. Çok etkilenmiştim. Çok zor, çok ağır bir

eleştiriydi, bir türlü kabullenemiyordum. Şener beni nasıl kullanırdı? O 'kullanır' sözcüğü bir kurşun gibiydi. Lanet bir sözcüktü. Ben kendimi nasıl kullandırtabilirdim? Evet, bu noktada gururum isyan ediyordu. Hayır, ben kendimi kullandırtmadım. O kullanmak isteyebilir, bunun planını yapabilir ama benim iradem vardı, benim aklım vardı, o kadarını yitirmemiştim.

En çok da bu konuda zorlanıyordum. Tepkileniyor, inatlaşıyordum. O yüzden bu görüşmede de anlatmaya çalışıyordum. "Başkan'ım, bilinçli hedefleniyorum," diyorum ama gerisini tam anlatamıyorum. Düşman beni bu şekilde gündemleştirerek farklı yansıtmaya çalışıyor, bundan sonuç bekliyordu. Beni günlüklerimden, mektuplarımdan tanımış. Nelerden etkileneceğimi biliyordu. Hakkımda bir söz bile yetebilirdi. Ben uzun süre onu dert eder dururdum. Kendi kendimi yıpratırdım.

İşin esas yanı buydu. Ama tabii Şener'le olan ilişki noktasında da vurmak istiyordu. Duygularla içiçe bir bağlılık, bir çalışma süreci yaşanmış, benim örgütsel ilişki düzeneğim normalde her arkadaşla zaten yoğun duygusallığı içermekteydi. Bir de böyle ayrı bir duygu ilişkisi daha çok bağlayıcı oluyordu. Bu bağlanmada denge, ölçü yoksa, bunlar içiçe geçmemişse, yanlışlarla doğruları ayırtırmak, temel noktalarını kesin çizgilerle birbirinden ayırt etmek ve bu konuda güçlü bir savaşım vermek zordu. Benim bu savaşımında zorlanacağımı ve her defasında dönüp kendimi vuracağımı, kavgalarımı yöntemsizce yoldaşlarla, partiyle ve Önderlikle yapacağımı çok eminim ki düşman biliyordu.

Başkan bana bir yanıt yazmamı söylediğimde ilk önce rahatsızlık duydum, yapamayacağımı, zorlayacağını belirtiyorum. Ama örgütün çıkarı sözkonusuydu. Başkan Şener'in Güney alanından ayrılmasından yana değildi. Onu Güney alanında tutmak için benim yazacağım şeyler etkili olabilirdi. "Biraz dikkatli, normal bir üslup kullan. Etkilendiğini söylersin ve bu devreden sonra Güney'e faaliyet yürütmek üzere gönderileceğini, orada görüşme imkanı bulabileceğini yazarsın. Yani senin onunla görüşeceğine inanmalı, o umudu verirsin. İnanırsa ne ala!"

Başkan konuştuktan sonra bir süre suskun durdum, bir şey diyemedim, sonra, “Tamam Başkan’ım, nasıl uygun görülüyorsa onu yaparım,” diyerek ayrıldım.

O gece bir not yazmak için yoğunlaşmaya başladım. Ama bir türlü başlayamadım. Elimde kalem, uzun süre öylece bekledim. Acı geliyordu, bu da kullanılmaktı parti yararına. Ahlaki olarak kabullenmiyordum. Ben dobra dobra ona, “Sen ihanet ettin! Sen kaçtın! Sen kendini gizleyemezsin. Seni şimdi tanıdım...” ve daha ağzıma gelen her şeyi yazmak istiyordum. Ben şimdi başka türlü nasıl yansıtayım tepkilerimi, tavırlarımı? Ben başka bir Sakine olamazdım. Ya bunu kullanırsa? “İşte Sakine’den not!” diyerek yayınlarsa! Nasıl kaldırıcaktım böyle bir şeyi. Yine ağlamaya başlamıştım.

Bir türlü içine düştüğüm mevcut konumu sindiremiyordum. Bu kadar ciddi sorunların içine nasıl girmiştim? Bir girdap gibi. Bir yanda biraz nefes alıyorum, Önderlik soluklanmamı sağlıyor, az da olsa rahatlıyordum. Öz güvenimi yitirmeden, herkesle her şeyle savaşımaya çalışıyordum. Fakat hiç ummadık şeyler beklenmedik anlarda gelip beni buluyordu. Bir girdapta hissediyordum kendimi.

İyi ki Başkan akademideydi, yoksa yeni bir hata daha yapabilirdim. Yönetimden biri bana öyle bir not yaz deseydi, kesin bir oyun olarak değerlendirirdim. Başkan’ınki de bir oyundu, ama parti çıkarını esas alan, bir anda birçok şeyi düşünerek kurulan bir oyundu. Son tahlilde ikna oldum. Ve notu yazmaya başladım.

“Mehmet,” diye hitap ettim notta. Şener, onun içimizdeyken kullandığımız adıydı. Hep o adla hitap etmiştim. Daha önceki tartışmalarımızdan birinde etkilenmiş ve bir süre Şener adını kullanmamıştım. “Sen Mehmet’sin,” demiştim. Yani bir olumlu anlam yüklemiştim Şener adına. Notun başlangıcında bir cümleyle bunu belirtiyordum. “Sen Şener’e yüklediğim değer anlamını bilmedin, onun için kullanmadım,” dedim. “Parti içi sorunların nasıl çözüldüğü, hangi yöntemlerle ele alındığı biliniyor. Ama sen başka yolu tercih ettin ve buna gerekçe sayıyorsun. Bunun hiçbir haklı gerekçesi olamaz. Yanlış bulduğun şeyler olabilir, bunları kabul etmeyebilirdin ama bunları örgüt yöntemleriyle çözme yerine safları

terk etmenin ne olduğunu söylememe gerek yok. Çok etkilendiğimi belirtmeliyim. Ben de tartışıyorum, ortamımızla çatışıyorum. Hatta bana da güvenilmiyor, onu hissediyorum ama bunların süreçle çözüleceğine inanıyorum.

Bu devre buradayım. Önümüzdeki devre faaliyete gönderileceğimi söyledi Başkan. Hem dil öğrenirim hem de halk içinde çalışmak iyi olur. Cizre yada Kamışlo'ya verilebilirim büyük ihtimalle. O zaman görüşme imkanımız olur. Farklı konumlara girmeyeceğini umuyorum. Selamlar. Sakine.” diye yazdım.

Notu Önderliğe götürdüm okuması için, “Gerek yok,” dedi. Ona rağmen içeriğini aktardım, “Tamam,” dedi. Yalnız ben yine de rahat değilim. “Bir nüshasını çıkarmak istiyorum, belge olarak yanımda kalır. Yarın öbür gün farklı şeyler çıkarsa ben kaldıramam,” dedim. Ortalık ana baba günü. Beni arayanlar, benimle konuşmak isteyenler çok. Bir yere kadar yazıyorum, sonra bitirmeden kalkıyorum. Güney'den gelenlerden benimle konuşmak isteyenler ister istemez beni ürkütüyor. İsteksiz görüşüyorum. Açık söylemek gerekiyorsa biraz da tedirginim. Bir ara iki genç yanıma geldi. Ayrıca konuşmak istediklerini söylediler. Tenha bir yer arayıp durdular. Ben Kurmancî bilmediğim bahanesiyle oyaladım, “Başka bir arkadaş gelsin tercüme eder,” deyince, “Biz anlaşırız,” dediler. Buna rağmen kabul etmedim, sonra gözden kayboldular. Ben arkadaşı getirine kadar onlar kalkmışlardı. Bu da kuşku yarattı kafamda. Sonra bulduk, çok sıradan, normal bir konuşma yaptılar. Beni zindan direnişiyle tanıdıklarını, dergilerde yazılarımı okuduklarını, merak ettiklerini söylediler. Bunlar gibi arayıp soranlar çok oluyordu.

Ertesi gün bana notu veren kızı aramaya çıktım. Daha doğrusu kadınların içine girdim. Orada gelip beni bulması, konuşması için fırsat yarattım. Geldi, notu verdim. “Telefon istiyorsan, telefon vereyim,” dedi. Telefon numarasını aldım, bana çok ilginç bir soru sordu. “Sigara içiyor musun?” dedi. O benim sigara içip içmediğimi bilmiyordu, açık ki sigarayı Şener sordurtmuştu. 84'lerden sonra sigarayı bırakmıştım, tünelin çıktığı gün dışında sigara iç-

medim. Tünel beni etkilemişti. Çok acı şeyler duymuştum ama hiçbiri içirtememişti. Bir kararlılıktı, zayıf düşmemiştim. Şener'in sigarama kadar öğrenmek istemesi önemliydi. Ben ne kadar dayanabilmişim! Sigarayı yeniden içmek bir kararı bozmaydı, bir yenilmeydi, zayıflık anıydı, çaresizlikti, karamsarlıktı vs vs. Her türlü yorumu da açıktı. Ama ben içmemiştim. Evet, o ana kadar içmemeyi başarmıştım. Bu konudaki ısrarım iyiydi.

Demek ki her şeye rağmen kendimi bırakmamıştım. Belki çok basit gibi görünür, fakat bireyin kendini sınıyacağı bir yer de sigaradır. Sigara bağımlılığı kırılabilirse, o alışkanlıktan birey kopabilirse bu olumlu bir ruh hali yaratır, diğer yaklaşımlarını da etkiler yada onların bir sonucu olarak olumlu bir pratik karara varmış olursun. Sigaraya ilişkin soruyu yabana atmadım, üzerinde düşündüm. "Hayır, ben düşmeyeceğim, ben çaresiz değilim," diyerek kendimi iknaya çalışsam da olanlar etkilemişti.

Yalnız bunu tek başına bir tutum olarak algılamıyordum. Şener'e karşı bir savaşım tarzı yürütülüyordu ve not çok belirleyici olmasa da bunda bir rol oynardı. Bir anlamda parti dolaylı yada direkt denetliyordu, saha buna elverişliydi. Bunu fark etmek, sorunu dar, bireysel noktalardan çıkararak örgütün genel tavrıyla bütünlük içinde çözmeye yönelmek yersiz endişeleri ve yıpranmayı da önlerdi kesin. Yanlış da olsa hiç olmazsa örgüte mal ederek yapılmış olurdu. Yanlışın da, doğrunun da sonuçları karşısında ortak bir sorumlulukla yanıt verilirdi. Yoksa kişi tek başına çok güzel duygular ve niyetlerle de yaşasa, fazla bir sonuç alamazdı.

Bir ara, "Telefonlaşma denenebilir," denildi. K... ile Barlies'e gitmem düşünüldü ama sonradan vazgeçildi.

15 Ağustos kutlamaları bir değişiklik yaratmıştı. Halk konferans çadırına yüzlerce kişilik gruplar halinde geliyor ve biz kısa konuşmalarla Zindan Direniş Konferansı'nın amacını, provokasyonun niteliğini anlatıyorduk. Başkan her zaman olduğu gibi koşulları en iyi şekilde değerlendirmek istiyordu. Bu vesileyle bizi de hem yoğunlaştırıyor hem de bizzat halkın katışısında doğru bir hesaplaşma içine koyarak sürecin daha iyi anlaşılmasını, çözülmesini sağlamaya çalışıyordu.

İnsanın kendisinde kıramadığı bir inadı, halk karşısında, bağlayıcılığı olan herhangi bir pratik eylemlilik karşısında kırabiliyordu. Daha sorumlu, daha itinalı, daha ölçülü ve bireyselliğe düşmemeye özen göstererek kendinde olumlu bir gerçekleştirmeyi yaratabiliyordu.

Çadır toplantıları halkı da etkilemişti. Tabi Kurmancî bilmek zorladı. Halka tercüman aracılığıyla hitap etmek dünyanın en zor işi. Direkt duygu ve düşüncelerimi iletememek üzmüştü beni. Zaten halk da bu konudaki eleştirileri hemen oracıkta yapmıştı. Bize, “Kürtçe konuşsaydınız daha iyi olurdu,” diyorlardı, istisnasız her grup aynı şeyi söylemişti. Özellikle Güney kitlemize zindan çok propaganda edilmişti. Dergilerde, faaliyetlerinde yıllarca zindan anlatılmıştı. Ciddi bir etkilenmeleri vardı. Doğal bir ilgi, saygı vardı. Ancak son provokasyonla bu etkilenme boyutu da değişmişti. Zindan adeta sermaye edilmiş, kullanılmış. Şehitlerin adı kullanılmış, halkın duygusal, dar, yüzeysel bakış açısı basamak edilerek çok ilginç bir bağlanma biçimi yaratılmak istenmişti.

İlginçti. Hemen herkes başta Mazlum’u ve sonra da Şener’i soruyordu. Mazlum’un direnişini, kişiliğini, özelliklerini soruyorlardı. Ardından da, “Şener cezaevinde nasıldı? Neden kaçtı?” gibi sorular soruluyordu. Açıkta ki Şener, Mazlum’un adını çok kullanmıştı. Çok sahtekarca hem de! Bana yazdığı şiirde de, “Seni Mazlum gibi sevdim,” demişti. Hiç kimseyi Mazlum gibi sevmemişti. Sadece beni o düzeyde sevmiştir! İşte, büyük sahtekarlığın altındaki ihanet, siyasi oyun ancak böyle olurdu.

Evet, ihanetin iç yüzünü anlamak ve halka anlatmak önemli bir görevdi. Çelişkilerin karmaşıklığı ve yoğunluğu mutlaka değiştirici rol oynuyordu. Yaşamın diyalektik kanunu, kişinin niyetleri dışında olayların neden ve sonuçlarını çok çarpıcı olarak açığa çıkarıyordu. Birey bu çözüm kanununu kendinde doğru somutlaştırdığı oranda karmaşayı atlatıyordu. Aksi halde kurtulamıyordu.

Provokasyonun niteliği açığa çıktıkça ve neyi, neleri hedeflediği anlaşıldıkça kendimi sorgulama düzeyim de biraz daha değişiyordu. Bazı konulardaki değerlendirme ve eleştirilerde ikna olmasam da, örgütün çıkarını esas alıyordum. Tabii günlük olarak bütünleşmeyi

doğru yapmak, yaşam içindeki ayrıksı yanları gidermek, anlama düzeyini pratiğe yansıtmak önemliydi. Gerçi genel işleyişe, günlük pratik çalışma düzenine uyumda sorun yoktu, hepsini de severek yapıyordum, her şey zevk veriyordu. Ancak moral düzeyim, sorunları daha derinlikli tartışma, güçlü sonuçlara ulaşma, onun politik ölçülerini kazanmada ciddi yetersizlikler, yanlışlar vardı.

Aslında Zindan Direniş Konferansı çalışmaları başlı başına bir sorumluluk yüklemişti. Onun ağırlığını duyma, hissetme, onun güçlü sonuçlanmasını isteme, bu yönlü yoğunlaşma vardı. Kırk günü aşan bir hazırlık çalışması yürütülmüştü. Önderlik sık sık çalışmalara ışık tutması açısından çözümleme yapıyor, diyalog geliştiriyor, tartışıyor. Yine kendi aramızda çok yöntemsiz de olsa tartışıyorduk. Süreçleri gözden geçiriyorduk. “Zindan direniş politikamız neydi? Onu ne kadar temsil edebildik? Ne kadar uzaklaştık? Örgütsel yapı nasıldı? Eylemlerin muhtevası neydi? Dışarıya bakış açımız neydi?” vb tüm konularda kendimizi sorguluyorduk. Hem genel hem bireysel raporlarımızı da yazmıştık bu süreçte. Konferansa sunacağımız genel raporumuzu, karar taslaklarını iş bölümü yaparak tamamlıyorduk. Bu konularda çatışan yanlarımız iyice açığa çıkıyordu.

Özellikle süreçler temelinde direniş eylemlerini değerlendirme, yine yaşanan gruplaşmaların niteliği, yol açtığı sonuçlar ve diğer konularda çıkıyor bu farklı bakış açıları. Fuat Çavgun olayı ve etkilerine ilişkin tanımlamalarımnda ısrarlıyım. “Örgütsel yapımız ne olursa olsun, ne kadar yetersizlikleri olursa olsun Fuat olayı bir örgütsel darbeydi,” diyorum. Uzun süre cezaevi yapımızı zorlayan, uğraştıran bir çaptaydı.

Fuat, konferans sürecinde de kendini gizlemeye çabaladı, etrafını ayartmaya çalıştı. Bu çok belirgindi. Ne o süreçleri ne de dışarıya çıktıktan sonraki sürecini doğru ortaya koyuyordu. Dürüst davranmıyordu. Önderliğin Şener’in Hilvan-Siverek direnişçiliğine yönelmesindeki amacını koymas, bu konuda yapıyı nasıl kullanmak istediğini değerlendirmesi üzerine, bunu fırsat bilerek kendisini temize çıkarma çabasına girdi. Benim eleştirilerimi hâlâ ısrarla

sürdüremem bütün dikkatleri üzerine toplamıştı. Kendisi bunu boşa çıkarmak için müthiş yöneldi. Benim ne kadar Şenerci olduğumu alttan alta yayıyordu. Genelde oluşan önyargıları, tepkileri kıskırtıyor, onları kullanmak istiyordu.

Özeleştiri raporunda kendisini her şeyin merkezine koymuştu. Halil Çavgun yoldaşın şahadetinden kendi fiziki sakatlığına kadar her şeyi kullanmaya çalıştı. Kendisini PKK'nin en doğru sahibi, başkalarını da parti karşıtı ilan ediyordu. Çok ikiyüzlüce bir konum sergiliyordu. Fiziki rahatsızlığını öne sürerek kendisini alabildiğine zavallılaştırarak yönelimlerin önüne set çekiyordu. Önderlik durumun farkındaydı. İyice anlamak istiyordu. Sağlık ve moral durumunu göz önüne alarak yönelmek istemiyordu. Ama özeleştiri raporundaki değerlendirmeleri, kendine yaklaşımını Önderlik eleştirmeden geçemedi. Ve zaten Fuat çok kalmadan açığa çıktı.

Özeleştiri platformlarımız çok yoğun geçiyordu. Başkan bazılarımızın platformlarına katılmıştı. Benim raporum oldukça uzundu. Raporumu her zamanki üslupta yazmıştım. Ayrıntılı, en ince noktasına kadar yazmışım. O güne kadar Önderliğe birçok bilgilendirme raporu, mektup, özeleştiri raporu sunmuşum. Hepsisi de uzun ve ayrıntılı oluyordu, günlük gibiydi, neredeyse her günü aktarmak istiyordum. Zindandan çıktıktan sonraki süreci çok ayrıntılı rapor etmişim. Özellikle provokasyonun legaliteyi dayatması, çizgiyi reformizme çekmek istemesi, legal alan çalışmalarımızı tartışma konusu etmişti. Benim büyük bir açlıkla alandaki birçok çalışmaya bizzat katılmam, onu örgütlemem dikkatleri bu yönlü de üzerime çekmişti. O psikolojiyle kime selam vermişsem, kimle ne tür çalışmalar yapmışsam, hepsini de anlatmışım. Aynı şekilde konferans raporuma da aile ve çevre ilişkilerinden başlayarak akademiye gelene kadarki tüm yılları işlemişim. Arkadaşlardan, "Roman yazmış, sanki hikayesini anlatmış, adeta senaryo gibi yazmış..." gibi eleştiriler almıştım.

Bunlar sadece rapora ilişkin genel eleştirilerdi. Ama daha başta bütün raporun bu şekilde değerlendirilmesi etkilemeye yetiyordu. Daha raporumu bitirmeden eleştirilmiştim. Önderliğin, "Kalan bö-

lümü sözlü anlatsın,” demesi üzerine sözlü anlatmaya çalıştım. Fakat nerede? Öyle bir müdahaleden yeterince etkilenmişim, “Daha neyi anlatabayım? Aynı şeyleri sözlü tekrar etmenin dışında farklı bir şey yok,” dedim biraz öfkeyle. Şöyle bir önyargı oluşmuştu bende de; ne anlatırsam anlatabayım, nasıl olsa arkadaşlar aynı yargılarla konuşup yorum getirecek!.. Bu yargıyla bazı şeyleri yine de sözlü olarak aktardım. Ama anlatımlarım sistemli olmadı, dağınık, esas noktaları koyma yerine olgularla izah eden bir tarzı aşmadı.

Konferans gündeminin diğer maddeleri tartışıldığında da sorun çıkmıştı. Genel raporda vurgulanan birçok şeyi benimseyemiyordum. Eleştirilerimi de yaparak; “Şu noktada ikna değilim ama partinin çıkarı için oyumu veriyorum,” dediğim çok nokta vardı ve bu tavrım zaten tepki toplamıştı. Kırkın üzerinde arkadaş eleştiri yaptı. Yaklaşık sekiz saat ayakta platformda kaldım.

Yerinde, örgüt kaygısıyla yapılan eleştiriler de vardı, bunlar sarımsıydı ve yıpratıcı olmuyordu. Fakat bazı eleştiriler gerçekten hal bırakmıyordu insanda. Çok ilginç, çok subjektifti. Duyumlara, tepkilere, varsayımlara ve bireysel önyargılara dayanıyordu.

“Cezaevlerinde saray aşklarını yaşadı.”

“Dışarıyı değil, zindanı yaşıyor hâlâ.”

“... İnsan bir kişiyi sever, Sara aynı anda dört beş kişiyi sevmiş. Buna izah getirsin!”

“Legal alanda bir süre beraber çalıştık, neredeyse legalitenin batağına saplanacaktım, zor kurtuldum.”

“Neden Hamili’yi bırakıp Şener’i sevdi?”

“Zindanda farklıydı, dışarıya çıktı farklılaştı. Ceyhan Cezaevi’nin önünde görenler, burjuvalar gibi giyindiğini söylediler.”

“Avrupa’da gördüm, tam küçük burjuvalar gibi giyinmişti, takımlı dolaşıyordu. Beni hayal kırıklığına uğrattı.”

“Kendine göre refleksleri var, PKK’nin reflekslerini kazanmalıdır.”

“Bürokratik tarzı var, yapıya inemiyor.”

“Aristokrat, hep yönetimdekilerle görüşüyordu, burnu havadaydı.”

“Kendisini PKK’nin ablası, anası gibi görüyor, şımarıyordu...”

Ve daha birçok eleştiri, tanım yapıldı. Bir arkadaş da bütün bu

eleştirilerden etkilenerek, "Allah belasını versin diyorum. Kendisini niye bu duruma kadar getirdi? Bunları kendisine söyletecek hale geldi," deyip oturmuştu.

Ya ben ne haldeydim? Yere yığılmamak için ne kadar çaba harcıyordum. Yutkunup duruyordum. Zır zır ağlamamak için kendimi çok zorluyordum. Üstelik bir de Önderlik vardı, karşıda, ön sırada oturmuştu. Çok zordu gerçekten. İlk kez böyle bir durumla karşılaşıyordum. Önderliğin çok daha kapsamlı ve ağır eleştirileri oluyordu ama hiçbiri beni bu kadar ezmemişti. Arkadaşlar öfke yağdırmışlardı. Ben de öfke duyuyordum kendime. O kadar şeyin söylenmesi bir sonuçtu. Neden bu duruma gelmişti? Evet, neden, neden, neden?.. Bu isyanı en başta kendime yöneltmiştim. Süreci daha güçlü karşılayabilirdim. Yenilgiye ağlama, sızlama yerine, onu başarılı çıkışlara basamak yapmam mümkündü ve en çok da benim kendimi güç haline getirmem gerekiyordu. Çünkü provokatör benim adıma dayanarak saldırıyordu ve bizzat bana yönelmişti.

Düşman basınında haber üzerine haber yayınlanıyor, benim parti tarafından vurduğum, ortadan kaldırıldığım propagandası yapılıyordu. Sorun beni ortadan kaldırma sorunu olsaydı, zindanda çoktan ortadan kaldırmışlardı ve o ortadan kaldırma başlarına bela olacaktı. Ama bu şekilde partinin başına 'bela' ederek bitirmek daha kolaydı, bunu bekliyordu düşman.

Önderlik platform boyunca her şeyi izliyor, sabırla söylenenleri dinliyordu. En son divandan söz alarak konuşmaya başladı. Divan sözcüsü Numan arkadaş kıpkırmızı olmuştu. Önderlik her arkadaş gibi elini kaldırıp söz istemişti. Divanın iradesine karşı saygılı ve müthiş bir mütevazilikle hareket etmişti.

Öncelikle bu kadar yoğun eleştirilerin gelişmesini hem bir şanssızlık olarak değerlendirdiğini ama hem de bir gerçeği çok çarpıcı ortaya koyduğunu söyleyerek başladı konuşmasına.

Başkan konuşmasına başlarken başka bir atmosfer doğmuştu. Saatlerce süren çatışma ve çelişkilerin yoğunlaşması öyle bir noktaya gelmişti ki bir yerinden tutup onları tek tek çözmek, yerli yerine oturtmak şarttı. Bunun yöntemi, araçları çok önemliydi, çok

farklıydı. Değişiklik buradaydı. Her şeyi kendi içinde derinleştiriyor, kaynağa, en dibe iniyor, oradan alıp birçok bağlantısını kurarak bugüne getiriyordu. Hem sarsıcı ve güç verici hem de çok sert ve çok acımasızdı eleştiriler. Ama seni kırıp dökmüyor, çok derin acısını duysan da, oradan çıkış gücünü, moralini kendinde bulabiliyorsun, yıkılmıyorsun.

Başkan seni sana anlatıyor, seni sana itiraf ettiriyor. Sendeki yetmezlikleri, hataları, yanlışları yerle bir ediyor ama alternatiflerini de hemen koyuyor. Başarmayı dayatıyor, başka hiçbir kapı bırakmıyor. Ve bunun içinde zayıflıklara kaynaklık eden noktaları ararken tahribat yaratmıyor. Özgünlükleri es geçmiyor. Her şeyi çirkinleştirmiyor, çirkin ile güzeli, doğru ile yanlış kalın bir çizgiyle birbirinden ayırıyor. Duyguları, sevgileri, bağlılıkları açıyor. Bunların siyasetle, savaşla, örgütle, zaferle, başarıyla bağını kuruyor. Bu savaşı nasıl sürdürdüğünü, bu noktada kendisine nasıl yüklediğini, nasıl başardığını örneklerle anlatıyor.

Duygular başlı başına bir savaş oyunuydu. Onlarda zaferi sağlamak, bütün gelişme gözeneklerini devrime açmaktır, akıtmaktır. Başkan anlatırken bunu genel hatlarıyla anlamak mümkündü. Yaşadığım süreçler, duygu-sevgi ilişkilerinin karmaşık çatışmaları içinde geçmişti. Ancak Başkan yaşanan pratiğin siyasetle, örgütle, savaşla, düşmanla bağlantısını o kadar çarpıcı koyuyordu ki, hem çok zor anlaşılıyor hem de çok şey öğretiyordu. Bir kişinin devleti temsil etmesi, kemalist kültürle biçimlenmiş bir karşı önderlik, bir kadın önderliğini temsil etmesi nasıl oluyordu? Programlanmış, planlanmış, ayarlanmış bir konuma nasıl getirilmişti? Bu konumda mıydı Kesire? Başkan'ın önceki yıllarda yaptığı değerlendirmeleri, Kesire'nin hatırladığım bütün davranışlarını, duruşunu bir araya getiriyor ve düşündürüyordu. O da kaçmıştı. O kadar yıl Başkan nasıl bir savaş yürütmüştü? Nasıl bir sabırdı bu? Tüm bunları anlamaya çalışıyor ve bağı nasıl kuracağımı bulmak istiyordum. Ya ben, tersinden nasıl olayı değerlendirmeliydim? Kıyaslamayı nereden, hangi noktadan yapmalıydım.

Konferans'ın özeleştirici platformları çok ağır, çok sancılı geçmişti. Zindanda son süreçlerde geliştirilen özeleştirilerde de yö-

nelimler oluyordu. Biz kapsamlı ve oldukça sarsıcı görmüş olsak da, dışarıda savaş gerçekliğimizin bütünlüğü içinde kişilikleri, sorunları ele almak çok daha farklıydı. Bazı cezaevlerinde aylarca sürmüştü özeleştiriler.

Özellikle Ceyhan Cezaevi'nde bir tek Selim'in özeleştirisi kaç haftayı almıştı. Arkadaşlar mektuplarda durumları yansıtıyorlardı. Tabii bu, sorunların üzerinde çok derinliğine durulduğu, her şeyin çok doğru ve sonuç alıcı olduğunu göstermiyordu. Bir terslikti aslında. Onun demagojik üslubunu konuşurması ve platform zeminini buna çekmesiydi. Kendi tarzını konuşurdu. Çanakkale'deki süreç biraz daha olumlu öğeleri taşıyordu. Eleştiriler, sorunları ele alış tarzı biraz daha gerçekliğimize uygundu ama orada da devrimci radikal dönüşüme uğratma gücünde değildik.

Hayır, her şey çok farklı, çok değişmişti. Önderliğin tarzı başkaydı. Biz son dönemlere kadar da tutucu bir şekilde kadro, yapı ayırımını yapıyorduk. İlk grup döneminin ilişki tarzını fazla aşmıyorduk. Sorunları dar kadro grubu içinde tartışmak, kararları onlara dayandırmayı, gizliliği, disiplini o şekilde yürütmeyi en iyi tüzük kuralı olarak görüyorduk. Oysa bu, örgütü müthiş daraltıyordu. Demokratik işleyişi çok dar bir zemine dayandırmak, oraya hapsetmek, dogmatik, katı ve son tahlilde bastırmacı bir tarza yol açar ki, zindan koşullarında bir yandan düşmanın dayatması, bir yandan da bu tarz yapıyı zorluyordu. Çanakkale'de bunlar üzerine başlatılan tartışmalar genele fazla yansıtılamamıştı. Ama belli eleştiriler biçiminde gündemleştirilmeye çalışılmıştı. Dışarıyı gördükçe birçok önemli konuyu geriden takip ettiğimizi, gelişmelerin gerisinde kaldığımızı çok daha net görebiliyordum.

Bunlar bir yönüyle doğaldı. Yılları alan bir uzaklık yaşanmıştı, gelişmelerin genel yansıması dışında gerekli değişimi yakalama, onu yayma, derinleştirmede ciddi yetersizlikler vardı. Zorlanmalarımız bundan kaynaklanıyordu. Zorluyorduk, zindanda kazanılan alışkanlıkları, öteden beri var olan özellikleri yansıtıyorduk. Bu başlı başına bir uyumsuzluk yaratıyordu, çatışma zemini oluşturuyordu. Sorun, bunu doğru bir biçimde çözmekti. Bu da dışarıyı iyi izlemekle, anlamakla mümkündü.

Raporlarımızın yazılış biçimleri de ilginçti. Yaşanan olaylar, etkileyen olgular, düşmanın yönelim biçimi, mücadele, direniş araçları, hemen her şey farklıydı. Alanların özgül koşulları ve sorunları ile temel yaklaşımlar nasıl bir arada ele alınacaktı? Ne alanların özgül durumları reddedilebilirdi ve ne de bunlardan dolayı temel yaklaşımlar göz ardı edilebilirdi. Okuduğumuz çözümlenmelerde sorunlar açık olarak ortaya konuluyordu. Ama yine de somut olarak yaşamadan, olayları olduğu gibi algılamak zordu. Örneğin gerillada eylemsizlik ölüm olarak değerlendiriliyor, ama bazı alanlarda güç, aylarca tek bir eylem bile yapmadan bekletilebiliyordu. Yine bazı eylem tarzları için 'kontralaşma' deniliyordu. Süreçler belli kişiliklerle anılıyordu. Semir süreci, Davut-Baki süreci, Lolan pratiği, Kör Cemal, Hogir pratiği, Fatma olayı, Hüseyin Yıldırım provokasyonu gibi. Genel teorik anlamlar, siyasal tanımlarda sonuca varılsa bile, ayrıntıların bilinmemesi, değerlendirme eksikliğine götürebiliyordu. "Erzak için kayıp verildi. Bir sigara köye bağladı. Çetecilik gelişti. Düşmanla zımnî uzlaşma yaşandı. Zorunlu askerlik kuralı yanlış ve abartılı uygulandı ve halka adeta zulm edildi..." Ve daha birçok olay. Yine mayına basıp şehit düşenler, aynı yol güzergahlarının kullanılması, karda donup şehit düşmeler, gizliliğe uyulmadığı için verilen kayıplar... Bunları kongre belgelerinde okurken daha da etkilenmişim. Ama ders tartışmalarında pratik boyutları açılınca hem daha ilginç geliyor hem de nasıl olduğu daha somut anlaşılıyordu.

Gerillada yaşananların değişik bir boyutu da haliyle zindanda yaşanmıştı. Ki zindan yaşanan çok ilginç hikayelerle doluydu. Düşmanın fiili denetimi altındaydık. Ne silahın, ne bombanın, ne arazi parçanın, ne mağaranın, ne yürüyüp geçebileceğin hazır yolun var. Düşman taktik olarak her imkana sahip, üstün. Solunan hava bile bir işkence aracı haline getiriliyordu. Havasızlığa yenildin mi, ihanet yolu gözüküyordu. İşte kolay bir ölüm. Sigara zaafın varsa, aylarca süren sigara yasağına yenilirsin ve sana ihanet yolu açılır. Ölüm burada da kolaydır. Bir tabak çorbaya bile ihanet edebilirsin, bir kolay ölüm daha. Düşmanın bir tehdidine yenilirsin, bir

vadine yenilirsin, bir sözle yapılan oyuna yenilirsin. Bir tek sözcük bile ihanete götürebilirdi. Bir tek bakışın düşmana umut, cesaret verebilirdi. Biraz moralsiz, bitkin, umutsuz ruh hali, düşmana adeta göz kırpmaya olurdu. Düşmanın askerinden daha nizamlı bir duruş göstermek, ses tellerin yırtılırcasına bağırarak sana küfreden askere, “Emredersin komutanım!” demek vb. vb. Bunların hepsinde de yenilgi, teslimiyet öğeleri vardı. Bunlar dışında her soluk alışında düşmanı hesaba katmak zorundasın zindanda. Düşmanla yüz yüze o soluk alış bile ona çarpar. Onu da yenilgisiz, teslimiyetsiz solumak gerekir.

Bunlar kişiliklerde ne kadar yaşanmıştı, bunlarsız nasıl yaşanmıştı? Bu ayrımı nasıl koymak gerekiyordu? Genel politika ne kadar yaşam buldu, ona karşı neler yapıldı? Bunların yanıtı biraz da bu ayrıntılarda saklı oluyordu doğal olarak. Tek tek bireyler nasıl yaşadı? Çünkü politikalar uygulama alanını bireylerde somut olarak buluyordu. Düşman bireylerde yarattığı sonuçlardan yola çıkarak yeni politikalar, yeni taktiklere yöneliyordu. Tabii hedef vardı ve bu uygulamalarla adım adım hedefe ulaşmak istiyordu.

Zindanı değerlendirirken onun bu özgünlüğü görülme zorundaydı. Büyük Ölüm Orucu yada diğer eylemler en zor olan, en fedakarlık isteyen, bilinç, bağlılık, amaç büyüklüğü isteyen eylemlerdi. Amaç doğrultusunda göze alınan bu amansızlıklar önemliydi. Ancak, bu ayrı özellikler, her alanın kendine özgü zorlukları, yapılması, yerine getirilmesi gereken görevlerin anlam ve önemini değiştirmez, bir ayrıcalık yüklemeydi.

Zindanda kazandığımız reflekslerle, mevcut bakış açılarımızla tek tek olayların, olguların neden ve sonuçlarıyla uğraşıyorduk. Raporlarımızda kendimizi ve süreçleri anlatırken bizi en çok etkileyen olaylara ağırlık vermemiz, her şeyi ondan başlatıp onda bitirme, sonuçlandırma mantığımız sorunları anlaşılır kılmayı önlüyordu.

Arkadaşlar raporuma roman demişlerdi ya da hikaye! Doğruydular. Yazılan olaylar ancak bir roman diliyle ele alınabilirdi. Bilgilendirme, çalışma ve ilişkilerin düzeyini belirleme farklı bir yazım işi olabilirdi. Tartışmalara konu edilebilirdi. Ama biz tersinden baş-

latmıştı. Ortaya çıkan bir sonuç vardı, oradan yakalayarak süreçleri, onlar içinde diğer olay ve olguları, bireyleri sorgulamak daha çözücü olurdu. Ama biz, çok normal koşullarda bile ele zor alınacak şeyleri gündemimize oturtmuştuk.

Eleştiriler üzerine karar çıktı. Herkes yeniden rapor yazmaya başladı. Yeniden yazmak yeniden yoğunlaşmaktı. Başkan biraz da yoğunlaştırmayı sürekli kılmak istiyordu. Yalnız bunları öyle çabuk ve kolay sindiremiyorduk. Tepkileniyorduk. Rapor yazmak kolay değildi, çok zorlanıyorduk. “Bizden daha ne isteniyor, her şeyimizi açıyoruz, anlatıyoruz. Gizli saklı bir şey yok,” diyerek sitem ediyorduk. Tabii sorunun özünü yakalayamıyorduk. Sorun baştan sona kadar yaşananları dillendirmek değildi. Bir savunma psikolojisiydi aslında. Savunma mekanizmalarımız çok gelişmişti. Bir tarz olmuştu. Bu savunma tarzı, kazandığımız tüm özelliklerimizi kendi içinde muhafaza ediyordu.

Kendi raporumu yazmada yıllarca kazandığım bir alışkanlığın etkisi vardı. Rapor dilinden ziyade anı, belge diliydi. Ne yaşanmışsa, nasıl yaşanmışsa onlar olduğu gibi bilinmeli diyordum. Başkası istediği için değil, ben böyle olmasını istiyordum. Salt kendi açımdan bakıyorum. Yani genelde neye ihtiyaç vardı veya neler gerekliydi? Provokasyonun zindan boyutu nasıldı, neye dayanmıştı, neden fark edememiştik, bunları yeterince görmüyordum. Bunun yanında hisler, duyular, kuşklar, söylentiler vardı. Onlara neden doğru bir şekilde kulak verilmemişti? Düşmanın politikaları kişiliklerde nelere yol açmıştı? Ortaya çıkan sonuçlarla ilişkisi neydi? Bunun mutlaka bilince çıkarılması lazımdı. Yani güçlü bir kişilik çözümlemesi gerekiyordu. Düşmanın oyunlarını boşa çıkarıcı bir siyasal bakış açısıyla kendimizi yansıtmamız, örgüt ölçüleriyle, onun tarzıyla uyuşmayan yanlarımızla doğru savaşmamız ancak bütünleştirici olabilir, parti zeminiyle buluşturabilirdi bizi.

Kadın çözümlemeleri bu vesileyle daha da açılıyordu. Başkan, klasik erkeği kendi şahsında nasıl aştığını, Kürt namus anlayışının kofluğunu nasıl açığa çıkardığını ve bir kadınla savaşta örgütü nasıl geliştirdiğini, nasıl yeniden kadını yarattığını en bilimsel tarzda,

sosyal, siyasal, psikolojik bütün boyutlarını da anlatarak kavratmaya, diyaloglarla yapıyı eğitmeye çalışıyordu. Ama Önderliğin deyimiyle 'kapalı kutu' gibiydi herkes.

Özellikle benim yaşadığım ilişki düzeylerinin açılması, tartışılmasıyla birlikte provokasyonların genelde kadın zeminini kullanma özelliği derinleştirilmişti. Son provokatörün partimizin kadın çalışmalarını tam tersinden boşa çıkarma çabası, küçük burjuva, liberal, sahte, laubali ve tamamen kadın köleliğini meşrulaştırıcı ilişki ölçülerini özgürlük adına, sevgi, duygu adına ortama dayatma faaliyetleri de bu sayede daha geniş ele alınmıştı.

Bunlar tam olarak kavranmadığı için birçok arkadaş ürkmüştü. Kendini iyice kapatma, hatta saklama gibi durumlar yaşanıyordu. Evli olup da aynı eğitim devresinde olan arkadaşlar vardı, yine nişanlılar vardı yada ilişkilerini o zamana kadar partiden gizleyenler vardı. Bazıları yanlış anlamalar olmasın diye birbirlerine selam dahi vermiyordu, uzak duruyorlardı. Bazıları kendi durumlarının açığa çıkacağı endişesiyle susuyorlar, bazıları keskin değerlendirmelerle yaşadıkları gerçekliği gizliyorlardı. Bunları yaşam içinde görmek, fark etmek mümkündü.

En ilginç şov, yine Selim'indi. Aysel'deki dengesizlik, tutarsızlık, kendi gerçekliğinden kaçış tavrı Selim'in gerçekliğinin açığa çıkmasında tahrik edici rol oynuyordu. Aslında yapılan çözümler, genelde bir altüst oluşu yaratıyordu. Herkesin durumunu ifade ediyordu eleştiriler. Yanılgılı, sahte yaklaşımlar çabuk açığa çıkıyordu. Selim, Aysel'in kendisine 'yar' olamayışına fena halde içerlendiği için 'bütün kadınlardan nefret ediyordu.' Görünürde kadının sadakatsizliğine tepki, erkeğe bağlı kalmayışına müthiş bir güvensizlik gösteriyordu. Bazı örnekler vererek kadının ne kadar aldatıcı olduğunu göstermeye çalışıyordu. Ancak, özünde mülkiyetçi mantığın isyanı vardı. Onun kendisinde yarattığı her şeyi hak görme tavrıydı. Kadına çok karşıymış gibi olmak, aslında kadın karşısındaki büyük zayıflığını, zaafını açığa vuruyordu. Bunlar siyasete, örgüte yaklaşımların özünü de ele veriyordu. En çok karşı olduğu nokta da, en çok onu yapan oluyordu. Örgütte sıradan,

sivil bir duruş, bir demagog üslubu ve her şeyi muğlaklaştırıcı, devrimci özellik dışında her özelliğe geçit veren bir anlayış yığınıydı.

Önemliydi. Bir yanda Fatma'ya karşı mücadeleyle yaratılmak istenen kadın vardı; onun çabası, somut pratik adımlarını en yoğun yaşayan Başkan, Fatma'dan dolayı kadınlardan nefret etmedi. Klasik özelliklerden, köle kadından nefret etti ama özgür kadını yaratmayı da en güzel devrim uğraşısı olarak ele aldı. Baştan beri kadına yaklaşımı buydu. Ama Selim'e göre kendisine 'yar' olmayınca tüm kadınlar kötüydü, nefret edilesiydi! Bunda da tutarlı olmadı. O en kötü dediği kadın vazgeçilmez yaşamı oldu.

Tartışıyorduk bazen. "Şener ihanet etmiş diye ben erkeklerden nefret mi edeyim? Sahte erkeklerden nefret ediyorum, yani benim olmayınca nefret etmek çok saçmadır," diyordum. Ama Selim'le boşuna tartışıyordum. Her konuşmayı çözümsüzlüğe götürüyordu.

Bazılarındaki tepkiye anlam verebiliyordum tabii. Bana yönelik eleştirilerinde siyasal bir bakış açısı yoktu, tepkiydi, öfkeydi. Ben öyle bir durum yaşamasaydım, bu kadar parti eleştirisi gelişmezdi. Kadın-erkek sorunu bu kadar gündemleşmezdi. Bu ilişkinin böyle sonuçlanması, diğer ilişkileri de riske ediyordu. Duygular, sevgiler eleştiriliyordu. Onların gerçek duygular, sevgiler olmadığı, değer yaratmadığı, başarı, zafer kazandırmadığı söyleniyordu. Yani sanki yaşama ortamları vardı ama ben dumura uğratmıştım! Sebep olarak görülmem ne kadar şanssızlıktı! Oysa bu yoldaşlarım biraz Kürdistan gerçekliğini anlamaya çalışsalar, biraz kendi duygularını ölçüp biçseler, nerede olduklarını, kendilerini ne kadar aldattıklarını göreceklerdi.

Ben de çok iddialıydım. "Bir defa en özgür, en örnek ilişkiyi ben yakalayacağım. Sevginin mücadeleyi büyüteceğini, moral vereceğini göstereceğim. Sevgi ve aşkla mücadeleyi birbirinden ayıranların ihaneti nasıl yaşadıkları her zaman görülmüştür. Benim aşkım benim kavgam'dır," diyordum. Ne kadar iyi niyetlice söylenmişti bu sözler ve gerçekten bunda çok samimiydim, çok istekliydim, dürüsttüm. Ama bir de baktım ki sevgimi, aşkımı, duygularımı bir provokatör almış gitmiş, çalmış! Hem de bir çır-

pıda! Oysa beni tanrıçalaştırmıştı! Sevgimi kutsallaştırmıştı! Beni 'Mazlum' gibi sevmişti! Apoculuğuma aşık olmuştu! Bu sözler ve öte yandan en gözükara vuran ihanet! Bütün bunlara rağmen benim için her şeyin sonu değildi, hayır öyle bakmadım. Ben partimleydim, parti ortamındaydım. Bu davanın kavga gücü, devrimin o müthiş çekiciliği ve benim devrimde yürüme iddiam büyüktü. Bu ilişki olmasaydı da bu ihanet olacaktı. Şener'i bu ilişki yaratmadı ama o bu noktadan vurmak istedi, intikamı bu zayıf yerden almaya çalıştı. Ben bu cephemi sağlama alamamıştım, bu saldırıya açık bırakmıştım.

Burada önemli olan, çok çabuk açığa çıkarılan bir provokasyonun doğru anlaşılmasıydı. Ama ben hâlâ bu ilişki noktasına çakılıp kalmıştım. Bu konudaki yenilgiyi hazmedemiyor, onun etkilerinden kendimi kurtaramıyordum. Düşmanın istediği de buydu. Benim davamı bu ilişkiye feda edeceğimi düşmanım bile beklemiyordu, bu o kadar net bir gerçektir. Ama benim yaşadığım bu etkiler, kendimle, partiyle bu kavgalarım, isyanım, gücümü burada harcamam, düşman için bir başarıydı. Bir girdap haline getirmiştim tepkilerimi, inadımı, öfkelerimi. Fakat o girdaba kendim girmiştim, çırpınıp duruyordum. Kimseyi de yanaştırmıyordum kendime. Benim bir an önce buradan çıkmam gerekiyordu. Buradaki her kalış anı provokasyonun etkilerinin sürdüğü, zarar verdiği an oluyordu. Bunu da fark edebiliyordum. Başvurduğum her yöntem tepki topluyordu.

Sessizleşmiştim giderek. Çünkü her tartışmayı, her eleştiriye kaldıramıyordum. Bir çözüm olmasa da kendimi sınırlandırıyordum. Etkin olmam da farklı anlaşılıyordu. Onu da ustaca yapamıyordum. "Hakimiyet kurmak istiyor. Gözü liderlikte..." söylemleri geri adım attırıyordu. O süreçte Başkan deneme amaçlı Kadın Birliği oluşturmuştu. Genel çalışmalar dışında özgün bir birlik yönetimi oluşmuştu. Meral, Hacer, Aysel, Azime ve ben vardık. Beş kişilik bir yönetimdik. Özgün toplantılar oluyordu, Önderlik ayrı toplantılar yapıyordu. Katılımım en alt düzeydeydi. Alışık değilim buna, çalışmayı seviyordum ama kendimi sınırlandırıyordum. Bunu

da raporumda yazdım. Tabii duyarsız, ilgisiz davranmıyordum. Bu konuda reflekslerim etkindi.

Devrimde pazarlıklı yürünmez

Artık ikinci devreydi, yönetim değişmişti. Doktor'lar, Serhat'lar ülkeye yönelmişlerdi. Grupların ülkeye gidişleri ayrı bir güzellikteydi, çok etkiliyordu insanı. Grubu yolcularken ağlamıştım. Bir an önce ülkeye gitmek istiyordum. Hem dağ özlemi vardı hem de direkt düşmanla karşı karşıya olmak, düşmanla savaşmak istiyordum. Bu iç savaş beni boğuyordu, anlamsız geliyordu, yıpratıcı oluyordu.

Yeni gruplar geldi sonra akedemiye. Zindandan çıkanlar da vardı içlerinde. Tabii eskisi gibi önyargılar çok yoğun değildi. Konferans belli bir olgunluk yaratmıştı. O değerlendirmeler, kararlar esas alınıyordu. Hatta yeni gelen arkadaşlarla diyalogların içeriği bile değişmişti. En sancılı dönem aşılmıştı. Başkan bu konuda da, "Neyseliz epey zorlandınız. Daha çok size yöneldik. Kaldıramayacağınızı bilseydim yönelmezdim zaten. Doğru sonuçlar çıkarırsanız güçlenirsiniz. Zindanlara da yansıttık. Oralarda da konferanslar oluyor. Umarız bir yenilenme yaşanır. Karasu onlar gelirse bu kadar zorlanmazlar herhalde. Onlar daha mı şanslı diyelim. Hayır, biz başardık. PKK kazandı, bu açık. Düşmanın oyunlarını boşa çıkardık," diyerek süreci yeni çözümlerle devam ettiriyordu.

Artık askeri dersler veriliyordu, diğer ders programı sonuçlanmıştı. Güç, pratik hazırlığı içindeydi. İki devrenin askeri eğitimini de görmüş oluyordum bu sayede. İlk devrenin eğitimi daha güçlü geçmişti. Pratik sahadan gelen arkadaşlar ağırlıktaydı. Yaklaşık bir ay askeri eğitim görmüştük. Bütün askeri taktikler hem teorik hem de pratik olarak görülmüştü. Kendimi ülkede hissediyordum. Eylem planları ve eylemler tam gerçek bir savaş alanı gibi. Hiçbirinde zorlanmadım. Atışlarım da fena değildi, gerçi sol gözümü tam kapatmayı başaramadığım için bez bağlıyordum. Bu esprilere konu oluyordu fakat vuruşlarım kötü değildi. Canlanmıştım askeri eğitim sürecinde.

Kampa geri döndüğümüzde Cahide Şener'in uygulamaya alındığını öğrendim. Eğitimlere kendini katmadığı, talimatlara uymadığı söyleniyordu. Bu bana pek inandırıcı bir gerekçe olarak gelmiyordu. Bunu Zaza Mesut'a da söyledim. Kendisi yönetim-deydi, aynı zamanda soruşturma komisyonu üyesiydi.

Cahide ile ülkeye gidış üzerine arada tartışrdık. Kendine güvenmiyordu, isteksizdi. Fizik olarak dağı kaldıramayacağına kendisini inandırmıştı. Çok hesapçı yaklaşımları vardı. O hep pazarlıklıydı, örgüte karşı da, düşmana karşı da pazarlıklıydı. Ticaret mantığıydı herhalde. Küçük yaşta tatlı satma, pamuk toplama işiyle başlayan bir pazarlamacılıkla şekillenmişti. Siyaset bu küçük pazarlamacılık üzerine kurulmuştu onda. Onun siyaseti güçlü savaşmaya, güçlü rakip olmaya gelmezdi. Acaba başka özellikler miydi? Amasya'da bu konuda yoğun tartışmıştık. Ölüm korkusu vardı. Ölüm korkusu zorluğa katlanma özelliklerini geliştirmezdi, risklere bir noktaya kadar girerdi kişi. Yaşamda hesaplıdır sürekli. Kendine karşı güven-siz olur kişi, rahat olmaz.

Kaldı ki sorun Cahide'nin ille de dağı gidip gitmemesi değildi. Onun baştan beri şehir, metropol istemi, ona göre kendini ayarlaması ilginçti. Kişinin yapabileceği görevleri önermesi doğaldı, bu konuda birçok arkadaş öneri yapıyordu ama Cahide'nin metropol dayatması dağı kendisi için bir başarısızlık, yenilgi alanı olarak görmesi, "Yapamam," demesi bir eğilimi, onun psikolojisini ifade ediyordu. Şehirler çok daha zordu ve zindandan çıkan biri uzun süre kendini gizleyemezdi. Çabuk deşifre olabilirdi. Bunlar da riskti.

Bu eğilimi pek hoş karşılanmıyordu. Bir de zindandan çıkmıştı, belli önyargılar da vardı, arkadaşlar içinde. Çok rahatlıkla 'savaş kaçkını' damgasını yiyebilirdi. Nitekim söyleniyordu. Biz kampa döndüğümüzde tutuklandığını duyunca ilk aklıma gelen bunlar oldu.

"Büyük ihtimalle onun bu yaklaşımları tepki uyandırdı veya netleştirme amaçlı olabilir," dedim Mesut'a.

"İyi yapmadınız, başka türlü de netleştirebilirdiniz, ille de uygulamaya almak gerekmiyor. Bana ters geliyor. Dağ konusunda biz de tartıştık, onun için en iyi yer dağdır. Hiçbir şey yapmasa

bile karargahlarda eğitim verir, o yeteneği vardır. Metropol sevda-
sına kapılmış. Ya gider içeriye tekrar düşer yada açık söyleyeyim
kendisini güçlü örgütleyemezse, bazı kişilik özelliklerini değiştire-
mezse çabuk kayar. O eğilimleri var,” dedim.

Mesut, “Senin bilmediğin şeyler de var,” dedi.

“Nedir, ne olabilir? Onun bana söylemediği bir şey yok. Tanı-
dığım kadarıyla açıktır. Örgüte kapalı değildir,” dedim şaşkınlıkla.
Mesut, “Yok yok. Sana söylemediği tek şeymiş. Onu raporunda
Önderliğe yazmış. Bize rapor yazmadı, Önderliğe yazmış. Okun-
masını, bilinmesini istememiş,” diyor. İyice meraklanıyorum.
“Amasya’dan sonra Ahmet’le duygusal ilişkisi olmuş. Onun ra-
hatsızlığını yaşamış, kalkıp açmaya da çekinmiş. Sana yönelik eleş-
tiriler, senin durumunun yarattığı tepkiler onu ürkütmüş. Bu
nedenle açmamış. Şimdi raporda Önderliğe açmış. Önderlik kız-
mış, ‘Bizi ilgilendirmez, kime duygusal bağlanmışsa bağlansın.
Sanki biz onu mu kendisine sorduk? Neden sorunun esası üze-
rinde durmuyor? Kendini çözsün,’ dedi. Kendisi bizimle konuş-
muyor, muhatap almıyor. Protesto etmiş,” diyor.

Ahmet Nitelik de nereden çıktı? Cahide’nin Amasya’dan beri ruh
halini, davranışlarını anımsamaya çalışıyorum. Hayret, nasıl yapmış
bunu? Peki neden hiç açmadı? Ahmet, Fuat Çavgun olayı nedeniyle
tecritti. Antep’ten en son Amasya’ya gelmişti. Önce değişik koşullar-
daydı. Açlık grevi eylemi sürecinde önermişti, arkadaşların koşuşuna
alınmıştı. Muzaffer’lerle kalıyordu ve biz kendisinden özeleştirme raporu
istemıştik. Uzun süre örgütsel ilişki yoktu. O süreci değerlendirmesini
ve tecritte geçen süreyi yazmasını istemiştik. Sonra uzunca bir rapor
yazmıştı ve biz onu da dışarıya Avrupa’ya göndermiştik. Raporunda sü-
reci ayrıntılı açmıştı. O dönemde kimlerin bu gruplaşmalara ön ayak ol-
duğunu, Fuat’ın rolünü, kendi durumunu genişçe anlatmıştı. Önce
sosyal ilişkiler içine, rapordan sonra da diğer ilişkiler içine alma kararı
alınmıştı. Bu kadar uzun süre cezaevinde tecritliği yaşamayı etkilemişti
onu. Bu konuda çok katı yaklaşıldı. Gerçi 88’de bazılarıyla diyaloga geç-
mek istemiştik. Bizzat kendim koşullarına gitmiş ve yeniden ilişki kur-
maya açık olduğumuzu belirtmiştim. Önderliğin yeğeni Mustafa Keser,

“İtirafçılar, idarenin adamları hâlâ görev başında olduğu müddetçe biz yokuz,” demişti. Çok tepkiseldi, açık kapı bırakmıyordu. Ahmet bizden önce Diyarbakır’dan gönderilmişti. Henüz tam rahat değildi, kapalıydı ve az konuşuyordu. Ben ve Muzaffer Amasya’dan sürgün edildikten sonra erkek arkadaşlar bölümüne bir süre Sait Korkmaz sorumluluk yapmıştı, sonra ise Ahmet. Cahide de sorumluydu. Bunlar hem Ceyhan’da Karasu’larla hem de Antep’te Muzaffer’lerle ilişkililerdi. Ayrıca Çanakkale’yle de bağlantıları vardı, yazışıyoruz.

Başkan da bir gece beni ve Selim’i çağırttı, Cahide’nin durumunu bizimle konuştu.

“Biz ağırlıklı olarak sana yöneldik. Senin şahsında biraz zindanı çözmeye çalıştık. Diğerlerine, Cahide’ye yönelmedik, bilerek yaptık, kaldıramazlardı. Ama ilginç bir tip. Bana çok önemli, çok gerekli bir şeymiş gibi rapor yazıyor, gönderiyor. Hiç kimse bu konuda bir tek soru sormamış. Ama o ilk olarak bunu yazıyor. ‘Sakine’ye her şeyi anlatırdım, ondan gizlediğim hiçbir şey olmadı ama bunu gizledim, bu konudaki tavrını bildiğim için çekindim. O izin vermezdi buna,’ demiş. Tuhaf biri, ne yapalım yani, yok Ahmet’e çaresizlikten bağlanmış. Bunlar bizi anlamak istemiyorlar. Ne yapalım şimdi?” demişti.

Selim hemen ilginçliğini ortaya koyuyor,

“Cahide uzun süre Sakine’nin yanında kaldı, çok da bağlanmış. Onu taklit ediyor, onun gibi olmak istiyor. Bu ilişkiyi de bu kafayla geliştirmiş,” diyor.

Başkan’ın yüz mimikleri değişiyor, “Nasıl yani? Ne ilgisi var? Ne Sakinesi? Doğru dürüst tanıımıyorsun bile,” diyerek kızdı Selim’e.

Selim herkesten her zaman farklı değerlendirmeler yapardı. O mutlaka bir şekilde ayrıksılığını gösterirdi. Canımı sıkıyordu söyledikleri. Cahide’nin bana en çok bağlandığı dönemde ben ayrılmıştım ama o gidip nişanlanmıştı Siverek’te. Birçok güzel özelliğim de var, onları niye almamıştı? Saçmalamasına kızılıyordum. Önderliğin konuşmaları biraz rahatlatmıştı beni. Başkan bana; “İstersen kendisiyle bir konuş. Nedir, derdi nedir? Bize başka şeyler anlatsın, kendisini doğru çözsün. Ne Ahmet’i, onlar bize lazım değil,” dedi.

Ayrıldık sonra. Yolda Selim’le bir kez daha tartıştım.

“Ben doğru söyledim,” diyor başka bir şey demiyordu.

“O zaman siz de uzun süre Şener’in, başkalarının yanında kalmışsınız. Dikkat edin kendinize,” dedim. Tepkiyle konuştum tabii, “Bir daha böyle gereksiz şeyler söyleme. Cahide’nin yaşadığı süreçler var. Hepsi birbirine bağlı, onun kişilik özelliklerinden kaynaklı şeyler, ille de getirip bana bulaştırmadan rahat etmiyorsun. Herhalde zoruna giden onun Süleyman’a bağlı kalmamasıdır. Feodal namus anlayışı seni konuşturuyor, yoksa sen Cahide’nin saplantılarını dert etmezsin. Tabii orası seni ilgilendirmiyor çünkü, örgütü ilgilendirir! Sen ancak hakemlik yaparsın. Hakem rolü, muhalif rolü seni ilgilendirir,” dedim ve koğuşa gittim.

Bir süre sonra Cahide’nin platformu oldu, ardından da uygulamadan çıktı. Elimden geldiği kadar ilişkiyi sürdürdüm onunla. Daha ciddi, derin sohbetlerimiz oldu. Bir konuşmamızda şunları itiraf etmişti; “Sen ve Muzaffer gittikten sonra kendimi bir boşlukta hissettim. Ahmet’e bu süreçte ilgim gelişti. Bu bir sığınma biçimindeydi. Sana ve Muzaffer’e bağlanmıştım, gidişiniz beni etkilemişti. Bir ara Antep’e yada Çanakkale’ye sevkimi istedim, arkadaşlar uygun görmediler. O yalnızlığı, boşluğu Ahmet’le olan ilişkilerde gidermeye çalıştım. İkimiz de yönetimdeydik, orada görüştüğümüzde bunu açamadım. Süleyman’la nişanlılık olayım vardı, o bu konuda rahatsızdı. Ama benim Süleyman’la ilişkilerim 88’den beri soğumuştur zaten. Mektuplarda da belirtiyordum. Ama bir türlü koparmaya hazır değildim. Sonra Ahmet çıktı, o çıktıktan sonra mektuplaştık. O zaman açık yazdım. Ben çıktuktan sonra görüştük. Urfa’da, Tarsus’da bir süre kaldık, sonra İstanbul’a geldik. Sana büroda karşılaştığımızda anlatmak istedim ama anlatamadım. Onun için ağlamıştım.”

“Bana söyleyip söylememen o kadar önemli değil. Ama hiç doğru yapmadığın açık. Sen neredeyse on yıl Süleyman’la nişanlıydın ve o ilişkiye yaklaşımın neredeyse seni ihanete götürüyordu. O konuda çıkan sorunları sen kan davası gibi ele aldın, bir namus sorununu yaptın ve zindana o ilişkiye yaklaşımın düşürdü. Hep yalpaladın, zayıflıklarını, yenilgilerini zamana yaydın. Neredeyse kendi

yaşamına da malolacaktı. Ve sonra da o ilişkiyi kesmeden, kendini başka bir yere bağladın. Amasya'dayken o ilişkiyi kesme isteminin nedeni de o zaman Ahmet'tir. Sen açık konuşmuyordun," dedim. "Yok," diyor, yemin ediyor. "Sonradan bende gelişti. Sevgi değildi, bir çaresizlikti. Beni eleştiriyordun, 'Kendi ayakların üzerinde kal,' diyordun. Ben onu başaramadım işte," diyerek tekrar ağlamaya başlamıştı. "Yalnız dışarıya çıktıktan sonra Süleyman'ı ziyaret ettim, yüzüğü çıkarmak istedim, o etkilenince ben tekrar vazgeçtim. İşte bu konuda kendimi suçlu hissediyorum. Hem söz verdim hem de bağlı kalmadım, doğruyu söylemedim," dedi çaresiz bir halde.

Ne kadar garip! Çaresizlikten birine sığınıyorlardı. İstanbul'da gördüğümde bir gariplik hissetmiştim. Davranışları, konuşmaları, her şeyi değişmişti, rahat değildi. Ahmet de ilk geldiğinde Ali İhsan'la görüşmüştü, kendisini görevli olarak Urfa'ya göndermişti, gidip bir ajanı cezalandıracaktı ve kısa sürede dönecekti tekrar. Ancak gidip uzun süre dönmemişti, eylemi de gerçekleştirmemişi. Cahide'yle Tarsus'a gitmişlerdi, döndüğünde ise birçok gerekçe saymıştı. Tabii o zaman kimsenin aklına başka bir şey gelmiyordu.

Evet, Cahide'nin dışarıya çıkış hayalleri, fantazileri farklıydı. O çok normal ve basit görüyordu. "Çıkarsam gidip deniz kenarında bir kadeh tokuşturacağım çıkışın şerefine!" demişti. Çok ani bir tartışma çıkmıştı ve o noktadan tutarak kendisindeki bazı özelliklerin giderilmemesi halinde kendisini ihanete kadar götürebileceğini söylemiştim. Zoruna gitmişti ve ağlamıştı. Dışarıya çıkanlardan birçoğu, "Biraz yaşayalım," diyordu. Neyi yaşıyorlardı, neyi yaşayacaklardı? Çalışmak, iş yapma istemi, onun açlığı varken neler yaşanacaktı? O gün içeriden çıkan bir grupla Belgrat ormanlarına geziye gitmişlerdi, bana da, "Muhafazakarsın," diyerek hayatın keyfini çıkarmasını bilmediğime yorup laf atmışlardı. Ben Ferdalarla birlikte legal alan çalışmalarının yoğunluğu içindeydim. Beritan da cezaevinden çıkmıştı. Yurtsever Kadınlar Derneği-YKD çalışmalarımız bitmek üzereydi. Onun sevinci herhalde Belgrat ormanlarını görmekten bin kat daha haz vericiydi ve bana yetiyordu. Bu muhafazakarlıksa olsundu!

Akademide Cahide'yle yabancılaşmıştık. Zindanda uzun süre beraber kalmıştık ama aynı zamanda hep kavga halindeydik, o da bir gerçektir. Ve o yılların etkileri hâlâ vardı, Akademide de öyleydi ve son olanlar ister istemez bir soğukluk yaratmıştı. Cahide'nin fırsatını bulduğu an kendisini yaşatması, sığınması, çaresizliğini bir yerlere dayanmakla geçireceğini sanması tehlikeliydi, endişelerim vardı. Onun için de metropollere gitmesini istemiyordum. Küçük burjuva yaşam özellikleri, özlemleri çok belirgin olmasa da kendisinde vardı. Bir de yaşadığı sevgi-duygu çarpıklığı kişiliğini bozmuştu. Kendisini dönüştürmeden gitmesinden yana değildim. Kendisini ikna edememiştim, güvensizliği başlı başına kendisini ele veriyordu. Sonuçta metropole gitmişti tabii ve kendisini bitiren yere, yerlere...

Devrimde pazarlıklı yürünmez. Devrim büyük bir zevkle, büyük inançla ve büyük kavga aşkıyla kucaklanırsa kişi yürür. Bireysel özlemler, arzular, hırslar, intikam duyguları en aşağılık yerlere kadar götürür. Kavga güzelliğine göz dikmeyenler, benliklerini ihanete pazarlamaktan kurtulamazlar.

Yurtsever Kadınlar Birliği örgütlülüğü kısa süren bir ön deneymeydi. Daha sonra Başkan, "Aslında bir kadın konferansı gerçekleştirilebilir. Bileşim de uygundur," demişti. Böyle bir çalışma planı bende sevinç yaratıyordu. Bizde kadın sorununa bu kadar önem veriliyordu, kadın çözümlenmeleri etkiliyordu. Özellikle Başkan'ın '87 Mart konuşmaları çok etkileyiciydi. Özgün çalışma planı, bunun somutlaştırılması büyük önem taşıyordu. Fakat henüz sorununa yaklaşım yüzeyseldi. Kadın cephesinde de bu böyle, erkek yoldaşlarda da. Dersteki tartışmalar bile çok farklı yorumlamalara neden oluyordu. Tabu gibiydi. Kimse tam olarak dokunamıyordu. Fakat sorun kişiliklerde çözülmedikçe de anlaşılması imkansızdı. Başkan'ı hep dinler gözükmek ama özde köklü bir değişikliği yaratamamak geriye çekiyordu.

Kendi toplantılarımızda da ancak bir sınıra kadar tartışıyor, onun ötesine geçemiyorduk. Önderliğin konuşmaları tekrarlanıyordu. Onları derin yorumlara tabi tutma yoktu. Olanlar da çok zayıftı. Konferans kesin bir gelişme yaratırdı. Kadın yoldaşlarda cins birliği bilinci, onu

geliştirme çabası çok zayıftı. Yöneticilikler sembolik kalıyor, etkin söz karar gücü olunamıyordu. Türkiyeli bir grup arkadaş da vardı, onlar da Türkiye çalışmaları için hazırlık yapacaktı. Meral aynı zamanda Önderliğin kadın çözümlemelerini derliyordu. Akademide eğitim gören Mizgîn ve birkaç Türkiyeli arkadaş Türkiye çalışmaları için hazırlanıyordu. Ama onlar bunda fazla istekli değillerdi, tuhaf karşılaşmışlardı ilk anda. Mizgîn ille de Botan'a gitmek istiyordu. Oysa Türkiye'de müthiş ihtiyaç vardı. Başkan daha çok kadın yoldaşlardan bir grup düşünüyordu. Daha iyi çalışma imkanı bulabilirler kanısındaydı. Doğru bir çalışma tarzı yakalanırsa uzun süreli barınabilirlerdi.

Me... ile son konuşmamız daha doğrusu vedalaşmamız bu nedenle ilginç olmuştu. Kendisi için güzel bir şanstı, fırsattı ama o hâlâ Botan'a Türkiyeli kızlar gönderme hesabını yapıyordu. "Botan'a tam beş yüz bayan gönderirim, görürsün," diyordu. "Sen Karadeniz'e beş bayan gönder yeter, diğerine bedeldir," demiştim onun söylemlerine karşılık. Evet, Karadeniz'de kavga etmek hepimizin beklentisiydi. Anlaşılan ufaklık hâlâ o özgünlüğün ruhunu tam yaşamıyordu.

Mizgîn sahaya gelirken Botan'dan geçmişti. Üç ay kadar dolaşarak gelmişti. Üç ay dağda kalmak az değildi. Mizgîn bir pratik yaşamıştı. İlginçti. İlk gerillada kaldığı alanı istiyordu, oraya vurgundu. Resmen ağlamıştı gidemeyeceğini öğrendiğinde. Türkmendi, Tokat'ın Alevi Türkmenlerindendi. Canlı, sıcak, sade ve hep umut veren gülüşüyle etkilemişti beni. Takılır, herhalde Alevi kanı kaynıyor, derdim. İnanç, kavga ortaklığının sıcaklığıydı aslında.

Me... ile çok az konuşmuştuk devre boyunca. En sancılı süreçti. Resmi platformlardaki tartışmalarımız, söylemlerimiz kısır kalıyordu. Eleştiri ve bazı değerlendirme ölçüleri dışına çıkılmıyordu. Ve bu yeterli olmuyordu. Onları tek tek kendi içinde açımlayıcı, tamamlayıcı özelliklere kavuşturamıyorduk. Bir çekingenlik vardı. Cesaretli tartışma ve konuşmalar yaratarak, birbirimizi daha iyi anlamayı sağlayıcı diyaloglar kurarak, sürecin daha az sancılı geçmesine yol açabilirdik. Bunlar becerilemiyordu. Kuru, düz, tek yönlü ve kendine göre tavırlar diyalog ortamını doğal olarak zorluyordu.

Ama bir defasında esaslı bir tartışmaya tutuşmuştu. Sonuç olarak olumlu ve yoldaşça bir kavga olmuştu, buna müthiş ihtiyaç duyuyordum. ‘Acaba ne olacak, tartışmalar nereye gidecek, nasıl anlaşılacak?..’ gibi şeyler düşünmeden, o kaygıyı taşımadan konuşmuştu. Ama uzun olarak yüzük üzerine konuşmuştu. O kadar farklı anlaşılacağını nereden düşünebilirdim? Biraz düşünebilseydim, biraz olasılıkları, ortamın hassasiyetini farklı cepheden ele alıp hesaplamayı bilseydim, hemen ilk günlerde, Önderlikle konuştuktan hemen sonra çıkarırdım. Zaten çıkarıp hemen geri takmıştım. Çıkarmak bir şeyin gizlenmesi yada o ilişkinin öne alınması olurdu, ben öyle düşünüyordum. Kaygım salt öyle bir ilişki olsaydı, çok iyi gizleyebilirdim, diğer gelişmeler karşısında susar, daha hesaplı davranırdım. Hiç aklıma gelmiyordu. Yüzüğü çıkarma eylemi, kendi açımdan hemen o anda, ihaneti, kaçışı duyduğum anda ilişkiyi düşünce düzeyinde yok saymadı.

Ona ait her şey benim açımdan artık bir anlam ifade etmiyordu, çirkindi, lanetti. Yüzük biraz daha farklıydı. Onun haberi yoktu. Ve Önderlik elimde görmüştü, ona bir açıklık getirmeden çıkarmam bir aldaticılık olurdu. Hassaslığım bu noktadaydı. Bunları ve tüm diğer boyutlarını Meral’le uzun uzun konuşmuştu. Kendisini, Almanya’da, durumu bana söylemediği için de eleştirmişti. Ben hâlâ, “Neden bana söylemediniz?” diyerek sitem ediyordum. “Örgüt kararıdır, kendisine söylenmesin,” denilmişti. Ama ben, “Bana güvenmiyor muydunuz?” havalarındaydım hâlâ.

Güven olayı beni çok etkilemişti. “Bir de hiç olmazsa Önderlik’le öyle bir karşılaşma olmazdı,” diyordum. Önderlik sıkça o günkü tavırımı hatırlatıyor çözümlemelerde. “Ağladı, hesap sordu, isyan etti,” dedikçe ben kahroluyordum. “Hayır Başkan’ım, ben şundan şundan dolayı ağladım,” demeye çalışmam, böyle bir eleştiriyi kabullenmem de ayrı bir şanssızlık oluyordu benim için. İşte önceden duysaydım, bu denli bir ölçsüzlük olmazdı en azından. Ve yine, ‘keşke’ler devreye giriyordu, “Keşke zindandayken öğrenseydim... Keşke İstanbul’dayken... Yada Almanya’dayken...Keşke...Keşke...”! Ama olan olmuştu! Dönüp sürekli onları düşünmem yıpratıcı oluyordu. Çünkü yanlış olduğunu öğrenmiş, fark etmişim.

TC basını bizi işlemeye devam ediyordu. 2000'e Doğru dergisi ise bunun sözcülüğünü yapıyordu. Partinin beni, Selim Çürükkaya'ya cezalandırdığını yazmıştı. Güya PKK'nin kendi içinde ne kadar acımasız olduğunu, terör estirdiğini herkese kavratmaya çalışıyorlardı!

Ölüm kaç kez yanımda, yanımda yakalamıştı beni bilemiyorum. Zor değildi aslında, ben de hazırdım ama becerememiştim. Ben ölümden korkmadım. Ölüm benden korktu. Belki de anlaşmıştık. "Kürdistan'ın bağımsızlığını görmeden ölmeyeceğim," diyordum. Bir inattı, ölüme meydan okumaydı aslında. Ama günlük olarak belki yüzlerce kez ölümlerle karşılaşmıştık ve ölümden sakındığımız da yoktu. Yerinde ölmek en güzeliydi. Onu güzel başaranlar olmuştu.

O haberler bende yine ölümlerle inatlaşmayı yaratmıştı. "Düşman istiyorsa, düşman bunu bekliyorsa asla!" diyordum. Bu oyunları beni daha duyarlı kılıyordu. "Yöntemlerimdeki başarısızlıklarım sürse de benim hakkımda söyledikleri her söz için onları pişman ettireceğim" diyordum. Müthiş bir öfkeyle doluydum. Kendimde patlatma yerine dağda, düşmana patlatma sabrını göstermeliydim. Kendime yükleniyordum. Yapacağım tek şey dağa, gerillaya gitmeyi başarmaktı. Bu noktada biraz kaygılıydım. Önderlik göndermezse ne olur? Ben buralarda fazla duramam. Hep tartışma, hep çatışmalı ortamlar yıpratıcı oluyordu. "Kinimi, öfkemi düşmana boşaltmanın tam zamanı," diyordum. "Madem düşmanım ölümümü bekliyor, ben ölürsem de düşmanımın kurşunuyla öleceğim. Düşmanımı asla sevindirmeyeceğim," diyordum.

Fizik olarak oldukça canlıydım. İlk devrede de gitmeye hazırdım. Zaten o devre sonunda grupların sözleri alınırken Başkan diyaloglarda Dersim pratiği üzerinde tekrar durmuştu. Daha önce Serhat alandaydı, şimdi de Dr. Baran gidecekti. Onlarla diyalogda eleştiriler geliştiriyordu. Dersim'de kalmış iki kadın gerilla vardı, oradan gelmişlerdi. Çiçek ve Saadet. Saadet ağlamaklı konuşmuş ve eleştirmişti. Kadına yaklaşım, yoldaşlığa yaklaşımdaki aşınma ve parti dışı anlayışlar en çarpıcı biçimde orada yaşanmıştı.

Başkan tam bu tartışmalar içinde beni de kaldırdı, "Görüyorsun Sara, Dersim'de kadına ne yapmışlar?" İki kadın gerillayı göstererek,

“Bu fukaralar zor bela kurtulmuşlar ellerinden. Ne yapalım? Dersim’de bunlar nasıl değişir? Gitmek ister misin?” demişti. Ben de; “Gitmek isterim Başkan’ım, ama önce Amed’e gitmek istiyorum, oraya sözüm var. Bir de açık söyleyeyim, Dersim’e, bu arkadaşlarla...” diyorum sonunu getirmeden. Başkan Dr. Baran’a soruyor; “Sara’yı birlikte götürmek ister misin?” Dr. Baran her zamanki gibi önce gözlüğünün üzerinden şöyle bir bakıyor, biraz yutkunuyor, sonra; “Gelsin Başkan’ım, ben askeri komutan, o da siyasi komutan olur,” diyor. Başkan gülüyor, tekrar bana dönerek,

“Baran istiyor, hem de siyasi komutan olarak,” diyor. Ben, “Hayır Başkan’ım, biraz daha güçleneyim, askerliği öğreneyim, öyle gideyim. Yoksa zorlar beni”, diyorum, Başkan çok hoş bir kahkaha atıyor,

“Öyle mi? Kötü! Bak korkutmuşsun Doktor! Ne olacak peki? Yok, öyle şey olur mu?” diyor ve Dersim’de ulusallaşmanın gelişmesini sağlayacak, Dersim direnişçiliğine layık bir gerillacılık yaratacak, ihaneti, kemalizmin yarattığı yapıyı köklü değişime uğratacak tarzda bir giriş, yeni Seyit Rıza misali bir edayla gitmek gerektiğini anlattı. Ve ben gidememiştım o devre, Başkan erken bulmuştu.

Ama artık dağa daha yakındım. Bunu hissediyordum. Çok yakındı gitmem. Özlem, istem ve dağlara kavuşma hissi ne güzeldi. Daha gitmeden bunun heyecanını, hazzını yaşıyordum. Acaba oralarda olsam nasıl olacaktı!.. Bekaa’da bir ülke parçası gibiydi. Orayı da çok seviyordum. Yüzlerce yoldaş orada eğitim görüp ülkeye geçmişti. Kimileri şehit düşmüştü, kimileri hâlâ dağdaydı.

Politik bir kişinin aşkı baştan sona savaştır, kavgadır!

Tarihi tam olarak anımsamıyorum ama eylül ayıydı. O gün Ka... taa çadırlarımızın oraya kadar gelmişti. Hava güzel, sonbahar olmasına rağmen hâlâ sıcak. Kani beni çağırduğunda hafif bir iç ürpertisi olmuştu. Bir şeyler hissetmişim. Karmaşık bir duygu içindeydim zaten, bir beklenti içine girerdim böylesi anlarda. Çok sevinçli olurum ama ardından bir iç burukluğu yaşırdım. Onun

hüznü beni beklentiye sokar, sonra can sıkıcı bir haber alırdım. Hiç beklemediğim bir haber olur bu daha çok. Tabii bu defa aldığım haber tam olarak böyle değildi. Gelişmelerin seyrini izleyebiliyordum. Sonuçta neler olacağını tahmin edebiliyordum.

Konferansta karar çıkmıştı, Şener cezalandırılacaktı. İhanetin bedelini ödeyecekti, bugün yada yarın. Onun fizik olarak varlığı da yokluğu da bir şey ifade etmiyordu artık. Bunu bizzat yaşadığım için gelecek haberler fazla önemli değildi benim için. İnsanın yaşamı ve ölümü aynı gerekçeye bağlıysa tamamdır. Onurlu yaşarsan onun ölümü de onurlu olacaktır. Fakat onursuzluğu yaşam olarak seçmişsen, orada sen bitersin, ölürsün o kadar.

Zindanda yaşam ve ölüm olgularının her iki biçimiyle de tanışmış, çok yakın tanığı olmuştum. Bir de yaşayan ölümler vardı. Onları gördükçe içim daralıyor, nefretim artıyordu. İğrençleştirilen yaşama karşı bu yüzden hep tepkim, öfkem vardı. Onları gördükçe hep onurlu duruşa sarılıyordum. İğrençleştirilen yaşamı, heba edilen emeği, tüm değerlerin, emeklerin ayaklar altına alınmasını bir türlü sindiremiyordum.

Ka... “Gel biraz dolaşalım, sohbet edelim,” demişti. O güne kadar bir kez bile dolaşıp sohbet etmemiştik kendisiyle. Bazı özellikleri bende tepki yaratıyordu, itici geliyordu. Tüccarların ilişki tarzına, üslubuna benzetiyordum üslubunu. Siyaset tüccarlığı daha kötüydü. Zaten zindan pratiğı de iyi değildi. Teslim olmuş, hatta itirafçılaştırmıştı bir dönem. O yüzden sevilmezdi fazla. Ama sonra kendisini düzeltmeye çalışmıştı.

Siyasette uzlaşma ve çatışma koşulları önemlidir. Her ikisinin de sınıf temeli vardır. Bakış açıları, karşılıklı çıkarlar uzlaştırır da, çatıştırır da. Kurallarıyla yapıldığında mutlaka bir sonuca da gider. Ka...’da bunlar biraz ölçüsüz ve ilkesizdi.

Ka... ile zindanda da uzaktan uzağa karşılaşmalar dışında bir ilişkimiz olmamıştı. O erken çıkmıştı. Çıktıktan sonra da kart göndermişti. Çıkanların partiye ulaşma haberlerini almak zindandaki en mutlu anlarım oluyordu. Yoldaşlarım o zaman ilgilerimi, sevgilerimi, mutlu olacağım şeyleri biliyorlardı, beni sevindirmek istiyorlardı.

Şimdi ise farklı yaklaşıyorlardı. Onlara göre ben artık başkasındım. Bu tam bir kadercı yaklaşımdı. Bir ailenin kızlarını bir erkeğe 'bahşedilmiş' sayması ve artık aileyle bağı kalmadığını sanması gibi geri, ilkel bir yaklaşımı anımsatıyordu. Bazılarına göre ben mahvolmuş gitmişim yada mutlaka gideceğim! Oysa ben kavgamın içindeydim, partimdeydim, hem de en merkezindeydim. Ben bu davanın neferiydim, kızıyım. Başkalarının kızı değildim. Beni asıl mahveden başkasına görülmemdi. Ve ben her defasında, "Hayır ben başkasının değilim, ben bu partinin kızıyım. Ben gitmedim, ben düşmedim. Bu ilişki beni cehennemlere götürmez!" diyordum.

Evet, onu doğru kuramamıştım. Politik bir kişinin aşkı da, sevgisi de baştan sona savaştır, kavgadır. Ben bu konuda kavgasız değildim ama güçlü konumlanmamıştım ve yenilmiştim. O yenilgiyi bir ayıp gibi her defasında 'başa kakmak' yerine ondan kurtulma, onu yengiye çevirme çabasına desteği doğru sunmak gerekiyordu. Beni etkileyen şeyler o kadar çoktu ki...

Fakat sanki beni etkileyen şey Şener'di, beni yutacak, alıp ihanete götürecekmış gibi bakmak beni incitmekten, moralsiz bırakmaktan öte bir işe yaramıyordu. Ben yalan söylemezdim, ben sahte duruşlarla hiçbir şeyden etkilenmediğimi gösteremezdim. Çok keskin sözlerle, ihaneti her dakika başı lanetleyerek 'iyi partili' tavrı sergileyemezdim. Bu dürüstlük olmazdı. Ne partinin buna ihtiyacı vardı ne de benim kişiliğim bunu yapacak özellikteydi. Ben etkilendim hem de çok etkilendim. Sıradan bakmadım çünkü, güdülerim, yaşam düşkünlüğüm, caresizliğim, zayıflıklarım beni bu ilişkiye götürmedi. Duygularım çığırından çıktığı için de bu ilişki kurulmadı. Tam tersine örgüt kariyerimin olumlu olduğu süreci, kendime en çok güvendiğim ve çalışmayı en büyük zevkle, istemle yürüttüğüm koşullardı.

Zayıf ve tartışılan konumda olan Şener'di. Bu nokta çok önemli, bir savaş vesilesiydi. Ne var ki, ben bunun bir yönünü görüyordum. Şener aynı zamanda bir gücü ama neye dayanıyordu, niteliği neydi, ne yapabilirdi? Bunları çok bilinçli bir şekilde ele alıp değerlendirememiştim. Fakat öyle saf, aldatılan, ona teslim olan, her şeyi onun insafına bırakan bir konumda değildim. Bu savaşta Şener güç olacaksa,

iş yapacaksa örgüt denetiminde yapacaktı. “Örgüt onun denetiminde değil,” diyordum. Ben de güçtüm, ben örgüte güveniyordum, ona bağlılığın rahatlığı ve güveni yetiyordu. Yanılgı da buradaydı işte. Yani bunlar yeterli değildi böyle bir savaş için.

Ka... ile sahada hem konuşup hem de turluyorduk. Sonra Nu... da yanımıza geldi. Belli ki, Ka... konuyu nasıl açacağını kestirememişti. Alıştırma alıştırma bana ‘kara haber’i vermek istiyordu. Ben dayanamadım,

“Neyse çıkar dilinin altındaki baklayı. Ben tahmin ediyorum ama sen yine de söyle. Her türlü haberi de kaldıracak güçteyim, o kadar çaresiz, zayıf konuma düşmedim. Söyle, anlat,” dedim. Ka... “Nihayet vuruldu, biz de kurtulduk, sen de,” dedi. Sonra da, “Evde başka kadın da varmış. Hem de birden fazla kadın. Birini sağ yakalamış arkadaşlar, öteki ölmüş,” dedi. Bir süre sessiz yürüdük. Beni izliyorlar, nasıl etkilenmişim, ne söyleyecektim! Ben ise sustum. Konuşmak istemedim. Ka..., “Biz dedik ki, başka şekilde duyman iyi olmaz. En uygunu böyle çağırıp sana söylemekti. Başkan dedi, ‘Git konuş.’ Arkadaşlar daha bilmiyor, yönetime de daha söylemedim,” dedi.

“Beni tanıımıyorsunuz, tanısaydınız bu şekilde konuşmazdınız. Bana gelip haber vermenize bir şey demiyorum ama başka türlü öğrenseydim de fark etmezdi. Hem benim için Şener kaçışıyla, ihane-tiyle öldü. Sevgi ve kin olguları basit değil, onları taşımak ve birbirine dönüştürmek ise hiç kolay değil. Bunu başardığıma inanıyorum ama benden sevinç naraları atmamı, el çırpıp oynamamı beklemiyorsunuz herhalde. Çünkü bizde böyle çok ilginç tepkiler cesurluk, en iyi devrimcilik olarak görülmeye, gösterilmeye çalışılıyor. Tamam, bu şekilde bilgilendirdiğiniz için teşekkür ederim. Başka bir şey yoksa koğuşa gitmek istiyorum,” diyerek ayrıldım yanlarından.

Kısa bir süre sonra silah sesleri gelmeye başladı. Bağırtilar, zılgıtlar, hâlâylar, her şey birbirine karışmıştı. Hepimiz telaşla dışarı fırladık. Neler oluyordu anlamaya çalışıyorduk. Sonra öğrendik ki, yönetim Şener’in cezalandırıldığını açıklamış, arkadaşlar da dışarı fırlayarak bunu kutlamaya başlamıştı. Bazıları havaya ateş ediyordu. Korktum, yanlışlıkla birileri vurulabilir, yaralanabilirdi. Birkaç kişiyi uarmaya çalıştım.

Kimse dinlemiyordu. Sonra yönetimdeki arkadaşlara uyarılarda bulundum. Aynen şöyle dediler; “Bir şey olmaz. Şener vurulmuş. Bırak kutlasınlar gönüllerince.” Acıyla güldüm söylenenlere. Tam bir kendini kaybetme havası. Ürkütüyor beni. Bu kadar mermi sıkılmakla bir provokatörün ölümünü kutlamak nasıl bir tepkiydi, anlam veremiyordum. Keşke tepkiler, öfkeler bu kadar kolay yerini bulsaydı. Siyasal bir ağırlığı yoktu bu tepkinin. Zıvanadan çıkmış gibiydi. Sanki o güne kadarki savaş az boyutluymuş gibi. Başkan aylarca durmadan yoğunlaştı, yoğunlaştırdı, değerlendirdi, eleştirdi, sarstı. Mücadele tarihimizi birçok boyutuyla yeniden açtı. Düşmanın planlarını altüst etti. Ülkede gerillayı dayatarak, yaygınlaştırarak, serhildanları geliştirerek karşılık vermişti tüm saldırılara. Vedat Aydın’ın cenaze töreni tam bir halk ayaklanması özelliğindedir. Bütün alanlarda örgütsel tedbirleri almak, bütün parti yapısını düşmanın son provokasyonlarına karşı duyarlı kılmak, doğru yaşam ve savaş tarzını dayatmak en etkili karşılıktır.

Bu tarz yaşananlarla, gösterilen kaba, basit, intikamcı tavırları kıyasladığımda hayretlere düşüyordum. Hele bazı arkadaşlar oldukça çığ yaklaşıyorlardı.

Ben, bir kez daha bütün taşkınlıklar içinde sessizce yeniden bir muhasebeye girmiştım. Ortada ciddi olarak partimizi tehdit eden bir provokasyon vardı. Ve devrimimizin çıkarı esastı. Sadece bu yön bile bir partili olarak benim onaylamama, bu konuda ikna olmama yetiyordu. Fakat, bu değişik duygu ve tepkilerin olmayacağı anlamına gelmiyordu yada onları reddetmiyordu. Ka...’nın dediği gibi, “Biz de, sen de kurtuldun,” demekle, o kadar kolay kurtuluş olunmuyordu.

Provokasyonun niteliği böyle bir tavır kaçınılmaz kılmişti. Ama özünde onun fizik olarak varlığı, yokluğu savaşımın özelliğini değiştirmiyordu. İç sınıf mücadelesinin karakteri bizde nasıl geliyordu, neden eğilimler, anlayışlar bir çırpıda ihanete gidiyordu? Yada uzun süre eğilimlerini nasıl yaşatabiliyordu, nelere dayanıyordu? Ortaya çıktıktan sonraki süreç bizde çok sancılı ortamlara yol açıyordu. Provokasyonların niteliği ve dayanakları doğru tespit edilemeyince yada kadrolar, genel yapı onu doğru kavrama-

yınca, provokatörlerin yapamadıkları tahribatları yapmaya kadar neden olan yaklaşımlar az tehlikeli değildi. Herkeste provokasyonun etkilerini aramak, herkesi doğal dayanak görmek, herkesi taraflı yapmak parti içinde bence en tahripkar tarzı. Bu yaklaşım esas dayanakları ve besleyen eğilimleri örtbas ediyor, gizliyordu. Çizgi mücadelesini muğlaklaştırıcı, saptırıcı bütün eğilimler bu tarzla aşılamazdı. Çizgiyi esas almak, onun emrettiği savaş tarzına uygun hareket etmek, bu bağlamda ilkelerde buluşmak çok önemliydi. Yine bütün yetenekleri bir araya getirecek ustalığı göstermek ve örgüt gücü haline getirerek hedefe yönelmek en gerekli olanı, en doğru olanı.

Önderlik bu tarzı aslında çok ustaca uyguluyordu. Esasa yöneliyordu. En ufak bir olumlu öge buldu mu onu sonuna kadar işliyordu. Ancak öte yanda genelde arkadaş yapısındaki tarz, kadronun uyguladığı yöntem, bu noktada birçok çabayı da engelleyici özellikteydi. İnsanı karşısına alan, bütün özellikleriyle olumsuzlayan, kendine benzetmeye çalışan bir tarz, yaklaşım vardı. Bu doğru bir mücadele tarzı değildi. Yetki tasarrufuydu. Ki örgütü tasarrufuna alarak yapıldığında çok daha olumsuz sonuçlar ortaya çıkabiliyordu. Çünkü karşısındaki örgüt araçlarından yoksunsa ezilip kalıyordu. Burada bireyi kazanma beklenemezdi, tamamen dengelessiz bir savaştı ve karşıdakini haliyle kaybediyordun.

O zaman nasıl savaşmak gerekiyordu? Benim tarzım da ortalığı alevlendiriyordu. Söz konusu tarz benim yanıtlarıma müthiş dayanıyordu, basamak yapıyordu. Bir süre ben de adeta kendimden intikam alırcasına, “Nasıl anlarsanız anlasınlar,” diyerek poligon tahtası gibi orta yere koymuştum kendimi. Bu inatlaşma da zarar veriyordu. Bir de kişilik özelliklerim savaşı durdurmaktan ziyade körüklüyordu. Bazı kişiler veya kişiliklerle çok çabuk buluşabiliyor, çatışabiliyordum. Uzlaşmaya fazla gelemiyordum. Herkesi, her şeyi karşıma çıkaran bu tarz da kaybettiriyordu.

Evet, o gecenin ayrıksılığı ertesi gün pahalıya patlamıştı. Yönetim çağırıp konuşmuştu. Numan, “Üzölmüşsün, bir tarafa çekilip düşünmüşsün, hatta arkadaşları terslemişsin. ‘Neden silah

sıkıyorsunuz? Neden hâlây çekiyorsunuz?’ demişsin...” daha bir sürü şey sayıyor, sinirli sinirli. Hiç dinlemeden hem de.

Şalterim atmıştı. Numan’la ilk kez bu kadar öfkeli tartıştık. Numan’ı Çanakkale’de tanımıştım. Diyarbakır’da fazla kalmamışlardı. Olgun ve gelişkin özelliklere sahipti. Birçok konuda tartışmıştık. Benden sonra, 91’de çıkmıştı. Yeni çıkarılan yasayla serbest bırakılmıştı. Kısa bir süre İstanbul’da kaldıktan sonra da birlikte Amed’e gitmiştik. Orada da fazla kalmamış ve çıkmıştı. Konferans sürecinde yine en çok birlikte tartıştığım arkadaştı. Beni birçok yönüyle tanıyordu, tepkilerime, duygusallıklarına da tanıktı. Başkaları çok farklı şeyler de aktarmış olsalar onları değerlendirebilecek yapıdaydı. Buna rağmen direkt o kadar şeyi bir arada söylemesi beni etkilemişti.

Yönetimin çoğu zindandan çıkan arkadaşlardı. Özellikle bazı arkadaşlar kendilerini yersiz zorlayarak yöneliyorlardı. Bana karşı ne kadar katı olunursa o kadar iyi tutum sergilediklerini sanıyorlardı. Mevcut prosedürü uygulamaları gerekirken, onun dışına çıkıp zorluk çıkarmaları, sekter tavırlara girmeleri şaşırtıyordu. Zindandan çıkanların birçoğunun böyle bir psikolojisi vardı. Numan o güne kadar daha dikkatliydi ama o gün nedense öfkeliydi. Karşılıklı tepkili, öfkeli tartışmıştık. “Artık yeter!” diyerek başlamıştım, “Biraz insafli olun. Her duyduğunuz şey için çağırıp bütün tepkilerinizi bana yöneltmeye hakkınız yok. Neden beni dinlemeden bir yargıya varıyorsunuz? Neden olaylar ille de çarpıtılmak isteniyor? Neden tartışmalar, ilişkiler hep geriye çekiliyor? Silahların o şekilde sıkılması doğru değil, şimdi de söylüyorum. Ben bunu Önderliğe de yazacağım. Neyi, hangi başarımızı kutluyoruz? Bu kadar mermi patlatanlar gerçekten provokasyonun niteliğini tam kavramışlar mı? Bu konferansın, partinin bir kararıydı, yeni bir şey değildi. Kaldı ki benim kaygım çok çılgınca mermi sıkılmasındaydı. Herhangi bir kaza olmaması yönündeydi yada başka niyetli biri olsa çok rahat provokasyon yaratabilir, birilerini vurabilirdi, önleyebilir miydiniz? Eğer bir şey olmadıysa bir tesadüftü, çünkü hiçbir denetim yoktu, başta yönetim çılgınlaşmıştı. Hâlây

da aynı şekildeydi. Benim oturduğum yere gelip özellikle hâlây çekildi. Herkes dışarıda çekerken bazıları çok bilinçli olarak çadırda hâlây çektiler. Tam bir çocukça davranış. Ben düşman mıyım? ‘Düşman çatlatırcasına’ davranışlara girildi. Bir de bana, ‘Gel sen de hâlây çeksene,’ deniyor. Benim hâlây çektiğimi gördünüz mü? Olanlar bunlardır,” dedim.

Bu çıkışım Numan’ı sakinleştirmişti. Sonra beni dışarı çıkarttı. Dayanamayıp ağlamaya başlamıştım.

“Yaklaşımlarınız beni iyice zayıf düşürüyor, güç vermiyor. Beni hep böyle suçlu göremezsiniz. Bunu hak etmiyorum. Ben nasıl etkilendim biliyor musunuz? Bizde öfkeler balon gibidir. Bir anda patlıyor. Temeli sağlam ve olgun değil. Güçlü ideolojik kökleri olsa zaten böyle birbirimize patlatmayız. Doğaldır, ben bir süreç yaşadım. Onun içinde bir tek Şener, bir tek bu ilişki yoktu, hepimiz vardınız. Mücadelede kesilip atılan her şey acı da verir. Ben de bir şeyler kesip attım, bunun acısını, bunun etkisini yaşamam kaçınılmazdır. Yoldaşlarım her şeye çok basit bakıyorlar. Bugünleri çok sancılı yaşadım ama şuna inan, ne olursa olsun her şeye dayanacak, aşacak gücüm var. Bu noktada sizden biraz olsun güvenmenizi istiyorum yada hiç olmazsa bu kadar derinleştirici olmayın, rencide edici şeyler söylemeyin,” dedim.

Numan hep dinlemişti. Bana, “Politik ol. Şu politikayı öğren, duygularını biraz kendine sakla. O zaman her şeye güç getirirsin, sana inanıyorum,” demişti. Kavgalı, öfkeli başlayan tartışmamız böyle yoldaşça, güzel bir şekilde sonuçlanmıştı. Ama duyduğum acıyı, üzüntüyü atamamıştım.

İyi asker olmak

Devrenin sonuna yaklaşıyorduk. Önderliğe, rapor, mektup, anı karışımı bir yazı kaleme alıyordum. Beni etkileyen olayları, duygularımı, yanlışlarımı, eleştirilerimi yazıyordum. Aslında yazmayı aksatmadım. Baştan beri birçok bilgilendirme raporu, özeleştirir

raporu, aylık rapor yazdım. Hepsisi de uzun ve ayrıntılıydı. Bunun dışında zorlandığım, yanlış gördüğüm, ihtiyaç duyduğum konularda çeşitli mektuplar da yazıyordum.

İlk devrede zorlayan yaklaşımlar daha çoktu ve Önderliğin eleştirileri, genelde diğer arkadaş yapısının eleştirileri yanında bir de yönetimce yaratılan suni gündemler ağır geliyordu. Buna rağmen Önderliğe yazma ihtiyacını hep duydum. İçeriği tepkilerle, sitemlerle, eleştirilerle dolu da olsa Önderliğin anlayacağına olan inanç ve bir de beklentilerim, sorunları çözme arayışlarım beni canlı tutuyordu.

Bir gün Başkan misafirhanede bir grup kadın arkadaşla görüşmüştü. Diyaloglarda beni de sormuş ve çeşitli değerlendirmeler yapılmıştı. Bu konuda abartılı, sübjektif yorumlar oldukça çoktu. Platformlara da yansiyordu. Önderliğin de eleştirileri olmuştu. Benim Önderliğe yaklaşım ölçüleriminin küçük burjuva olduğu, giyimimden davranışlarıma kadar bunu yansıttığım tartışılmış. En çok kadın sorununu tartıştığım, bu konudaki değerlendirmelerimin tıpkı Şener'inki gibi olduğu, yapıyı etkilemek istediğim gibi şeyler anlatılmış. O toplantıya katılanlardan birisi bunları bana aktarmıştı. Ama konuşulanların bana yansıtılmaması, aktarılmam ası gerektiği de söylenmiş! Tuhaf karşılamıştım bu söylenenleri. Öfkelendim aynı zamanda. "Madem Önderlik sizinle konuştu, neden bana aktardın? Bir daha bu tür şeyleri bana söyleme," dedim. Sonra hemen oturup bir mektup yazmıştım. Özellikle Önderliğe yaklaşımlarımin o şekilde değerlendirilmesini şiddetle eleştirdiğimi, bu şekilde tartışılmasını doğru bulmadığımı, beni etkilediğini yazmıştım. Ayrıca Önderliğin bana yönelik eleştirileri başkalarıyla konuşmasını yanlış bulduğumu da belirtmiştim. Yani Önderliğe isyan etmiştim.

Benim en doğal davranışlarım başka biçimde yorumlanıyordu. Benim her konuşmam 'Şenerleştiriliyor'du. Buna izin verilmemesini istiyordum. Buna benzer şeyler yazmıştım Başkan'a.

Tabii çok ilginç şeyler geliyordu gerçekten. Bunlar tahrik edici oluyordu. Bunun sonucunda sitemlerimi içerse de çözücülüğüne inandığım için hep Başkan'a başvuruyordum, kendi başıma güç yetiremiyordum yada başka türlü tartışarak çözme ortamını bula-

mıyordum. Yaratmaya çalışıyordum, tartışmak istiyordum, arkadaşlarla çözmeyi deniyordum ama bir türlü yöntem tutturamıyordum. Karşıdakinin en ufak bir sözü, ters bir davranışı beni yeni bir yöntemsizliğe itebiliyordu. Bunda hem olayları ele alış tarzımız, onu ifadelendirmemizdeki üslubumuzun farklı olmasının büyük etkisi vardı hem de karşılıklı önyargıların. Ama bazen de özünde hiçbir terslik, ayrılık olmasa da mutlaka bir şeyler bulunur yakıştırılırdı. Birbirimizi anlama, farklı ortamların kazandırdığı alışkanlıkları, özellikleri dikkate alarak yaklaşma olayı yoktu. Her özellik, her alışkanlık yabancıysa, değişikse mutlaka kötüydü, yanlıştı, parti karşıtıydı! Bu kadar uç yaklaşıyordu.

Avrupa'dan gelirken aldığım bazı giysiler vardı. Yeşil, askeri renk olması nedeniyle bir pantolon tunik almıştım. Sade ve bizim askeri giysilerden çok daha normal çizgilerle olan bir kıyafet. Evde giyip akademiye giderken Önderlik takılmış ve "Ne o, subay elbisesi giymişsin. Önce asker ol," demişti. Tabii ben onu bir eleştiri olarak da algılamıştım. Önce iyi bir asker olmam, iyi bir izleyici, öğrenci olmam gerekiyordu. Fakat kıyafeti rahat olduğu için giymiş, tercih etmişim. Hatta Önderlik, "Dr. Baran'ın yönelimlerine dayanabilirsen üstündeki kıyafetle git," demişti. "Bizim kızlar kendilerini biçim olarak da erkekleştirmişler. Saçları kısacık kesip pantolon, gömlek giyince tam bir erkek oluyorlar. Favorileri bile var. O kadar ki benzemek istiyorlar," demişti.

Ben genellikle etekliydim. Pantolonu resmi görmüyordum. Belki bu da bir eleştiriydi, uyarıydı. O zaman aklıma bu tür şeylerin böyle önemseneceği gelmemişti. Avrupa'da arkadaşları bu yüzden eleştirmiştim de. Halkla ilişkili olmalarına rağmen çok paspal giyiniyordu bazı arkadaşlar. Sonra onlar beni küçük burjuva yapmışlardı giysilerimden dolayı.

Okulda on beş günde bir banyo, temizlik, kamp toplantısı, rapor, moral gibi çalışmalar oluyordu. Hepsi bir güne sığdırılıyordu. Kampın en sevdiğim yanlarından biri de buydu. Düzen, sistem oturmuştu. Hem derslerin sabah, öğleden sonra ve akşam olmak üzere yoğunluğu, günlük spordan gece tartışmalarına kadar

her şey canlılık yaratıyordu. Toplantı günü de bu anlamda en yoğun gündü. Eleştiriler, öneriler, çalışmaların değerlendirilmesi gibi konular ortak sorumluluğu, ortak karar gücünü yaratıyordu.

Bizde saflardaki kadın gerçekten çok sevilir, değer olarak görülürdü. İlk süreçlerde ölçüler çok gelişkin olmasa da olgundu. Kadının devrime katılımı, kadınla çalışma yürütme, yoldaş olma güzel bir olaydı. Yanlışlar, eksiklikler, geleneksel ölçüler eleştirilir, itibar edilmezdi. Ama şimdi bakıyorum, çok küçümseyen, çok aşağılayan yaklaşımlar vardı. Ders tartışmalarında pratik alanlardaki yaklaşımlardan kısmen örnekler verilirken, adeta dehşete kapılıyordum. Her şeyde kadınsılık aramak yada o noktadan yönelmek nasıl bir eleştiriydi, nasıl bir yoldaşıktı, nasıl bir savaştı?

Bir kez de Serhat'la böyle bir tartışmamız olmuştu. Başkan okula gelmişti. Başkan'ın gelişi büyük moral olurdu benim için. Ama öte yandan hakkımızda aktarılan her şey can sıkıcıydı. Nasıl buluyorlardı, nereden çıkarıyorlardı, neden yapıyorlardı, bir taktik miydi, bir tahrik miydi, birileri bozmak mı istiyordu ortamı, bir türlü anlam veremiyordum. Aslında biraz soğukkanlı düşününce nelerin olduğunu, nereden kaynaklandığını çıkarabiliyordum. Fakat yönelindiği an o havayla normal düşünemiyordum, öfkelerim, tepkilerim beni yönlendiriyordu. Ben de o an tam bir ateş parçası oluyordum. O kadar çok etkileniyordum ki her an delilik yapabilecek bir duruma geliyordum. "Beynime bir kurşun sıkayım, duymayayım bu sözleri," diyordum. Bir saplantı olmuştu adeta.

Önderlik gelirken önce yönetimle konuşur, o günün koordinesiyle diyalogu olurdu. Derse girilmeden önce de mutlaka konuştuğu olurdu. Yani Başkan planlıydı. Ne üzerine çözümleme yapacağını, neyi konuşacağını bilerek başlardı güne. Ama bir şeyleri vesile ederdi, bir yerlerden başlangıç yapardı. O gün de okuldaki durumları sormuştu.

Yönetim kesin önceden ayarlamıştı. Büyük ihtimalle daha önce Önderlikle konuşulmuştu. Bizimle ilgili birçok bilgi aktarılmıştı. Herkes biraz da kendisine göre bilgilendiriyordu. Önderlik birçok defa, "Aha sizin arkadaşlarınız, en yakınlarınız; 'Vuralım, idamı ede-

lim,' diyorlar, ben ne yapayım?' demişti. İlginçti. Düşman habire, "Vurdular, öldürdüler," diye propaganda yapıyordu, bizimkiler de, "Tehlikeliler, vuralım," diyorlardı.

Düşman bizde olaylara yaklaşımların hangi eğilimlere dayandığını galiba çok iyi izliyordu. Yıllarca dağda kalmış, eyalet pratiklerinde yoldaşa 'ajan'dır diye işkence etme, infaz etme, halka kaçırtıcı, bastırmacı yaklaşımlar sergilenmişti. IV. Kongre raporlarını okurken inanmamıştım. Bunları düşmanın bilmemesi mümkün değildi. İtirafçılar bu tür şeyleri düşmana bolca aktarıyorlardı.

O gün de Ma... tekmili vermişti. O da zindan çıkışlıydı. Zindanda tecritti, sosyal ilişki düzeyi bile yoktu. İspyonculuk iddiası vardı hakkında. Akademide kendisini ne kadar çözmüştü, ne kadar partiye açılmıştı, ne kadar suçlarını affettirmişti bilemiyorum ama habire saçmalıyordu. "Başkan'ım Selim şey yapıyor. Medya'ya şey dayatıyor. Başkan'ım Sara göz yumuyor. Başkan'ım falan bilmem ne yaptı," gibi şeyler söylüyordu. Başkan'ı da tahrik ediyordu. Başkan bu sözler üzerine sinirlenmişti ama o yine durmuyordu. Beş yüz, altı yüz arkadaş dinliyordu. Başkan Selim'i, Aysel'i çıkarttırıyor dersten. Gerçekten ikisi arasındaki tartışmalar rahatsız edici. Tutarsız, ikiyüzlü davranıyorlar. Kendilerini zorla gündemleştirmişlerdi. Ama Aysel de yönetimdeydi. Herkesle de konuşma, tartışma görevi vardı, daha başka şeyler varsa biz bilmiyorduk. Bu kişi beni neden karıştırmıştı? Neye göz yummuştum? Sanki ahlak dışı şeyler olmuş da ben göz yummuştum! Öylesine muğlak ve saptırarak anlatıyordu ki. Tam bir kafa bulandırıcı, tam bir kışkırtıcı. Başkan, "Sara da çıksın," deyince, "Başkan'ım konuşmak istiyorum," diyerek ayağa kalktım. "Başkan'ım neler oluyor anlatmak istiyorum. Tamam yine çıkayım ama söylenen şeylerin doğru olmadığını bilmesini istiyorum," diyorum.

Ne kadar aptalca bir direktmeydi. Hem de o kadar arkadaş yapısının içinde hem de Başkan'a karşı. Oyunların ne olduğu açıktı, Başkan da bunu biliyordu, anlıyordu. Başkan bizi tanımak, netleştirmek istiyordu. Konuşanların uydurmaları, abartıları, suçlamalarının bir değeri yoktu. Onlara kafayı takmış, doğrularla

yanlışları ayırtırmaya çalışıyorum. Başkan konuşmuyor, “Hayır dinlemeyeceğim,” diyor. Çıkıyorum ama yönetime gidene kadar sesli ağlayarak gidiyorum. Ardından Cahide geliyor, sonra ise Gezgör. “Kafama kurşun sıkarım, bu sözleri duymaktan daha iyi,” diyor, Başkan onu da çıkarıyor. Yönetimde Serhat sandalyede oturmuş, her iki kollarını yanlara açmış yaylanıyor, halimize gülüyor. Ben söylenerek içeriye girmişim, “Oyundur, birileri oyun oynuyor,” diyorum bağırarak. Serhat, “Bırak şu kadınca ağlamayı! Asıl sen rol yapıyorsun. Ağlamakla kendini gizleyeceğini sanıyorsun. Seni iyi biliyoruz, ağlayarak acındıramazsın, sökmez,” diyor. O an deli gibiyim, gözlerim nasıl açılmış, ne kadar korkunçlaşmış bilmiyorum ama bardağı taşıyor.

“Bu namussuzluktur. Sen yoldaş olamazsın. Çek vur, al silahı çek vur ama o sözleri söyleme. Ben mi sana kendimi acındıracağım? Kendimi mi gizliyorum? Bunu ne cesaretle söylüyorsun? Kimler kendilerini gizliyor açıktır. Önderliğe her gün bir senaryo sunuyorsunuz. Yapıyı bize karşı şartlandırıyorsunuz. Amacınız nedir? Dışarıda da onlarca hain çıktı, siz hepiniz de yargılandınız. Neler yaptığınızı okudum. Şimdi bizi suçlayarak mı sorunu çözeceksiniz. Şener’in intikamını benden mi alacaksınız? Beni düşmanımdan sorun. Kim nedir, herkes açıktır,” diyorum. Serhat benim bu konuşmalarımı da gidip ders platformunda Başkan’a aktarmıştı. “Başkan’ım Sara açıkça bize küfrediyor, namussuzlar diyor,” demişti. Bu yüzden beni, Aysel’i, Cahide’yi tecrite almışlardı. Arkadaşların bir koğuşunu boşaltmışlardı. Kaldığım üç gün boyunca durmamacasına ağlamıştım. Ve ilginç bir şekilde o sürede sayfalarca yazı yazmıştım. Her raporum kırk elli sayfaydı. İşte o raporumda, “Harakiri yapacağım,” demiştim. Önderliğe bağlılığın nasıl olduğunu yazmıştım ve sahtekarca bağlı görünenler gibi olmayacağımı, yıllarca bu bağlılıkla yaşadığımı yazmıştım. Yine Önderliğin bizi dinlemeden söylenenlere inanmasını doğru bulmadığımı, arkadaşların bundan yararlanarak hakkımızda her türlü şeyi konuştuklarını, cesaretlendiklerini de eklemiştım.

Bunlar dışında aklıma ne geliyorsa, ne tür davranışlarla karşılaşmışsam hepsini yorumlayarak, birbirine bağlamıştım. Partiye, Önderliğe

inancımı, güvenimi belirtip, bunların her defasında tartışılmasının beni etkilediğini, üzdüğünü vurgulamıştım. Bir vasiyet gibiydi yazı. Doktor bunun üzerine gelip benimle konuşmak durumunda kaldı. Ayrı bir rapor istendi sonra, onu da yazıyorum. Daha çok Önderliğe bakışımı, nasıl değerlendirdiğimi soruyorlardı. En çok bu zoruma gidiyordu. Bunlar inanmıyorlar mı bana? Önderliğe yaklaşımlarımdan bunlar neyi kastediyordu? Benim bu devrime, bu davaya neden girdiğimi, neden yürüdüğümü bilmiyorlar mı?

Benim için Önderlik devrimin kendisiydi, davamın, kavgamın kendisiydi. Nasıl böyle ayırıp soruyorlardı. Tartışıyorum. “Bana bu tür şeyleri sormayın, saçma geliyor,” diyorum, ben öyle dedikçe arkadaşlar daha da neden arıyorlar. Anlatamıyorum. “Beni anlamıyorsunuz. Beni tanımıyorsunuz. Benim nasıl ayakta kaldığımı bilmiyorsunuz, bilmeniz bunları bana sormazdınız,” diyorum. Tanrıya bağlı olan, inanan birine, “Tanrı var mı, yok mu?” diye sormaya benziyordu bu. Günaha giriyorlardı bana göre. Onlar benim ne kadar bağlı olduğumu ölçüyorlardı, ben de onların ne kadar günaha girdiklerini haykırıyordum. Hey tanrım, bu günleri de mi görecektim! Kafam zonkluyor, anlam veremiyordum.

Her söz kolay söyleniyordu. Arkadaşlar her şeyi söyleme hakkını kendilerinde görerek en partili, Önderliğe en bağlı sayıyorlardı kendilerini. Onlara göre ben yada biz zindandan çıkanlar provokasyonun yandaşları, rehabilitenin çürüttükleri, parti karşıtı, Önderlik karşıtı, ucube kişilerdik. Biz de arkadaşlara, “Bunlar da kim? Ne hakla bize bunları söylüyorlar? Bizim partililiğimiz, bağlılığımız asla tartışılmaz,” diyorduk. Birbirimizi bu kadar anlamıştık! Kavgalarımız bu kadar cephedendi, bu kadar PKK gerçekliğinden uzaktı. Bu kavgalarımızla sadece birbirimizi vuruyorduk, güç vermiyorduk.

Ve bütün bunları Önderliğe yazıyordum. Yazarken de kavga ediyordum. O kadar aktiftim ki kavgacılıkta! Fakat en başta kendimi vuruyordum. O dönemde yazdığım raporlarımda bunları biraz bilince çıkardıkça adlandırabiliyordum. ‘Kendi mevzimde kendimi vurdum’un anlamını daha iyi anlıyordum. Evet, kavgalarımızda komutları duygularım, tepkilerim, inatlarım veriyordu. Ve

mantıklı, soğukkanlı, politik bir bakış açısına oturtulmuş komutlar değildi bunlar.

En çok da Önderlikle bu şekilde karşı karşıya gelmek etkiliyordu. Ne söylenirse söylensin, hangi gerekçe uydurulursa uydurulsun, ne tür oyunlar planlanırsa planlansın yeter ki Önderliğe bu şekilde yansıtılmasın. İşte o zaman konuşamıyordum, ben de çığrından çıkıyordum. Ya ağlamaklı, sızlamaklı, çaresizce davranıyor ve tam anlatmıyordum söylemek istediklerimi yada bir anda alevlendiriyordum her şeyi. “Bu nasıl olur, bana söyleyemezsiniz, bunu yapamazsınız!” diyerek olgulara sıkça sarılıp onlara kendi üslubumla açıklık getirmek istiyordum. Yüzde yüz benim anlatmak istediklerim doğru da olsa, haklı da olsam, o öfkeyle, o tepkilerle anlaşılmaz kılıyordum, başka noktalarından tutuyordum, sadece beni etkileyen yönlerini görüyordum, onu herkesi ilgilendiren boyutuyla koyamıyordum. Oraya ulaşmadan başka tepkiler kesiyordu bu defa. Yarım kavgalar, yarım anlatımlar, yarım tepkiler... Bu yarımaları tamlamıyordum.

Önderliğe yazdığım son mektup biraz daha farklıydı. Gerçi yine neler hissediyorsam, nelerden etkilenmişsem, hangi olay nasıl olmuşsa hepsini olduğu gibi yazmıştım. En rahat Önderliğe yazıyordum. Konuşmayı fazla beceremiyordum, çünkü o an neden etkilenmişsem, o etkiyi yansıttım konuşmalarıma. Tabii diyalogların hepsi böyle değildi. Çok sakın, çok uzun diyaloglar da oluyordu. Özellikle ikinci devrede bu belli ölçüde sağlanmıştı. Ancak, yazmak benim için daha rahatlatıcıydı. Dış etkilenimlerden uzak oluyordum o an. Daha yalın ulaşabiliyordum, daha engelsizdi.

Önderlik bu mektubun içeriğini de platformda açmıştı. Son hazırlıklar yapılıyordu. Ülkeye gidişim tam net olmasa bile bütün işaretler gideceğimi gösteriyordu, hissettiriyordu. Önderlik göndermeyi erken buluyordu. “Bir süre daha kal. Güney’de kitle, halk içine gidersin, Kürtçe de öğrenirsin. Bir de yazarsın aslında. Kadını epeyce açtık. Kadını özgürleştirmek kolay değil, görüyorsun. Güya en ilerimiz sensin. Gördün nasıl çarpıldın? Kendini toplumsallaştırmayan bir kadının özgürlüğünden bahsetmek doğru olur mu? Sevgi, duygu oyunları nasıl oynanıyor, biz onları nasıl

devrime, savaşa dönüştürdük, bunları yazmalısın. Düşman bu intikam oyununu nasıl oynamak istedi, biz nasıl boşa çıkardık? Biz olmasaydık içeride de yutarlardı, dışarıda da. Tarzımızı iyi anlayın,” demişti. Ama ben ülkeye gitmeyi ısrarla dayatıyordum. Önderlik acelecilik noktasında yine eleştirmişti. Sonuçta hiç kimse için yapılmayan bir yöntem denendi.

Önderlik aslında önerilere, ısrarlı istemlere karşı hassastı. Müthiş bir duyarlılıktı bu. Kişinin istemlerine önem veriyordu. Uygun görmese de mutlaka dikkate alıyordu. Genelde arkadaş yapısının eğilimini de ölçmüştü.

“Sara ülkeye gitmeyi çok dayatıyor. Ne diyorsunuz, gitsin mi? Hazır mı, yapabilir mi? Gerçi o dağları seviyor, zorlanmaz. Canlıdır, hareketlidir. Evet, ne diyorsunuz?” demişti. Sadece bir arkadaş erken bulmuştu, uygun bulmamıştı, kaygılarını dile getirmişti. Diğer tüm arkadaşlar el kaldırmışlardı. Başkan, “Neyse madem hepiniz tamam diyorsunuz, tamam. Bak, senin için demokratik bir oylama yaptık,” demişti. Ve Botan grubuna dahil edilmişim.

Gitmeden önce Önderlik, Cuma arkadaşla bir telsiz görüşmesi de yaptırmıştı. Cuma arkadaş o zaman Gabar'daydı, “Ben Agit'in yerindeyim,” demişti.

Yaşadığımız sürecin çok sancılı geçtiğini, karşılıklı yaklaşımlarımızın bu süreci olumsuz etkilediğini anlattım ona. “Yönelimler ağırdı, onları kaldıracak, hemen çözecek güçte değildim. Kendi yöntemsizliklerim, parti dışı yanlarımın büyük rolü vardı fakat zindanın her şeyinden ben sorumlu değildim. On iki yılın bütün günahı benim boynumda olamazdı. Bu zorladı. Yoksa çok daha çabuk atlatırdık olumsuzlukları. Şimdi iyiyim. Kendimi önemli oranda toparladım. Ülkeye gelmeye hazırım. Ancak oralar bütün bu acıları hafifletir,” demiştim.

Çok sevinmişim. Müthiş bir moral olmuştu. Cuma arkadaş başkaydı, o olsaydı yada başka arkadaşlar, herhalde bu kadar zorlanmazdık diye düşünüyordum. Bu da çok iyi niyetlice bir temenniydi tabii. Ama bir gerçekliği de vardı. Başkan da sıkça, “Şansınız olsaydı, dağın canavarlaştırdığı bu adamlara denk gelmezsiniz,” diyordu.

Son günler son hazırlıklar...

Beş buçuk altı ay süren amansız bir savaş, kavga sonucunda ülkeye gitmek, kinimi, öfkemi direkt düşmana yöneltmek istiyordum. Uyuşmazlıklar, yöntemsizlikler, uzaklıklar ancak böyle kapanırdı. Keşke hiçbir engel olmasaydı. Bu kavgalara girişmeden, gücümü enerjimi parçalara ayıran, hırpalayan, hızını, yoğunluğunu düşüren lanet olası özellikler, hatalar, eksiklikler olmasaydı, o zaman işte o zaman intikamım yaman olurdu. Bu yanımda felç gibi. Yüreğimde dost, yoldaş vurgunu yemiş yanımda çok acı veriyor. Provokatör sevgime ihanet etmişti, etsin! Düşman her gün bir şeyler söylüyordu, söylesin! Onlarca, yüzlerce kez beni öldürsünler! Onların hepsini kaldıracak gücüm vardı, buna tüm yoldaşlarımdan inanmasını istiyordum. 'İnanın, güvenin' diye çılglık çılgılığa bağırarak istiyordum. Ama önyargılar, şüpheler, provokatörlerle bağlantılar, şaibeler beni yaralamıştı. Onun izlerini silmek zordu. Benim için bir talihsizlikti. Hiçbir zaman duymak, görmek istemediğim, hiç hesaba katmadığım şeylerdi. Çünkü kavgalarım hep direkt, hep açık, hep çıplaktı. Nasıl yaşadıysam, nasıl düşündüysem, nasıl hissettiysem, nasıl hayal ettiysem, oydu kavgam, başka hiçbir şeye yer yoktu bu kavgada.

Mahsurn Korkmaz Akademisi, Şehit Ahmet Güler devresinin zorlanan, zorlayan; ama kazanılan, ama başarmak, kaybedilen noktalarda kazanmak isteyen, ezik ve tutuk yanlar olsa da coşku ve istemle ülkeye, toprağımıza, dağlarımıza, en görkemli özgürlük ortamına doğru yol alan öğrencileri olmanın büyük gururu vardı.

Törenleri her zaman güzel, anlamlı olan okul sahasında son kez bütün yoldaşlarla vedalaştık. Gezgör ta Barlies'ten, hastaneden çıkıp gelmişti bizi görmek için. Çok istiyordu gitmeyi. En çok da intihar saldırıları, suikast yapma yönlü planları vardı. 'Çok gizli' bir şekilde Önderliğe yazmıştı raporunda. Ama Önderlik deşifre etmişti! Çok hoştu. Önderlik gizliliğini bozmuştu Zamani'nin. "Bir de 'kimse bilmesin' diyorsun. Çok gizli bir sır gibi. Bizde öyle sır mı yok," demişti. Gezgör önce şaşırılmış, sonra da muzipçe gülmüştü. O günlerde ayağından ameliyat olmuştu. Sinirlenmiş, aya-

ğına bir iki şaplak indirmişti, “Bu olmasaydı, ben de gelirdim. Ben durmam,” demişti. Tez canlıydı, gerçekten duramıyordu. Ama o hali beni kaygılandırıyor. Ondan yana olan kaygımı kendisine de söylüyordum. “Deli gibisin. Çabuk ölme ne olur! Bizim ah’larımız büyüktür, onlar için de olsa çabuk ölmeyelim. Ben zaten ölümlle anlaşma yapmışım. O benden korkuyor. Kürdistan’ın bağımsızlığını görmeden ölmeyeceğim. Ölmeyelim tamam mı?” diyerek ayrılmıştım. Son kez bağırma basmıştım güzel yoldaşlığını...

Önderlik ta kampın caddeye yakın kısmına kadar yürüdü bizimle. Yine heybetli ve o son anları da hep konuşarak, her birimize bir şeyler vererek değerlendirmişti. Dolu doluydum. Fazla bir şey söylemek istemiyordum. Fazla söze de gerek yoktu. Acılı yanım ayaklanmıştı, o an tek bir söz bile söyleyemiyordum. Yutkunup duruyordum. Acaba zamanı geriye almak, yaşanmamış sayıp yeniden başlamak mümkün müydü? Yoksa ille de yaşanması kaçınılmazdı da ben mi zamana haksızlık ediyordum? Lekesiz, pürüzsüz bir devrimcilik, bir Apoculuk en güzel, en yaşam dolu, en vazgeçilmez idealim, arzum, istemim, hayalim değil miydi? Peki nasıl oldu da bu kadar şey tartışıldı, bu kadar tanım, bu kadar güvensizlik oluştu? Yürürken başka bir şey düşünmüyordum o an. Başkan’ı bile duymuyordum. Bunlar öylesine beynimde zonkluyor ki! ‘Nasıl olsa zaman gösterir’ sözü çok yaman, çok anlamsız geliyordu, insan bir teselli olarak sarılsa bile. Zaman isterse çok olumlu şeyler gösterecekti, yaşananlar yaşanmıştı bir kez: Onlar da yaşanmış gerçekliğin bir parçası olarak kalacaktı. Ve bunun beni daha ne kadar etkileyeceği, ne kadar uğraştıracağı, ne kadar zarar vereceğini o an kestiremiyordum. Yalnız kavgalarımın hepsi de aynı zamanda yaşanmış birer oyundu, trajik, dramatik bir oyun sahnesi gibiydi her şey ve hiçbir şekilde unutamıyordum.

Başkan, “Haydi Sakine, sen dağları seviyorsun. Dağlara vura vura bütünleşirsin herhalde. Başarı haberlerini bekliyorum,” demişti.

“Başkan’ım sizi hep sevindireceğim,” demiştim sadece. Şam caddesine inen yokuştan aşağıya doğru koşarak inmiştim. Başkan’ın elleri uzun süre havada sallanıyordu.

Bir kez daha Apoculuğun gururunu yaşadım.

Ne güzeldi o an. Başka hiçbir şey düşünmeden, varsaymadan
Apoculuğu kucaklamak!

Yaşam buydu, kavga buydu!

Kavga aşkının güzelliği buradaydı.

Şam

ve gerilla...

Cudi tepesinin soğuk fırtınalı aralık gecesinde küçük el telsizine bağlanmış özel bir kanaldan Önderliğin telefon konuşmasını dinliyoruz. Ana Karargah kısa süre önce yer değiştirmişti. Çatışmaların yoğunluğu nedeniyle Zap nehrinin karşı yakasında Zagros eyaletine düşen tarafta, Rubarok tepesine konumlanmıştı. Oldukça ağır, hantal olan telefonu arkadaşlar yine sitem dolu sözlerle zorbela katıra yükleyerek götürmüşlerdi. Her iki yaka da yüksek olduğundan, telefon konuşmaları rolesiz, net anlaşılıyordu. Muhabereci Mu., dinleyecek tüm arkadaşlara önceden kanalı vermiş ve uyarılmıştı; “Bugün uzun hat görüşmesi var, kanaldan dinleyeceksiniz.”

Savaşın son haftası çok yoğun ve gidişatı belirliyordu. Güçlerimiz giderek denetimi ele geçirmiş, alana hakimiyet kurmuşlardı. Düşmanın kalan son güçleri de artık alandan kaçıyor; inisiyatif şimdi bizdeydi.

Acaba telefonda ne konuşulacaktı? Yeni ne olabilirdi? Önceki görüşmelerde olası gelişmeler üzerinde durulmuştu. Hayır... Hayır! Daha başka şeyler de olabilirdi. İçimdeki heyecan ve dışa yansıyan sessiz, durgun bekleme birbiriyle uyuşmuyordu. Sevinci kırık bir heyecandı benimki. Belki de ben bir beklentiyi hissediyordum. Ne tuhaf! Hep kırık, hep yarım oluyor sevinçler. Rüzgar ve kuru bir soğuk var. Ateş az aşağımızda, buna rağmen soğuk hiç etkilemiyor. O anda en sıcak, en canlı yaşam cihazdaki sesteki ve çok net geliyordu.

F... arkadaş Önderliğe son gelişmeleri rapor ediyordu. Tekmili seri ve biraz heyecanlı ses tonuyla veriyordu. KDP Zap'ta darbe yemişti, özellikle son hafta içinde kıran kırana bir çatışma yaşanmıştı. KDP'nin planı Lak-I ve YAJK karargahının çatışma öncesi konumlandığı alanı ele geçirmektir. Lak-I, öteden beri Güney Kürdistan'da YNK, KDP, Hizbi Şui vb örgütlerin üslendiği önemli alanlardan biriydi. 80'lerden sonra biz de hareket olarak kısmen bu

alandaki üslenip çalışmalarımızı sürdürmüştük. Arazi yapısı oldukça sarp, her mevsimde konumlanmaya elverişliydi. Zap suyunun iki yakasını içine alan genişlikte ve derinlikteydi. Doğu yakası daha geniş bir arazi yapısına sahipti. Güneye doğru daha da genişliyordu. Doğal mağaralar ve sığınaklar bakımından da epey zengindi. Hava ve kara saldırılarına karşı savunmaya ve çatışmaya elverişli olan böyle stratejik bir alan, Saddam rejimi döneminde de uzun süre üslenme alanı olarak kullanılmıştı. Düşman, arazinin derinliklerine girmeyi hiçbir dönemde kolayca göze alamamıştı. Doğru mevzilenildiğinde hiç kimse buralarda başarılı olamazdı. Tabii bu alanların düşman denetimine geçmesi de aynı oranda riskliydi. KDP güçleri bu anlamda alanı iyi tanıyor ve belli başlı hatlardan girerek alanı denetimi altına alacağını hesaplıyordu. Hatta bu konuda süre bile belirlemişlerdi. Kendi aralarındaki telsiz konuşmalarında belirlenen noktaları dört günde ele geçireceklerini hesaplamışlardı. Ancak planları tutmadı, en stratejik noktalar güçlerimizce tutuldu ve Kuzey hattındaki güçlerimiz de üst üste eylemliliklerle TC ordusunun ve KDP'nin buralara girmesini engelledi. İlk günlerde güçlerimizin içine girdiği ciddi taktik hatalar, hareket tarzındaki sakatlık, bu eylemliliklerle aşılmış, yeni güç takviyesiyle birlikler atağa geçmişlerdi.

Alana yeni gelen komutan yoldaşın pratikçiliği ve koordinelediği hakimiyeti bunda önemli rol oynamıştı. Her ne kadar komuta yapısını ve coğrafyayı henüz tanımasa da, ciddi bir zorlanma yaşamamıştı. Tirvaniş tarafından Zap köprüsüne doğru saldırıya geçen işbirlikçi güçler, bu alandaki birliğimiz tarafından fark edilince güçlü bir kararla geri çekilmişti. Oysa nokta önemliydi ve ne pahasına olursa olsun tutmak gerekiyordu. Bu konuda herhangi bir talimat da yoktu. Geri çekilme kararını birlik komutanı kendi inisiyatifiyle vermişti. Komutan arkadaş bunun üzerine çok öfkelenmiş ve müdahale etmişti. Telsizden alan gücüne şu konuşmayı yapmıştı;

“Düşman daha köprünün on saat uzağında ve siz orayı bırakıp kaçuyorsunuz. Bu, savaştan hiçbir şey anlamamaktır! Bakın, orası çok önemli. KDP'nin amacını, planlarını iyi anlayın. O hattın ve Kurê Jahro hattından başlayarak içeriye, Dola Şîvê'ye girecekler. Bu şekilde

bizi çembere almak istiyorlar. Bu planı kesinlikle boşa çıkaracağız. Güçleri, birbirini savunacak şekilde o hat boyunca konumlandıracaksınız. Kurê Jahro'da güçlerimiz düşmanı vurdu, oradan ilerleyemiyorlar. Köprüden geri çekilen birlik derhal eski yerine geçecek.”

Cihazdaki bu kesin talimat ve perspektifler, o gün dört kez başarılı ve sonuç alıcı saldırıların gerçekleşmesine yol açmıştı ve kısa sürede güçlerimiz bu alanı yeniden denetimlerine almışlardı. Böylece Kuzey hattı sağlamlaştırılmıştı.

Yine batı hattında düşman Amediye'ye doğru çekilmek zorunda bırakılmıştı. Düşmanın çok az sayıda gücü kalmıştı, onlar da çember altındaydı. F.. arkadaş bu gelişmelerin yarattığı moral ve heyecanla Önderliğe tekmil veriyordu. Özellikle Amediye boğazındaki durumu gülen bir ses tonuyla anlatıyordu:

“Düşmanın kaybı çok, geri çekiliyor. Bazı güçleri -büyük ihtimalle savunma amaçlıdır- tepelerde ve güçlerimizin denetiminde kalmışlar; geri çekilme bile yapamıyorlar. Belli aşiretlerde çözülme var. Barzanî ve Neçîrvan'ın Şeladizê tarafına kaydıkları söylentisi var. Son olarak Şeladizê tarafından gelen haberlerde KDP'nin Barzan aşiretini devreye koyduğu, bu özel Sipahi güçlerini deneyecekleri söyleniyor. Aslında bu çok zor durumda olduklarını ifade ediyor...”

Tekmil kapsamlı ve uzundu.

Avaşîn tarafı önemliydi. Zagros güçlerimize büyük rol biçiliyordu. KDP bu alanı namus meselesi yapmıştı. Barzanî kendi aşiretini ve yakın aile çevresini harekete geçirmişti. O halde Avaşîn-Şeladizê hattında savaşı mutlaka kazanmak gerekiyordu. Çatışmalar yoğundu ve bazı geceler üç dört kez saldırı oluyordu. Abbas arkadaş savaşın yoğunlaştığı Avaşîn-Şeladizê hattına kaymıştı. TC de kuzeyden, Avaşîn tarafından girerek KDP'ye destek vermeyi denemiş, ancak güçlerimizin kapsamlı eylemleri sonucu geri çekilmek zorunda kalmıştı. Durum lehimizydi. Bunlar sonucu etkileyecek gelişmelerdi.

Tekmilden sonra Önderlik;

“KDP'nin TC ile daha kapsamlı bir operasyon yapma olanağı zayıf. Zorlandıkları açık. Bundan sonra bunları siyasal zemine çek-

mek daha da kolaylaşabilir. Ama askeri yöntemle vurmayı da sürdürerek diğer koşulları kesin dayatacağız. Ona gelebilirler. Siz her şeye karşın hazırlıklarınızı çok iyi yapacaksınız. Bu arada toplantı da gerçekleştirilebilirsiniz. Uygundur. Hem savaş hem de yeniden örgütleme, düzenleme çalışmalarını bir arada yürütmek mümkündür. Yine parça parça bu tarafa aktarımlar sürdürülebilir. Daha önce belirttiğimiz bazı arkadaşlar vardı. Onlardan Zerdeşt, Velid, Adil, Harun olabilir. Harun, Adil sonra da gelebilir. Cafer’i önermişler, onun yerine Ekrem olabilir. Botan ve o Sakineler olabilir. Milan da gelsin...”

Sonrasını dinleyemiyorum artık. Sonrasında yüreğim coşuyor. Telsize birkaç adım daha yaklaşıyorum. Oysa telsizi kaldığım yerden de rahatlıkla duyabiliyordum. Sanki yaklaşırsam Sakineleri tekrar duyacakmış gibi hissediyordum.

Bu arada K... C., ihtiyar Sakine’nin gidişine sevindiğini konuşmasının arasına sıkıştırdı. Ancak bazı şeyler daha geveledi. Bir şeylerden alındığı, sitem ettiği belliydi. Durgunlaşmıştı. Sonra “Neyse, neyse...” diyerek uzaklaştı.

Ben de devam etmek istemedim onunla konuşmaya. Zaten o sırada Başkan K...’dan söz ediyordu, benim dikkatimi de bu çekti: “... Kazımğiller de yakında ulaşır. Sara ile biraz tartışınlar, diyalog geliştirsinler, hatta hesaplaşınlar. Kendilerini daha iyi çözümlenebilirler. Sara D...gillerle birlikte son grupla gelir artık. Toplantıdan sonra çıkarlar...”

Bunları duyunca garip bir hüüzün çöktü içime. “Hesaplaşma...” Aradan yıllar geçmiş, tam yedi yıl olmuştu. Evet, yoldaşça hesaplaşma koşullarını yakalamak, bu temelde birçok şeyi sorgulamak kuşkusuz yararlı olurdu. Ama Hamili buna ne kadar hazırды, ne kadar doğru yaklaşacaktı? Önderlik Sahası’ndaki Nisan 1995 diyalogları aklıma gelmişti o an. Birçok konuda yaptığı değerlendirme ve tanımlamalar çok şaşırtmıştı beni. Olayları kendi penceresinden ele almış ve yoldaşlığımızı kötü zedelemişti. Oldukça hassas olması gerektiği yerde, o denli sübjektivizme kaymasına anlam verememiştim. Bazı şeyleri kendinden yana yontarak, daraltarak izah etmesi neyi değiştirecekti ki... Acaba önyargılı mı yaklaşıyordum? Belki de değişmiş, ilk

süreçlerdeki yanlışlarını aşmıştı. Konuşup tartışırsak birçok olguyu daha doğru yerine oturtabilirdik. Fakat Hamili'nin belli noktalarda çok fazla değişeceğini de sanmıyordum. Sorunlara yaklaşımının odağına kesinlikle ilişkimizi koymuş olmalıydı. Bu konudaki tepkileri, sorunu ele alış mantığı, olduğu gibi tartışmalarımıza da yansiyacaktı. Bundan emindim. "Hayır, o fazla değişmemiştir," diyordum yine kendi kendime. Keşke yanılısam... Yine de ülkeye, dağa, çokça dile getirdiğimiz sıcak savaş ortamına gelişi güzeldi. İçten içe seviniyordum. Sessiz, karmaşık duygular yüklü bir sevinç duyuyordum. Hüzün ve sevinç yada acılı bir sevinç; ikisini bir arada yaşıyordum.

Telsizi dinlerken bir anda birçok şey sökün etmişti duygu ve düşüncelerime. Bu nedenle dinlemede bir kopukluk olmuştu, konuşulanları tam anlayamamıştım. Kendimi oldukça zorluyordum. O atmosferden kurtularak dinlemeye devam etmek istiyordum. D.. arada takılıyor, alçak sesle durgunluğumu, dalgınlığımı dağıtmak istiyordu:

"Sara arkadaş! Duydun mu. K... geliyor. Hele söyle, K...'a niye kalleşlik ettin?" dedi. Tabii yarı gülerек, yarı şakayla söylemişti bunları.

"Kalleşlik!.." Bu söz çok ağır, canımı sıkıymıştı D.. "Ne söylediğinin farkında mısın D...? Kalleşlik de nereden çıktı. Bu çok ağır bir itham. O sözcüğü bu kadar rahat kullanmamalısın!... Hayret! Peki neden hemen K...'ı savunmaya kalkıştın ki? Ters olamaz mı? Bence sen de çok önyargılısın..." kızarak söylemiştim bunları. Sözümlü de tamamlayamamıştım.

D.. biraz mahçup yeniden konuştu:

"Ne bileyim? Yaşanan durumu fazla bilmiyorum inan. Sadece bazı çözümlerinde okumuştum. Onun dışında fazla bir şey bilmiyorum. Ama bu işler belalı, karışık! İnsan fazla anlam veremiyor," diyerek beni sakinleştirmeye çalıştı.

Telsiz konuşmaları bittiğinde aşağıya, manga yerinde yanan ateşin başına gittik. Manga naylonsuz, sadece zemini düzeltilmiş bir yerdi. Ateş ısı vermiyordu. Rüzgar alevleri sağa sola savurup duruyordu. Biz ise ateşin başında sohbetimize devam ettik. Ben konuyu Hamili ile olan sorunlarımızdan farklı bir noktaya çekmeye

çalışıyordum. Sakine Pir arkadaşın gidişine çok sevindiğimi, bunun isabetli bir karar olduğunu vurgulayarak; “Epeyce yıprandı sorunların içinde. Fakat sınırlandırılmış o da. Tabii kendisi de oldukça tepkili, gergin ve çözümsüz. Yıllar süren bir yürüyüşü var. Canlı bir tarihtir aslında. Fakat küskün ve adeta bir öfke yumağı haline gelmiş. Gitmesi her bakımdan iyi olur, güç alır.”

K... C... bu kez dayanamayıp dilinin altındaki baklayı çıkardı:

“Biz de okula gitseydik, biraz okur yazarlığımız olsaydı, aydın-lansaydık, bizi de önerirlerdi Önderlik Sahası’na...”

Bunları alınmış ve kinayeli bir ses tonuyla söylemişti. Duraksaya duraksaya konuşuyordu:

“Ben partiye öneride bulunacağım. Gideyim babamın evinde okuyup tekrar geri geleyim. Belki o zaman kıymetimiz olur,” di-yerek dikkatimizi üzerine çekmeyi başarmıştı.

Önderlik Sahası’na gidip gitmemede okul okumanın ölçü ol-madığını, bunu kendisinin de bildiğini söyledik.

“Her yoldaşın Önderlik Sahası’na gitme istemi var, buna kimse bir şey demiyor, saygı duyuyoruz. Ama herkesin bir anda gitme imkanı da yok biliyorsun. Bunu anlamak lazım. Sabırlı ol. Bir gün sen de gider görürsün,” dedim. K... C... aldırmadı konuşulanlara. Hiç ikna olmamıştı ve olmak da istemiyordu.

Bu yüzden biz diğer arkadaşlarla sohbete devam ettik. Ama konu dönüp dolaşp yine Hamile ile bana geliyordu. D... inadına bu konuyu tartışmaya açıyordu. Belli ki kafasına takılan şeyler vardı. Konuşmak, merakını gidermek istiyordu. Çözümlemeler-deki diyaloglarla sınırlı değerlendirme yapmak istemediğini, daha geniş öğrenme imkanı da bulamadığını, fakat sorunu kurcalama-dığını, kimseye sormadığını söyledi. Biraz daldı, ardından; “Sev-gide kalleşlik olmaz, değil mi?” dedi.

Bu sözler beni yeniden öfkelen-dirmiş, tahrik etmişti. K...’a yaz-dığım ama onun da haberinin olmadığı, okuyamadığı uzunca mek-tubu çıkarıp D...’ye uzattım.

“Al, bu ona yazdığım mektup. Oku, böylece bizi öğrenmiş olur-sun,” dedim. Biraz şaşır-mıştı. Alıp ateşin alazında okumaya baş-

ladı. Yüz ifadesi, davranışları değişti. Bazen gülümsedi, bazen yüzünü buruşturdu, donuklaştı. Buruk bir ifadeyle arada bana bakıyordu. Okumasını bitirdikten sonra mektubu bana geri verdi. Sonra kalkıp yatacağımız mangalara dağıldık.

Hava oldukça soğuktu. Son günlerde bu yüzden uyukum bölük pürçüktü. O gece ise hiç uyuyamadım. Birçok şeyi yeniden yeniden düşünüyorum, yaşıyordum. Evet, bir şeyler kırılmış, bir şeyler bozulmuştu. İnciten, üzen, öfkeliendiren buydu. Çok değer verdiğim, hiçbir hilesi olmayan bir yol arkadaşlığının, dava yoldaşlığının güzelim sırrı bozulmuştu sanki. İlgiler, sevgiler, tutkular bu yoldaşığa aksaydı, sonu yaman olurdu. Ama böyle olmamıştı. Kendisi başlatıp, kendisi bir çırpıda her şeyi bitirmişti. Peki o zaman neyin hesabını verecektim? Bozmaya kolaylık sağladığım için mi? Acelecî, öfkeli, tepkili, inatçı ve sonucu düşünmeden anlık kararlarla hareket ettiğim için mi? Yada... Hayır, hayır! Daha başka sebepleri de mutlaka bulup çıkarmalıyım. Ne garip, D... de 'kalleşlik' diyordu! Tek yanlı ve hep kadın suçlanıyor, tersini düşünmüyordu kimse. Nisan çözümlenmelerinde de K... tek taraflı suçlamış mıydı? Ama bunlara girmek istemiyordum artık. Her defasında aynı şeyler tekrarlanıyordu. Kavgayla başladı, kavgayla sürüyordu. Hem de yıpratıcı bir kavgaydı bizimki.

Bugün D...'leri uğurlarken, o gece söylediğim sözü anımsattım: "Sara çok şanslı, sana söylememiş miydin? Ama mutlaka görüşürüz," dedim.

Acılı gülümsedi. Gidecek grup on beş kişiydi. Törenden önce ayaküstü sohbetler koyulaşmış, fotoğraflar çekilmiş, espriler yapılmıştı. Gideceklerine yakın tören sahasına dizilmişlerdi. İçlerinden en uzun B... tam ortadaydı.

"Dersim'in yeni nesli hep böyle uzun boylu mu?" diye takılmıştım ilk karşılaşmamızda. B... olgun ve duyarlıydı. Duyarlılığı bütün davranışlarına yansıyor.

D... neden durgundu. F... arkadaşın konuşmalarını dinlerken, bir ara gözleri bir noktaya takılı kalmıştı. Zaten Zap'ın sesinden konuşmalar çok iyi anlaşılıyordu. Ama herkesin gözleri gülüyordu. Önderlik Sahası'na gitme sevinci gözbebeklerine yansımıştı.

Hacer zayıflamış, iyice kararmıştı. Günlerdir gitme heyecanından uyumadığını söylüyordu. Bakışlarında birlikte gidememenin ezikliği vardı. Ben de gideceğimi söylediğimde; “1991’de beraber gelmiştik, tekrar beraber gidiyoruz,” diyerek sevinmişti.

Grupların gidişi de, gelişi de güzeldi. Bir canlılık yaşıtıyordu hepimize. Bir önceki grubu Amediye boğazında yolculamış, gelen taburu da orada karşılamıştık. O günlerde çatışmalar Avaşîn-Şeladizê hattında yoğunlaşmıştı. Düşman Zap’tan geri çekilmiş, boşalan alanlara hemen bizim güçlerimiz girmişti. Hatta birçok noktada düşmanın ateşi hâlâ kor halinde duruyordu. Arkadaşlar bu ateşi harlamışlardı. Zap-Metîna hattı denetimimize girince akademi grubu hemen geçiş yapmıştı. Hazırlık süreci ve ilk çatışma döneminin yetersizlik ve zaafı bir yana bırakılırsa, Zap’ta başarılıydık. Özellikle son süreçte saldırı gücü artmış, inisiyatif ve moral üstünlük tamamen bize geçmişti.

Zap’ta tarihi buluşma

Toplantı tarihini büyük cihazla özel muhabere sırasında bildirmişlerdi. Konuşmaların arasına, “O şey 10’da,” sözleri sıkıştırılmıştı bir anda. Demek ki toplantı 10 Aralık günü olacaktı. Düşman cihazlarımızı dinlediği için dikkat edilmişti. Tabii yine de düşman genel konuşmalardan üst düzeyde bir toplantı hazırlığında olduğumuzu tahmin ediyordu. Çünkü çoğu zaman çok açık konuşuluyordu. Fakat tarih önemliydi. Böyle bir çalışmayı düşman çok çeşitli biçimlerde engellemeye, sabote etmeye çalışabilirdi. Hiçbir şey yapamasa bile, yoğun hava saldırılarına başvurabilirdi. Cihazda gizlilik konusunda uyarılar, eleştiriler her zaman tekrarlanır ama hatalar devam eder... Önderlik de bu konuda sık sık uyarılar yapıyor, ‘en büyük ihbarcılık’ olarak değerlendiriyordu.

Arkadaşlar ilk anda şifreyi anlayamamışlardı. Tarihin bu şekilde konuşmaların arasına sıkıştırılması hoşuma gitmişti. Cemal arkadaş yoldaydı. Botan’dan Zap’a gelişi on günü alırdı. Z... Metî-

na'daydı. Serhat'tan başlayan ülke gezisi şimdilik Zap'ta bitecekti. Ne güzeldi: Önderlik Sahası, Serhat, Dersim, Orta Eyalet, Amed, Garzan, Botan ve Büyük Güney'i kapsayan bir yürüyüş söz konusuydu. En son Metîna'da güçlerimize toplantılar yapılmış, tüm alanlar hakkında kapsamlı bilgiler verilmişti.

N... Xakûrkê'deydi ve gelemeyeceği kesindi. Önderlik o alanda ihtiyaç olduğunu telsizde belirtmişti. Ancak o da telefonla toplantıya katılacaklar arasındaydı. Abbas arkadaş yakındı. Avaşîn'den en çok iki günde ulaşırdı. Eb... Gare'deydi ve bir gecede Zap'a geçiş yapabiliirdi. Yani belirlenen tarihte arkadaşlar Zap'a ulaşabileceklerdi.

F... arkadaş Önderliğin, "Toplantıyı geniş tutun, orta komuta gücünü katın," talimatı üzerine, gelebilecek arkadaşların sayısının artırılması yönünde bir tartışma başlatmıştı telsizde. Bu çerçevede katılımcılar da netleşmişti.

Evet, Zap'ta çok tarihi, çok anlamlı bir buluşma olacaktı. Ülkenin her tarafından ve hemen hemen parti tarihimizin, mücadele tarihimizin her sürecini farklı boyutlarıyla yaşamış, tanık olmuş birçok yoldaş bir araya geliyordu. Bu bir özlemdi. Son beş yılda bunu önemli oranda tatmıştım. Daha önce görmediğim birçok yoldaşı görme şansı da doğmuştu.

Zap'ın çehresi değişiyordu. Yüzlerce arkadaş kadro eğitimi için Zap kıyısında bu görkemli güzellik içinde, derin vadilerde bir aradaydı. Dersim'den, Serhat'tan, Garzan'dan, Amed'den gelen arkadaşlardı bunlar. Aylar öncesinden yola çıkmışlardı. Kimileri eğitim için, kimileri Önderlik Sahası'na gitmek için gelmişlerdi. Birçok tanıdık yoldaş vardı. Kimiyle Küçük Güney'de, kimiyle Büyük Güney'de, kimiyle Botan'da karşılaşmıştık. Yeniden buluşmak, herkesi büyümüş, değişmiş olarak görmek ayrı bir duygu katıyordu. Ne kadar da güzeldi! Belki de yaşamın en güzel ayrıntılarından biriydi, hiç ummadığın anda yeniden görüşmek. Bizde ayrılık yoktur aslında. Bu sözcük bizim yaşamımıza, doğamıza aykırıydı. Savaş aynı zamanda en anlamlı buluşmaydı.

Bu buluşma günlerinin ilk sürecinde toplantıya katılıp katılmayacağıma dair henüz resmi bir şey söylenmemişti. Dola Şîvê'deki

son telefon görüşmesinde Önderlik toplantıya katılabileceğimi belirtmişti. Fakat bunun dışında arkadaşlarca herhangi bir şey iletilmemişti. Aynı günlerde değişik noktalardaki bayan birimlerini dolaşmış, zamanı biraz bu şekilde değerlendirmeye çalışmışım. Haftanîn'den görevsiz olarak Zap'a gelmişim. Fakat sonraki günlerde YAJK karargah yönetiminde yer almışım. Yönetim üyelerinin bol olduğu, deyim yerindeyse yönetim enflasyonunun olduğu bir sırada F.. arkadaş dil ucuyla;

“Sara arkadaş da yanımızda, şimdilik buradadır. Size yardımcı olur, ama Önderlik Sahası'na da gidebilir,” demişti.

Bu tip belirsiz sözcükler canımı sıkıyordu o an. Boşluktu ve belirsizlik içinde olmak kötüydü; bunu sık sık yaşamak ise en kötüsüydü. Her şeye karşın kendimi bırakmamışım. Bir şeyler yapmak, uğraşmak istememe rağmen, bazı gerekçelerle sınırlandırılmak istenmem beni etkiliyordu. Ne garipti, iş yapmak isteyen, çalışmak isteyen biri işlevsiz bırakılıyordu. Bunun yanlışlığını dile getirdiğimde ise F.. arkadaş: “İşlevsizlik de iş yapmaktır,” demişti. Bu da yeni bir görev tanımlamasıydı! ‘Ya sabır’ mı demek gerekiyordu bilemiyorum...

Genelde arkadaşlar Önderlik Sahası'na gideceğim haberini duyduklarından, benim böyle fazla resmiliği yada kesinliği olmayan bir konumda ortalıkta dolaşmamı farklı yorumlamıyorlardı. Newroz'la birlikte Köprü Noktası'ndaki birimlere gittiğimiz gün, yolda kalabalık bir grubumuzla karşılaşmıştık. Grubun öncüleri, “Z... geliyor, grubun öncüleriyiz,” demişlerdi.

Oldukça kalabalık bir gruptu. Kuzey'den, Metîna'dan, Haftanîn ile Çiyayê Spî alanından eğitim için gelenler vardı. Serdar da grubun içindeydi. Zap alanından Haftanîn'e yakın bir zamanda geçmişti. Tekrar Zap'a dönmesi ilginçti. Önderlik Sahası'ndan geleli çok olmamıştı. 15 Ağustos Atılımı'nın yıldönümü sürecinde komutan olarak Haftanîn bölgesine atanmıştı. Fakat geldiklerinde başka alana güç aktarımı olduğu için doğrudan güç komutanlığı yapamıyordu. Bu yüzden ‘askersiz komutan’ diye takılıyorduk ona. İnsan gücünü iyi değerlendirmedığımız düzenleme ve görevlendirmelerdeki keyfilik ve rastgelelik ne kadar da barizdi!

Biraz daha yakınlaşınca sordum. Serdar, Z...’nin güvenliği olarak geldiğini belirtiyordu. Ne oluyordu böyle? Z... uğradığı her alanda seçip seçip güvenlik ordusu oluşturmuştu. Z... ile 92’deki telsiz tartışmalarımız, bir anda aklıma gelmişti. Grubun geliş biçimi, bileşimi bazı ipuçlarını veriyordu... Çok kendine göre bir komuta tarzıydı bu.

Kuzey’den gelenler gülererek arabayla geldiklerini söylüyorlardı. Evet, gerilla ve araba! Çok tuhaflarına gitmişti. Metîna’dan Zap köprüsüne kadar arabayla gelmiş, geceyi köprünün yanındaki köyde geçirmişlerdi. Kuzey’de alışık oldukları bir ortam değildi bu. Ama en sevindirici yan, alanın denetimimizde olması ve grupların rahat geçiş yapmasıydı. Bundan böyle Metîna-Zap yolları her iki hatta da (Kuzey ve Güney hatlarında) kullanılabilirdi.

Arkadaşlar o kadar çok ki tokalaşma faslı bitmiyordu. Ayrıca ayaküstü kısa sohbetlerimiz de oluyordu. Sonra Z... görüldü. Önünde Botanlı Piling vardı. 91’de Haftanîn kamplarında görüşmüştük, pek değişmemişti. Garzan’daydı, son bir yılını o alanda geçirmişti. Zorlu, kayıplı bir süreçti tabii. Z...’nin hemen arkasında Botanlı C... vardı... Sonra Çiçek, Zelal, Zozan Faraşîn vb sıra uza-yıp gidiyordu. Komuta gücünün ağırlıklı bölümü getirilmişti.

Newroz’la gideceğimiz yer uzak değildi, üstelik çok acil de değildi. Grupla geri, karargaha dönmek istiyordum. Bu daha doğru olurdu. Çünkü ilk biz karşılaşmış oluyorduk. Karar verememiş, bir andaki tereddüt nedeniyle yola devam etmiştik.

Fırtına Taburu geliyor

YAJK karargahının lojistik noktasında akademiden gelecek yeni grubu karşılamaya ben de gitmiştim. O gece ‘Fırtına Tabur’ gücünün bir bölümü gelecekti. Tabur üç grup halinde ülkeye giriş yapmıştı. Tabii riskli bir girişti. İşbirlikçilerle savaşın en sıcak döneminde gruplar giriş yapıyordu. Zorlukları, riskleri olsa da eğitim görmüş yeni bir gücün gelişi herkesi sevindiriyordu. Çiyayê Bêxêr, Çiyayê

Spî, Metîna ve Zap'a kadar süren bu uzun yolculuğun kendisi başlı başına bir eylemdi. Arkadaşların sağ salim ulaşmaları önemliydi. Gerçi Dicle suyu üzerinden geçilirken pusuya düşmüş ve bazı arkadaşlar gruptan kopmuştu. Gelen haberlerde kaybımızın olmadığını öğrenmiştik. Kopanlar da daha sonra arkadaşlara ulaşmışlardı. Bunlardan ikisi Alman arkadaşlardı. Taburun komutanı K...'dı.

Bu grupla gelenlerin çoğu Rojavalıydı. Dağla ilk kez karşılaşılıyorlardı. Uzaktan savaş alanlarını, dağları düşlemek, bazı şeyleri duygu düşünce düzeyinde tasarlamak ile gerçeklikle yüz yüze gelmek farklıydı. Soyut düşünceler, duygular, tasarımlar, gerçeklik karşısında zorlanıyor, dağılabiliyordu. Doğru kurulan düşler yarı yarıya gerçekliği yaşatabilir. Ki, bu durumda fazla zorlanma yaşanmaz, zorlukları göğüslemek kolaylaşırdı. Hayal kırıklıkları kişinin direncini etkilerdi. Ve bunun sürekliliği veya uzun sürmesi tehlikeli olabilirdi. Çoğu kez yeni gelenler ortamı düşledikleri gibi bulamayabiliyorlardı. Bir yabancılık vardı haliyle. Bu yabancılık fizik, duygu, düşünce yine dağ koşulları, sınıf özellikleri vb etkilerle azalıp çoğalabilirdi. Gerçeklikle doğru buluşma istemi, kararlılık, bağlılık olumsuz etkileri çabuk kırar, giderebilirdi. Tabii bir de gerçekliğin yerine başka şeyler konuluyorsa, çelişkiyi çözmek zaman alır, kişide kararsızlığa yol açardı. Bu yeni katılan, dağa yeni gelen birçok arkadaşın yaşadığı bir sorundu...

Yağmur, çamur, uykusuzluk ve yarı açlık içinde geçen yolculuk grubun genelini etkilemişti. Bu yorgunluk yürüyüşleri dengesizleştirilmiş, kimi arkadaşlar ellerine aldıkları sopalara dayanarak yürümek durumunda kalmışlardı. F... arkadaşı fark edenler birkaç adım öteden yürüyüşlerini düzeltiyor, daha dik, daha canlı yürüyorlardı. Tokalaşanlar geçip kaya diplerinde hazırlanan yerlerine, ateşin başına gidiyorlardı. Birkaç Botanlı eski arkadaş dışında tanıdık kimse yoktu. Ay ışığı olduğundan seçmek zor olmuyordu. Sonlara doğru tanıdık bir ses, tanıdık bir siluet yaklaştı, tokalaştık. Yanılmamıştım. Bu Fe... Çok şaşırmıştım o an. Sevinç buydu işte! Kafası dimdik, kamburu yoktu. "Biraz dik yürü, kamburun çıkıyor," dediğimde, "Olsun kafamda kambur yok yeter!" diyordu. Çok 'askerce' ve resmi tokalaşmıştı hepimizle. O an kucaklayıp bağrına basmak istiyordum. Oysa çok

çabuk geçip gitmişti. Resmîyet aklıma gelmişti. Kim bilir belki de Sara'nın çok değiştiğini, duygusuzlaştığını, buz gibi biri olduğunu sanmıştır. Ama yok... Fe... beni tanıyordu. Duygusuzluk, güzelliğe, yüceliğe uzaklık, yabancılık, ölüm ve çirkinlikti. Herhalde yaşıyordum ve o kadar çirkinleşmemiştim. Fe... gülümsüyordu, güler yüz-lülüğü değişmemişti. Giderken arkasından bir süre bakakalmıştım. O an elinde bir sopa olduğunu fark ettim. Uzaklaşmasaydı kesin so-pasına takılırdım. "Görüşürüz, biz de geleceğiz," dediğimde hemen kısa süre içinde gideceğimizi düşünmemişti o an. Beş on dakika sonra biz de ateşlerin etrafında halka oluşturmuş grubun yanına gittik. Bazılarıyla yeniden tokalaştık. Sonra F..'nin yanına gittim, ayaküstü sohbete daldık. Ne kadar da özlemiştim onu.

F.. ile buluşmamız bir başka olmuştu. Zap'taki tarihi buluşmalar içerisinde güzelliği olan ama doyamadığım bir karşılaşma anıydı. Kendisiyle en son 1991'in 1 Mayıs'ında İstanbul'da ayrılmış, "Amed'de buluşmak üzere," diye sözleşmişdik. Şimdi yıl '95 ve biz Zap'ta buluşuyorduk. İlk karşılaşmamızda Fe... bu sözü hatırlatmıştı. Demek ki unutmamıştı. Ben de görüşeceğimize inanmış ve hep Amed'de buluşmayı hayal etmiştim. Diyarbakır Belediyesi'nin soğuk, gri duvarındaki kocaman harflerle yazılı 'TC Belediyesi' ve şehir merkezindeki Dört yol kavşağında yazılı olan 'Ne Mutlu Türküm Diyene' yazısı çok etkilemişti beni. O yazılara her baktığımda kin ve öfkem şaha kalkıyordu. Ve her defasında yüreğime kavga ekiyordu.

Fe..'nin Zap'ta bu sözü hatırlanması bizi tekrar Diyarbakır günlerine götürmüştü. Askeri ortamdayız, 'teyze' demek yasak herhalde derken arada dil sürçmesi de oluyordu. Ama ben 'yeğenim' diyorum sık sık olmasa da. Sonra kodunun Ad... olduğunu öğreniyorum. "Hevalê Ad..." demeye başlıyorum artık. Zindandan sonraki çalışma süreci, o birkaç aylık ortak çalışma yoldaşlığının anlamlılığı sevincimi, mutluluğumu doruğa çıkarmıştı yeniden. Büyük bir çalışma açlığı, istemi ve özlemi vardı. Hele bir de bütün dürüstlüğüyle, içtenliğiyle, derin bağlılığıyla, fedakarlığıyla bir çalışmayı yaşam biçimi haline getirmiş böyle güzel, temiz insanlarla çalışmak çok daha şevk yaratıyordu. Ad... yoldaş şimdi dağdaydı, dağlarımızdaydı. Buluştuğumuz yer 'Diyarbakir

Belediyesi önü' değildi belki ama oradaki karşılaşma kadar anlamlı ve mekan olarak bir cennet kadar güzel Kürdistan'ın harika bir coğrafyasında, Zap'ta buluşmuştuk. Üstelik işbirlikçi-ihanetçi güçlerle savaşın en yoğun olduğu bir dönemdi. Ve Ad... yeni 'Fırtına Taburu' askeri idi. Acaba yaşama sevinci, onun coşkusu, büyük hazzı insanı öldürür mü? Yüreğim göğüs kafesime sığmıyordu. 'Beni herhalde sevinç öldürür' dediğim çok olmuştu. Bunu şimdi bir kez daha yaşıyordum.

Kendisi de beni canlı, eski dinçlikte ve yine 'temiz' görmüştü. "Karanlıkta temiz olduğumu nasıl fark ettin?" dediğimde, "Karanlıkta bile belli oluyor," demişti.

Konuşmalar arasında konu yine buluşma sözüme kaymıştı. O sözü unutmadığını ve bir yabancı gazeteciyle röportajında bu sözün anlamını aktardığını söylemişti. Birkez daha, "Ne güzel buluşma sözüydü," diyorum, sanki yeni keşfetmiş gibi! Ne kadar anlamlıydı. Bu söz beni yeniden Diyarbakır'a götürüyor. O günleri tekrar tekrar yaşıyorum.

Hele İstanbul günleri!. Geceyi gündüze katarak koşuşturduğumuz HEP çalışmaları süreci ilginçti. Hemen her semtten sonuç almıştık. Yalnız Bahçelievler bizi kızdırmıştı. Öfkeden söylenip durduğumda Fe... beni yatıştırıyordu. Çalışmaların geneli olumluydu ve bunda Fe...'nin belirgin emeği vardı. Tabii ben Önderliğin deyimiyle 'gözükara' dalmıştım bu alan çalışmalarına. Gerçi o çalışmalar sürdü ve ürün verdi. Yoldaşlar, dostlar sürdürdü, güç kattı. Şimdi öğreniyorum, dostlardan kimileri alan değiştirmiş, kimileri şehit, kimileri hâlâ kavganın güzelliği içinde canla başla çalışıyorlarmış. Bazıları da dönekleşmiş. Mücadeleden elini eteğini çekmişlerdi.

Fe... ile o günlere dalmış, sohbeti koyulaştırmıştık. Bir ara Önderliğin diyalog esnasında bana ilişkin sarf ettiği bir sözünü anımsamaya çalıştı. Heyecanla başlamıştı, beni de heyecanlandırmıştı. "Dur hele, Önderlik senin için ne demişti?" diyerek sözün bütününü hatırlamaya çalışmıştı.

"Hınzır. Yok yok buna benzer bir sözcüktü. Vicdansız yada ona benzerdi. Herhalde, 'İmansızlık yapmasa yapacağı çok şey var,' demişti."

Tabii bunları söylerken Önderliğin o anki duruşunu, bazı mimik hareketlerini de taklit etmeye çalışıyordu. Öylesine dalmıştı, bir de kesik kesik söylüyordu. Özgün şekliyle aktarmak istiyordu. Bozmak, değiştirmek istemiyordu. Benim yanlış anlamamı da istemiyordu tabii ki. Bu konudaki hassasiyetimi biliyordu. Sanki hemen kırılıp dökülecekmişim gibi öylesine titiz davranıyordu. Fakat Sara o kadar çok şey duyuyordu ki, tepkileri de sessizleşmişti artık. Hayır! Alışmamıştım hiçbirine, asla da alışmayacaktım. Ama bir yerde nasıl olursa olsun sindirmek, yüreğe oturtmak gerekiyordu. İster ‘hınzır’, ister ‘vicdansız’ veya ‘imansız’ denilsindi, herhalde fazla fark etmiyordu. Birbirinden çok uzak anlamlara sahip değildi sözcükler. Asıl beklentilere cevap olamamak acı vericiydi. O an çok duygulanmıştım. Benim de boğazımdan sözcükler kesik kesik çıkıyordu. Bu noktada birbirimizi çok iyi anlıyorduk. Bunlar ayrı, en yaralı yanında kalsın diyorum. Buluşmanın sevincini yaşamaya devam ediyorum oradan sıyrılarak. Birlikte emek harcamak, sorumluluğu ortak paylaşmak. Dürüstçe bağlanmak davaya ne kadar güzeldi, ne kadar yaşam doluydu. Bunu dağlara taşımak, herhalde dünyanın en harika şeyiydi. Görüşmek üzere ayrılmıştık o noktadan.

Güç, uygun noktalara kaydırılmıştı. Zap’taki güç yoğunluğu ister istemez kaygılandırıyor. Güçlerin arazi üzerinde iyi konumlandırılması önemliydi. En ufak bir tedbirsizlik olumsuz şeylere yol açabilirdi. Yeni gücün yol yorgunluğunu atması gerekiyordu. Hemen savaşa girmesi sorun yaratabilirdi. Bir yedek güç konumundaydı.

Daha sonraki günlerde yeniden karşılaşmıştık Fe... ilc. Savaşın hareketli, karışık bir gününde güçler takviye edilirken hem de. Fe...’yi (yada Ad...) noktalarında teneke parçası üzerinde ekmek çevirirken görmüştüm. Kendisinin, ön cepheye gönderilmeyişine fena kızmış, alınmıştı.

“Neden ben de savaş gücü içinde değilim?” diyerek bana da tepki göstermişti. Ekmek yapımına ara verdirip bir süre konuştuk. Giderek sakinleşmişti, sessiz kızıp öfkeleniyordu artık.

Gelişmeler hızlıydı. Düşman Zap’a yönelmişti. Koşarak Dola Şîvê’nin derin zorlu vadisinden Zap’ın diğer yakasına geçmiştik.

“Hayır kızma! Biz sözümüzde duracağız, dağdaki buluşmamız Amed’de yol olacak,” diyordum yol boyunca. “Zap’ta büyük buluşma gerçekleştiyse, Amed’e sözümüz de gerçekleşecek. Hiç uzak değil inan! Özgürlüğü özlemle kucaklamak hem de belediyenin önünde...” diyorum yüreğimin sessiz çığlıklarında. Tabii Fe...’nin ön cepheye gitmeyişi yersiz tepki göstermesine de gülüyorum. Yeğenim çok acele ediyordu!

Anıların güzel yanları yanında, geçen yılların konuşulan, tartışılan, sorgulanan yanlarına da girmek gerekiyordu. Duygu yoğunluğu ya da oraya girmek istemeyiş mi engellemişti. Evet, güven önemliydi.. Yoldaşların güven duymaları, beklentileri güç veriyordu insana. Fazla detaya inilmese de yaşananlar, onların yansımaları anlaşılmaktaydı. Mücadelenin yarattığı o muazzam koşullar büyük bir çalışma şevki veriyordu. Özgür Halk, Yeni Ülke, YKD, HEP, Mezopotamya kültür çalışmaları ve diğer tüm çalışmalarda tanıştım bu özverili kişilikleri. Hiçbir bireysel çıkar, hiçbir sahtelik yoktu o çabada. Yapılacak her şeyin mücadeleye akacağı inancı, onun coşkusu yetiyordu, başka kaygılar taşı mıyorduk.

Duygularım kavgalı ve çatışmalıdır

Zor bela YAJK karargah noktasından kaçtım. Gerçekten tam bir kaçış. Karargah sanki bir ‘sultan karargahı’ydı. Savaşın en sıcak dönemi ve her yerde kıyamet kopuyordu; güçlerimiz kadınıyla erkeğiyle amansız çatışıyor ama karargah noktası kendini adeta kilitlemiş!..

Basit, günlük, sıradan sorunların içinde gömülmüş bir yönetim tarzı dayatılıyor ve bu varolan kadın gücünü iyice bunaltmıştı. İradesiz, duyarsız, tepkisiz bir ruh hali egemen olmuştu. Kader belirleyen bir savaş vardı oysa. Kürdistan’da ilk kez ihanet tarihi böylesine köklü bir biçimde tersine çevriliyordu. Bunlar, büyük emek ve kahramanlıklarla yaratılıyordu. Kadını ve erkeğiyle yoldaşlarımız aylardır açlık, soğuk, uykusuzluk içinde; şehit ve yaralılarla iç içe ama büyük moralle savaşıyorlardı. Fakat YAJK

karargahında So... ‘sultan’ yanına da birkaç uydu kişiliği alarak, bireysel kaygıyla iktidarını kaptırmama telaşındaydı. Savaşı kendinde durdurmanın ruh haliyle bunlar neyin yönetimini yürütüyorlardı? Öfkeden çatlamamak elde değildi. Savaş komutanlığı yok, savaşı yürütenlerle ortak ruh birliği, çalışma birlikteliği yok. Yetki hırsı ve ucuz komutanlıkla çevrelerini kırıp döküyorlar. Ne tartışabiliyoruz ne de müdahale etme gücüne sahibiz. En sonunda patlamıştım ‘Sultan’a: “Kendine göre bir iktidar kurmuşsun, savaşın nasıl yürütüldüğünden haberin yok, kendini buraya hapsedmişsin. Bu yetmezmiş gibi bizi de tutmaya çalışıyorsun, sınırlıyorsun. Her şeyi kendi yetkin, tasarrufun altına alıyorsun. Seni dinlemiyorum. Talimatını dinlemiyorum. Bu kadar iradesizliği kimse kabul edemez. Her şeyi kendinde tıkatmışsın, savaş var ama sen neredesin? Ben gidiyorum, bir savaşçı olarak gidiyorum. Git merkez karargaha ne söylersen söyle! İstersen her şeyi yine Sara’yla açıkla. Zaten gidip her şeyi kendine göre aktarıyorsun!..”

Avazım çıktığı kadar bağırıyordum. Ama o çok rahattı. Elleri ceplerinde, taşın üstünde ayakta, ayağını oynatarak, ilginç bir şekilde gülüyor. Bu da haliyle beni daha da tahrik ediyordu. 93’ten beri birlikte aynı yönetimdeydik. N... de yanımızda, o da tanık olmuştu bu tartışmaya. Bir gün önce kendisi de eleştirmişti: “Çalışmalarınızdan, yöneticiliğinizden bir şey anlamadım. Kim yönetici belli değil. YAJK merkez üyesisiniz, doğru dürüst birbirinizle konuşmuyorsunuz, ortak karara varamıyorsunuz. Seni eleştiriyorum, bireysel tarzından vazgeçmelisin,” demişti.

N... benim bu çıkışıma ve tavrıma üzülmüş, başını önüne eğmişti. Ben ise silahımı ve çantamı alıp Cudi tepesinde, koordinenin bulunduğu grubun yanına gitmiştim.

Bir kaçıştı benimki ama nereye? Yanlış, yöntemsiz savaş, sonuç alamayınca kaç! Halk dilinde ‘öfkeyle kalkan zararlar oturur’ denilir ya öyle bir şeydi. Fakat ben bu yaptığımı pek sevmiştim. Aslında genelde yaşananlar farklı değildi. Sorun bir ‘sultan’ sorunu da değildi. Bir tarzı, bir sistemdi, genel çalışmalarımızı etkiliyordu. Tarih boyunca iktidarlaşamamış bir cinsin tepeden iktidar olma

istemi bir felaketti tek kelimeyle. Tek kişilerin iktidarı nerede görülmüştü acaba? Dayanakları olmayan iktidar nasıl bir iktidar olurdu? Herkes de bunun farkındaydı. Birbirine benzeştiklerinden kaynaklı yaşam buluyordu bu tarz. Başarısızlığın kaynağı da bu tarzdı ve Önderliği de çok öfkelen diriyordu.

Bu tepkisel çıkış beni o gün Amediye boğazına gitmeye itmişti. Çok etraflı düşünememiştim. Aynı günlerde Önderlik Sahası'ndan gelen ilk gruplar sağlam ulaşmıştı. Son grup daha farklı yollardan gelecekti. Haftanın, Metina hattından geçiş yaptıkları haberi gelmişti. Hatta eylemlere girdikleri de söyleniyordu. Son grupta K... de vardı. 'Fırtına Taburu' adı, onun havası önceden hissettirilmişti. Keşke her şey adı gibi olsa!

S... Cudi tepesinden Amediye boğazına doğru kayış yapacağımızı daha önce söylemişti. Yani hem gelen yeni gücü karşılamak amacıyla gruplar tedbir alacaktı hem de savaş koordinesi oraya kaydırılarak kalan son düşman gücüne yönelik plan hayata geçirilecekti. Daha sonra giderek geniş bir alanı kapsayacak şekilde çalışmalara devam edilecekti. Merkez karargah son talimatında Kuzey hattının Kanîmasî'ye kadar güçlerimizce tutulmasını ve o sahanın boydan boya askeri saha ilan edilmesini belirtmişti. Bu yeni bir hamle planıydı. Düşmandan boşalttığımız sahâlarda derinliğine yerleşmeyi, çemberi genişletmeyi hedefliyorduk. Bütün bunlar beni sevindiriyordu. Savaşı yönetme, koordine etme vb tüm gelişmeleri canlı olarak yerinde izleme, görme, yaşama tecrübe kazandırıyor du. Karargah noktalarına çakılıp kalmaktan bin kat iyiydi. Tabii bunun yanında gelecek grup vardı. O grupta K...'nin de oluşu ayrı bir heyecan yaratıyordu. Sessiz ve hüzünle karışık sevinç duyuyordum. Başta belli bir kararsızlık olduysa da sonradan gitme istemi ağır basmıştı. Garipti! Bir yanda küskünlük, kızgınlık, yaşananlara içten bir tepki; öte yanda, henüz canlı kalan, iz bırakan etkilere rağmen görme istemi, onun buruk bir özlemi vardı. Duygularım kavgalı ve çatışmalıydı. "Keşke hiç karşılaşmasak," diyordum sessiz bir alınganlıkla. Ve hâlâ safça, çok duygusal davranışlar içinde olduğumu fark ediyordum, hayıflanıyor, kendime öfkeleniyordum.

Amediye boğazına gelmekle bir anlamda onu karşılamaya gelmiş oluyordum. Bu çok planlı, önceden düşünerek yaptığım bir şey değildi kuşkusuz ama biraz da duygularımın akışına bırakmıştım kararımı. Bu yan saklı değildi. Yanlız bundan önceki gelişmeler yer değişikliğini zorunlu kılıyordu. Düşman çekilince güçlerimiz yerleşmişti ve savaş planlanan biçimde oradan koordine edilecekti. Orası en uygun alandı. Geçişler için de bu gerekliydi. Amediye boğazına çok ayrı bir yoldan çıkmıştık... Düşmanın birkaç gün önce konakladığı yollardan geçmiştik. Palamut ve odun parçaları dışında bir şey yoktu düşmanın konakladığı noktalarda. Düşmanın erzaksız kaldığı telsizlere de yansımıştı. Sadece biz palamut yemiyorduk, düşman da yemişti! Geçtiğimiz tepelerin karşısında, Güney hatında 'Bahar Tepesi' ile 'Deniz Tepesi' arasındaki bir iki küçük sırtta hâlâ düşman vardı. İki gündür mahsur kalmışlardı. Bizim güçlerimizin çemberindeydiler. Arkadaşlar sürekli vuruyordu. Ama bizim güçlerimiz de yorulmuş, yıpranmıştı. Düşmanın hâlâ alandan tümenden çekilmemesinde, güçlerimizin etkili vuramayışının da rolü vardı. Fırsatlar iyi değerlendirilememişti. Güç komutanları daha iyi planlama ve düzenleme yapmakta zayıf kalmışlardı. Düşman aslında o tepelerde tamamen imha edilebilirdi, bunun koşulları vardı. Çevredeki stratejik dağları güçlerimiz tutuyordu. Ayrıca düşmanın cephane ve erzak sorunu vardı. O gece birliklere, "İkmal yollarını kesin, pusu atın," talimatı verildi.

Noktaya ulaştığımızda silah sesleri gelmeye başlamıştı. Arkadaşlar küçük telsizle eylem haberini veriyorlardı. Erzak taşıyan katırlar vurulmuştu. Bu iyiydi. Kaldığımız tepede görüntü alan düşman doçka ile suikast yapmaya başlamıştı. S., "Bu gece kaçacaklar," diyordu.

Arkadaşlar gelecek grup için yeterli hazırlık yapmamışlardı. Su uzak, ayrıca konumlanılan yer açık bir alandı. Bir gün önceden grup gönderilmişti fakat gelecek grubu hesaba katmamışlardı. Bu durum canımı sıkıyordu. Geceleri soğuktan, gündüz de çatışmaları izlemekten uykusuzduk. Alanın elimizde oluşu ve düşmanın büyük oranda gitmesi sebebiyle biraz uyumak istedim. D.. arkadaş beni uyandırdığında K...nin de içinde olduğu grup gelip yerleşmişti bile. Sayımız

azdı ama yine de küçük bir karşılama töreni yapılabilirdi diye içimden geçirdim. İlk duyduğumda ne ben ne de S... bunu düşünememiştik. Mahcup bir haldeydim. Önce yoldaki ilk topluluğun yanına gittim. Hepsi kadın arkadaşlardı. Yenilerini, kahverengi kıyafetleriyle seçmek mümkündü. Epeyce kalabalık görünüyorlardı. Yol güzergahlarında çatışmalara girerek gelen grup olduğu için daha fazla ilgi topluyorlardı. Grubun bir bölümü bir önceki noktada kalmış, oradaki birliklerle hareket ediyorlardı. Yaklaşınca bazı tanıdık simaları gördüm. N., R... vb. Uzun boylu sarışın arkadaşların Alman olduğu belli oluyordu. R... ile 91'de Mahsum Korkmaz Akademisi'nin son eğitim devresinde birlikteydik. Devre sonuna doğru gelmişti. M., "Bir Zaza hemşehrim daha geldi," diyerek hemen sahiplenmişti. İkisi de Bingöllüydü. Hemşehrilikleri buradan geliyordu. Alman yoldaşlar da P.. ve R... kodlarını almışlardı. Bir de S... kodlu erkek arkadaş gelmişti. En çok bunların gelişi beni sevindirmişti. Gurur vericiydi, çok güzel, çok garip duygular sarmıştı o an beni. Birkaç Almanca sözcükle başlayan kısa sohbetimiz, Kürtçe, Türkçe ile devam etti. D...'nin tercümanlığı sıkıntımızı gidermiş, az da olsa konuşabiliştik. Geniş konuşmayı gece ateşi etrafında südürmüştük. Geneli Rojavalı arkadaşlardı. N.; "Tanıdık eski arkadaşlar yoldaki birliklerde kaldılar," demişti.

Benim tanıdık sima aradığımı fark etmişti. İlk grubu bu şekilde geçmiştik. N., "Gel K... arkadaşın yanına gidelim, yeri şurada," diyerek biraz ötemizdeki grubu gösterdi.

Duymamış gibi yaptım. O an garip bir heyecan, sevinç uyanmıştı içimde ama yolda, diğer gruplara takılmıştım. Milis grubu daha canlıydı. Hemen ateşlerini yakmış, çay bile yapmışlardı. İç bölgelerden geliyorlardı, pratik tecrübelerinin olduğu her hallerinden belliydi. Haftanın'den sonra akademi grubuyla birlikte hareket etmişlerdi. Etruş Kampı'na geçeceklerdi. Tabii ortalık hâlâ karışık. Bu yüzden savaşın sonuçlarına göre hareket edeceklerdi. O hat açık değildi, riskliydi. Buna rağmen arada küçük gruplar geçiyordu.

Bir sonraki gruptaydı K... Bu yüzden oyalanıyor, bakışlarımı kaçıırıyordum. Sanki baksam ilk onu görecekmışim gibi bir his

vardı. O an milislerle de fazla konuşmak istemiyordum. Onlar konuşmasa öyle sessizce bekleyecektim. Sonra, “Haydi kalkalım,” dedim. Adımlarımı zorluyarak az ötemizdeki grupun yanına yöneldik. Daha birkaç adım atmadan karşıdan yeşil külahlı biri kalkıp bize taraf yöneldi. İlk anda K... olduğunu fark edemedim. Külahını çıkarınca tanıdım. Resmi bir şekilde elini uzattı. Tokalaşma ardından bir anda karşılıklı ‘nasılsın?’larımız birbirine karşılaştı. Bakışlarımızı kaçırarak birbirimizi sorduk. Diğer arkadaşlarla da tokalaştım. Gruptaki en genç arkadaş sima olarak yabancı gelmiyordu. Adını sorduğumda, “Mazlum,” diye yanıt verdi. “Mahmut Dora’nın oğlu,” dedi başka bir arkadaş. “Olamaz,” diyerek şaşkınlığımı döktüm ortaya. Tekrar yanına giderek, kucaklayıp öptüm; “Benden de uzun olmuşsun, sana yetişemiyorum. 91’de küçüktün. Bu ne boy böyle!” dedim.

Sözlerime gülmüştü diğer arkadaşlar. Kendisi de gülüyordu. Ne güzel bir olaydı.

O gece grup noktada kalmıştı. K... ile kısa süreli sohbetlerimiz kaçamak ve dargınlık içeriyordu. Akademide ‘dersimizi’ dinleyenler meraklı gözlerle bakıyorlardı bize. “Sara ve K... demek ki bunlardı.” Derste anlatılan öyküyü ve gerçeklikleri anlamaya çalışıyorlardı. Şimdi ikisi bir arada, dağda ve konuşuyorlardı. Kanlı bıçaklı değillerdi! Konuşmalarımız normal, herkesin konuştuğu tondaydı. Fakat fazla konuşmuyorduk. Suskunluk daha baskındı. O an sessiz konuşuyorduk ikimiz de. Her yanlarına gittiğimde ilk ayağa kalkan ve yer veren K...’ydı. Arada fırsat buldukça kendisine göre esprilerini yapmaya çalışıyordu. Nükteli konuşuyordu. İğneleyici sözleri ister istemez canımı sıkıyordu fakat kendimi frenliyor, yersiz, uygun olmayan bir tartışmaya girmekten sakınıyordum. Evet, bir yanda yirmi yılı aşkın bir yoldaşlık, onun yakınlığına olan özlem var ve bu birçok şeyi yeniden yaşamanın güzel, içten sıcaklığını duyumsatıyor; öte yandan, intikamcılığı içeren bir tutuculuk, onun ruh halini yansıtıyor. İkincisinin etkisi birinciyi bir bıçak gibi kesip yaralıyordu adeta.

Ama pimpirikli bir tip olan New... durmadan bir şeyleri kurcayıyordu. Çok ilgili, saygılı görünen bu tip, hiç yeri, zamanı olmadığı

halde, ikide bir K...’den alıntılarla ikimizin ilişkisini gündemleştirmeye çalışıyordu. Anlaşılan ‘Hamlet’ oyununu çok ilginç oynamış, hikayemizi çok renklendirerek anlatmış, ayrıntılandırmıştı her şeyi. Can sıkıcı oluyordu bu. Sorun, bazı şeyleri anlatıp anlatmama sorunu değildi, canımı sıkan işin bu yönü değildi kesinlikle. Kaldı ki kendim de durumu sürekli anlatmak durumunda kalıyordum. Fakat New...’in sürekli kurcalaması, her konuşmada araya pat girerek, ortaya bir şeyler atması dikkat çekiciydi. Davranışları, ilişkileri, ruh hali kendini çok çabuk ele veriyordu. Suç işlemiş çocukların ‘ben yapmadım’ demesine benziyordu. Her davranışı bunu yansıtıyordu. K... beni çok iyi anlatmıştı! Bu nedenle de garip bir psikoloji içinde durmadan bizi bize anlatmak istiyordu. İyi niyetli bir hayran olmadığı belliydi. Fakat benim gözümünden hiçbir şeyin kaçmayacağına da farkındaydı. Rahat olmayışı bundandı. Birkaç kez uyarmak durumunda kaldım. Baktım anlamıyor; “Başka konuşacağın bir şey yok mu, madem bizi bu kadar iyi öğrenmişin, o zaman başka şeyler konuş,” dedim. Bozuldu haliyle. Ama bakışlarıyla yine de bizi izliyordu. ‘Ne tuhaf’ diyorum kendi kendime. 1992-93 sürecinde Zele’de tanışmıştım New...’lı. O zaman da ilginçti, dikkat çekiyordu kişilik özellikleriyle. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden gelmişti. Cunta döneminde, biraz dürüst, yurtsever niteliği olanlar amansız katledilirken, faşizmin en piç kültürüne bulaşanlar yada bu kısıpaca alınanlar değişik şekillerde eritiliyorlardı. 85’lerden sonra aynı okuldan tutuklanıp zindana gelen bazı kız öğrenciler üniversitede okumanın bedelinin ne olduğunu çok çarpıcı anlatmışlardı. Kişiliklerin düşüncede, duyguda, iradede ve giderek fizik olarak nasıl düşürüldüklerini dehşetle örneklendirmişlerdi. “Her şey satılıktı adeta,” diyordu biri. Tabii bu kısıpacı yırtıp çıkan insanlar da olmuştu. Şirin Tekin adlı bir devrimci aynı okulda katledilmişti.

Savaşta tek tek kişilikleri tam olarak tanımak, ortaya çıkarmak biraz zordu. Ayrıca genelde kadın potansiyelini de açığa çıkarmada ciddi yetmezlikler vardı. Ama özellikle bazı tiplerin devrime niye geldiklerini anlamak gerekiyordu. Çünkü düzenden köklü kopuşu sağlayarak dev-

rim saflarına katılmayanlar süreçle devrime zarar veren birçok eğilimini dayatan konuma kayabiliyorlardı. New.. de böyle tiplerdendi.

Kolaycılık

Önderlik Sahası'na gidecek grup, çok geçmeden kaldığımız noktaya ulaştı. Ertesi gün onları da yolculadık. Bazıları, “Sizi de bekliyoruz,” diyerek, kendileriyle gidemeyişime üzüntülerini belirtiyordu. “Görüşürüz,” diyorum ama K... ile tartışmak, konuşmak için gidemeyişimi de bir türlü sindiremiyordum. Evet, K... gelmişti, yanımdaydı... Fakat hiç değişmemişti ki! Konuşma, tartışma neyi değiştirecekti? Yine de çevreye ruh halimi yansıtmamaya çalışıyordum... Sa... arkadaşşa selamlarımı yollamayı da unutmadım bu arada. “Herkes de söyleyin ama ona özel,” diye bağırdım arkalarından. “Özel” sözcüğüne normalde tepkim var ama kavga yüklü olunca basa basa söylemek hoş oluyor.

S., “Haydi biz de gidiyoruz,” diyerek hareketlendi. Önce nereye gideceğimizi anlamadım. Eski noktaya, karargaha gideceğimizi sanıyordum. S., Dola Şîvê tarafını eliyle işaret ederek; “Oraya, arkadaşların yanına,” dedi

“Toplantıya mı?” diyecek oldum, sonra vazgeçtim. Ki toplantı tarihine henüz zaman var. “K... ile gideceğiz,” deyince durum anlaşıldı. N... de ortalıkta koşuşturup duruyordu.

“Sen nereye?” dedim ona. Grupla gideceğini düşünmüştüm önce. “K... arkadaş çağırttı, herhalde başka tarafa gideceğiz,” dedi şaşırılmış gibi!

İnsanların rol yapması, böyle sahte pozlara girmesi ne kadar tiksindirici. Buna neden gerek duyuyorlar acaba? “Neyse,” diyerek yola koyulduk. O arada Mi... ve Ma... da seslenerek el salladılar. Onlara da, “Görüşürüz,” dedim. Ama ‘görüşürüz’ derken bile içten içe gidemeyeceğim hissi ağır basıyordu, bundan artık emin gibiydim.

Kırık duygularla yürüyordum. Fakat tempom hızlı, bir ara dönüp arkama baktığımda, bir hayli önde olduğumu gördüm. Bir ara yürü-

düğüm patika ikiye ayrılınca orada beklemek zorunda kaldım. S... gelip öne geçince buna bozuldum. Yolculukta önde yürümeyi hep severim, yürürken ayrı bir haz veriyor, hafif oluyor adımlar, hızını alamıyorsun, önünde engel yok çünkü. Ama bir süre sonra S...’nin telsizde konuşmasını fırsat bilerek tekrar öne geçtim.

Bu yoldan ilk defa geçiyordum. Güzel, sık bir ormanı ve yumuşak toprağı vardı. İnsan yürümüyor adeta kayıyordu. Bir solukta tepeleri aşarak Zap’a doğru ilerliyorduk. Ulaştığımız yer derin bir vadiydi. Zap arazisinin güzelliğı ayrı bir duygu veriyordu insana. ‘Görkemli bir arazi’ demekten kendimi alamıyordum. Bir kemer gibi sarıyordu dağlar tüm araziyi. Kale duvarlarını andırıyordu adeta. Alanı yakından ve daha geniş boyutlu gördükçe son ihanete karşı savaşta bizim alanı nasıl kullandığımızı, gücü nasıl konumlandığımızı daha iyi anladım. İşbirlikçiler tam da bu hattan Zap’a inceklerdi. Planları buydu. En çok dört günde Lak-I’e inme kararı almışlardı. Araziyi ‘avuçlarının içi’ gibi biliyorlardı, fakat buna rağmen başaramamışlardı. Cudi tepesinde ve köprü alanındaki güçlerimizin yaman direnişini engellemiş, düşman güçleri geri püskürtülmüştü.

Araziyi tanımak savaşta çok önemliydi. Araziye hakimsen başarının yarısını peşinen kazanmışsın demektir. Bu arazi parçasında kazanmaktan başka bir şey düşünemiyordu insan. Bundan sonra güçleri bu arazi üzerinde çok iyi konumlandırmak gerekiyordu. Araziyi tanımaları şarttı. Birçok arkadaş araziye doğru dürüst tanımıyordu bile.

S... telsizden son bilgileri alıyordu. “Düşman tamamen çekilmiş! Demek ki gece kaçtılar. Zaten arkadaşlar bazı çıkış yerlerini bilerek açık tutmuşlardı. Kaçışları daha iyi. Savaşta bu da bir taktiktir, her zaman çatışılmaz, bu şekilde de sonuç alınır,” dedi.

Ziye köyünün üst tarafındaki çeşmede mola verdik. Kocaman, yaşlı ceviz ağaçlarının altında güzel bir yer. Çeşmenin etrafı böğürtlenle sarılı. Günlerdir böyle bol sudan uzaktaydık. Bırakalım yıkanmayı, el yüz yıkamayı; içmek için bile zor bulunuyordu su. Tepelere bidonlarla taşınıyordu. İlk iş olarak elimizi yüzümüzü yıkadık. Ar-

kadaşlar doçka mermisi kutusunda çay yaptı Çünkü çaydan almayı unutmuştuk. Çayı yapan Ne... ailede beş şehidi olan bir arkadaşı. Onların acısı olgunlaştırmıştı onu. Kırılmış saçları ve yüz çizgilerinde bu acıyı görebiliyordu insan. Yolda en çok kız kardeşi Bêrîvan ve nişanlısı Kürdistan'dan söz etmişti, cebinden çıkarıp fotoğrafını da göstermişti. Ama ben sadece Kürdistan'ı tanıyabilmiştim. Haftanın'ın Kürdistanı'ydı, yamandı. Önderlik Sahası'na gitmeyi bekliyordu. Kuzey'den gelmişti. "Onun peşini bırakmam," diyordu. Önderliği görmek her arkadaşta büyük bir özlemdi.

Dolu doluydum, tam da yazacak havadaydım. Günlük yazarken K... yaklaşıp okumak istedi; "Kesin bizi yazıyorsun," dedi. Ben, okumasından ziyade öyle aniden gelip sataşmasına tepkiden dolayı defteri kapatıp sessizce baktım ona. O devam etti konuşmasına;

"Yaz yaz. Sen mutlaka kendine göre yazarsın, ben biliyorum..." diyerek böğürtlenlere doğru yöneldi. Çatmak istediği her davranışından belli. Kısa süre sonra dönüp yeniden konuşmasını sürdürdü;

"Görüşmeyeli kaç yıl oldu? Yedi yıl değil mi?" dedi. Bunu söylerken bir ayıbı yüzüme vurur gibi ses tonunu yavaşlatıyor ve kafasını sallıyordu. Bir süre sessiz gözlerle baktık birbirimize. Yanından kalkıp yürüdüm. Canımı sıkmaya devam edeceği açıktı. Her fırsatta bir şeyler söylüyordu. Böylece günlüğü yazmaktan vazgeçip bir ağacın gövdesine sırtımı yaslayarak düşüncelere daldım. Sonra kendimi tutamayarak ağlamaya başladım. Evet, kaç yıl olmuştu? O yıllara neler sığdırılmadı ki. Ama o hep bir noktadan yükleniyordu. Ona göre 'sadakatile' bağlı kalmamıştım sevgisine, yıllar süren karasevdasına (!) layık olmamıştım! Öyle anlaşılıyordu ki, bu karasevda hikayesi yine gündeme gelecekti.

Beni suçlamak en kolaydı. K... de bu kolay yolu bulmuş ve hep oradan yükleniyordu. Hayır hayır. K... ile kesinlikle bir şey tartışmam, bu şekilde tartışılmazdı. Korkunç tahrik ediyordu. Oysa birçok şey yaşanmıştı. Bahsettiği o yıllar çok ağırdı, çok sancılıydı benim için. Bunları anlamaya çalışacağına, beni en çok etkileyen, bir türlü kurtulamadığım bazı olaylara tekrar götürmesi, hem de adeta intikam alırcasına, acı çektirircesine davranışlara girmesinin

mantığı neydi, neden bunu yapıyordu? Acaba ben mi çok abartıyordum olanları? Ben mi bazı şeyleri saplantı haline getiriyordum? Neden kolay tahrik oluyordum, hani soğukkanlı olacaktım? Kendime kızıyordum. Karşıdan olgunluk bekleyeceğime, hâlâ iyi niyetli bekleyiş içinde olacağıma, “Ben olgun olmalıyım,” diyordum.

Yol boyunca kendimle kavgaya tutuşuyordum, “Doğruya çekmeliyim, ben yapmalıyım,” diyerek kendimi iknaya çalışıyordum. Duygularımı, tepkilerimi kesin kontrolde tutmalıydım, başka türlü olmazdı. Ve gözlerimi çevremdeki güzelliğe kaptırarak sessiz uzaklaşmayı tercih ediyordum.

Hepimiz aynı patikadan yürümeye devam ediyorduk. Yan yanaydık belki ama gözden irak sürdürüyordum düşlerimi, kimseye görünmeden. Bu daha iyiydi, sakinleştiriyordu beni. Zap’a yaklaştıkça suyun sesi düşlerimi dağıtıyordu.

Zap buluşması ve hesaplaşma...

Şivê köyüne ulaştığımızda günün son demiydi. Yağmur tadında yağmaya devam ediyordu. Hiç bitmeyecekmiş gibi görünen uzun, kıvrımlı rampa aşıldıktan sonra yağmur iyice şiddetlendi. Neyse ki gideceğimiz nokta da sonunda görünmüştü. Geldiğimiz telsizle bildirildiği için arkadaşlar bekliyordu. Biraz daha yol alınca F.. ve Ab.. arkadaşlar göründü. Onlar da karşılamak için yola inmişlerdi. K.. arkadaş ve grubunun öne geçmesini bekledik. Onlar akademi grubuydu ve K.. uzun zindan yıllarından sonra ülkeye gelmişti. F.. arkadaşın sevinci uzaktan belli oluyordu. Yirmi yılı aşkın yoldaşlıkları vardı, yakından tanıyorlardı birbirlerini. F.. arkadaşın, konuşmalarında en çok sözünü ettiği isim K..’ydi. Eskiye dayalı bir yakınlık hemen fark ediliyordu. Güzel bir olaydı. Benimle tokalaşırken dil ucuyla ve biraz da tereddütlü bir şekilde; “Sen grupla gitmedin mi, gidilebilirdin aslında!” der gibi oldu. Ne demekti bu? Sonra ‘hayır’ diyorum ama madem gidilebilirdim neden buradayım, neden haber verilmedi? Bir şey mi olmuştu, yeni bir durum olabilir miydi? Eğer

inisiyatif kullanılsaydı tabii gidebilirdim. Önderlik illa kalsın dememişti. Belirsizlikler hep gelip beni mi buluyordu? Keşke gruba katılıp gitseydim ne olacaktı ki... F... arkadaşın laf olsun diye öyle söylemediği açıktı. Ve bizim Amediye boğazında olduğumuzu, grubu oradan yolculadığımızı biliyordu. İsim listeleri de verilmişti, unutulması mümkün değildi. Yine giden kadın arkadaşlar son gün silahlarını, raxtlarını, işe yarar eşyalarını arkadaşlara bırakmışlardı. O arada F... arkadaş da benim yeşil elbiselerime göz koymuştu. Ama hemen sonra; "Sen şimdilik buradasın, o süre içinde giyersin," demişti. Bu sözler gidemeyeceğim konusundaki kaygılarımı biraz daha perçinlemişti. Ayrıca toplantının ne zaman biteceği belli değildi ve zaman alacağı benziyordu. Hem farklı gelişmeler de olabiliirdi. Savaşın gidişatı da yeni biçimler alabiliirdi.

Noktaya, son ana kadar da canlı yürümüşüm, tempom iyiydi. Her şeye rağmen moralimi yüksek tutmaya çalışıyordum. Ama bu konuşma beni bir anda etkilemişti. Mağaraya gidişte zorlanmıştım, adımlarım beni götürmüyordu artık. Yavaşlamış, arkada kalmıştım. Şansa iyice inanmaya başlamıştım. Şanssızlığın bu kadarı da olamazdı ki! Kendime, aceleciliğime kızırıyordum. Aceleciliğim, bir şeyi iyi hesaplamadan, sonuçlarını etraflı düşünmeden hareket etmeye itiyordu beni. Çok önemli bir konuda, sıradan bir dikkatle olumlu sonuç alma şansını varken, anlık duygularla, tepkilerle yola çıkarak tam tersi bir durumu yaşamak ne kötüydü. Hele bunu neredeyse bir tarz haline getirmek korkunç rahatsızlık veriyordu. Bunun zararını görmek, yarattığı ruh haliyle yaşamak kendime olan güvenimi, saygımı da zedeliyordu. Ama çok iyi fark ediyor ve biliyordum ki, bu konuda kafamı çok basit, sonuç vermeyen yersiz olgulara takıyordum. Bu tür sonuçlara kolay götüren bu yandı. Kendimi sürece daha donanımlı hazırlamak, sorunlara hakim bir konumu yakalamak gerçeği dururken, duyguların, bazı tepkilerin yönlendirmesine izin vermek, savunma pozisyonundan çıkmamak, daha baştan yenilgiye, başarısızlığa prim anlamına geliyordu. Sorunların geneli ve esas yanları üzerinde durmak, bu çerçevede konumlanmak eleştirileri de, ön yargıları da, tartışmaları da doğ-

ruya çekmede etkili olurdu. Süreçler bu denli sancılı geçiyorsa biraz da bunun başarılammamasından değil miydi?

Önderlik Sahası'na gidemeyişimi o kadar sorun yapacak değil dim. Çalışmaların önüne çıkaracak denli etkileyen bir durum olarak görmüyordum. Çalışma koşullarını doğru yakalama ve ona kendimi doğru katmam önemliydi. Hâlâ tekrarlanan şeyleri görmek, fark etmek canımı sıkıyordu...

Toplantı hazırlıkları sürüyordu. Bu arada yeniden güç düzenlenmesi, toplantıya katılacakların yerini dolduracak komuta gücünün ayarlanması, eğitim hazırlıkları vb çalışmalar da belli bir düzeye geliyordu. Akademiden yeni gelen tabur gücüyle birlikte alandaki sayı da kabarmıştı. Bu sebeple gücün bir kısmı Zagros tarafına kaydırılıyordu. Ateşkesle birlikte genelde çalışmaların niteliği de değişmeye başlamıştı.

Biz hâlâ Şîvê köyündeki noktamızdaydık. 92'de öncesi burada bir köy vardı. Boşalsa da sonrasında da köy özelliklerini koruyordu. Sonraki süreçte hava saldırıları, havanlar köyü harabeye çevirmişti. Yanan ağaçların diplerinde yeni dallar filizlenmeye başlamıştı. Ağaçların kocaman gövdeleri kapkaraydı... Evlerin taşları bile yerlerinde kalmamıştı. Düşman yeri iyi tespit ettiği için her yıl birkaç kez burayı havadan mutlaka vuruyordu. Hiçbir doğallığı kalmamıştı köyün.

Bozulmayan tek şeyi çeşmesi idi. O çeşmenin başında borudan tazikli akan suda el yüz yıkamak ve sabahın erken saatlerinde suyunu içmek en zevkli şeydi benim için. Dağlar, güzel sularıyla hoştu. Uzun yürüyüşlerde ise susuzluk çekilmezdir. Ama Güney Kürdistan dağları güzel sularla dolu.

Tam yedi yıl sonra Şîvê köyünün yıkıntıları içinde K... ile bir araya gelmiştik. İki gündür konuşmalar, tartışmalar, sohbetler, bölük pörçüktü. Şimdi ikimiz de yalnızdık ve konuşmak için bir aradaydık. Ve bir yerden giriş yapmak zorundaydık. Evet bir zorunluluktuk, yaşamın doğallığı içinde, kendiliğinden gelişmiyordu ve aynı zamanda bir talimattı: Önderlik, "Konuşun, tartışın," demişti. Ertelemeden F... arkadaşına; "K... ile biraz konuşmak istiyorum, konuşulması, tartışılması gereken noktalar var, netleşmeli... Uygun görüyorsanız..." demiştim.

Ondan onay aldıktan sonra K...’ye haber vermiştim. K... ile çeşmenin üst tarafında oturmuştuk. Her ikimiz de fazla hazır değildik. Daha çok da izinli konuşmanın etkisi vardı. İlk anda tuhafıma gidiyor ama kuraldı. Zoruma da gitse uymak gerekiyordu. “Devrime yaşamını adanmış ve yılların en yakın yoldaşlığını yaşamış insanların haline bak!” diyor, acıyla gülüyorum halimize. Bu noktaya biraz da biz getirmiştik, bu açıktı. Sosyal ilişki düzeyimizin geriliği o kadar belirgindi ki... Ama hayır, madem bazı şeyler kalıplara sığdırılıyordu, madem farklı anlamlar yüklenebiliyordu, o zaman doğallığı dayatmak yersizdi. Evet, doğal, özgün özellikler feda olsun! İnsanın bunları kendi eliyle hırpalaması, yok etmeye çalışması, -hem de hiç doğru bulmadığı halde- çok kötüydü.

Yan yana gelmiştik ama ikimiz de neyi konuşacağımızı bilmiyorduk. Bir süre suskun bekledikten sonra kendimi zorlayarak ben başladım. Ama daha cümlelerimi bitirmeden K... girdi söze. Neyi niçin söylediğimi bile anlamamıştı henüz. Geçmiş bir sorunu bir kan davası gibi ele alıyordu. Ona göre iki tarafık; kanlı, bıçaklı iki taraf!..

“Toplumun değer yargılarına bile ters senin yaptığın... İlişkimiz kesildikten hemen sonra o, o... çocuğuyla (Şener’i kastediyor) ilişki kurman, onu sevmen hangi geleneğe uyuyor? Tam iki yıl kendime geledim, çözümleme bile okuyamıyordum tamam mı!.. Tabii senin umrunda değildi, burnun havalardaydı... Sevgiden ne anlarsın, duygularına yenildin, bizi beğenmedin...”

Daha birçok şeyi peşpeşe sıraladı. O anda dayanamadım; “Yeter, hakaret etme! Seni bu şekilde dinlemek zorunda değilim! Her şeyi kendine göre değerlendiriyorsun, gerçekliği görmek istemiyorsun!”

Ama onun aldırdığı yoktu. Üstelik bu kadar sözden sonra hâlâ sevgiden, saygıdan dem vuruyordu. Ne kadar garip, ne kadar ters ve çelişki doluydu. Tam delice bir oyundu. İnsanlar kaç tipi oynuyordu? Aklıma hep sahnedeki oyun takılıyordu. Konuşan bir tip de K...’di. O da beni oynuyordu. Damarıma basıyordu. Bunlar konuşulacaksa, bu şekilde konuşulacaksa, benim de konuşacağım şeyler vardı. Ama ben hâlâ ağlıyordum; dayanamıyordum olayların olguların bu kadar karıştırılmasına. Güçlü kavgacılığı yaşayamadığım anlarda ağlamak lanet

bir şeydi. Karşıdaki daha kötü oynuyordu. ‘Sadakatsizlik’ neydi sahi? K... bunu neye dayanarak söylüyordu? Kendisi ne yapmıştı? Hayır hayır! Oralara girmek istemiyordum. Bunları tartışmak dürüstlük ister, samimiyet ister, yiğitlik isterdi her şeyden önce. Hâlâ sadakat noktasında sorunları tartışan biriyle konuşmak, sorunları çözmeye çalışmak aptallıktı. Sakin olmaya çalışıyordum. İzahlarla ikna etmeye çalışmak yersizdi. “Tahriklere kapılma,” diyordum kendi kendime. Ülkeye yeni gelmiş, uzun süre hep aynı bakış açısıyla olayları, beni değerlendiren biriyle kavgalar yapıcı olmalıydı. Yılların yoldaşlık hatırı vardı ayrıca. Derinliğine etkileyen o zor yılların hatırı unutulamazdı. Hiç olmazsa bu yan yersiz kavgaları durdurmalıydı. Uzatmadan; “Nasil anlarsan anla! Ama sakın ola ki sen de Sara’yı bir zayıf yan olarak kullanma, çok büyük yanılırsın. Özellikle bazılarını sen de tanıyorsun, benimle kendi durumlarını gizlemeye çalıştılar, kötü kaybettiler. Sen yapma bari,” diyor ve kesiyorum konuşmayı.

O gün Önderlikle telefon görüşmesi olmuştu. K... ile kısa bir konuşma yaptığımızı, kendi açımdan sorun olmadığını, gerekirse her konuda ve genişçe tartışabileceğimi belirttim. Önderlik ise sevgiye, yüce duygulara nasıl ulaşılacağına, bunun ne anlama geldiğine değinmiş ve bu tür duygulara değer verdiğini belirtmişti. Yeniden buluşmamıza anlam biçtiğini, olgun, eşit, özgün ilişki düzeyini bizden beklediğini söylemişti.

Evet, dağlarda birlikte kavga sözü anlamına gelen bir yoldaşlıktı bu. Zindanda canlı kalan, yitirilmeyen inanç birliği böyle ortamlarda somut bir anlam bulabilirdi. Ben buna vardım, hazırdım. Böyle yoldaşlıklar en iyi karşılıktı; özlenen, istenen, beklenen de bu değil miydi? Zindan direnişçiliğinin zaafı, yitirilenler, orada törpülenen, aşınan şeyler ancak bu dağlarda yeniden kazanılabilir, güzel bir biçime kavuşturulabilirdi. Duyguların büyüklüğünden söz edilecekse yaşamı büyük kucaklamak, onda hilesiz vuruşmak gerekiyordu.

1988’de Diyarbakır Zindanı’nda, tünelden kaçış (fırar) gündeme geldiğinde ‘ayrılık sözleri’ de konuşulmuştu. O zaman K..., “General olacağım ve çıkıp dağlara geldiğinde seni top atışları eşliğinde törenle karşılayacağım...” demişti. Generallik hayali güzeldi;

bir özlemi, istemi, kararlılığı ifade ediyordu kuşkusuz. İşte 'sevgi sözümüzün' güvencesi buydu. Başka vaatlerde bulunmamıştık. Bir ev, bir yuva özlemi, onun vaadi yoktu. Yeniden karşılaşma, buluşma şansı bile yoktu. Çok azdı, belki de hiç karşılaşmayacaktık. Koca bir yaşam, onun güzel kavgası böyle düşünirdi ancak.

Yıl 95'ti. 96'ya gün sayılıyordu. Amediye boğazında karşılaşırken bir küçük tören bile yapamamıştık. O an eziklik duymuştum. Acı bir iç çekerek anmıştım o günkü konuşmayı, sözleri. Gerçi ihanete karşı görkemli bir savaş karşılaşmıştı onu. Kendileri bu savaşın sıcaklığını adım adım duyarak gelmişlerdi buralara. En güzel dönemiydi kavganın, özlere ulaşmak mümkündü. Ama K...'yi karşılayacak 'General bir Sara' yoktu. 'Ne düşündüğü, nasıl yorumladığı umrumda değil' diyemedim, demedim. Tam tersine bir acıyı yaşamıştım. Fırtınalı, debdebeli süreçler yaşanmıştı. Yaşananlar, yazılanlar ve anlatılanlar ortaya çok farklı bir Sara çıkarılmıştı. Acaba K... bütün yanılğılardan, sübjektivizminden arınarak yeniden anlamaya, tanımaya çalışabilecek miydi? Bu büyük bir sorumluluk istiyordu. Yaşananlar neydi, değişen neydi? Savaşın ortaya çıkardığı olaylarla bağını doğru, art niyetsiz koyabilir miydi?

O an bunları fazla kafama takmamıştım fakat güçlü sevindiren bir karşılaşma da olmamıştı. Dağda olmak, ayakta kalmak yaşamın, kavganın güzelliğini duyumsamak yetmiyordu kuşkusuz. Geçen o yıllara yaraşır bir intikamcılık; onun komple kişiliğini taşıyan, yansıtan bir yamanlıkta olmalıydı her şey. Ve dönüp o yıllara baktığımızda, hesaplaşmanın doruğunda ve eziklikten kurtulmuş bir ruh haliyle dağları kucaklayan olmak, bir başka güzellik katardı kavga yoldaşlığımıza. Böylesi yoldaşlığın olgunluğu, saygınlığı nelere kadir olmazdı ki? Beklenen bunlardı Zap buluşmamızda.

Bir günbatımında Şîvê köyünün açık şikeftinde (mağara) voltalarken yoğun olarak bunlara kaymıştı düşüncelerim. Kendimi alamıyordum, başka şeyleri düşünmeye kalkıştığımda bunlar oturuyordu orta yerine düşüncelerimin. Peki bu bir muhasebe miydi? Yeniden, yeniden muhasebe! Beni bu kadar etkilemesi, meşgul etmesi doğru muydu, çok mu gerekliydi bu? Buluşmanın bir anlamı

da yeniden hesaplaşmak mıydı? Önderlik boşuna üzerinde durmuyordu. “Diyalog kursunlar, hesaplaşsınlar,” demişti telefonda.

Yaşamın kendisi bir kavgaydı, sevgi kavgaydı, yoldaşlık kavgayla vardı. Hepsinde yüklü bir kavga! O halde yaraları kanatsa da, büyük acı verse de, en üst düzeyde kavgaya tutuşmak duygusallıktan, yanılğılardan, hileden uzak bir savaşıma esas almak şarttı. Bunun dışında yaşanacak her şeyde çirkinlik olurdu, sahtelik olurdu, aldatma olurdu!..

III. merkez genişletilmiş toplantısı

Toplantıdan kısa bir süre önce Zuhat’ın (A. Yavuz) Avrupa’da, Önderlik Sahası’na gitmek üzereyken kaçtığını duymuştuk. Zindan çıkışlılardan biri daha kaçıyordu. Hemen ‘dönek, alçak, ihanetçi’ sözcükleri devreye girmiş, her duyan tepkisini bu sözcüklerde dile getirmeye başlamıştı. Ve çoğu yine işin kolayına, kaba yanına takılıyordu. Sınıf kini ve öfkesi çoğu zaman kendi gerçek özünden uzak, ucube şekillere bürünürdü. Bunun iç sınıf mücadelesindeki yeri, adı çok daha korkunç ve tehlikeli olabilmekteydi. Çünkü muğlaklaştırılıyordu her şey. Ölçü, ahlak, ilke bırakılmıyordu bu şekilde. En çok da buna yanıyordum...

III. merkez genişletilmiş toplantımızın açılışını Başkan yapacaktı. Otuz iki arkadaş hazır bekliyoruz. Önderliğin sesi yine net ve toktu, pür dikkat kesilmişti herkes. Heyecanlı, olgun bir sessizlik, merakla birleşiyordu. Ama diyaloglardan sonraya bırakmıştı açılış konuşmasını. Sırayla konuşmuştu Önderlik. İlk tekmili F.. arkadaş vermişti. Sonra A., Z., ve K.. arkadaşlar sırayla konuşmuşlardı.

“... Z... kaçmış biliyorsunuz. Şimdi bunları iyi çözümlemek gerekir. Karasu da orada, Sakine de... Bu durumları yeniden tartışın. Bir o tarafa, bir diğer tarafa vurdu bu tipler. Danışıklıdır herhalde. Sakine’yi de kalkan yaptılar. Karasu’yu da... Karasu da bütün bu söylenenlerden sonuç çıkarmalı.”

Her şey şimdi daha iyi anlaşılıyordu. F.. arkadaşla diyalogunda; “Şimdi bu Sara’nın kendine özgü şekillenmesi var. Ama tuhaf, o

kadar birikimi var ve katmıyor, sunmuyor, bizi de boşa çıkarıyor. Herhalde üzerinde durulur...” demişti. Aklımda bunlar kalmıştı. Söylenenleri parça parça birleştiriyordum. Kafam zonkluyordu. Üzerime, oturduğum yerde kocaman bir ağırlık çökmüş gibiydi.

Toplantının ilk oturumuydu ve daha ilk gündü. Böyle bir konuşma moralimi bozmuştu, üzmüştü beni. Evet, Zuhat kaçmıştı, ihanet etmişti, tıpkı diğer kaçanlar gibi! Ama bunun benimle ilişkisi neydi? “Sara’nın kendine özgü şekillenmesi... Boşa çıkarılması...” anlaşılıyordu. Bu konuda çokça değerlendirme yapılıyordu, bir anlamda söylenenlerin tekrarıydı. Fakat bunun Zuhat’la ilişkilendirilmesi nedendi? Zuhat beni nasıl kalkan olarak kullanmıştı? “Kim kullanmadı ki!” diyorum aynı anda. Başka bir şey mi vardı; yine ilginç şeyler mi peydah edilmişti? Gece boyu kafamda gidip gelmişti bu sorular. Toplantıya gelen diğer bayan arkadaşlarıydım, onlar fazla konuyu anlamamışlardı. Zuhat’ın zindan çıkışı biri olduğunu anlamışlardı, bir de zindan olunca doğallıca Sara’nın da adının geçmiş olabileceğini düşünmüşlerdi. Bazıları akademideki çözümlerden tanıyordu. Rew...-Zuhat ilişkisi çözümlerde vardı. Daha çok o yönlü yorumlamışlardı. Biraz zindana, o süreçteki gruplaşmalara giderek konuyu diğer boyutuyla açmaya, anlatmaya çalıştım. F... Çavgunların grubundaydı Zuhat da. O zaman da Karasu arkadaşına yönelmişlerdi. Feshetmişlerdi örgütün cezaevi yönetimini, kendilerini örgütün gerçek sahipleri ilan etmişlerdi. Hilvan-Siverek direnişçiliğinin ardına sakanıyorlardı. Etraftakilerini de öyle etkilemeye çalışıyorlardı.

Ama kimse fazla ilgi göstermiyordu olayın bu yanına; yaşananlara tanık değillerdi, olaylar basit geliyordu. Onlar için yaşananları Rew...-Zuhat ilişkisi boyutuyla ve ‘zindan kişiliğiyle’ açıklamak yeterliydi. Oysa sorun daha boyutluydu, bunun da ötesinde, ciddiydi. Basit, yüzeysel yorumlar sorunların özünü doğru yakalamayı önlüyordu. Ben de daha fazla anlatmak istemiyordum. Ayrıca sessiz düşünmek istemiyordum. Öfkemi zor tutuyordum. Bağırarak, tepkilerimi yüksek sesle haykıracak bir ortam arıyordum. Daha doğrusu birilerine çatmak istiyordum, tartışabilecek

birilerini arıyordum. Ama o an ne Ka...’yu ne de Kar...’yu bekliyordum. Tam tersine onlardan kaçıyor, onlarla karşılaşmak, konuşmak istemiyordum. Bu noktada en çok onlara kızılıyordum, birlikte tartışma ortamı bırakmadıkları için!

1988’deki Zuhat’ı hatırlamaya çalışılıyordum, o süreçte görme, az da olsa tanıma fırsatım olmuştu. Havalandırma voltalarında yalnız, sessiz, silik yürüyenlerden biriydi. Bu ruh hali sorunlarının olduğunu yansıtıyordu. Mesafeliydi, tepkileri kendisinde saklıydı. Fazla tanımamıştım. ‘Gruplaşma’ sürecinin ve kardeşi M. Emin Yavuz’un açlık grevinde şehit olmasının etkileriyle açıklanıyordu kişiliğindeki bu durumluk. En son ‘92 başlarında Haftanın’deki Şehit Berivan kampında karşılaşmış ve hemen ertesi günü Önderlik Sahası’na yolculamıştık. Muz... (Kopo), Ar... (M. E. Kılıç) ve Zuhat birlikteydi. akademiye, oradan da Avrupa sahasına gitmişti. Zuhat, V. Kongre’de merkez aday listesindeydi. Avrupa merkezinde yer alıyordu, koordineydi. Bu nedenle ‘kaçmış’ denilince çok doğal, sıradan bir olay olarak algılayamazdım. Aslında bu bir intikamdı demek daha doğru bir tespitti. İntikam! Nuri Dersimi’nin ‘intikam andı’ bu sözcüğü büyük kılmış, büyük sevdirmişti ilk devrimciliğe sempati duyduğum yıllarda, çok genç yaşlarda. Evet, bazı tipler intikam alıyordu. Bu ancak bir intikam tavrı olabilirdi çünkü, başka türlü açıklamak, onu hemen doğuştan bir ihanetçi yapmak fazla gerçekçi değildi, olamazdı. Diğer kaçkınlarla kesin bağı vardı. F... Çavgunlar da Avrupa’daydı. O da sahtekarlığın çok çeşitli biçimlerinde kendini sakladı. ‘91 deki tartışma süreçlerinde bazı şeyleri anlatmaya çalışılıyordum, bir takım kaygılarımı dile getirmek istiyordum; fakat sorunları saptırma zemini vardı ve bu tiplerle güçlü savaşacak konumda değildim, zayıftım, dikkatler tümüyle benim üzerimdeydi.

İşin ilginç yanı bu tipler kaçtıktan sonra, yüzleri açığa çıkınca çok konuşulmaya başlanıyor, önemli değerlendirmeler, açıklamalar yapılıyordu. K... diyalogunda Önderliğe:

“... Başkan’ım Zuhat zindanda (Diyarbakır) Mümtaz Kotanların koğuşundaydı, onlarla kalıyordu. Bunlar birbirleriyle bağlantılıdır, örgütlüdürler. F... Çavgun’la ilişkisi kesindir...” gibi şeyler söylediğinde, gayrı ihtiyari: “Şimdiye kadar neredeydin, neden bun-

ları anlatıp tedbir almadın! Kaçtıktan sonra konuşuyorsun,” demiştim seslice.

Sağımda, solumda oturan arkadaşlar düşüncemi sesli konuşmama şaşırmış, gülmüşlerdi sessizce. Gerçekten öfke yaratıyordu bu tür tavırlar. Zindanı baştan sona kadar yaşayanlar kendileri değil miydi? Bu tipleri de en iyi kendileri tanıyordu. Bugüne kadar daha sağlıklı ve zamanında bilgilendirme yapılabilirdi. Belki kimse Zuhat için, “95’te Avrupa’dan kaçır, ihanet eder,” diye bir kehanette bulunamazdı, buna hiç gerek de yoktu. Ancak, kişilik özelliklerini ve örgütte nasıl yürüyeceğini, nasıl konumlandırılacağını kestirebilirlerdi. Salt bazı tahminlerle bile birçok değişik tedbirin alınmasını sağlayabilirlerdi. En azından görevlendirmelerde daha temkinli olunabilirdi. Kuşkusuz bunlar işin bir yönü ve aslında Önderlik biraz da bu noktada kızılıyordu, öfkeleniyordu, haklı olarak; “Neden fark edilmiyordu, neden o süreçlerin kişilikleri bir türlü sağlıklı çözümlenemiyordu?”

Bunlar bir yerde zindana yaklaşımın iç mantığıydı, bu yaklaşımı ele veriyordu. Sadece özeleştiriler, eleştiriler sorunu çözmüyordu. Böyle giderse daha çok hayıflanacağımız açıktı. Ben yine konuşmanın benimle ilgili yanını dert ediyor, oraya kayıyor ve Önderliğin bu yönlü eleştirilerinin özünü anlamaya çalışıyordum. Ama beni kalkan yapan bir tek Zuhat değildi ki, 91’de kalkan yapanlar çoktu. Provokasyonun etkilerini yaşayanlar, ruhta kaçkınlığı yaşayanlar en çok partiye sahip çıkan, en çok direnen görünüyordu. Olayları olduğu gibi yansıtma, kendilerini doğru bir şekilde açığa koyma yerine; her şeyi kendinden yana yontarak, farklı biçimlere sokarak ve hesaplarını çok ince tarzda saklayarak ‘aslan’ kesilmişlerdi! Özellikle bazıları müthiş rol yapıyordu. Korkunç bir sahtekarlıktı aslında oynanan. Ortamı muğlaklaştırma, kendilerini kurtarma çabaları az değildi. Tabii bunu belli oranda becerebildiler. Fakat bu uzun süre onları kurtarmaya yetmedi, hepsi de bir bir açığa çıktı. Zuhat, iki yıl kadar bir süre Avrupa’da kaldı, parti yetkisini kullanarak, ona dayanarak ayakta durdu, sonra da çok kötü oynadı ve kaçtı. Nereye gittiği, hangi düşmana sığındığı hiç

önemli değil ama her şeyle bu denli oynamak, bu şekilde sırt çevirmek oldukça düşündürücüdür ve en anlaşılır yandır.

Zuhat da zayıflıklarımızda kendisini gizledi, yaşattı ve sonra da bize karşı kullandı. Bu yönüyle elbette tartışılmalıdır. Ama bu konuda ortak bir bakış açısı varsa tartışmaların anlamı olur, yarar sağlayabilirdi. Kaçış, ihanet salt bir alana özgü de değildir. Kişilikler, kendilerini hangi koşullarda tükenişe terk etmişlerse ve insanlıktan çıkmaya demir atmışlarsa orada dönekleşirler; mekan o kadar önemli değildir. Zindanda bu kişilik kendini tamamlayamamış, Avrupa'da tamamlıyor haliyle. Her iki alan da değişik biçimlerde bireyselliğin, bireysel yaşamın bütün zaaflarını körükleyen, bitirici özelliklerin yatağı durumundadır. Zuhat bir anda ortaya çıkmadı, sadece kaçışla intikam almadı. İçimizdeki yaşamı; örgüte, göreve yaklaşımı incelendiğinde ortaya çıkan her olumsuzlukta bunların alt zemini vardır. Zayıflıklar, zaafılar doğru temelde giderilemeyince, onları gizleme, örtme eğilimleri de kişilikte boy verir, gelişir. Aslında biraz daha iyi gözlense her yaklaşımda bu eğilimlerin ipuçlarını bulmak zor değil. Ama bu tip, genel zayıflıkları, yetmezlikleri müthiş bir zırh yapıyor. Kendisini öyle bir statüde tutuyor ki, ihanete kayış yaptıktan sonra bile birçokları muğlaklığın içinde, ilkeli bir tavır takınamaz halde şaşkına dönüyorlar.

Evet, kaçanlar bizim ortamımızdan, yanı başımızdan kaçtılar. En yakınımızdaydılar. Çıkıp gittiler ve şimdi bize kusuyorlardı tüm çirkinliklerini. Bu kişilikleri salt zindanla açıklamak, yada Sara'nın, Karasu'nun kalkan edilişleriyle izaha çalışmak fazla gerçekçi değildi. İhanet odakları her dönemde de içteki zayıflıklarımızı kullanmışlardı. Bunları iyi gözlemlemiş, buldukları gedikten vurmaya çalışmışlardı. Bu bir sır değildi ki! Hele bazı isimleri kullanmak, tartışılan bazı yanları basamak yapmak bizde çokça yaşandı. Bir de bunlara zindan yanı da eklenince her şey daha kolaylaşıyordu. Abbas arkadaşın toplantıdaki bir belirlemesi aklıma geldi o an; "...Ne olacak, iki kolay şey var; biri Abbas'ı, diğeri Zagros'u eleştirmektir," demişti. Ben onu değiştiriyorum. Bence hepsinden daha kolayı, "Sara'yı, yine Sara'yı eleştirmektir." Bu daha uygun bir belirleme olur. Abbas ar-

kadaş bu yer değiştirmeyi kabul ederse tabii! Başkalarıyla tartişmaya gerek yoktu, kendimle gece boyu tartişıp durmuştum. K... ve Karasu ile tartişılacak ne kalmıştı? K... kafasına bazı şeyleri takmış, her fırsatta onu dışa vuruyordu. Bir kan davası gibi. Bir söz ilişkisinin neden ‘sadakatile’ sũrdũrũlmedięinin hesabını soruyordu. Aynı şeylerin tekrarı beni daha toplantının ilk gũnlerinde gerginleştirmişti.

Telefon konuşmalarının etkisini hãla atamamışım. K... ile aynı noktalarda sũren tartişmalarımız bunun tuzu biberi oluyordu. Konuşmak istemiyordum. Ama başkaları esas sorunu anlama, özũnũ kavrama yerine bazı davranış biçimlerine, eski bir ilişkinin hikayesine kafayı takmışlardı. İlginç geliyor, merak konusu oluyordu her davranışımız. Bu daha çok canımı sıkıyordu. Özellikle bazılarının kendi zaaflarını gizlemek, kaprisli ruh hallerini, yaşadıkları iã tutarsızlıklarını farklı yansıtma için hiã de yararı olmayan bir hesapçılığa girmeleri ilginãti. Geãmiř bir ilişkinin eleştirilerinden, tecrũbelerinden sonuã çıkartacaklarına kũtũ bir taklitçilik ve merak vardı.

K... da çok değişmişti. “Bu kadar yıl nasıl tanıyamamışım?” diyerek hayıflanıyordum. Çözũmlerlerdeki diyaloglardan bu konuda belli sonuãlara varmıştum, bunda yanılmamıştım, haksızlık etmiyordum. Kendini çok iyi çözümlediğini söylemesi gerãekçi değildi. ‘Duygularına esir olanları’ en uã noktada eleştirdiği bir anda duygularıyla savrulması, onlara yenilmesi diyalogu, tartişmayı engelliyor, anlamsız kılıyordu. Bu haldeyken hangi hesaplaşma sonuã verecekti? Kendime saygımı tũmden yitirmediğime göre çözümlũ böyle bir zeminde ve konumda görmezdim. Sorunları çözüme amacı ve iã tutarlılığın olması gerekir her şeyden önce. Bazı konularda ad takmayı henũz erken buluyordum fakat hangi davranışın, hangi yaklaşımın neyi, neleri ifade ettiğini, onun ruh halini tahmin edebiliyordum. Sahte, yapmacık saygı gösterisi bana fazla inandırıcı gelmiyor, bir hakaret gibi rahatsızlık veriyordu sadece.

ũlkeye geliş, dağlarda buluşmak anlamlıydı. Bũyũk yeminler, dilekler ancak böyle buluşmalarda somut bir ifade bulabilirdi. Özlemi olan her yoldaşın kavgayla böyle sıcak, yakın buluşması bana da gũzel bir sevinã veriyordu. Kazım’ın gelişine en çok sevinen-

dim. Dağlarla güçlü kucaklaşmasını; başaramadıklarımızı başar-
masını içtenlikle istemiştim. Dargınlık, kızgınlık, küskünlük bu is-
temin önüne geçmedi, geçmesine izin de vermezdim zaten. Onları, yılların yoldaşlığına bağışlamayı kendi içinde az da olsa ba-
şarmıştım. Kendim bile çok şaşırılmış, önceki tepkilerimi yenmiş,
daha dingin yaklaşmıştım. Yani sakindim, fırtınaları dindirmiştim,
duygularım denetimimdeydi, onlara hükmetmeyi biraz öğrenmiş-
tim. Yoldaşlığın en temel, en saygın özellikleri olacaksa, bunların
mutlaka olması şartsa, kavgalarımız cepheden olamazdı, cephe-
den vuruşmaya götürmemeliydi. O yılları yeniden yorumlamak,
ortak bir değerlendirme ve yaklaşım bütünlüğüne ulaşmak önem-
liydi. İstenilen, beklenen biçimde olmasa da yirmi yıllık bir çalışma
yoldaşlığı vardı.

Yol arkadaşlığında, dava yoldaşlığında süreklilik güzeldi, güç
vericiydi. Yarı yolda bunu bırakanlar az değildi. Kimileri kaçtı işte!
Bazıları yürüdü ama yalpalayarak, sağa sola devrilerek yürüdü.
Hem de korkunç bir uzaklığı yaşayarak. Kabuklarını değiştiren-
lerdi bunlar! Ne mertçe, dürüstçe sırt verdiler, ne de açıktan kal-
leşlik yaptılar! Yanıltıcı, ikiyüzlü bir kılıfa büründüler. Doğallığı,
sıcaklığı yoktu bunların. Utançtan her tarafı çatlamış bir kabukta
yoldaşlığı kirlettiler, gölge düşürdüler.

“Bu da yeni biçimi mi?” diyor, ad koyamıyordum buna. Zor
geliyor, acı veriyordu. Kendimi iknaya çalışıyordum. Dağların kav-
gasını birlikte kucaklayacağız, bunun yoldaşlığı hançerlenmez! Ve
sonunda sadece, “Git görmek istemiyorum seni, gidin, böyle yol-
daşlık cehennem dibine girsin. Siz bu şekilde mi bana yardımcı
olacaksınız? Buna ihtiyacım yok, daha fazla zarar vermeyin, çile-
den çıkartmayın yeter! Yardımınız olmasın...” diyorum.

K... durmadan tahrik ediyordu. Ben oturmuşum o ayakta, ye-
rinde durmuyordu. Önce alçak sesle; “Niye ama! Ne oldu, neden
görmek istemiyorsun?” Sonra da benim neden etkilendiğimi fark
etmiş gibi; “Akşam ben de bazı arkadaşlarla konuştum, sohbet
ettik. Belli bir önyargının olduğu kesin. Ama senin de ciddi yanıl-
gıların var, inatçısın. Gerçi bazı konulardaki inadına hayranım.

Ciddi söylüyorum, yalnız bunları aşmalısın artık. Seni güçlü görmek istiyorum.” Bir ara eğilip yüzüme dökülen saçlarımı parmak uçlarıyla kaldırıp geriye atıyor; “Saçların ağarmış, kendini kahrediyorsun, farkında mısın?” diyor, susmuyor, devam ediyor; beni teselli mi ediyordu yoksa oldukça öfkelenmek mi istiyordu.

“Biliyor musun tam iki yıl kendime geledim; çözümlerini bile okuyamadım. Senin umurunda değildi. Sen sevgiden ne anlarsın!” Devam etmesini istemiyorum;

“Yeter, bunları ikide bir tekrarlama, dinlemek istemiyorum.” O sürdürüyor, dayanamayıp iyice patlıyorum.

“Siz... En çok beni tanıyan yoldaşlarım K... ve Karasu... Neden kişilikleri zindan sürecine doğru oturtamıyorsunuz? Zuhat’ı en iyi sizler tanıyordunuz. Zuhat kaçmış, Sara ile ne ilgisi var, neyi tartışacağım sizinle? Şener, Selim, Cahide, Zuhat... belki daha başka kaçanlar da olacak, kaçkınlarımız çıkacak. Ama unutmayın, böyle kaçanlar, yanı başımdan ihanete kaçanlar çıktıkça daha yüceliyorum, başım daha da dikleşiyor, daha çok bağlanıyorum. Aynen böyle! Başkaları isterse farklı yorumlar yapsınlar; şaibe yaratsınlar, aldırmayacağım artık. Zaman çok iyi açığa çıkarıcıdır ve ben zamana hep inandım. Olaylar ortaya konulacaksa doğru konulsun, doğru tartışılsın. Bir şeylerle ilişkilendirileceksem hatalarım, eksikliklerim bağlamında olmalı. Bu parti kimsenin tekelinde değil, benim de partimdir. Hep bir suçluluk psikolojisiyle yaşanmaz,” dedim.

Hıçkırıklara boğulmuş, tepeden tırnağa sarsılırcasına ağlamaya başlamıştım. Meğer ne çok dolmuşum, zorlamıyorum kendimi. Kazım’ın “Güçlü ol, yapma,” sözlerine ise hiç aldırmadan ağlamaya devam ettim.

Bir çaresizlik miydi, yoksa yaşananların verdiği büyük acı mıydı? Her neyse! Ama bu şekilde sadece kendimi yıpratmışım doğrudu. Bunun kimsenin hoşuna gitmediği de açıktı. Kavga zemini hâlâ zayıf, hâlâ tartışmalar sonuçsuz. Öylece ayrıldık.

Çanakkale Cezaevi’nde Newroz nedeniyle gelen ziyaretçilere sergilenen bir oyunu anımsamıştı o zaman. Dağ ve zindan yaşamından kesitler, halk gerçekliğini ifade eden bölümlerle zengin-

leştirilmiş bir senaryo hazırlanmıştı. Oyunun adı da ‘Yasak ülkenin tarihi’ydi. Ben de bir bölümünde oynamıştım. Oyunculuk yeteneğim yoktu ama yaşananlardı, yaşadıklarımızdı oynanacak olanlar. Geleneklerin kadını ‘Aso kadın’ı oynamıştım. Bir Kürt kadınının yaşam dramı ve mücadelenin yarattığı kadın. İki ayrı tip. Monologlaştırılmış bir oyundu. Yetmiş yaşına gelmiş Aso kadın, gerilere gidip yaşadıklarını yeniden yaşıyor, gelinlik yıllarından dağdaki torunu gerilla Bêrîvan’a kadar uzanıyordu... Ağlamalarım ağlatmıştı, bayılan analar olmuştu izleyenler içinde. Perdeyi kapatmakla görevli olan Numan yoldaş bile perdeyi kapatmayı unutmuş, o da ilk kez ağlamıştı. Oyunda çözümsüzlük yoktu, tam tersine dramatize edilen bir yaşamdan yeni yaşama geçiş vardı. Somut olguya dönüşüyordu üstelik. Kürdistan’da yaratılan yeni yaşam umut veriyor, güç, ilham kaynağı oluyordu herkese.

“Peki kendimi nasıl oynasam?” diyordum. Yirmi yılı bütün yönleriyle yeniden yaşamalıyım bu oyunda ve anlaşılır bir dille! Dilim anlaşılmıyordu, çekici değildi, öyle söylüyordu yoldaşlarım. Ses tonum hep ezik, hep çekingen, acı yüklü. Sahne değişikti, izleyenler değişik ama Aso kadın değişmemişti, birincide başkasını oynamıştı, şimdi burada kendisini oynaması gerekiyordu. ‘Sara kadını’ oynayacaktı. Silueti perdeye yansıyan bir kadın değil. Perdesiz ve başkalarının da kendini seyredecekleri şekilde oynayacaktı. Başkaları da kendilerini görmeliydi, oyun herkesi anlatıyordu çünkü. Ama başkaları hâlâ kendilerini izlemeye tahammülsüz, hazır değillerdi. Oyunu tekleştiriyorlardı. Tek kişilik oyun!

Acaba nasıl bir süreçti, bu süreç nasıl yakalanacaktı? Gündem belli değil miydi? Sorunlarımız birlikte tartışılacak, birlikte çözümlenecekti. Yoldaşlığı hırpalayarak bir çözüme ulaşamadı. Net, coşku, güç verici, sürükleyici bir ilişki düzeyi, onun ruh hali yakalanarak sorunları ele almak en gerçekçi olanıydı. Ama daha işin başında böyle karmaşık ve etkileyen ruh halini yaşamak bir şanssızlıktı. Sevincim kırılmıştı. Birçok şey birbirinden ayrı, hazırlıksız gelişmişti. Bir anda, bir arada yakalamıştı beni. Ve her biri, ayrı ayrı etkilerdeydi; bütün duygularımı kısıyacına almış, ezip geçiyordu...

Anımsamak istemediğim anılar

Toplantının en renkli, en ilginç son gündemi bendim. Zuhat, zindan vb Sara'yı çağrıştıran sözcükler gündeme geldiğinde F... arkadaş farkında olmadan pot kırmıştı: "Tabii, tabii biz unutmuştuk. Sara arkadaş da özeleştiri verecek," demişti. Durumu fark eden arkadaşlar hafifçe gülmüşlerdi. Ben de, biraz sesli gülmüştüm; "İyi ki cezaevinden söz edildi, yoksa Sara aklınıza gelmezdi," dedim.

Ve toplantıya ara verildiğinde bunları olduğu gibi F... arkadaş da söyledim. Kabul etmedi, söylemeyi unuttuğunu, o anda sadece bunu hatırlatmak için söylediğini belirtti. Artık önemli değildi, unutturan ve hatırlatan olgular, ölçüler önemliydi.

Benim özeleştiri platformum çok farklı geçti. Apayrı bir sahneydi. Yeteneğim olsaydı, oyunu doğru yorumlama gücünü iyi gösterebilseydim; o kadar acemi ve politikadan uzak olmasaydım çok önemli bir oyun sergileyebilirdim. Fakat ben yine birtakım olgulara takılmıştım ve oyun tek kişilik bir dramı geçemedi. Hem de hiç istemediğim halde! Oysa rahatlıkla ulaşılabilecek kocaman bir gerçeklik vardı orta yerde. O gerçekliği kimse değiştiremezdi. Rolü başkalarının elinden alıp oynamak neden o kadar imkansızlaşmıştı? Başkaları seslendiriyordu benim duruşumu; ben ayrı, konuşanlar ayrıydı. Peki, hâlâ neyin inadını sürdürüyordum? Beni kendi gerçekliğimden bu kadar uzaklaştıran şeylerde inat, en kötü oyunu ortaya çıkarmaya bu kadar zemin sunma bir kader olabilir miydi? Sürekli tekrarlanan bir sahneye çözümsüzlüğü içeren bir drama bu denli çakılıp kalmak akıl almaz bir şeydi. Adeta bağırimi açıp bütün oklara kendimi hedef yapmam gerçekten bir intikam olabilir miydi? Kendimden intikam almak!

O anları anımsamak bile istemiyorum. Düşününce beynim zonkuyor. Hemen uzaklaşmak istiyorum; düşünmek, bir tek anını bile yeniden yaşamak istemiyorum. Ama olaylar her hücremi etkilemiş, bir türlü uzaklaşamıyordum, bir gerçeklik de buydu ve ben ondan kaçamazdım. 'Oldu, yaşandı, geçti-gitti' diyemiyordum. Hayır! Hiçbirinden kaçmıyordum, kaçmayacaktım; kendi gerçekliğim, tüm çıp-

laklığıyla ortadaydı, sadece bazı şeyleri kaldıramıyordum artık. Aynı dramın tekrarlanmasına tahammülüm kalmamıştı.

Hep izahlara kayma, güveni tartışırma, hep savunma konumu. Bu da beni zayıf düşürmüş ve çaresizleştirmişti bir anlamda. Bu noktada yaşanan başarısızlık, yeni çıkışlar yaptırmıyordu; daha çok büzüyor, daha çok etkisiz kılıyordu. Kongrelerde, konferanslarda, toplantılarda ‘Sara sorunu’ adeta ayrı bir gündem olmuştu. Son toplantı biraz da beş yıla yayılan sorunların toplamıydı. Tartışmalar daha öncekilerin birçok defa katlanmış haliydi.

Oysa çok yoğun bir savaş ortamındaydık ve Güney Savaşı’nın en önemli sürecinden geçiyorduk. Kökleşmiş temel sorunlarımız tartışılıyordu ve çözümlenmeyi bekliyordu. Bir dönemeç rolü oynayacaktı toplantı. Çok tarihi ve önemli gelişme adımını içeren böyle bir toplantıya birçok arkadaş katılmıştı.

Bazıları ilk kez bir araya geliyordu. Merak ettiğim, görmek, tanımak istediğim yoldaşlar vardı. Ayrıca önemli kararlılığa ulaştıracak zengin bir gündem vardı.

En önemlisi de Önderliğin her zamanki yoğun çabası ve büyük öngörüsünü içeren perspektif ve talimatları, temel sorunlarımızın tümüne kaynaklık eden yanları, tıkatan özellikleri görmeye, onları her zamankinden daha çok açık, daha ayrıntılı ve somut yönleriyle kabullenmeye götürmüştü. Toplantıda sonuç olarak herkesin, “Kaynak biziz, sonuçlarından biz sorumluyuz, bizim bakış açımız yol açtı,” demesi önemliydi.

Defalarca tartışılan, özeleştirileri verilen özellikleri, alışkanlıkları, yeniden tanımlamada bir farklılık yoktu ancak çatışma biraz daha keskinlik kazanmıştı. V. Kongre düzeyini de aşan nitelikteydi denilebilir. İdeolojik, politik aşınmadan kadro sorununa, savaş taktiklerinden insana yaklaşıma kadar her alanda yaşanan zaafılar, başta da merkezin ve yönetimlerin sorunları gerekçelere sığınmadan tartışılmıştı. Bu yan ağırlıktaydı. Bir takım uzlaşmacı, liberal eğilim sahipleri olsa da genel gidişat bu çerçevedeydi. Yani tartışma, hesaplaşma istenilen düzeyde olmasa da belli bir yöntem yakalanmıştı. Bu yönlü en ufak bir gelişme bir teselli oluyordu, umutlandırıyor.

Fakat henüz çok yetersizdi, tümünden rahatlatmıyordu insanı. Herkese malolan, herkesin esas aldığı bir yöntem, sistem haline gelmemiştir. İç sınıf mücadelesinin zenginliği ve sonuç alıcılığı bu noktada saklıydı. Yine de her zaman, her konuda kullanılan araçlara kavuşmak ile onu salt bazı konularda ve bazı bireylere karşı kullanmak aynı sonucu vermiyordu. Bazı araçlar sınıf mücadelesinin özüne ters şekilde kullanıldı mı tahribatlara, onarılmaz sonuçlara yol açabiliyordu.

İnsanın yaptığı, içinde olduğu ve başarısız kaldığı görevlerin, çalışmaların hesabını vermesi, somut olarak yol açtığı sonuçlardan dolayı yargılanması, mahkum edilmesi; bundaki yaklaşım yetersizlikleri normaldir, bunun etkileri çabuk kırılır, sarsıcılığı olumlu bir dönüşümle iç içe olur. Ama soyut, genellemeci ve oldukça da sübjektivize edilmiş yaklaşımlar, önyargılı tutumlar, tepeden tırnağa olumsuzlama ise güçsüzleştirir, duygu, düşünce dünyasını altüst eder.

Toplantının son gününde Önderlik toplantıya tekrar telefon ile katılım göstermişti. Yeni görevlendirme ve düzenlemeler Önderlik tarafından netleştirilmişti. Ben 'edebiyat çalışmaları' yapacaktım. Anılarımı yazacaktım. Telefonda zor bela konuşabilmişim o gece. Konuşulanları da o an fazla anlayamamıştım. Farklı anlaşılacağı kaygısı olmasaydı, konuşmak istemediğimi belirtecektim. Ama bunu yapamazdım. Ayrıca F.. arkadaş kendisine göre tekmi vermişti, olanları düzeltme gücünü kendimde görememişim.

Daha sonra Karasu ve Abbas arkadaşlar benimle konuştular. Yine bildik, genel doğruları aktardılar. Derya gibi olduğumu ve yazmam gerektiğini vurgulayarak, konuşmalarını tamamladılar. Ben de kabul edemediğim noktaları tekrar tekrar vurguladım. Konuşma öyle bitti.

“Parça bütüne feda olsun!”

Toplantıda ilk defa bir araya geldiğim, her gündem tartışıldığında ilginç çıkışlarıyla, köşeli eleştiri ve değerlendirmeleriyle tartışmaların

çehresini belli ölçüde değiştiren Z., her nedense benim özeleştiri platformumda konuşmadı, konuşmak istemedi. Diğer oturumlardaki cesaretli, polemige açık çıkışlar yerine sessiz izlemeyi tercih etmişti. Bir iki kısa uyarı dışında bu şekilde tavırsız kalması dikkatimi çekmişti. Bu, aşırı ihtiyatlılık mıydı, aşırı hesapçılık mıydı? Ama böyle bir toplantıda ne aşırı ihtiyat, ne de hesapçılık olabilirdi. Bunlar özüne aykırıydı, doğasına tersti çünkü. Bunların hiçbirine ihtiyacı yoktu.

Burada bir şey daha kendini çok açık olarak ele veriyordu; çok önemli, çok hassas bir konuda böyle bir tavırsızlığın amacı ne olabilirdi? Bunu çok düşündüm. Sorunları bireysellikten çıkartacaksak, anahtar rol oynayan bir tartışma ortamında 'aşırı ihtiyatlılık' ne kadar gerçekçi olabilirdi? 'Parça bütüne feda olsun' mantığı bütünün kurtarılmasına ne kadar katkı sağlayacak ve ne kadar sonuç alıcı olabilirdi? PKK'deki en özgün, en bilimsel, en sonuç alıcı özellik bunu tersinden yakalamak yani, bütüne ulaşmada bireyin kurtarılmasının ne kadar gerekli olduğu gerçeği değil miydi? Bilimsel, sosyal ve oldukça da gerçekçi bu tarz Önderliğin en belirgin tarzıydı ve bunu herkes çok iyi biliyordu. Eğer bizde parçaları feda etmek bir ilke haline gelseydi, elimizde ne parça kalırdı, ne de bütün. Ama pratik yaşamda ne yazık ki parçalar bolca feda ediliyordu. Aynı toplantıda bu yaklaşımın tüketiciliği çok çarpıcı biçimde tartışılmıştı oysa. Demek ki, sadece tartışmak ve bazı kararlara ulaşmak yetmiyordu. Onu yaşam tarzı haline getirmek ve her yerde, her zaman uygulamak gerekiyordu. Yoksa bazı şeyler yine yarım kalır ve tabuları yıkmak zorlaşırdı.

Kadın sorununa yaklaşım, ortaya çıkan eğilimler bizde çok önemli bir ölçüdür. Devrimcilik adeta bu noktada sınanır. Devrimci, sosyalist yaklaşım, yaşamdaki özgünlükleri reddetmiyor. Söylemde herkes bunu kabul ediyor. Yaşamı kuru, düz, sevgiden uzak, paylaşımcılığı, ortak iradeyi içermeyen yanlardan kurtarmak; çok zengin, oldukça başarı, gelişme dolu ortamlarda bütünleşmeyi hedeflemek bir amaçsa buna engel olan geri, ilkel, hesapçı yanlarımıza neden bu kadar tahammül ediliyordu? Her defasında bazı şeyler en uç noktada reddedildi, kötülendi, lanetlendi. Ancak temel çıkarılarda buluşturan, onun sıcak, coşku veren özelliklerini ka-

zanmada gerekli olan olgular, sevicecek, kabul görececek hale getirilemedi. Yoldaşlıklar buna dayandırılmadı, hatalı yanlardan arındırma yerine, tümünden gözden çıkarma kolaylığına kaçıldı; uzaklaşma, uzaklaştırma zemini beslendi. Bu yaklaşım gelir geçer bir tarz halini aldı.

Bazı tabuların zorlandığı, yıkılmaya yüz tuttuğu, yıkıldığı bir gerçeklik. Fakat hâlâ bazı temel konularda katı bir tutuculuk vardı. Bu tutuculuk daha çok da sorunlara yaklaşımdaki netsizlikten kaynaklanıyordu. Sorunların genel olarak ele alınışında bile teorik-ideolojik darlık, alabildiğine tek düzelik, kuruluk vardı. Bunun yanında yaşamda somutluğa kavuşturmada da müthiş bir tutarsızlık ve yöntemsizlik hakimdi. Bu da tahribat yaratıyor, çok ters sonuçlara götürebiliyordu. Geriye çeken yanlar bu şekilde kökleşiyordu. Sosyal yaşamın inceliklerini, sevilesi, yaşanılabilir hale getirme çabası çok zayıftı. Buna gereksinim duyulmuyor, gerekliliğine inanılmıyordu! Bu nedendir ki, çokça eleştirdiğimiz, öfke duyduğumuz özelliklerin aslında bize-hepimize ait özellikler olduğunu, temelde hiç de farklı yaşanılmadığını görmüyor, görmek istemiyorduk. Başkasına, karşımızdakine bu kadar kolay yönelmenin temelinde de bu yatıyordu.

Savaşı bir de kadına karşı yürütmek var! Savaşmak ama savaşı aynı zamanda birlikte yürütmek, omuzlamak... Çok zor ve imkansız gibi görünen ama özünde en güçlü yaşamın saklı olduğu bir savaşım alanıydı. Onda kendini dışa vuran tarzda birleşmek de o denli önemliydi. Kürdistan'da savaş gerçek bir olgu haline gelmeyi başarmışsa, kanıtlanmışsa ve buna inanç geliyorsa, bunu saygın ilişki düzeyleriyle tamamlamakta neden bu kadar zorlanıyoruz? Neden zorluyoruz? Bağrında bu kadar gelişme yaratacak bir savaşın sırrını iyi yakalamak gerekiyordu.

Yaşadıklarımı kitaplaştırmak...

Toplantıdan sonra F... arkadaşla görüştük. Mağaradaki yeni merkez karargah için hazırlanan bölümde oldu görüşmemiz. Mağaranın

içinde naylondan birkaç bölmeli yer yapılmıştı. Benim de katıldığım toplantının salonu güzel düzenlenmişti. Kırmızı kumaştan oluşan duvar zemini loş bir ışıklandırma ile daha da ağır bir hava veriyordu mağaraya. Mağaranın zeminine çakıl taşlarından döküm yapılmıştı. Naylondan kapısı aynı zamanda pencere görevini de görüyordu. Böyle önemli bir çalışma yerine biçim kazandırmak da önemliydi. Bu aynı zamanda çalışma verimini de etkileyecekti.

Bu kısa bekleyişin ardından F.. arkadaş Önderliğin son telefon konuşmalarının yazılı metnini bana uzattı. Verirken son sayfalarına göz gezdirerek bana söylemek istediklerini oradan okumaya çalışıyordu. Bulamayınca vazgeçti. “Al oku. Önderliğin bazı önerileri var. Sana ait olanlar sonlara doğrudur. Ama sen hepsini oku, yoğunlaş, öğleden sonra gel tartışırız,” dedi.

Yarım gün boyunca yalnız kaldığım naylondan çadırımda talimatı okudum, yorumladım. Bu da yazmaya başlangıçtı. Demek ki, yazma istemi giderek geliyordu. Bazı şeyler zorlansa bile kendi içinde istem de doğmuştu. Çokça konuşulan, tartışılan, yerilen bir yaşam yazılmalıydı! Fakat sindiremediğim şeyler de yok değildi, onlar alıkoyuyor, istemi kırıyordu. Onları ortadan kaldırmak, gidermek gerekiyordu. Tabii kısa sürede bu mümkün olamazdı. Bu gerçeği de kabul etmem lazımdı.

Edebiyat çalışmaları!.. “Bizim bakış açımızı kazandırarak anılarını yazdırmak... Türkü dilinde görmek...” Önderliğin talimatlarında yer alan değerlendirmeler parça parça tekrarlanıyor beynimde. Metni okumuş ve üzerinde bu şekilde yoğunlaşmışım. Yine de F.. arkadaşla bu konuyu konuşma istemim buruk, neleri tartışacaktık ki? Kısa bir süre önceki platformda anlatamadığım, konuşamadığım hikayeyi mi tekrar tartışacaktık? Onu nasıl yazacağımın çerçevesini mi çizecekti? İçimde hiç yazma istemi yoktu ilk başta. Buna rağmen kalkıp gittim. Yolda, “Aynı şeyler tekrarlanmasa bari,” dedim ve daha sakin olmaya çalıştım.

F.. arkadaş konuşmaya başlarken zorlandığı belli oluyordu. Masanın üzerindeki kağıda bir şeyler not alıyordu. Kağıdı karalıyor, çeşitli şekiller yapıyordu. Oysa normalde çok titiz, aldığı notları

böyle şekiller çizerek bozmadı, kirliletmezdi kağıdı. Acaba farklı zeminde olan ve farklı dilde konuşan biriyle -benimle- tartışmak mı zor geliyordu? Yoksa söylenenlerden, konuşulanlardan gayri söyleyecek şey bulamadığından mıydı? Kendisini zorlayarak konuşmaya başlaması beni de etkilemişti. Aslında her ikimiz de birbirimizin neler söyleyebileceğini biliyor, tahmin ediyorduk. Belki de zorlayan buydu. İlginçti! Baştan beri, daha ilk karşılaşmamızda -ki, on altı yıldan sonra yeniden buluşuyorduk- diyaloglarımızda kızan, öfkelenen, nereden kaynaklandığı belli olmayan bir soğukluk, bunların toplamı bir ton vardı ve hâlâ da o tondaydı. Sık sık, “Sen farklı dilden konuşuyorsun, seni anlamak zor. Yaşadığın zemin ayrı. Kendine göresin...” diyor ama hiç konuşmadan, diyalog geliştirmeden nelerin söyleneceğini biliyor, tahmin ediyor, deyim yerindeyse düşüncelerimi çok rahat okuyabiliyordu. Konuşma dilimiz, olayları ifade ediş tarzımız farklıydı, bu bir gerçektir. Fakat her konuda temel bir farklılık yoktu. Farklı biçimde ve farklı zamanda ortak düşündüğümüz o kadar çok şey var ki... Benim de anlam veremediğim nokta zaten burasıydı! Biraz önyargısız, sabırlı ve gerçekten anlaşılacak istenirse, yaklaşırsa bu kadar cepheden birbirimizi değerlendirmeyiz, yargı oluşturmazdık.

“... Yazmayı bir cezalandırma, bir sınırlandırma olarak alıyorsun,” dedi ve ekledi. “Tabii eleştirilerde abartı var. Ama bunun karşısında sen kendini hep savunmaya alıyorsun. Haksızlığa uğradım psikolojisinden kurtulman gerekir. Yazman bu anlamda iyi olur. Kendini, koşullayan çevreyi, toplum yapımızı iyi çözümleyerek bir arada yazarsan iyi olur... Bir çıkış olur.” Konuşmaya ilk girişi bu şekilde yapıyor. Tabii ilginç bir değerlendirme...

Beni sınırlandırma tavrının olduğu doğrudur. Bu çok açık belirtildi toplantıda. “Çok sınırsız dalıp her işe burnunu sokuyorsun, çabuk etkiliyorsun, etkin oluyorsun. Kadrolar etkine giriyor. Bu yüzden tedbir olarak sınırladık, denetimde tuttuk,” denilmişti ve son ‘tedbir’ olarak da, hiçbir çalışmaya, arkadaş yapısına, örgüte bulaşmayacak tarzda konumlandırılmıştım. Bir kenarda oturup yazacaktım! Ve ben edebiyat çalışmalarına böyle başladım. Objektif

durum böyle, söylenen, planlanan bu. Bunları bilmek, görmek için çok farklı zeminlerde olmak da gerekmiyor. Tepkilerim, dışa yansımam bu şekilde önlenebilirdi! Bu bir karardı. Yeniden aynı şeyleri tartışmanın bu nedenle anlamı yoktu.

“Bu şekilde kendimi soyutlayarak yazmam için henüz erken. Başka biçimde çalışmak, kendimi katmak istiyorum, pratik birliklere gitmek istiyorum,” demem sonucu değiştirmiyordu artık. Eleştirilerin abartılı olduğunu söylemenin de -nedense bu birkaç gün içinde fark edilmişti- anlamı yoktu. Kaldı ki bazı değerlendirmeler içerik olarak da, biçim olarak da eleştiri değildi. Bunları anlayacak durumdaydım. Algılama, düşünme, yorumlama yetilerimi henüz yitirmemiştim. Tersine olanlar karşısında daha etkin çalışıyorlardı. Hassaslaşmışım alabildiğine, tepkilerim ayaklanmıştı.

‘Savunma konumunda’ olduğum da doğrudu. Kendimi öylesine donanımsız kılmıştım ki, en zayıf, en pasif savunma durumunu yaşıyordum. Sorunları ele alış tarzım, partiyle karşı karşıya koyuyordu beni. Bu nokta ürkütüyordu, cesaretimi kırıyordu, büyük korkuyordum. Çünkü çok kolay, çok ucuz bir şekilde karşıya konulabiliyorsun bu durumda. Karşıya konulan biri için neler söyleniyorsa, bana da hepsi söylenmişti, hem de fazlasıyla! Sadece bazı sözcükler kullanılmamıştı yada onlar dolaylı söylenmişti. Onlardan daha ağırı, öldürücü olanı yoldaşlık adına çokça dile getirilmişti, hiçbir yere sığdırılmayan bir portre çizilmişti, bir tek adı konulmamıştı bana göre.

Oysa Önderliğin yazım çalışmalarına verdiği değer başkaydı. Devrimci sanat, edebiyatın yaratılması, devrimimizi karakterize eden böyle bir çalışmanın gerekliliği ortadaydı. Bunun en zengin, en görkemli yaratıcısıydı Önderlik. Ancak bu yelpazeyi genişletmeyi istemesi, yaşayanların bizzat bunu geliştirmesini istemesi çok doğal ve yerindeydi. Bunun anlamını, önemini, bir ihtiyaç olduğunu anlıyordum. Bu konudaki eleştirilerin özü de anlaşılıyordu ve bana yönelik olarak söylenenlerin de neyi amaçlandığını fark edebiliyordum. Bu noktada söyleyeceğim bir şey yoktu. Hiç tartışmak bile istemiyordum. Daha çok, “Belirtilen çerçeveye nasıl

kendimi oturtabilirim? Yine bazı değerlendirmelere yol açan olayları, olguları nasıl daha iyi ele alabilirim? Eleştirilenle reddedilene birbirinden nasıl ayırt edebilirim?” noktaları üzerinde yoğunlaşıyordum. Çünkü arada sınır bırakılmamıştı. Yoldaşlarımla yazmaya ilişkin değerlendirmeleri, bana karar aldırılmadaki tutumları oldukça farklıydı. “Lenin’in Gorki’ye ‘Ana’yı talimatla yazdırması” ile benim yazma koşullarım apayrıydı. Ben yazarak ‘zemin değiştirecektim!’ Yazarak zemin değiştirmeyi başarmak herhalde ilk kez bana nasip olan bir şanstı! Ama ben diyorum ki, bu mantık kendi içinde çok karmaşık, çok ilkesiz. Yaşayarak, birlikte çalışarak zemini ortak hale getirmek varken, soyutlayarak zeminden zemine göçertmek pek anlamlı gelmiyordu bana.

F... arkadaş beni yazmaya teşvik ediyordu! Birçok örnekle genel anlatım yanında, Dersim’e, aile ve çevre özelliklerine kadar geniş bir çerçeve çiziyordu.

“Çocukluğundan alabilirsin... Yaşananların ulusla, toprakla bağının konulması gerekir...” diye başlıyor ve genel bir çerçeve çiziyordu.

“Anılarını birleştirebilir,” demiş Önderlik. Yoldaşlar günlüklere bir çizgi çizdiler. “Günlük yazmak artık sana yasak... Saplantı gelişmiş,” denilmişti toplantıda. Beni o saplantıdan kurtarmak istiyorlardı! Onları bir malzeme olarak değerlendirebileceğimi, bu yönlü teşvik etmeyi düşünmüyorlardı bile. Bir çırpıda günlük yazmak zararlı olmuştu, kötülenmişti. En uç noktada yok saymayı anlayamıyordum.

Ne garip! Giderek ben de bu yaklaşıma onay vererek birçok şeyi terk ettim. Ve vazgeçilen, terk edilen nedir, onu iyice anlamaya çalıştım. Anıları yazmak o kadar kötü ve insanı saplantıya götürece kadar tehlikeli olabilir miydi? Oysa yaşamı dolu yaşamadır yansıyan. Tıpkı şiir gibi. Nasıl ki, şiir duyguların en yoğun anında yazılıyorsa, onu ifade ediyorsa, koca yaşamı sözcüklere, mısralara yükleyerek güzelliği, onun savaşımını süreklileştiren bir anlam kazanıyorsa, aynı şekilde günlük de günü, anı yoğun yaşamının etkileriyle yazılır. Olaylar sıcaklığına yorumlanır, yaşam bir savaş halini alır orda. Her anın canlı, hareketli oluşu asla tehlikeli olmaz. Kişinin duyguları, özlemleri, düşleri, tepkileri, istemleri, isyanları en yalın şekilde orada dile getiriliyorsa bundan

korkmak, bunun tedbirine gitmek akla uygun değildir. O halde savaş neydi? Bu olguların içinde yer almadığı savaş var mıdır? Yoksa bir başka savaş biçimi mi ortaya çıkaracağız? Herkesi bir kalıba oturtan, duygularını, özlemlerini bastırmış, donuk, kuru, tepkilerini saklamış, isyanlarını kendi içinde kilitlemiş bir insan nasıl coşkulu savaşabilirdi? Bunları sık sık dile getiren, insanı en trajik şekilde tükettiğimize, kuruttuğumuza öfkelenen; kaybedişte bunu temel nokta olarak gören biziz ama değiştirmeyen, her değişikliğe, her ayrılığa cephe alan da yine biz oluyorduk. Bu çelişkinin hangi düğümünden tutmak gerektiğini günlerdir düşünüyorum. Yaşamı bu kadar düzleştirmenin nelere yol açtığını artık kesin görmek gerekiyordu.

Arkadaşlar artık sık sık edebiyat-sanat çalışmalarından bahseder oldular. F.. ve diğer birçok arkadaş her gördüğünde, her diyalogda edebiyatın önemini çeşitli örneklemelerle anlatmaya başladılar. Önderliğin talimat ve perspektifleri buna yol açıyordu. Başka zaman kimse edebiyatın yakınından bile geçmiyordu. O tür tartışmalara kimse girmezdi kolayca, çünkü çoğu zaman 'oportünistlikti' yazım düşüncesi, tasarımı. Bu giderek aşılacaktı kuşkusuz. Ama beni her görenin, edebiyattan, sanattan, romandan bahsetmesi -çok az da olsa bir beklentiyi ifade etse de- bana fazla ciddi gelmiyordu. Tabii içtenlikle isteyen yoldaşlar az değildi. F.. arkadaş kısa uğraklarında, ayaküstü yada bir türlü resmi nitelik almayan ziyaretlerinde sanata kaydırıyordu tüm sohbetlerini. Ahmet Arif'ten, onun güzel dizelerinden Yılmaz Güney'in ilk etkileyen filmine kadar, anlatımını sürdürüyordu.

Ahmet Arif'in yayınlanmamış şiirlerinden akılda kalanı okuyordu sessizce. Okuyup okumadığımızı soruyor, hiçbirimiz de okumamıştık. Cemal Süreyya bu işi üslenmişti fakat o da öldü yada öldürüldü! Kuşkusuz yaşasaydılar Ahmet Arif de, Yılmaz Güney de ortaya çok değerli eserler çıkaracaklardı. İki değerli insan. Birinin şiirlerine, diğersinin de filmlerine tutkundum. 33 kurşun yüreğimde hep kurşun gibi acı, öfke yaratıyordu okurken. Baba ve Çirkin Kralı'yla Yılmaz Güney kavgayı dillendiriyordu. Tabii F.. arkadaş anlatırken duygu yüklü, adeta yaşıyormuş gibi anlatıyordu.

**“Belki dağlarda iyi bir gerilla olamadım
ama halkımın güzel kızı olmaya kararlıyım.”**

Toplantıdan sonra ‘özgün edebiyat çalışmam’dan dolayı arkadaş yapısından uzaklaştım. Yoğunlaşmam gerekiyordu çünkü. Bu sebeple fazla kimseyle görüşmüyordum. Kaldığımız yere yakın olan Türkiye grubundan arkadaşlara uğruyordum sık sık. Onlara ilgim biraz başkaydı. Özgünlüğü vardı. Dostluğun, kardeşliğin yakın, derin sıcaklığı ta gerilere dayanıyordu. Mücadele tarihimizde bu bağların önemi, anlamı büyüktü. Bu bağ iki devrimi sıkı sıkıya birbirine bağlamıştı. Birey olarak da ilk devrimci uyanışta o güzel insanların devrimci başkaldırılarının etkileri vardı.

Grupta ilk olarak Pir’le karşılaşmıştım. Ablası Jiyan’ın şahadetinden bu yana Pir’le diyaloglarımızın biçimi de, anlamı da değişmişti. Sanki “Kanê Jiyan,”* der gibi bakıyordu bana. Ortak acı ve ortak özlem yansıyor her ikimizin tüm davranışlarında. Tabii Jiyan’ı anmak için konuşmak da gerekmiyordu. Jiyan yaşama yansıyan, onda billurlaşan bir güzelliği, gerçekliğin kendisiydi. Pir’de yaşayan yanlar Jiyan’dı, onun kendisiydi. Bir arada fazla kalamamışlardı. 94’te Besta-Botan hareketli taburundaydı ikisi de. Operasyonlar, sürekli hareketlilik, yer değiştirmeler nedeniyle görüşmemişlerdi. Belki de en az onlar konuşmuştu, en seyrek onlar görüşmüşlerdi. Pir’in fizik sorunu yoktu. Jiyan’ın göz sorunu hep onu sessiz ezikliğe itmmişti. Ne o, ne de başkası bu durumu bir ‘fiziki özür’ olarak kabul etmişlerdi. Jiyan’ın canlılığı, tutkusu, inadı ve büyük iradesi ile özellikle gece yürüyüşlerinde zorlayan gözlerini bir arada düşünmek incitmekti onu. Çok hassastı. Sonuçta kitlenin içinde, Ertuş halkının içinde çalışma yapmaya gönderilmişti. O, gerillada başarısız olduğundan gitmemişti. Hayır! Daha çok katılmak, halka, devrime daha çok şey vermek istemi onu oraya götürmüştü. İşbirlikçi hain güçler onun halk öncülüğünü, ataklığını fark etmişlerdi. Halkının öncüsü, kavganın en önünde olmak ona yaraşandı. Kendi deyimiyle, “Belki dağlarda istediğim gerilla kız olamadım ama halkımın güzel kızı olmayı başarabilirim.” Jiyan aynı zamanda gerilla ruhu, onun büyük tutkusuyla doluydu. Dağlarda

olmak bir tutkuydu onun için. Bu tutku onu halk içinde daha da militanlaştırmıştı. Bazıları bunu çok geç fark etmişti.

Pir'e, Jiyan'ı anlatmak da kolay olmuyordu. Hep suskun dinliyordu. "Sen yeter ki sor, dinle herkes Jiyan'ı anlatır sana," demiştim lafı uzatmadan. Zorlanıyordu bir de. Konuyu değiştirmek istemiş-tim. Çünkü Pir'in şakakları son hızla yüreğinin atışlarını dışa vuruyordu. Belliydi ki, Jiyan'ın şهادetini hâlâ kabullenemiyordu. Duygulu ve kısa bir sohbetten sonra konuyu değiştirmiştik.

Karadenizli Laz asker, yeni adı Tay... olmuştu. 95'de Kela Memê'de esir alındığında adı Yal...'dı. Laz ve polis çocuğuydu. Sonra Tay... yapmıştı kodunu. Şimdi DHP çalışmaları içinde, devrime katılmış, devrimci saflarda savaşmaya karar vermişti. Kürdistan'da askerlik, gerillacılık yapıyordu, Türkiye'ye devrimi taşıma görevini üstlenmişti. Bu çok anlamlıydı. Tar... yoldaş roman konusunu açınca Tay... da sohbete katılmış, görüşlerini aktarmıştı. Taylan içimizde bir gerilla ama gariptir, onu her gördüğümde aynı zamanda bir Türk askerini de çağırıştırıyordu, onun reflekslerini henüz tam atamamıştı üzerinden. Haliyle askerden gerillaya geçiş yapmıştı. Doğaldı bazı şeyleri atamaması. Fakat Tay... yaman bir gerilla olacaktı, bu konuda hırslıydı, umut veriyordu.

Tar... 'İnce Memed' usulü baş bağlamasıyla dikkati çekiyordu hemen. Yetenekli, çalışkan, emekçiydi. Beni Türkiye günlerime götürmüştü. İşçi grevleri, gösteriler, okullarda, sokaklardaki barikatlar, oralardaki ihtilalcilik günleri ateşliyordu duygularımı. Sorularla beni oldukça yormuştu bu yoldaşlar. Hepsi yeni, genç kuşak, o dönemleri kitaplardan okumuşlardı. Canlı yaşayan birinden dinlemek başka bir duygu veriyor kendilerine. Ay...'in esmer tenine rağmen kırmızılığı yanaklarına yansımıştı. Anlatımlardan heyecan duyuyor, mutlu oluyordu. Gül...'ın gözleri, dişleri gülüyor, başını daha da dikleştiriyor, oturduğu yerde, iç çekiyordu. Malatya'dan söz açılınca Ay... daha da meraklanmıştı. Beylerderesi'nin, Sinan Cemgillerin direnişinin Malatya köyleri üzerinde yarattığı etkiyi anlatmıştı o da. Tar... yeniden konuyu roman yazımına getirmişti. "Taslak var mı, tartışmak isterdim. Şanslısınız, Kürdistan'da bir kadının yazacakları çok

ilgi uyandırır. Biz de merak ediyoruz. Adı var mı, ne ad koymayı düşünüyorsunuz?” vb birçok soru soruyordu.

O noktada fazla bir şey diyemedim haliyle. Roman yazmak! Roman nerede, ben neredeyim. Ne oluyordu, herkes beni yazmaya teşvik ediyordu, sözleşmişçesine. Bu kadar ilgi, merak beni çok zorluyordu. Ağır bir işti. Ne olur beni zorlamayın. Yazmak, yeneden geçmişî yaşamaktır. Durun ben bugünü hiç yaşamadım ki!..

Tabii bu sözlerim yüreğimde kalıyordu. Hiç kimseyi bunları söyleyemiyordum. Mahcup bir halde ama “Yazacağım,” diyerek ayrılmıştım yanlarından.

Kitabın ismi ortaya çıkıyor...

Zap’ın batı kıyısı boyunca uzayıp giden patıkada bir süre yürüdüm. Fırın ve mutfakta çalışan arkadaşların gürültüleri ve balta sesleri dışında ortalık sessizdi. Arkadaşların tümü okulda ders görüyordu. Zap’ın tam kıyısındaki kocaman bir mağarada dört yüzün üzerinde arkadaş bir aradaydı. Derin, dar bir vadiydi; bu yüzden okul daha da soğuk oluyordu. Özellikle sabahın ilk saatleri ve akşam üzerleri buz gibi bir esinti vardı. Buna rağmen Zap’ın güzelliğine doyum olmuyordu. Her iki yakada karşılıklı Zap’a akan çok güzel şelaleler vardı. Yaz kış, çevresi her zaman yeşillikti. Bu yoldan her geçtiğimde, kendimi bu manzaraya kaptırmaktan alamıyordum. O kadar derin bir vadide, bu kadar güzel tonda akan Zap suyunun yeşiline salıyordum düşlerimi. Gürültülü akışı bendeki yoğunluğu etkilemiyordu. Soğuğu kesmiyordu gözlerimdeki sıcak. Sessizce seyre dalıyordum bu yüzden. Bazen böyle doluca düşüncelere dalmak ne güzeldi, arada bir buna çok ihtiyaç duyuyordum.

Noktadan fazla uzaklaşmadan geri döndüm. Yol boyu yazma konusunda kendimi ikna etmeye çalışıyordum. Hatta bir isim arıyordum. ‘Kavga’ sözcüğünü çok seviyordum. İlk aklıma gelen, ‘Hep kavgaydı yaşamım’ oldu. “Fakat tuhaf, hep başkası anlattı,” diyorum ardından. Adımlarım hızlanıyordu, daha çok yürümek is-

tiyordum. Sanki bir şeyleri yakalamak için acele ediyor, zamanı uzatmak istemiyordum. Oysa yazmayı seviyordum. Fakat şimdi “Yaz!” deniyordu ve ben müthiş zorlanıyordum. Neden?

Bir alışkanlıktı. Uzun süre inatla ve büyük bir zevkle günlük yazıyordum. Bu bir ihtiyaçtan kaynaklanmıştı. Genellikle yazdıklarım monolog biçimindeydi, kendimle konuşmalardı. Sessiz, karmaşık bir çatışmayı, bir iç hesaplaşmayı içeriyordu. Her şeyin ilk etkileri, ilk tepkiler, sınır tanımaz duygular, iz bırakan yanıyla her olgu, günlüklerde dışa vuruyordu. Bu nedenle yazarken ruhsal bir rahatlığı yaşıyordum. Bir görev gibiydi adeta, yazmayınca rahatsızlık veriyordu. Bu nedenle, arada kimi kopukluklar olsa da, sürekli yazdım. Günlük adeta ayrı bir dünyaydı benim için. Köklü alışkanlıklar edinmeme de yol açmıştı. Ben savaşımı hep bu zemine çekmiştim; bu da giderek kendi mevzimde kendimi vurmaya kadar götürmüştü. Çünkü dışı karşı müthiş bir savunma konumuna girmiştim. İçte ise hep kavgaydı; okların tüm uçlarını kendime yöneltmiştim. Oluşturduğum zemin, mevzideki duruşum, tüm komutlarım buna oldukça elverişliydi. Savaşta inisiyatifi kaybetmiştim. Kim, hangi zeminde savaşı dayattıysa, orada savaşıyordum. İhtiyattan uzak, donanımsız, duygu ve tepkilere boğulmuş bir ruh haliyle boğuşmak, dövüşmek bir yaşam tarzı haline gelmişti. Bu bir yenilme, bir zayıf düşme konumuydu.

Evet. Günlüklere yansıyan benim en çıplak gerçekliğimdi ama kurtarmıyordu. Hatta bu tarzda yazmak başkaları için çok anlamsız oluyordu. Benim için anlamını koruyordu, yitirmemişti. Ama somut bir şey kazandırmayan, başarı sağlatmayan bir dövüş gibiydi. Bu da sevilesi olabilir miydi, vazgeçilmez olabilir miydi? Yazmada yaşamın üretkenliği önemlidir. Emek varsa, bir şeyler yapılabilir ve onun huzuru içindeysen yazılır. Yazmadığını anlar, bu nedenle ya tadında çalışmadığını yada sevincini, hazzını büyük duyduğum, çok coştüğüm anlardı. Tezat gibiydi ama yazmanın tadı da, kavgası da bu şekilde anlamını buluyordu.

Yaşama hükmetmeyi sağlamak, yazmak, anılara zevkle, heyecanla ve bilinçli uzanmak olacak ki kesinlikle böyle, büyük bir haz duyarak, en güzel yaşamayı bilerek gitmek istiyordum.

Kışın nokta değiştirme zulmü

Kış ortasında, iki günlük çadır yapımından sonra yeniden yer değiştirmek ve başka bir çadır kurmak basın birimindeki tüm arkadaşları da öfkelenmişti. Zap'ın karşı yakasına geçeceğimiz haberi, basındaki arkadaşları ayaklandırmıştı adeta. Kimse zaman kaybetmek istemiyordu. Yer değişikliği -hele bir de sık sık oluyorsa-zamanı çok alıyordu. Mi... yoldaş hem söyleniyor hem de çadırın naylonunu topluyor. Yanakları al al olmuş öfkeden; "Bunun adı da gerillacılık. Benim mantığım almıyor, bir de bizden günlük verim isteniyor. Bu kadar kaseti ne zaman çözeceğiz?" diyerek tepkisini sesli ifade ediyordu.

Çadırda gaz lambasının ışığında ve ufak bir sehpanın üzerinde yazmak çok zevkli sayılmaz. Dışarda Zap'ın çılgınca akışının dışında hiçbir ses yoktu. Bu vadide hareketsizlik, yürüyüş özlemimi artırıyordu. Kürdistan'ı dolaşma özlemiyle doluyken bir vadide demir atmak korkunç bir şey. Müthiş bir bir sabır gerekiyordu tahammül etmek için.

Henüz neler yazacağıma, nasıl yazacağıma dair bir taslak oluşturmuş değildim. Önceden tasarlayarak girmek gibi bir düşüncem de yoktu. Yılların, olayların bir yerinden işe başlamak lazımdı. Fakat bugünün etkileri de hâlâ üzerimde yoğundu. Gelişmelere, olaylara kendimi kaptırmam, kendimi onların akışına teslim etmem doğru olmazdı. Bundan sakınmaya çabalıyordum. Tam tersine hepsine hükmetmek gerektiğine inanıyordum. Yaşama hükmetmeyi sağlamak, yazmaya, anılara büyük bir zevkle, heyecanla ve bilinçle uzanmak olacak ki, kesinlikle böyle derin haz duyarak, en güzel yaşamayı bilerek girmek istiyordum. Başka türlü olmazdı, ne başkaları zorlamalıydı ne de ben kendi gerçekliğimden o kadar uzaklaşmalıydım. Ve ben hâlâ kendimi iknaya çalışıyordum.

Pablo Neruda'nın 'Yaşadığımı İtiraf Ediyorum' kitabını Zap vadisinde bulmak, okumak güzel bir şans! Aslında çok güzel, çok değerli eserler var. '95 baharında depolardan çıkarılan tonlarca kitap var. Dünya Devrimler Ansiklopedisi diziler halinde. Birçok

klasik, yine roman çıkmıştı depolardan. Okulda kütüphane olması lazım fakat kitaplar eksik. Operasyon ve son Güney Savaşı sürecinde herhalde yeniden toprağa gömüldü onlar.

F... arkadaşta bir hikaye kitabı vardı. Borges'in 'Yolların Çatallanan Bahçe'si. Arada onu da karıştırıyorum. Kurguları, düş dünyası çok zengin ama fazla çekici gelmedi. Mizgin okurken dayanamayıp sesli pasajlar sunuyor bize, zorla dinletiyor. Böylece hep beraber okumuş oluyoruz. Sessizliğimizi en çok Mizgin bozuyor, çok canlı, dolu dolu, sabırsız, mutlaka bir şeyler konuşur. Kendisi Pazarcıklı ama en çok Dersim'i konuşur, anlatır. Altı yıldır gerillada ve bu süreç zorlu, sancılı geçmiş. Sorularıyla, anlatımlarıyla beni Dersim'e götürüyor genellikle. "Tarihimizi yaşayanlardan öğrenmek daha güzel," diyor ve beni konuşturmaya çalışıyor. Yıldız Durmuş (Jiyan)'la kalmış. Onu da sıkça katıyor sohbetlerimize, birçok şeyi onun şahsında izaha kalkışıyor, adı eksik olmaz Yıldız'ın. Etkilenmiş, onun bazı özelliklerinde yakalamaya çalışmış yaşamı. Evet, tarihimizde bir parçaydı Yıldız. Ölüm kolaylaşmıştı! Azime yani Mihriban hoca da çok şanssız, çok ansızın yakalanmıştı ölüme. Bir havan parçası, onun basıncı alıp götürmüştü.

"Eski arkadaşlardaki bazı temel özellikler hep ilgimi çekti, farklıdır. Yaşanınca bu görülmüyor ama biz sonradan daha iyi anlıyoruz. Yıldız'a sonradan çok daha saygı duydum," diyordu Mizgin.

Beni zorluyor. Anlatmak, oraya girmek istemiyorum. Fakat o beceriyor, Dersim'deki bazı olaylar söz konusu olunca, oraya akınca sohbet, çocukluğuma kadar gidiyorum. Köyümüzü, civar köyleri, dağ isimleri, gerillanın kodladığı adlarla anılıyor şimdi. Çok azı eski adla anılıyor. Sibiryaya, Çiyaye Sor, Şehit Rojvan, Şehit Dilovan, böyle gidiyor isimler, şehitlerin adıyla. Kendisinin tarifleriyle eski adlarını anımsıyorum. Mizgin alanı avucunun içi gibi biliyor. Ben çok az bir kısmını görmüştüm ve aradan yirmi yıl geçmişti. Özellikle kırsalına yabancıydım. 'Düzgün Baba'yı hiç unutmamışım ama. Orada Nazimiye kuş bakışıyla izleniyordu. Hele Ovacık. Kırk Gözeler, o buz gibi harika sular, Munzur'un kıvrımları, Laç deresi. Sonuçta bakıyorum aslında genelde gördüğüm, gezdiğim alanlar az değilmiş. "Oralarda olup da yazmak daha mı sürükleyici olurdu!" diye düşü-

nüyorum sessizce. Dersim coşturuyor insanı. Zap ve Dersim! Hem birbirine çok uzak hem de yaşadıkça birbirine yakınlaşan güzel iki alan. Zap'ta Dersim'i yaşıyorum. Aynı heyecanı veriyor hem de.

Ama bir türlü yazmaya başlayamıyorum. Sanırım birçok baha-nem var yazmamak için. Duygulara da hakim olmak lazım. Duy-gulardaki deli doluluk bazen yoğunlaşmayı engelliyor.

Başkaları bende kendilerini anlatıyorlar...

Zap'ın karşı yakasındaki yeni çadırımızı ilk kez ziyarete geliyor Z... Sabah ziyaretleri genelde hayra yorumlanır. Ama bu ziyaret çok yersiz bir tartışmaya götürdü bizi. Dersim, Zelê, Önderlik Sahası. Zap'tan kesitlerle bir anda sohbet ortamını zenginleştirmişti Z... Hepsinde de nükteli konuşuyordu, zaman zaman espriyle karışıktı. Fakat daha çok polemiklere yol açıyordu. Tahrik ediyordu. Suskun olunmaz onun sohbetlerinde. Hatta bazen insanı isyana kaldırır. Kimi zaman bir tokat gibi vurur lafları yüzüne. Mizgin ilk dakika-larda karşı cepheden karşılıyor tüm sözleri. Akıllı, iyi bir gözlemci, eleştireldir ve herkesten daha dobradır. Bu özelliğinden az çekme-miş o da. Sürgün bile edilmiş Dr. Baran döneminde. O dönemi an-latırken acı öfke konuşuyor sanki, unutamıyor bir türlü.

Kuzey'de yaşananların canlı tanığı, özellikle de yönetim karar-gahlar düzeyinde yaşanan tüm sorunları yakından görmüş, bili-yor, nedenlerini anlıyor. Z...'nin bazı konuşmaları Mizgin'i yaman konuşturuyor. Deyim yerindeyse turnayı gözünden vuruyor. Ön-yargılar, abartılı değerlendirmeler, tek yanlı sübjektif tanımlar so-nucu varılan kararların birçok yoldaşa nasıl bitirici etki yarattığını isim düzeyinde örneklerle açmaya çalışıyor. Çok net, çok çarpıcı-dır konuşmaları, sözcükler, cümleler yerli yerinde, söylenmek is-teneni veriyor. Ses tonu kendinden emin, karşıdakini yargılar biçimdedir, etkileyicidir, dinletiyor. Ama Z...'nin hoşuna gitmiyor pek. Sinirleniyor, doğruluğunu bildiği halde Mizgin'in yanıldığını söyleyerek baskın çıkmaya çalışıyor.

Baştan beri izliyor, tanımaya çalışıyorum. Her yaklaşımı kendisini anlatıyor, kendisini ele veriyordu. Yaklaşımlarında ölçüleri yakalamaya çalışıyorum. Kadın yoldaşlarla ilişki düzeyini tahmin edebiliyorum. Bu konuda ölçü oynaktı! Bizdeki geleneksel ölçüleri belli ölçüde aşmış; tutuculuk kınılmış, biçimde farklılıklar var. Fakat istenilen, beklenen devrimci sosyalist düzeyde değil. Biraz eski, biraz yeniyle içice bir arayış ifade ediyor. Öz olarak çok fazla bir değişimi içermiyor. Ölçüler neye göredir, kestirilemiyor. Onun içindir ki, bazıları, “çok kötü,” bazıları “fena değil,” ama bir çırpıda hepsi de “çok çok kötü” olabiliyor! Bakış açısı bunu aşmıyor, pratik sonuçları bu şekilde ortaya çıkıyor çoğunlukla. Kendisi de sık sık Kürt erkek tipine vurgu yapıyor.

“Kürt erkeğinde de, diğer bütün erkeklerde de kadını küçümseme var. Açık söyleyeyim, bende de var!..” derken aynı zamanda bir gerekçe de oluşturuyor. Böyle söyleyerek bazı şeyleri meşru görüyor, meşrulaştırıyordu!

Konuşmalar Zelê'ye, 1992-93'e kadar kayıyor. Zelê denilince 'Ferhat' akla geliyor, istisnasız herkes bu şekilde tanıma kavuşturmuş Zelê'yi yada 'Ferhat'ı. O süreçte gerçekleştirilen Kadın Kongresi'ne gönderdiği rapordan konu açılınca çok sinirleniyor Z...

“Tartışmaları sen ve Ferhat yönlendirdiniz tabii, bize karşı tepkiyi geliştirdiniz, neredeyse hakkımızda idam fermanı çıkarıyordunuz...” dedi.

Buna inanmış, yargısı bu. Unutmamış, bu noktada ikinci. Oysa genelde sorunun geldiği noktaydı, kendisi bunun tartışılmasına önyak olmuştu. Taktik önderlik düzeyinde sorun karşısında çözümsüzlük yaşanıyordu. Önderliğin dayattığı çözüm pratikleştirilemiyordu. Kadının savaştaki konumu, düzenlenişi konusunda pratik politika oluşturma noktasında bir netlik yoktu. Birçok kayıp, taktikteki tıkanıklık neredeyse kadınla izah ediliyordu. Alanın yaşadığı sorunlar zorlamış olabilirdi, gerçeği de öyleydi. Fakat sorun kadının bu alanda yaşadığı sorunlar değildi, taktiğe hakim olmama, onu doğru uygulamamayı. Partileşememe, örgüt olamama sorunuydu. Kadının saflarda 'bir yük' haline gelmesi, doğru yürüyememesi, savaşta etkin rol oynayamaması genel sorunlarımızın önemli bir parçasıydı sadece. 'Savaşı tıkatmada

belirleyici hale gelmişse' zemin yaratan sorunları doğru tespit etmek gerekiyordu. Kadını ordudan dışlama çözümü, esasa uygun değildi, ayrı bir çözümsüzlüğü içeriyordu. Ama Z... bu dışlamayı bir çözüm olarak görüyor, inanıyordu. Bu olmadı, daha pahaliya patladı. Çünkü doğru değildi, parti politikamızla uyuşmuyordu. Bu tutum kadının kendisini etkin güç haline getirmesinin olanaklarını tersine çevirmektir. Daha birçok yönüyle değerlendirilebilir. Tartışılanlar bunlardı. Kaldı ki en çok, kadının kendisini o noktaya getirmede içine girdiği zaaf, zayıflıklar eleştirildi, mahkum edildi. Çünkü sorunun çözümsüz kalmasında esas faktör kadının kendisiydi, kendi gerçekliğine yanılıgı yaklaşımıydı. O rapor bunu fark etmeyi, görmeyi sağlamada önemli bir vesile oldu. Tartışmaları derinleştirdi, çözüme yöneltti.

Z... dinlemek bile istemiyordu. Ona göre zaten Zelê'ydi, Ferhat'tı yada Sara'ydı, aleyhte yapı şartlandırılmıştı. Öfkesine hakim olamıyor, damarına basıyordu. İlla kızdıracak, çatacak. Ferhat ile nasıl uzlaştığımızı ilginç şekilde anlatıyordu, hiç alakası olmayan sözler, tanımlar gündeme getiriyordu. Her kavganın yada her uzlaşmanın temelinde mutlaka 'duygu bağı'nı arıyordu. Başka türlü kavga, öfke olmazdı ona göre! Yaşanan onca çatışma, çelişki bir çırpıda siliniyordu. Onun yerine kendine göre çelişkiler koyuyordu. Müthiş tahrik ediciydi, rencide ediciydi. Sabah sabah canımı sıkarak, çıkıp gitmişti.

Düşünüyorum da, özellikle bazıları kendi yaşadıkları, kendilerinde aşamadıkları şeyleri başkalarında vurmaya bayılıyorlar. Başkalarında anlattıkları, taşıyarak lanetledikleri şeyleri yaşadıklarını unutarak yapıyorlar hem de. Ne yapmalı, acaba yazacaklarımın adını mı değiştirsem? Tiyatronun adını 'başkaları bende kendilerini anlatıyor' mu koysam? Hayret ediyorum. Öncü kadro-komutan olarak tanınan bazıları (Z... gibi) sorunları nasıl ele alıyor, hangi noktadan tutuyor. Ne kadar rahat ve kolayca tanımlar yakıştırabiliyor, suçlayabiliyorlar. Kendi zayıflıklarını kendilerinde yenmesini bilmeyenler, bunu başaramayanlar başkalarının zayıflıklarını çoğaltarak, abartarak güçlü olmaya nasıl itibar ediyorlar?

Her şeye rağmen sakin olmalıyım. Fakat yaklaşımlar çileden çıkartıcı! Sevilesi yanlar bırakmıyor bazı yoldaşlar. Alabildiğine ka-

çırtıcı oluyorlar. Öyle ki, olması gereken, doğal, en normal diyalog ortamları bile yaratılamıyor. Tepkiye, öfkeye yol açıyorlar. “Gidin, canınız cehennem!” dedirtecek noktaya kadar götürüyorlar insanı. Ortamımızda sıradan bir insan ilişkisi aranıyorsa, onun ölçülerine bile özlem duyuluyorsa, bu acıdır. Peki, daha ne kadar uzaklaşalım birbirimizle? Daha hangi mesafeler koyalım aramıza? Birbirimizi nelere zorluyoruz, akıl alacak gibi değil! Sorunların özüne inme, esas çözüme yerine bambaşka şeylerle uğraşıyoruz. Ve aslında bu şekilde birbirimizle kötü oynuyoruz.

Bu tartışma biçiminde de kendimi çok iyi görüyorum. Neden hâlâ savunma pozisyonundayım, o psikolojiyle hareket ediyorum? Biraz doğrulamaya çalışıyorum, sıyrılmak istiyorum, birileri sanki tetikte ‘pat’ diye yüreğimden, beynimden vuruyor. Ve bu sonuca birbirimizi tamamlayarak varıyoruz. Zayıf zeminleri basamak yapmak kolaydır ve bizde çokça başvurulan yöntemdir. Savaşma yerine hep savunmada olmak ise çok zavallı, çok zayıf ve tehlikeli bir konumdur. İkisi de sadece felaket yaratıyor sonuç olarak! Bu kadar çaresizlik! Mutlaka bu konumu aşmalıyım, saldırıya geçmeliyim, savaşımı süreklileştirmeliyim. Her türlü tartışma ortamına hâlâ kolayca çekilebilen durumda olmak öfke yaratıyor ve öfkem kendimedir en başta.

Evet, yazacaksam savaşmasını bilerek, onu yaşayarak yazmalıyım. Yoksa yazılanların hiçbir değeri yok, olamaz. Yazmak aynı zamanda kendimi yeni baştan donatmamı gerçekleştirmelidir, o rolü oynamalıdır. Zayıf, geri yanların birbirleriyle bulunduğu zeminlerde savaşmak kaybettiriyor. Örgüt gücü haline gelmek, politik olmak, Abbas arkadaşın son uyarısında dediği gibi, “Her şeye kuşkuyla (eleştirme anlamında) bakmak,” duyguları, tepkileri hizaya koymak, iç sınıf savaşımını, karakterini asla göz ardı etmeden, niyetlere sapmadan başarmak önemli. Bunu öğrenmeden yazmayacağım. Günlük küçük şeylerden başlayarak ve giderek yaşamın her anında devrimci radikal ruh halini hakim kılmak, onun reflekslerini yeniden kazanmak yaman yazdırır. Herkesin rahatlıkla her şeyi söylediği biri olmak, en gereksiz, en yersiz tutumların muhatabı olmak korkunçtur. Bu karşı karşıya getiriyordu. Partiyle karşı karşıya gelmeme endişesi beni aslında

herkesle karşı karşıya getiriyordu. Herkes partiydi, herkes yoldaşı çünkü! Büyük bir aptallık! Politikadan anlamamak buydu işte. Oysa bu ‘herkesler’ kendilerini konuşTURuyorlardı. Parti kaygısı, kazanma, güç verme gibi kaygılar yoktu. Rencide edici, güçten düşürücü ne kadar yöntem varsa onlara itibar ediliyordu. Bireysel kaygılar, karpisler müthiş yönlendiriyordu. Bireysel kaygı ile örgüt kaygısı o kadar birbirine karıştırılmış ki, birincisi diğerine zırh yapılmış, örgüt kaygısıyla olaylara bakma adeta unutulmuştu! Tabii her şeyin örgüt kaygısıyla yapıldığını söylemekten geri duran da yoktu! Ve bu, niyetle açıklanıyordu. Bu noktada ‘niyet’ pek tartışılmak istenmiyordu. Doğru değildi ama niyetler iç istemleri ifade ediyorsa olayların sonuçlarında bunların etkilerini görmemek, kabul etmemek mümkün olur mu! Çok olumsuz sonuçlara yol açan özelliklerdeki birine “İyi niyetliydi... fakat...” demek ne kadar gerçekçi? Bu anlamda bireydeki iç istemlerin eyleme geçmesi, özellikle sonuçları ile birlikte görülmelidir. Diğer türlü izah şekli ise gerekçeye sığınmadır. İzafe olması etki boyutunu değiştirmez.

Başkalarının zayıflığında bireysellik büyümmez, bizde büyümedi, kazanmadı, bu çok açık. Bizde izafe olması etki boyutunu da değiştirmez. Fakat öylesine bir tablo oluştu ki, örgüt bunun tamamen dışında. Örgüt, savaş ve iktidar olguları ile bu denli bireysellik yan yana olmaz! Bu tablo kırılmak isteniyorsa, en başta vicdanlı olunmalı ve başkalarının utancında korkuları gizleme yerine, kendi utancında cesareti ayaklandırma büyüklüğünü yakalamalı kişi... Kendi utançlarında saklı olan inancı, savaşkanlığı ortaya çıkarıp yüceltme yerine onları utanca boğma, utancın zayıflığına takılma kazandıran bir savaşım tarzı olamaz! Bu tarz çok kötü düşürüyor. Bizde düşenler böyle düştüler ve çok çirkinleştiler.

İhanete karşı amansız savaş

Uzun, amansız bir savaş süreci yaşandı. Güney Kürdistan’da ikinci kez ihanete, işbirlikçiliğe karşı savaşa tanık oluyordum. Ay-

larca süren bu savaşın ardından parti olarak tek taraflı ateşkes ilan etmemiz gündemi, gelişmelerin çehresini çok çabuk değiştirmişti. Aslında savaş devam ediyordu. Politikanın tüm araçları devredeydi. Güney'de zemin hızla devrime kayıyor, güçlerimizi daha kapsamlı hazırlıklar bekliyordu. Önemli bir bedel ödenerek kazanımlar yaratılmıştı. Oldukça geniş bir sahaydı ve devrimimizin başarı kazanmasında en elverişli koşullara sahipti. Ulusal birlik giderek somut olgu halini alıyordu. Halkı kazanma, öz iradesine kavuşturma, yani iktidarlaşma imkanları her zamankinden daha olanaklı hale gelmişti. Kuzey-Güney birliği, onun tarihi fırsatı kesin yakalanmış durumdaydı. Yeni sürecin çalışmaları doğru yürütülürse koşulların tümünden devrimimiz lehine işleyeceği rahatlıkla beklenebilirdi.

Diplomatik ilişkilerimiz -pratik anlamda- henüz karmaşık, yetersiz. KDP siyasal görüşmelere ihtiyatlı yaklaşıyor; kendisinin geldiği konum ile gelişmelerden ürküyor! İlk görüşme merkez toplantısının sürdüğü günlerde yapılmıştı. Bu görüşme önemliydi ve bütün kozlar bizim elimizdeydi. Fakat bunlar iyi değerlendirilememiş, eksiklikleri, zayıflığı içinde taşıyan ve bu anlamda gerekli etkiyi sağlayamayan -bizim açımızdan- bir görüşme olmuştu. Daha ilk görüşmede temel bazı alanlar tartışma konusu edilmişti: Çiyayê Spî, Metîna ve Gare alanlarından güçlerimizi çekmemizi, sadece bazı noktalarda az bir güç bulundurmamızı görüşmenin en önemli maddesi olarak gündeme getiriyorlardı. Sonraki görüşmeler Önderliğin ve merkez toplantısının eleştiri ve perspektifleri temelinde gelişecekti.

Bir süre ara verilen, kesilen görüşmeler, arabulucular aracılığıyla yeniden başladı. Bu sabah bir grup, arabulucularla karşı patikadan indi. Patikanın kıvrımları tepeden Zap'a kadar arkadaşlarla doluydu. O yoldan iniş çıkışları izlemek çok hoştu. Gelenlerin hemen hepsi kadın arkadaşlardı. O hatta konumlanmıştı hepsi. Misafir grup ayrılıp bot ile suyu geçerek karargaha geldi. Giyimleri, yürüyüşleri çok farklıydı. Onlardaki farkı insan uzaktan bile görebiliyordu. Sudan geçerken bir grup arkadaş onları karşıladı, tokalaşıp öpüştüler. Politika ne kadar garip bir şeydi! Kısa bir süre öncesine kadar karşılıklı kıran kırana savaşıyorduk birbirimize karşı ve bu hâlâ devam edi-

yordu. Böyle bir savaşın içinde buluşma, görüşme, el sıkma gibi şeyler ne garipti. Birbirimizden adam vurmuştuk, kan akıtmıştık. Sınıf mücadelesinin karakteri Kürdistan'da öyle bir biçim almıştı ki, işbirlikçiliğin-ihanetin tarihi mutlaka değişmek zorundaydı. Yoksa kimse böyle amansız bir savaşa hevesli değildi, olamazdı da. Güney Savaşı'na girmek kaçınılmazdı. Bir halkın birliği, özgürlüğü önünde engel teşkil eden geleneksel işbirlikçilik, şiddetli bir savaşa zorlamıştı. Şimdi bu savaş farklı biçimde sürüyordu. Herkes hemen dost olmamıştı. Bu nedenle bazı şeyler garip geliyordu. Yüzüne tükürülmesi gereken yerde el sıkıp öpüşüyorsun, gülüyorsun yüzlerine.

İlya Ehrenburg değerli yapıtlarından birinde, diplomasi savaşından da çarpıcı örnekler vermişti. Roman kahramanı Sergey'in savaştan sonraki diplomatik görevleri de korkunç savaş yüklüydü. İyi bir savaşçı ve iyi bir diplomattı. O bu konuda da harika tanımlamalar yapmıştı. Diplomasinin zorluklarını da dile getirmişti. Zor olduğu kadar incelik isteyen, temkinliliği elden bırakmayan ve çıkarları gözetken bir sanattı diplomasi. Hasmının niteliğini asla göz ardı etmemek gerekirdi. Ama işte politika gereği, "... tükürülmesi gereken yerde yüzüne gülmesini," de biliyordun.

Evet, sınıf kını ve onun gerekli kıldığı yaşam-ilişki tarzı, onun iç tutarlılığı birey için de, sınıf, halk için de çok önemli ve vazgeçilmezdir. Temel ilkelere bağlılık, öz irade ve keskin kararlılık yanında kendi içinde muazzam bir zenginliğin, esnekliğin, özgünlüğün yaşanması çok doğaldı. İşte bunları bir arada ve ortak amaçlılığa hizmet edecek biçimde yürütmek, onun ustalığını göstermek kolay olmuyordu. KDP ile savaşta birçok zayıf yanlarımız da açığa çıktı. Taktiğe yaklaşımdan halka yaklaşıma kadar birçok şeyde yansıdı bunlar. Pratik politikalarımızdaki tutuculuğu aşamıyorduk. Siyasal çözüm koşullarını ustaca değerlendiremiyorduk. Ama şu da bir gerçektir ki; KDP tarihi bir darbe yemişti! Geleceği inşa koşulları iyi kullanılırsa bu bahar süreci, zaferi yakınlaştırıcı rol oynayabilirdi.

Görüşmeler sürüyordu. İlk görüşmelere Eb... gitmişti. Yaklaşımlarında tereddüt vardı, netlik, kesinlik zayıftı, sonuç alacağımıza fazla inanmıyordu. Gelinek noktada düşmanın durumunu,

KDP'nin çıkmazı görölmek zorundaydı. Siyasal çözümünü biz dayatıyorduk, koşullar da bizden yanaydı. Sonuçlarını insan şimdiden görebiliyordu. Bu kadar dar yaklaşmak, peşinen böyle düşünmek elbette görüşmeleri olumsuz etkileyecekti. Bunun sonucudur ki, hiç tartışma konusu bile edilmeyecek konular (esirleri bırakma, Ertuş'taki ambargonun derhal kaldırılması vb) tartışılmış ve ilk görüşmede çözüme ulaştırılamamıştı. Oysa bunlar görüşmenin ön koşuluymuştu. Ve biz beceremediğimizden onlar çözümü zamana yaydı. Bunlar çok ciddi eksikliklerdi, KDP'yi cesaretlendirdi.

Bugün gelen haberlerde 200 kadar peşmergenin Bamernî'ye yerleştirildiği söyleniyordu. "Birlikte kardeş kardeş duralım," demişler. Adamlar çok kurnaz, nabız yokluyor ve aslında hazırlık yapıyorlar. Hemen gevşemiyor ve savaşı sürdürüyorlar başka bir biçimde.

TC'nin bu süreci sindiremeyeceği çok açıktı. Ortaya çıkan sonuçlardan ciddi kaygı duyuyordu. Bu anlamda da KDP'yi rahat bırakmayacağı, zorlamaya devam edeceği açıktı. Bizde de Önderlik her gelişmeyi, her olasılığı hesaplayarak planlanan kapsamlı bir çalışmanın gerekliliğine sıkça vurgu yapıyordu. Talimat, perspektif sunuyordu. Bunlar çok somut ve mutlaka pratikte karşılık verilmesi gereken yanlardı. Fakat pratik uygulamada bunun yaratıcılığı, hızı yoktu. Önderliğin çok uzağındaydık. Bu noktada kaygılarım vardı. Zamanında işler yapılmıyordu, fırsatlar kaçırılıyordu, hakim değildik henüz.

Gelişmeler böyleydi. Yazmak bütün bu gelişmelerden soyutlanmak anlamına gelmeyecek miydi? İşte bu beni oldukça rahatsız ediyordu. Sınırlı kalmak, uzaktan izlemek çok zordu. İki noktada kısıtlı kalıyordum. Birincisi; belirlenen yerde, mekanda yazmak zorundaydım. İkincisi ise kendi yaklaşım ve çalışma tarzımla her şeyi daraltmama sebep oluyordu.

Normalde canlı yaşamla bağımlı koparmadan, bugünü iyi gözlemleyerek yazmak daha sağlıklı olurdu, yoksa geçmiş tadında anılmazdı. Kalabalıkla birlikte, her şeyi duyumsayarak, konuşarak, tartışarak bütün güzelliklerde buluşmak, bütünleşmek, yoldaşlığı anlamlaştırmak varken, düşlere gerek kalmazdı! Tabii ben yine de kendimi sınırsız düşlerden alamıyordum. 'Düşsüz yaşanılmaz' diyordum ve bu yanımın

diriliğine, çokluğuna sanırım hiç dokunmayacağım. Hayal kurma ve his etme! Her iki olgu da iyi yakalanırsa, gerçekliğe iyi oturtulursa insan muazzam sonuç alır. İkisine de kulak vermek gerekiyordu...

Zap'ta kaybolan adam

Uzun yıllar zindanda kalan Nes... soruşturması tamamlanmış, mahkemesi yapılacaktı. Ona katılmak için tüm arkadaşlarla okula gittik. Oldukça uzun ve zorlu bir süreçti Nes... için. Hakkında söylenenler de ciddiydi. Ama yaklaşımlar, eleştiriler, değerlendirmeler de oldukça abartılı, zorlayıcıydı.

Bazen pratik sahada sorunları ele alış tarzımız ile PKK'nin devrimci yargılama gücü, onun ruhu, onun kazandıran ve mutlaka değiştiren, dönüştüren tarzıyla uyuşmuyor. Aslında bu hatalar çok geçmeden anlaşılıyor, fark ediliyor ancak yarattığı etki, yol açtığı sonuçlar öyle çabuk giderilemiyor. Bireysel tarzlar, ölçüler parti adaletini, parti birliğimizi bu şekilde tehdit edebiliyor. Bunlarla doğru mücadele gücünü gösterememek insanı daha çok eziyor. Suçlu konuma koyuyor. Bu yanlışlığa, bu kaybettiren tarzlarla sadece kızmak, içerlenmek yetmiyor. Bu noktada hep beklemek, başkalarının düzelterceğine inanmak büyük bir aptallık. Devrimcilik burada yenilmiştir. Yanlış düzeltme görevi burada yerine getirilmemiştir. Bunun acısını duyuyorum. Görmek ama kavgasını sonuca götürememek.

Nes... durumu buna örnekti. Ki buna benzer daha bir çok olay da yok değildi. Nes...'nin yaşadıkları karşısında hepimiz suçluyduk. Parti kolay kazanmadı, kolay da kaybetmeyecek Nes...'yi, bu çok açık. Ama kendimizi devrimci çizgiye doğru oturtmazsak böylesi trajik durumlardan kurtulamayız. Yani trajik bitişlere götüren zeminleri hızla kaldırmak ve bireyleri yeniden yaratmak gerekir. Nes... dokuz ay soruşturmada kalmıştı ve mahkemesi yapılmıştı. Çok sert eleştiriler almıştı. Haksız yaklaşımlar da vardı. Bu sebeple yaşadıklarının etkisiyle hâlâ kızgındı, küskündü ve acılıydı. "Zap'ta

kaybolan adam” koymuştu adını. Oysa Zap güzelliklerin, yüceliklerin adıydı. Aslında “Zap’ta yüceleşen insan” olmalıydı...

Dağılırken, mağaranın önünde, yol üstünde ufak bir ateşin başında otururken gördüm Nes...’yi. Tokalaştık. “Nasılsın?” soruma, “Nasıl olabilirim... Ortadayım işte!...” diye yanıt verdi küskün, kırgın bir ses tonuyla. Fazla konuşmak istemedim. O an yeri de değildi. Ne konuşsam, Nes...’in o anki ruh haliyle yanıt verecekti. En iyisi sonraya bırakmak diyerek ayrıldım yanından.

Yürüdükçe sakinleştim. “Keşke yol biraz daha uzasa,” diyordum kendi kendime. “Yürüsem, yürüsem, yürüsem...” hiç durmadan hem de. Zap’ın her iki yakasındaki yol arkadaşlarla dolu. Herkes bir an önce konumlandığı yere ulaşmaya çalışıyor. Karargah yolunda Na... ve Karasu arkadaşlar da vardı. Karargaha kadar onlarla birlikte yürüdük. Na.., “Seninle kavga edeceğim,” diyordu.

Kendisi Zagros’tan yeni gelmişti. Ziyaret etmediğime içerlenmişti. “Gerçekten dün gelecektik. Hatta sizin karargahta olup olmadığınızı güvenliğinizden sormuştuk. Fakat sonra vazgeçtik...”

Son ‘vazgeçtik’ sözünü bastırarak söylemiştim. Bu sözcükte benim alınganlığım yatıyordu. Kendisi zaten bundan dolayı kavga edeceğini ima ediyordu. Gülerek söylüyor bunları. “Zaten Sara denince akla çatışma, kavga gelir,” diyorum. Kavgayla hazır olduğumu, kendi kavgalarına da alışık olduğumu belirtiyorum.

XI. merkez toplantısına katılmadığı için geldiğinden beri tutanakları okuyordu. Genel değerlendirmelerini sorduğumda, kendisi hemen konuyu benim özeleştirmeye getiriyor.

“Özeleştirim bölümünde seni atlayarak okudum,” diyor. “Neden?” diyorum. “Hep aynı şeyleri tekrarlayıp duruyoruz da ondan. V. Kongre’de de aynı şeyler tartışılmıştı. Karasu da ordaydı,” diyor. Karasu’ya dönerek; “Öyle değil mi Karasu?” Ona da onaylatmak istiyor. Karasu; “Yok! yok! Bu defaki daha kapsamlıydı,” diyor bana bakarak.

Hayret, savunuyor. Çok önemli bir şey kazanılmış gibi de, “Olumludur, olumludur!” diyor. Bu sözcük Karasu’da boldur! İyi niyetin katsayıları onda en olumsuz da olumluluyor. Sanki ilah da bizim zayıflıklarımızı, çözümsüzlüğümüzü güzel, başarılı göstermek zorunda.

Dayanamıyorum: “Bir şey olmaz,, her toplantıda aynı oyunu oynamaya ben de alıştım,” diyorum. Tabii kızgınlıkla söylüyorum bunları. Oysa ne alışması, kim alışabilirdi? Devam ediyorum; “Neyse zaten senaryosunu yazmaya başlayacağım. İnanın bu defa çok iyi oynayacağım. Ve kendimi oynayacağım. Bizde artistlik gelişiyor. Filmini bile çevirebilirim,” diyorum. Her ikisi de kahkahayla gülüyorlar. Karasu benim söylediklerimi de hemen destekliyor. “Olumludur! Olumludur! Neden olmasın? Gerçekten senin yeteneğin var. İçerde de bazı şeyler yazmıştın, tiyatro şeklindeydi. Kadınlarda tiyatroculuk gelişiyor. De... de iyi oynuyor. Herhalde bu ezilmişlikten geliyor. Dikkat edin ezilen, baskı altında olan halklarda tiyatro gelişkin, sanatçı çoktur. Bastırma olduğu için insanlar oynayarak eleştirilerini ifade ediyorlar. Kadınlar da öyle. Çok eziliyorlar, çok bastırılıyorlar, hep susturulmuşlar. Konuşmaya tiyatroyla başlıyorlar. Bu bir gelişme. Türkiye’de de nitelikli tiyatrocular var. Hepsi de ünlüdürler aslında. Ferhan Şensoylar, Genco Erkaller, Kenterler, Ayten Gökçerler gibi daha çok ünlüleri var. Fakat içerik kayboluyor. Bu kötü.”

Karasu durmadan konuşuyor. İyi de söz tiyatrodan açılmıştı. Benim yazma konusundaki isteksizliğimi bildiğinden, habire konuyu o noktada tartıştıyor. Devam ediyor, “Aslında en iyi tiyatrocular kralların soytarılarıdır. Kralları yalnızca onlar eleştirirler. Krallar da sadece onların eleştirilerini kaldırabiliyorlar. Başka kimse cesaret edip eleştiremez.”

“Biz şimdi kralların soytarıları mı oluyoruz?” Bu günlerde bu örnekleri çok dinliyorum. Daha önce Z.. ve F.. de bahsetmişti. Herhalde ortak sohbetleriydi bize yansıyan! Benim ‘tiyatroculuğum’ yoldaşlarımı sanat sohbetlerini bayağı yoğunlaştırıyor. Bu da iyiydi. Karasu’nun deyimiyle ‘olumluydu.’

Gün bu şekilde ilginç şeylerle geçti. Mahkemeden sanata kadar konuşmalar sürüp gitti. Her biri ayrı bir tonda, ayrı manzaralarla iç içeydi. Her konuşma, her tartışma hatta her yöntemsiz kavgalarımızın tümü ortak bir gerçeği dile getiriyordu: Sevgisizlik... Sevgide aşınma, başarısızlık ve zayıflıklar. Bütün bunlar her güzelliğe, her olumluya zehir katıyordu aslında. Bunu net olarak görmek müm-

kündü. Panzehirini zaman kaybetmeden kesin geliştirmek gerekiyordu. Panzehir de; birlikte, yan yana ve doğru bir tarzda çalışmaktı. Onun koşullarını bir araya getirmek ve kavga araçlarını doğru kullanmaktı. Sevgi, saygı, başarı da ancak bu temelde gelişebilirdi. Yaşam, kadınıyla, erkeğiyle çok sevilesi hale ancak böyle getirilirdi. Yoksa bu uzaklıklar, birbirimizden kaçışlar korkunçtur, ekilmezdir. Biz tiyatrolarımızda bu yanı oynamamalıyız artık.

Herkes söylem düzeyinde bunu dile getiriyor, bunu zlyyor, bunu arzuluyor ve hatta en çok savunan oluyor! Bazı sahte tipler dışında her yoldaş yaşananları fark ediyor, görüyor. Ama köklü alışkanlıklar, ilginç bireysellikler ve bencillikler i sınıf savaşını çok sancılı kılıyor, zorluyor, saptırıyor. Öyle ki bazıları, değişimi bir hayal gibi görüyorlar ve inansızdırlar. Tepki, fke, saldırganlık bylelerinde en doruktağır. “Gzeli geliştiremiyoruz, o halde her Şey çirkindir,” diyorlar ve gerçekten en güzel Şeyleri irkinleştiriyorlar. Sonuçta en temel değerler, en doğal insan lleri çabuk ve kolay zedeleniyor. İşte kişilikler onursuzlaşmaya böyle yüz tutuyor. Bu kayışın, böylesi kaybedişin farkında olmamak mümkün mü? Hayır! Bunlar fark ediyor. Yitirileni yeniden kazanma ruh hali gelişirse kavgalarımız güzel, kavgalarımız yoldaşlık dolu olur. Görülen o ki, hâlâ birbirimizi ‘can evinden’ vurmayı marifet sanıyoruz.

“Burası askeri sahadır.

Ona söyleyin derhal burayı terk etsin!”

Günlerdir diretiyorum. Yazma istemimi kilitleyen inatçı bir ruh hali içindeyim. Aynı zamanda kendimle yoğun bir çatışma halindeyim. Bazı Şeylere anlam vermekte zorlanıyorum, ad takamıyorum. Duygu dünyam deli-dolu! Olmazı arıyorum, olmazı zlyorum. Gezgrn hasretine ulaşılamıyorum biliyorum ama yine de arıyorum. “Ne olurdu..?” gerisini getiremiyorum. Diğerlerini arıyorum. En kabıma sığmaz anlarda onlarla tartışırdım. Ama hiç birinde bu kadar çığrından çıkma-mıştı fkem. Gezgör böylesi anlarımda, kk not defterine çirkin

yazısıyla yazdığı notları okur, beni o öfke cenderesinden çıkarırdı. Sert ama yerinde eleştiriler yapardı. Benim kendimde patlamamı önlerdi. Söyledikleri, nükteleri, betimlemeleri çok netti. Tipleri çok iyi ifade ederdi defterindeki mizahlarda. Senin düşündüğün ama ifade edemediğini zengin tasvirlerle çok güzel dile getirirdi. Seni sana anlatırdı hem de çekincesiz, bir çırpıda, mertçe ve hiçbir kaygıya kapılmadan ortaya koyardı. Konuşmaları, yazmaları böyleydi. Onda muğlaklık yoktu, hile yoktu. Kavgaysa, en yaman biçimde tutuşurdu. Küfürse, en büyük küfrü ederdi. Hem de alının ortasından vururdu sözleri. ‘Ortodoksça’ bağlıydı. 91’de akademideki bir platformda, yersiz eleştirilere öfkele-nip ‘Önderliğe Ortodoksça bağlı’ olduğunu söylediğinde Önderlik anlamlı bulmuş ve gülümseyerek, “Ortodoksça hal!” demişti.

Evet, bu ortodoksça bağlılık soyut değildi. Onu insanda, yol-daşıyla ilişkilerinde somutlaştırmıştı. Yoldaşlıkta aranan tüm sa-delikler, en isyankar biçimde onda yaşam buluyordu. “Kavgaysa Gezgör’le kavga gibi olmalı,” diyordum her zaman.

Diğerleri de sabırla dinlerdi insanı. Acele etmezlerdi, öfkene bile gülümserlerdi. Özünü anlamaya çalışır ve ‘ateşe körükle gitmezlerdi.’ En çıkmazda olduğun noktada, en haşin ruh halini ya-şadığın noktada candan, yoldaşça yaklaşımları güç verirdi.

Bir de hançerleyen kavgalar vardı. Nereden, ne zaman geldiği belli olmayan, bütün kaprislerin, bütün komplekslerin, bütün yara-layıcı sözlerin yöneltildiği kavgalardı bunlar. İpler koparılmıştır bu kavgada. Yoldaşlığın ar damarı çatlamıştır, sınır tanımaz. Eşitsiz ko-şullar ve araçlarla başlatılır; tek taraflı, yetkiye güce dayandırılır. Parti adı, onun komutanlığı çok kullanılır. Ama bireyciliğine bir şey do-kunmuşsa, feodal, küçük burjuva gurur incinmişse, zaafına denk gelmişse kabadayılıkla, ‘erkeklikle’ tamamlanır bu kavga. İşte, bu kavga beni hep ürküttü. Büyük korku duydum, hep kaçmaya çalış-tım ve her defasında bu kavganın içinde buldum kendimi.

O gün de böyle bir kavganın ayağına kadar götürmüştü beni. Oysa fark etmeliydim, hissetmeliydim yada hislerime kulak vermeliydim. Çokça denenmiştir, bir işe tereddütlü başlandı mı orada mutlaka bir terslik olur, olumsuz sonuçlar bulur seni. Toplantıdan sonra uzun süre

karargah noktasında kaldım. Birçok istemi, özlemi bastırdım. Hatta çalışma ihtiyacının açlığını bile müthiş bastırdım. Bunun doğru olmadığını da biliyordum. Ve kırmak istiyordum. Süreçleri tartışacak, o anları canlı yaşatacak bir ortamı çok istiyordum. Aklıma Fırtına Taburu'ndaki Adnan arkadaşla konuşmak, tartışmak geldi. Karargah nöbetçi subayından izin alarak iki üç saat uzaklıktaki tabura Şafak'la birlikte yola çıktık. Yol boyunca sık sık, "Herhangi bir terslik olmasa bari," deyip duruyordum. Noktaya vardığımızda tüm arkadaşların derste olduğunu ve Adnan'ın ders verdiğini öğrendik. Taburun nöbetçi subayı Jiyan'dı. Görüşme istemimizi belirttikten sonra bazı ihtiyaçların temini için lojistik birimine gittik. Öğlen arasında tekrar döndük. Bizi elinde telsiziyle bayan bölük komutanı Deniz karşıladı. Adnan'la görüşme yerimizi ayarlamaya çalışıyordu. Bu arada da, "Gelin yönetimde görüşün," demişti.

Daha uygun olacağını düşünerek ve biraz da K... ile karşılaşmamak için, "Okulda olsa daha iyi olur," demiştim. Telsizle Adnan'ı okula çağırıldı. Biz de oraya doğru gittik. Daha birkaç adım atmadan, telsizde; "Burası askeri sahadır, görüşme olmaz, ona söyleyin derhal burayı terk etsin!" diye sert bir talimat veren K...nın sesini duydum. Deniz de bozuldu. Bizden biraz uzaklaştı. Duymamızı istemiyordu. Fakat ben durumu anladım. Şafak'a, "Durmamalım hemen gidelim," dedim. Şafak, "Hele dur, kesin bir yanlışlık var. Bize söylemiyor," diyerek Deniz'in yanına gitti. Deniz'in cevabı, "Git durumu anla," oldu. Ben buna öfkelenerek, "Anlaşılmayan bir şey yok," diyerek yürüyüp gittim.

Yolun alt kısmında Şafak'ı bekledim. Deniz geri gelmeyince Şafak yanıma geldi. Tabur yönetiminden Gabar aynı sert talimatı tekrarladı bize; "Askeri sahadır, gidin. Görüşme olmayacak," dedi.

Daha sözünü bitirmeden patladım; "Sen kimsin, ne oluyor? Biraz saygılı olun! Bu tabur kimsenin babasının taburu değil. Yoldaşlığı böyle ayaklar altına alamazsınız. Başkaları kendi bireysel kaprislerini bu şekilde yansıtamaz. Siz niye aynı hatayı yapıyorsunuz?" ve daha birçok şeyi söyleyerek yürüdüm gittim. Daha fazla beklemek istemiyordum. Ayrıca başka arkadaşların tartışmalarımızı duymasını da istemiyordum. Üstelik ağlıyordum. Teleferiğe yakınlaşınca Şafak'da gelip bana yetişti.

Tabii şaşkın, henüz durumunu tam kavramamış, neden böyle olduğunu bana soruyor. O an neyi anlatacaktım ki? Yoldaşlıkta ölçü, sınır aşınmış, bireysel hırs, ilkel intikamcılık ve kendini kandıran özellikler kendini konuşturuyordu. Sadist-mazoşist bir ruh karmaşası kişilikleri böyle çabuk ele veriyordu. Ama ne yazık ki, bizde bunlar öyle çabuk tanınmıyordu. Kim bilir kaç kişi yanılıyordu. Yada aynı şekilde kendisini kandırıyordu. Komutan Gabar, komutan Deniz, komutan Jiyan... yada bilmem komutan kim! Ne kadar zavallı bir portre çiziyorlardı. K... tabura büyük adlar takmıştı. “Fırtına Tabur, 27 Kasım Taburu, Partileşme Taburu.” Ama kendisi neyle uğraşıyordu? Savaşı hangi noktada ve kime karşı veriyordu? İnsan ancak bu kadar kendini kaybederdi! Oysa devrimci hesaplar böyle görülmez. Bu, sadece kötü kaybettirir. Acaba bunu anlayacak mı? Başkaları parti adına kendilerine dokunulmazlık ilan edebilirler! Bu büyük yanıldır. Yaşamlarını bu kadar yüreklice davaya adayanlar, yüreklice savaşmayı öğrenecektir.

Biliyorum bu bir savaştı. Fakat hâlâ başkasının istediği zeminde vuruşuyordum. Bir türlü çıkış yapamıyordum. Savaşta tarzım, dönüp beni vuruyordu. Kan revan içinde bırakıyordum kendimi. “Kavga böyle olmaz! Bu dereceye düşürülmez,” diyordum. Ve herkesten daha çok kendi zayıflığıma, çaresizliğime öfkeleniyordum.

Günlerdir adeta yaşamı donduracak şekilde bekliyordum. Çünkü nereden başlasam orada daha baştan yeniliyor, kaybediyordum. Savaşmayı öğrenene kadar yazmayacağım. Yenilgilerde başarıyı en dorukta yakalayana kadar savaşacağım. Yaşamın kendisi bana bunu dayattıyor. O halde inadı tersine çevirmek zorundayım. Yaşamı dondurmamalıyım. Kuşkusuz yazmak, duygularda coşmaktır. Yaşamı kavgada kucaklamaktır. Yazamadığım zaman demek ki coşku yaralanmış, kavga tadında akıyor yüreğime.

“Çubuğu tersine bükeceksin!”

Yaşananları yeniden yaşamak çok mu zor, çok mu sarsıcı, acı verici? Acaba cesaret mi edemiyorum? Ama hayır! Dönüp ‘bir

dolu ömür' olan koca yıllara baktığımda, yeniden yaşanılması ve anılması o kadar çok şey var ki! Parça parça kopup en sıradan, en uzak yanlarına kadar inmek, sonra da her kesitinde derin soluklanarak, yalın bir muhasebeyle büyük, arı gerçekliğe ulaşmak çok güzel bir olaydır. Bunu başarmak zorundayım.

Günlerdir dağınık da olsa, yazma istemi ağır basan çok yoğun bir duygu, düşünce atmosferi içindeyim. Ancak nereden ve nasıl başlayacağımı kestirmiş değilim. İşte bu oldukça zorluyor. Alışıl-gelmiş tarzda yazmak kolaylık sağlar, bunu biliyorum. Bu kendine özgü bakış acısı, onun duygu düşünce örgüsü içinde bir anlatım olacak ki, en çok bu noktada 'ayrışıklığı, başkılığı' yaşadım. O halde işi tersinden ele almak yada 'çubuğu tersinden bükme' nasıldır, nasıl olacak, onu bulmak zorundayım.

Düşünüyorum ve sonuçta hiçbir kalıba sığdınamayacak kadar zengin ve dolu bir yaşamı iliklerime kadar yeniden yaşayarak, duyumsayarak, her zerresine büyük bir içtenlikle uzanmaya karar veriyorum.

"Yazmaya karar verdim bir kez," diyorum. Ne olursa olsun, yazacağım. Kavganın içinde ve kavgayla yazmaya başlıyorum.

Ocak 1996
ZAP

Devrimcilik yiğitlik işidir

*Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın
9 Nisan 1998 tarihinde Sakine Cansız (Sara) ile
Avrupa'ya gelmeden önce gerçekleştirdiği son diyalog*

PÖ:* Hem sosyal gerçekliğinizin hem de partileşme düzeyinizin kendini en açıkça ortaya koyduğu, çok ağır bunalımlı bir kişilik biçiminde dayattığı ve işlerin içinden çıkılmaz hale getirdiği yaygın bir gerçekliğiniz söz konusudur. Ve bu, son derece tehditkar bir durum haline gelmiştir. Üzerinde emperyalizmin, özel savaşının bütün hesapları yapmasına yol açmıştır. Ve siz, önemli oranda bunu, her ne kadar iyi niyetli de olsanız; oportünist bir politika yönetim kadrosu olarak kendiliğinden işliyorsunuz, bundan oportünistçe çıkar umuyorsunuz ve oldukça kendinize de, bu partiye de en büyük zararı veriyorsunuz. En ufak biçimlenme sorununuza bile ciddiyetle yaklaşmıyorsunuz, çok açık, rahatlıkla doğru geliştirilebilecek görevlere, dağlar kadar imkanla bile yaklaşmıyorsunuz, sizin oportünist niteliğinizi ortaya çıkarıyor.

Son emperyalist müdahalenin, Önderlik gerçeğine dayattığında da bu açığa çıkmıştır. PKK'nin çözülüş, dağılma hikayelerinin altında, yetmez kadro komuta gerçekliği yatmaktadır. Ve işbirlikçi teslimiyetçi çizgi ve sahte komutası da, buna dört elle sarılmış, hesabını yapmış, amansız bir çaba içine girmiş ve yine, kendi Önderlik gerçekliğimiz karşısında ancak bozguna uğratılabilmektedir. Ama halen yaygın bir biçimde, kadro gerçeğimizin komutaya yansımından da hâlâ medet umar durumdadır. Bu ortaya çıkmıştır. Ve hemen hemen bek-

* PÖ, Parti Önderliği'nin kısaltılmış hali olup Abdullah Öcalan kastedilmektedir.

lentiler de, “Örgüt dağılıyor, parçalanıyor. Önderliğin gerek parti üzerine, gerek ulusal kurtuluş sürecine hakimiyeti sarsılıyor, zayıflıyor,” gibi yorumlara kadar konu olabilmıştır.

Son uyarılarımı yapıyorum. Çoğunuzun gerçeği, buna denk düşüyor. Devrimcilik yiğitlik işidir. Yiğit, özü, söz ve eylemi kesinlikle tutarlı olandır. Bu düzeye ulaştıysanız, söz verin diyorum size. Çünkü her şey bu söze göre planlanıp yürütülecektir. Sözle oynarsanız, güçlü olan partidir, ona karşı dayanamazsınız. Emperyalizmin en ince planları dayanamıyor. Bu halinizle, siz mi kandıracaksınız partiyi? Yapmayın bunu diyorum size. Çünkü yaptığınız kandırmaca. Kendinizi bir kandırmaca kişiliği olmaktan kurtaramıyorsunuz. Bununla mı PKK'nın militan çizgisini yürüteceksiniz.

İster uyarı gibi anlayın, ister emir, ister rica. PKK'nın çizgi gerçekliğine, onun yönetim, komuta uygulamasına ilişkin bazı temel hususları dile getiriyorum. Bunlarsız yürünülmez. Buna gücünüz yoksa peşinen söyleyin, buna gücünüz varsa ona göre söz verin. Çok ciddi yetmezlikleriniz varsa aşın. Ama yine söze göre olmalı. Yine önünüzde fırsatlar var. Gideceğiniz her yerde, eğitim de süreklidir. Ve bazı yapabileceğiniz görevler de. Ama doğru yaklaşın diyorum.

Sözümü anlamak istiyorsanız, bence çok açık. Değeri olmayan, işlevi olmayan bir görevi reddedin. Baktınız aylarınızı boşa harcıyor veya boş bırakılıyorlar sizi, kimse alan sorumlusu, üzerine gidin. Uyduruk bir biçimde, sizi oyalamak istiyorsa yine üzerine gidin. Değerler yerde çürüyorsa, sahiplik edilmiyorsa yine sorumlunun üzerine gidin. Bir saatinizi, bir parça ekmeğinizi bile kimse çar çur etmemelidir. Çünkü son tahlilde sizin canınız, kanınızdır. Halkımızın, binlerce devrimci şehidin ve zindan direnişçilerinin ve dağlarda bizzat o soğuğu, o açlığı yaşayan sizlerin emeğinizin bir sonucudur. Hor bakmayın. Ona hor bakmanız, kendinize hor bakmaktır. Kendine hor bakan da devrimci olamaz.

Devrimcinin önce onuru olduğu, onurun da çizgiye saygı, çizgiye disiplinle bağlanmaktan geçtiği açıktır. Bu gücünüz yoksa söz vermeyin diyorum. Ne bizim emeklerimizi, ne de kendi can varlığınızı tehlikeye sokmayın. Tehlikeye sokarsanız ne olur, örgüt tedbirini al-

mıdır. En azından biz sorumluluğumuzun sahibi oldukça, bu tarzla ne partiyi kullanmanız mümkündür, ne kendinizi yaşatmanız. “Kimse görmez, dilediğim gibi yaşarım. Kendi basitliklerime meydan, zemin bulurum.” Bunlar yanlış, mümkün değil. Özüyle ve biçimiyle dört dörtlük militan hat’a girmeyen, militan savaşa kendini vermeyen zaten açığa çıkar. Nitekim açığa çıktığı gibi.

Bu doğruları şunun için de söylüyorum: Büyük şehidimiz, gerilla sözümüz, onurumuz olan Agit arkadaşımız, gerçekten bunun iyi bir ifadesiydi. Ve o günden bugüne bu bozulma, bu yozlaşma sizin de tüm emeklerinizi tanınmaz hale getirmişti. Yine gideceksiniz, birçok alanda kendini dayatan var. Ucuz komutan var. Yönetimle alakası olmayan, yönetim adına, yönetimsizliği dayatan var. Demin söylediğim gibi, her tür tehlikeye açık bir sürü komutanlık var. Ve hatta kendini zemin yapan tonlarca savaşçı var. Hepsini göreceksiniz. İşte burada aldığınız yüksek eğitim, karar ve söz ifadesiyle doğru bir başlangıç yapacaksınız. PKK’de hiç kimse kimseyi tehdit edemez. Hiç kimse kendini dayatamaz. Kendini dayatan, tek doğru çizgidir. Çizgiyi kim doğru uygularsa, söz ve uygulamada öncelik onundur. Kim onun gereklerine anlam veremezse, bu ben de olsam, aşılma durumundadır. Bundan vazgeçmeyin diyorum. Bu yaşam hakkınızı, bütün umutlarınızı, bütün varsa bazı yetenekleriniz onları kullanmaktır. Bu, PKK’nin gerçekten temel militan özelliğidir. Ve her şey buna bağlı olursa yaşamınızda, savaşınızda bir anlam ifade eder veya başarısı gelişebilir.

Bir kez daha, hemen her sahada, sadece gerillada değil, bütün görev alanlarında, ne kadar gerekiyorsa hepsine gücünüze göre sonuna kadar, hatta gerektiğinde kendinizi iradeleştirerek, görev hakkını özce kullanacaksınız. Ki, bunda da tekrar vurguluyorum, anlamlı, işlevsel olacak. Kuru görevlendirme olmaz. Herhangi bir sonucu olmayan, sırf bir tepeyi bekle diye görev olmaz. Sırf şu dernekte otur diye görev olmaz. Hepsinin günlük bir planı olacak. Günlük bir faydası olacak. Öyleyse görev kabul edilecektir. Yoksa bu görevi elinizin tersiyle iteceksiniz. Kimi kandırıyorsun diyeceksin. Görevlendirene, bunu söyleyeceksin. Sen beni boşa

çalıştırıyorsun. Ben günümün 24 saatini devrime adamak için gelmişim. Bunu değerlendirirsen, yönetimin kabul değerlendiremiyorsan, “Ben sana yönetimin nasıl yapacağını göstereceğim,” diye kendin yönetime talip olacaksın. Velhasıl yapabileceğini sonuna kadar yapacaksın, yapabileceklerinle yapacaksın. Bir alt güç olarak, bir üst güç olarak hangi konumda olursan ol, bu tarzı işleteceksin. Benim onaylayacağım görevlendirme budur.

Tekrar vurguluyorum, eğitimden tutalım diyorum sana, bir lojistik birimin verimli çalışmasına kadar, bir dost ilişkiyi yönlendirmekten tutalım çok önemli bir savaş planını geliştirmeye kadar, hepsinin içinde gereklilik, verimlilik, bunun da bir gereği olarak yeterince örgütlülük, yönetim hem de mevcut olanakların en yerinde kullanılması, bir yönetim gücünüz söz konusu... İlkeniz budur. Bir komuta görevi kendini ortaya koyuyorsa, hepsini bu çerçevede değerlendireceksiniz. Ve benim burada onayladığım budur. Bunun dışında, ben her şeyle savaş halindeyim. Bunun gereğini aşan, kim, nerede, nasıl yaparsa yapsın, nitekim savaştığımı da çok açıkça size gösteriyorum. Ve tarih bu savaşta bizi haklı çıkarmıştır. Bu temelde tarih, bizim Önderliğimiz altında yürütülen bu partinin gücünü ortaya çıkarmıştır. Yine tarih bu temelde, az çok kendini verenlerin şerefli ve onurlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu temelde son grubumuzu da sözleştirelim;

Şimdi Avrupa grubumuzu da yapalım. Sara seni de sözleştirelim. Çok kısa, özlü seni tanıyalım?

Sara: Kod adım Sara. 1958, Dersim doğumluyum. 1975’de ideolojik grup aşamasında partiyle tanıştım. Daha çok da 1977-78’de profesyonel olarak çalıştım. 1979’da zindana düştüm. Ve uzun bir süre zindanda kaldıktan sonra 1990 sonlarında çıktım. Akademiye geldim. İkinci gelişimdir. Beş yıl dağda kaldım. Daha çok Botan ve Güney sahasında. 1996’nın sonlarında bu sahaya tekrar geldim. Bir buçuk yıldır bu sahadayım.

Uzun sürecek bir devrim yürüyüşüdür aslında, küçümsemiyorum. Fakat bu yürüyüşle kendi örgütsel konumumu karşılaştırdığımda; bir orantısızlık var, dengesizlik var. Hatta ters bir duruşu

da vardı. Özellikle bu süreçte, son bir buçuk yıldır Önderlik Sahası'ndaki yoğunlaşma, sadece belli olaylara, belli süreçlere ilişkin değildi. Bir bütün olarak yürüyüşümü sorgulama süreciydi. Bu yürüyüşüm, bir tarz şeklinde biçimlendi; kendine göre bir tarzdı. İdeolojik temeli güçlü olmayan, dili güçlü olmayan, üslubu güçlü olmayan, örgütsel duruşu güçlü olmayan bir yürüyüştü. Bu anlamda çabalar fazla yerini bulamadı. Bu kadar uzun süre olmasına rağmen, gerekli karşılık verilmedi, gerekli militan kişilik oluşmadı. Bunun belli oranda farkındaydım, fakat özellikle bu sahada farkında olduğum halde, neden değiştirmedim sorusu yakıcı olarak kendisini dayattı. Çünkü hem partiyi zorluyordu; yansımamı farklılaştırmıştı, tam ayrıksı bir yansıma oluyor, durum oluyordu.

Belli bir şekillenme vardı kişiliğimde kuşkusuz; bunun ideolojiyle, politikayla, örgütsellikle ilişkisi vardı. Direkt ilişkisi var. Fakat kazandığım bazı alışkanlıklar var. İnatla bunu sürdürmüştüm. Bu inadı kırdım en başta bu sahada; son süreçte olumlu olarak değerlendirileceğim. Benim bundan sonraki yürüyüşümü etkileyecek bir inadı kırdım diyebilirim. Tersinden olaya bakma; tersinden devrim olayına, örgüt olayına bakmayı aşmam gerekiyor.

PÖ: Duygusal bakma, duygusallıktan politikaya gitme gibi vahim bir yöntem hatasını adeta kronikleştirmiştin.

Sa: Doğrudur Başkan'ım. Hem duygu, hem tepkilerimi konuşturdu...

PÖ: En tehlikelisi de ondan politika yaptığını sanma veya politikaya ondan sonra gitme.

Sa: Onlar daha çok yön verdi Başkan'ım. Böyle olunca da, sonuç alıcı bir politika yürütülemedi.

PÖ: Senin hatalarının temelinde bence bu yatıyor. Ne cesarettir, ne fedekarlık noksanlığıdır, ne direniş eksikliğidir, ne iyi niyettir. Senin hatanın temel kaynağını bence mutlaka anlamalıyız ve gidermeliyiz.

Sa: Başkan'ım bu konuda anladığıma, gerçekten de artık onunla yaşanmayacağına; o inatlarla yada o ölçsüzlüklerle yaşamayacağıma kendim de karar verdim. Biraz önce arkadaş da bahsetmişti,

“Sakine arkadaş; insan kendisi ikna olursa, onu aşmak zor değil.”

Alışkanlık da olsa, yılları da alsın; çünkü iddiam var.

PÖ: İkna olmazsan, Zeki gibi sen de kaçarsın, onun için ikna et.

Sa: Hayır Başkan'ım, ben o konuda.

PÖ: Hayır ikna olmazsan, sonuç o yere götürür.

Sa: Kuşkusuz olumsuz sonuçlara götürüyor, bugüne kadar...

PÖ: Hayır, öylesin demiyorum da; örnek vermek gerekirse diyorum, sahte insan evet derse, er geç o olumsuzluk patlak verir.

Sa: Başkan'ım, ben bugüne kadar da partinin değerlendirmelerini, Parti Önderliği'nin eleştirilerini çok önemli buluyordum, ciddi buluyordum ve doğruydum. Şimdi bunu içselleştirmek gerekiyor. Bu temelde kendimi düzeltmem gerekiyor. Sorun biraz buradaydı. Çabalarımın yöntemlerim, birbirine ters oluyordu.

PÖ: Ters.

Sa: O anlamda boşa çıkıyordu.

PÖ: Evet.

Sa: Kendi istemim olmasına rağmen boşa çıkabiliyordu.

PÖ: O da bir kuru inattı böyle. “Sara hata yapmaz, Sara hep iyi düşünür, hep iyi niyetlidir.” Tamam da, ama politikanın da bir sanatı var. Hatta PKK'de politikanın bir sanatı var. Büyük duygular, büyük direnişlerle PKK yalnız başına yürümez. Evet duygu selinin adeta etrafa taşması gibi ve bunu da büyük bir inatla yapman bizi zorladı tabii.

Sa: Başkan'ım, biraz da kendini tekrarlayınca etkiledi.

PÖ: Çok.

Sa: Ben hep aşmak istedim, tekrarlayınca bu bende bir büzülme de getirdi, güçsüzleşmeyi de getirdi.

PÖ: Tabii bütün çabalarını...

Sa: Moral olarak etkiledi.

PÖ: Boşa çıkardı, seni dağda hırçın yaptı, böyle geldi. Düşündüğümüz olay, bunu gözetiyor, bu yeni görevlendirme. Sen belki alınırsın, diyeceksin, “Uzaklaştırılıyorum.” Çünkü bayağı bu konularda duygulanıyorsun. Halbuki bana göre senin gerçek doğru tarzını ortaya çıkarman için bir müdahale veya bir yeni pratik saha

çalışması olacak. Kendini biraz daha uzakta, biraz daha dinlendirmiş, biraz daha ikna etmiş bir biçimde politika yapacaksın, örgüt faaliyeti yürüteceksin. Bunu böyle yanlış anlamaya gerek yok. Ülke de açıktır, sonuna kadar bunun için zaten. Senin ülkeye gitme gibi bir sorunun yok bu konuda. O alçak mesela öyle değildi; ülkesine karşı da karaydı, artniyetliydi ve korkaktı, çok. Onun tüm gücü, cesareti, PKK militanlığının kahramanlığından idi. Burada senin belli bir öz direnme gücün var. “Neden ülkede değilim?” veya işte “Herkes orada ben buradayım,” diye bir serzeniş pek anlamlı olamaz.

Senin için daha çok gerekli olan, bu büyük birikimi nasıl parti politikasının hizmetine koyacağım. Nasıl taşı gedğine oturta oturta, nasıl çok planlı bir örgütçü olacaksın. Korkum; yine gidersin, inatla “Ya benim istediğim gibi olacak, olmazsa ben de inadımı dayatırım.” Bu senin zorlanmana da sebep olur.

Sa: Hayır Başkan’ım. Bu yanılığa, hataya düşmeyeceğim.

PÖ: Şu uyarıyı yapıyorum; sen herkese göre ol, herkes sana göre olmamalı.

Sa: Doğrudur Başkan’ım.

PÖ: Önderlik gördüğün gibi nasıl herkese göredir, çok çarpıcı değil mi?

Sa: Evet.

PÖ: Ne kadar somut.

Sa: Çok çarpıcı ve öğreticidir Başkan’ım. Bu süreçte bunu esas alacağıma inanıyorum.

PÖ: Ama sen şimdiye kadar biraz tersini uyguladın, hem de iyi niyetlice.

Sa: Evet.

PÖ: Olmuyor. Kürdistan insanını en iyi örgütlemenin yolu; onu anlayacaksın, ona göre olacaksın. Kendine göre dersin, tek bir kişiyi bile örgütleyemezsin. Bunu örgütlü yapı için söylüyorum.

Sa: Evet Başkan’ım, yanılığın burada.

PÖ: İyi niyetlerle, iyi duygularla dolu bir şey, ama öyle bir durum olamaz bu toprağın insanlarında. Şimdi beni iyi, dikkatle takip et ve

dikkatle benim yöntemlerimden sonuç çıkar. Çok gerçekçi, değil mi? Çok somut, çok can alıcı bir yaklaşım değil mi benim çalışmalarım?

Sa: Hatta sonuç alıcı.

PÖ: Çok sonuç alıcı. Senin yıllardır bunu halen temel yöntem olarak benimsememen eleştirilerimizin özüdür. Yanlış da anlamamak gerekir.

Sa: Kaybettiğim noktada burası, en çok kaybettiğim nokta burası oluyor.

PÖ: Tabii. Düşün, “Herkes Sara’ya göre olsun,” herkesin Sara’ya göre olma gücü yok ve herkes bana göre olmuyor. Korkunç bir savaş içinde değil miyim, herkes için?

Sa: Sabırlı bir savaş veriliyor.

PÖ: Sabır ve yöntem de doğru olduğu için sonuç alıyor. Seninki o kadar toycadır ki, senin en yakınların bile seni ya terk eder, yada ciddiye almazlar. Halbuki böyle birisi değilsin, buna layık da değilsin, ama yöntemin bu sonucu doğuruyor. Bence bu ağır subjektif konumu, duygusallıkla yüklü durumu aş artık.

S: Aşacağım.

PÖ: Ayıp değil, yirmi yıllık Sara hata yapar mı bu kadar? Hayır, yapabilir dersin. Mütevazi ol, alçakgönüllü ol, aş ve bence geçen bütün yılları telafi edecek kadar bir çalışma kapasiten var. Kaldı ki, bu yılların hep boşa gitti demiyoruz. Kesinlikle böyle bir şeyimiz yok. Neden yüksek kazandıramadın gibi bir eleştirimiz vardır. Yoksa kötüydün, bilmem mahvettin bizi demiyoruz, şöyle suçlusun gibi bir eleştirimiz de yoktur. Bunları da doğru anlarsan, bence asıl rolünü bundan sonra daha başarılı oynayabileceksin.

Sa: Başkan’ım bu konuda kararlıyım. Belki ülke benim için özlemdir. Başkan’ım gerçekten çekicidir. Hatta ben hiçbir farklı alanı da küçümsemiyorum.

PÖ: Ben hiç ülkeye gitmedim; sen gittin beş yıl gördün de, benim gibi fukara ne yapacak?

Sa: Hayır küçümsemiyorum Başkan’ım. Ben nerede partiye yararlı olacaksam...

PÖ: O konuda da iyi örnek olabilirsin. “Avrupa’dayım, şura-

dayım ama ülkemle dolup taşıyorum,” diyebilirsin. “Her şey yoldaşlar, ülkedeki savaş için,” diyebilirsiniz ve bizzat bunu yapmak da görevinizdir. Değil mi?

Sa: Çok çalışmanın gerekçesi yapacağım Başkan’ım.

PÖ: Bir milyon halk istemiş, zaten beş bin tane adayı siyasi ve askeri anlamda kaydır; herhalde senin bizzat ülkede yaptığından bin kat daha verimli değil mi? Bunun imkanı yok mu?

Sa: Var Başkan’ım.

PÖ: Var, ben burada bir kelime bilmem, Arapça’ya zihnimde yer veremem, ama Kürdistan denilen olay burada yaratıldı. Halk denilen olay burada yaratıldı, değil mi? Bunları da biraz ciddiye alalım.

Sa: Başkan’ım bir yönüyle doğaldır. Fakat ben çalışmanın gerekçesi yapacağım hepsini, o özlemi de, istemi de.

PÖ: Şimdi öyle olursa hata üstüne hata yapılır. Ben demiyorum ülkeye gitmeyin; her şey ülkeye gitmek için. Ülkeye daha fazla kendini taşıran, benim dışımda bir kişi var mı, bu tarihte?

Sa: Hayır Başkan’ım.

PÖ: Kısaca ülkeleşebilirsin; örgütle, büyük bir halk gücüyle, hatta günlük teknikle değil mi? Günlük Dersim’le konuş, günlük metropol kitleleriyle konuş. Örgütle grupları peşi sıra gönder. Cepheyi örgütle, milyonlarla. Az mı bunlar, önemli değil mi? İstedığın zaman da gelebilirsin, hiç merak etme. Biz sözümüzün adamıyız, biz köpürüleri de sağlam kuran adamız, değil mi? Seni Diyabakır zindanlarından çıkaran bizim irademiz; övünmek gibi olmasın tabii.

Sa: Hayır Başkan’ım.

PÖ: Ülkene götürüp getiren, yine bizim irademizdir. Biz Avrupa’da da halkımızı hiç bırakmayız; buna da ilişkin gücümüz vardır, ama bunların yolu yordamına göre olması gerekiyor. Gerçekten çok başarmak istiyorsun ve yapabileceğine de inanıyoruz. Hatta ne mutlu sana, bugünleri gördüğün için diyebiliriz.

Sa: Layık olacağım Başkan’ım.

PÖ: Oldu, yeterli mi bu söz çerçevesi?

Sa: Tabii.

PÖ: Çok şey var da, pratikte onları sanırım seninle halledeceğiz.

Sa: Doğrudur Başkan'ım. Ben de çok şey söylemek istemiyorum.

PÖ: Evet anlamsız, zaten iki tane kitap da yazdın.

Sa: Üç tane.

PÖ: Üç tane oldu. Dördüncüsünü pratikte yazacağız.

Sa: Yazarım Başkan'ım. Başarılı bir pratik sergilersem yazarım.

PÖ: Evet başarılı pratik olmazsa, zaten hiç yazmayacaksın, hiç

konuşmayacaksın. Bunun için sözü biraz kısa keselim. Oldukça doğru kullanırsan bu çerçeveyi; kesinlikle geçmiş yılların tecrübe, birikimi var içinde. Büyük, büyük yoğunlaşma var. Tabii senin hır-sın da var, öfken de, tutkuların da ve çalışkanlığın da var. Umutlu olmamak için hiçbir neden yok, başarılı olmamak için de.

Sa: Başarılı olacağım Başkan'ım.

PÖ: Oldu, bu temelde gerçekten Sara'ya eleştirilerimizi sonuçlandırmış bulunuyoruz. Sanıyorum olumludur ve pratiği ile de kendisini mutlaka başarı temelinde sadece hatırlatmayacaktır; biz-zat başarının kendisi olacaktır. Selamlıyoruz.

9 Nisan 1998

Sakine özgürlüğe sıkı sarılmayı öğütler*

Sakine Cansız, insan aklına sığmayacak yöntemlerle yok edilmek istenen bir halkın bilge kadınıydı. Doğduğu topraklar, belki şimdi anlatsak kimsenin inanmayacağı bir vahşete tanıklık etti. Dağlar ölümlerle doldu, vadiler insan çığıllıklarıyla sarsıldı, nehirler kan kırmızı aktı. Sakine'nin halkı sürgünler yaşadı, açlıktan kınıldı, dili yasaklandı, zalim zulmünü tek bir gün bile eksik etmedi üzerinden. Sakine'nin halkı baskının en koyusunu, işkencenin en vahşisini yaşadı. Bugün Kürt Özgürlük Hareketi'nin öncü isimleri arasında anılan Sakine Cansız işte böyle bir toplumun isyan çığıllığı olarak hakikat arayışına girdi. Elinizdeki bu kitap Sakine'nin Dersim'den başlayarak büyüyen yürüyüşünü anlatır. PKK ile başlayan bir halk direnişini söze döker.

Kürt olmak, kadın olmak kadar acımasız olan toplumsal değer yargılarına karşı iradi duruş kadar, mücadele azmi ve ısrarını her cümlesinde dile getirir.

Kürt olmanın bedelini ölüm ve kıyımlarla ödeyen Dersim halkının acıları henüz dinmemişken, onun öz evlatlarının diriliş mücadelesine katılımı çok kolay gelişmemiştir. Sakine bunu anlatmaya çalışır. “Nereden başlamalı, nasıl yapmalı?” Evet, bu sorular yakıcıdır? Binbir çelişkiye ve sorgulamaya sürükler. Sakine ‘neden ve niçinler’e cevap olmanın o dönem koşullarında nasıl geliştiğini en yalın duygularla yazar. Dersim’in kanayan yarasının sesi olur, dinmeyen acısının çığıllığı olur.

Dersim’de yaşananların adı henüz konulmamıştır, bir özür dahi dilenmemiştir. Zira Türk devleti bu halkı yok etmeye dair içtiği yemini hâlâ canlı tutmaktadır. Kürt halkının Dersim’leri çoğalmış, bugün Şengal ve Kobanê olmuştur. Ama bir gerçek vardır ve bu gerçek Kürt halkının varlık şifresi gibidir. Kürtler PKK’nin doğuşu ile birlikte zulme

* Bu yazı Sakine Cansız’ın İtalyancaya çevrilen “‘Hep kavgaydı yaşamım” kitabının önsözü için kaleme alınmıştır.

karşı direniş hayatının gerçeğine dönüştürmüştür. Kürtlerin özgürlük serüveninde bu hakikati yaratan kahramanlar vardır. Bilge kadın Sakine Cansız bunlardan biridir. Bugün dünyada en çok anılan ve konuşulan Kürt kadın savaşçılarının ilham aldığı bir isimdir Sakine. Kadın iradesinin tohumlarını serpmiştir direnişe. “Kadınların öz savunması nasıl olur, katliamlara karşı nasıl durulur?” sorusu Sakine Cansız gerçeğiyle başlayarak bugün Kobanê’de yaşam bulur. IŞİD ölüm çetelerine karşı, genç ömrünü adayın onur abidesi Arin Mirkan olur.

“Hep Kavgaydı Yaşamım” kitabını okuduğunuzda, bugün Arin Mirkan gibi onurlu ve direngen kadınların nasıl can bulduğunu daha iyi anlayacaksınız. Zira, Sakine Cansız en zor koşullarda küllerinden kendini yeniden yaratan bir halkın destanını nakış nakış işler, kadının dili olur, kadınla birlikte kaybedilen insanlık değerlerini topluma mal eder.

Sakine, bedeli çok ağır olsa da özgürlüğe olan sevdasından asla vazgeçmemiştir. Özgür ve insanca yaşamın yasak olduğu bir ülkede, yaşamın tek şartının mücadeleden geçtiğini çok iyi bilir. Bu bilinçle Diyarbakır Zindanı’nda kan donduran işkencelere karşı teslim olmaz. Yine anlatırsak kimselerin inanmayacağı işkence biçimleri karşısında, “Direnmek yaşamaktır!

Biz yaşamı uğruna ölecek kadar çok seviyoruz!” diyerek onurlu duruşun ve iradenin zaferini ilan eder. İşte Sakine ve yoldaşları bir halkın özgürlük mücadelesini ilmek ilmek böyle örerken bugünlere getirmiştir.

Ortadoğu gibi bir coğrafyada yeniden varoluş mücadelesinde Kürt olarak varolmayla yetinmez, Kobanê’de insanlık onurunu korumananın gücüne dönüşürler. Tanrıçalar diyarında Kürt kadınlarının öncü olması da böyle anlam bulur.

Sakine'yi ve mücadelesini anlatmak ve onun mücadele azmini yazmak elbette çok zor. Kitabı okuduğunuzda bu kaygım daha iyi anlaşılacaktır. Çok çetin günlerde bir kadının onurunu koruma ve direnme destanını Sakine'nin kendi sözlerinden dinleyeceksiniz. Fiziki olarak aramızda olsaydı, "Onu izleyin," diyecektim. O vakit söze gerek kalmayacaktı, çünkü onun varlığı ve duruşu bir mücadele kadının en sade ifadesi olacaktı.

Evet, şimdi fiziki olarak aramızda değil. İki kadın yoldaşıyla Paris'te katledildi. Ve hâlâ aydınlatılmayan bu olay, insanlığın bir ayıbı olarak karşımızda duruyor.

Karanlık günlerin perdesini yırtan ve bize aydın zamanların müjdesini veren bilge kadının yüreği, tüm Kürt kadınlarının özgürlük için mücadele yeminine dönüştü. Bugün Kobanê'de direnişçiler, Paris'te kurulan komünleri örnek alarak, barikatlar oluşturarak devrimci dayanışmanın gücünü gösteriyor. Bugün Paris'te cinayetin aydınlatılması için adalet arayışında olan Kürt kadınlarının haykırışı, Kobanê'de IŞİD vahşetine karşı direnişte yankılanıyor.

Tarihte birbirini tamamlayan, birbiriyle özdeşleşen, birbirine anlam katan olaylar ve isimler vardır. Bu nedeledir ki Sakine biraz Jeanne d'Arc'tır, biraz Olympe de Gouges, biraz Rosa Luksembourg, biraz Clara Zetkin'dir artık.

Gençlik yıllarında Rosa'nın mücadele yürüttüğü Berlin'e gelen ve burada bir süre yaşayan Sakine Cansız her canlının kendi kökleri üzerinde yetişmesi ve büyümesi gerektiğine inanmış ve ülkesine geri dönmüştür. Berlin günlerinde Doğu-Batı sorgulamasını çokça yapmıştır Sakine. Batı; insan ilişkileri açısından soğuktur, mesafelidir. Kapitalist yaşamın ördüğü bencil ilişkiler toplumu çürütmüştür. Doğu'da ise hâlâ doğal toplumun güzellikleri nefes almaktadır, işte Sakine bu güzelliklere uzanır ve iğne ucuyla kuyu kazmaya benzeyen bir çaba ve emekle doğal toplum değerlerine kavuşmayı hedefler ve ulaşır. Kürdistan dağlarından tekrar Avru-

pa'ya dönerken bir barış elçisi olarak Rosaların, Clara Zetkinlerin ruhuna ve mücadele azmine anlam biçerek yaşar ve çalışır. Doğu ve Batı'nın yüzyıllardır süregelen çelişki ve çatışmasının bir avuç kapitalist modernite gücünün çıkarlarını koruması anlamına geldiğini ve halkların, insanlığın buna "dur!" demesinin mümkün olduğunu anlatmaya çalışırken karanlık güçlerce katledildi.

Batı'nın maddiyatına karşı, Doğu'nun manevi gücünü esas alan Sakine Cansız, "nasıl yaşamalı?" sorusuna en güzel ve etkili cevabı yaşayarak verdi. Bu güzel ve bilge kadının mücadele günlerini kaleme aldığı kitabı, Kürt kadınlarının insanlık onurunu koruma mücadelesini tanımak açısından önem taşımaktadır. Bu kavgadan yüreğinize bir şeyler aktığında Kürt kadınlarının mücadelesine biçtiğiniz anlam büyüyecektir. Çünkü Sakine sadece Kürt kadınlarına değil, tüm dünya kadınlarına "nasıl yaşamalı?"nın en güzel yolunu işaret eder. Bütün kadınlara özgürlüğe daha sıkı sarılmayı öğütler. O'nun kavga yaşamında özgürlüğe özlem duyan her bir kadın bir ses işitecektir. Hep birlikte kulak verelim...

Gönül Tepe

Çocukların kahramanı!

Sonbaharın son günlerine denk gelen ve çılgınca yağışların başladığı bir zamana rast geliyordu bizi düş ve gerçekle yüzleştirecek olan o yolculuk. Zagros dağlarının geçit vermeyen asiliğinde yol almak çok zordu bu zamanlarda. Yükseklerle çıktıkça nefes almak zorlaşıyor, gözlerin görme gereksinimi, en az yaşam kadar kendini hatırlatıyordu. Sonrası göğün mavisine teslim olma arzusu, sarıp sarmalıyordu bütün benlikleri. İşte o an, anlıyorsun ki mavi sadece bir renk değil, bir varoluş biçimi, yada benimsenmiş, bir hayat algısı mavi...

Yanmış köylerin isleri yağmurla yıkanarak katran misali akıp karışıyordu toprağın derinliğine. Sızlayan ayaklardan bağımsız olmasa da, yol, bir düşünme biçimine dönüşüyordu. Boy vermiş, yeni filizler bütün yanmışlıklara inat yeni yollar açıyordu düş dünyasına. Kuşlar çalı çırpı taşıyordu; yeni bir hayatın kavgası olan yuvalarına. Balıklar, bulanmış Basya ve Avaşın sularında, hatıralar biriktiriyordu.

Sızım sızım sızlayan ıslak ayakların acı türküsünü duymazdan gelmeyi öğretiyor yollar. Yollar her ulaşacağı durakta, bir anıya tekabül edeceğini bilir de, ikna eder yolcu olan insanı usul usul... Çamurdan ağırlaşmış ayaklarımız, coğrafyanın tümünü içine sindire sindire ilerliyordu, ıslak gerilla elbiselerimizden buharlar yükseliyordu. Dört gündü, gece gündüz yürüyorduk. Bir zamandan sonra yol oluyor insanın kendisi de. Yolların bitimsiz uzunluğu beyin kıvrımlarında kendine yeni ifadeler buldukça, ulaşma heyecanı ve yürüme gereksinimi eşitleniyor insanda. Ama yine de bütün yolların vardır bir sonu, bir de sonsuzdur kendisince her yol.

Bizim yol da bir durakta sonlanmaya doğru gidiyordu, varacağımız yer yakınlaştıkça, bedenimiz yorgunluğunu hissettirmek is-

tercesine küçük küçük sancı vesizlerle varlığını hatırlatıyordu. Ama biliyorduk ki varış noktamızda içten bir selam ve sıcak bir çay sonrası hiçbir şeyimiz kalmayacaktı. O, zaman geldiğinde, bütün yorgunluğunu toprağa akıtacağını peşinen bilmeyen gerilla yok gibidir. Arkadaşların olduğu yere ulaşmak için, yukarı yamaçlardan kendimizi Avaşın suyuna doğru aşağılara bırakmamız gerekiyordu. Artık Zagros dağlarının güney yakasındaydık ve burası daha sıcaktı, hatta otlar adeta yağın yağmura ve ısınına esirgemeyen güneşe aldanıp boy vermişti.

Kendimizi toplantının olacağı vadiye bıraktık, vadide ilmek ilmek örülen gerilla yaşamının izleri vardı. Uzaktan geleceğimizi bilen bütün arkadaşlar sıraya geçmiş, bize selam vermek için yeşil bir meydana bizi bekliyorlardı. Uzaktan bu görüntüyü görmek bile insanın elini ayağını birbirine doluyordu. Üç arkadaş ise diğer arkadaşlardan epey uzakta bizi bekliyordu, belli ki onlar da bizim gibi heyecanlanmış, önümüzü kesmeye gelmişti. Bu üç arkadaş içinde biri vardı ki onu görünce kalbim ağzıma gelmişti. Yol boyu yıkılmış köylerden topladığım ve gerilla kefiyemin içine doldurduğum meyveleri bir kenara koyup adımlarıma biraz hız kattım. Karşımızda kızıl saçlı, asil, dik duruşlu ve gözleri iki yıldız gibi parlayan bu kadın gerillaya o kadar içten sarıldık ki, bir destana sarılır gibi, bir anaya sarılır gibi, bir tarihe sarılır gibi sarıldık ona. Kokusunu ta içimize çektik ve o da merhametle kucakladı bizi. Kendindeki sevgiyi bize geçirir gibi sarıldı. Sanki hepimiz adına bir kavga vermişti ve sanki her birimizle buluşması kavgasını, destanını paylaşmasına vesile oluyordu. Hiç bitmeyen bir heyecanla bizi karşılaması bizi çok etkilemişti, kendimizi çok önemli ve değerli hissettiren her davranışı, onun değerini gözümüzde yüzlerce kez artırıyordu. Tuhaftı ama gözlerim dolmuştu ve hıçkırığa hıçkırığa ağlamak istiyordum o anda. Hepimizin ellerini avucuna alıp okşayan, ıslak omuzlarımızı defalarca öpen bu kızıl saçlı kadın gerilla, hepimizi bir başka dünyaya sürüklemişti. Selamlaşmamız bitince sıradaki arkadaşlara doğru ilerledik, ben meyveleri içine koyduğum gerilla usulü bohçamı heyecandan unuttum ama o bizi saniyeler içinde bir tarihte gezdiren güzel kadın, tarih gibi etkileyici olduğu kadar şimdi gibi de ya-

samsaldı ve çok duyarlıydı her şeye karşı. İki adım ötemizdeki bohçaya uzanıp, “Bunu unutmayalım arkadaşlar,” dedi. Çok utanmıştım. “Verin ben taşıyayım heval,” dediysem de vermedi. Gözlerini hafifçe aşağı indirip beni ikna etti. Ve aramızdaki o aşın ciddiyeti biraz esnetmek istercesine elini bohçamın içine daldırıp eline gelen ayvayı derin derin kokladı. “Ohhh, ne kadar güzel kokuyor, bunları nerden topladın?” dedi. “Şuke Bure köyünden,” dedim.

Ayvayı koklaya koklaya ilerledi. Ben defalarca ismini duymuş ama ilk kez bu kadar yakından görmüştüm, bu canlı tarih gibi önümde yürüyen güzel insanı. Çocukken ismini çok duyduğum ve kafamda rengarenk senaryolarda hep kahraman yaptığım bir karakterdi bu narin yürüyüşe sahip devrimci kadın. Sakine Cansız ismi dile gelince, çocuk aklım hayalindeki kahramana can verip bütün kötülükleri ona öldürtüyordu, kurtarıcı kılıp bütün iyilikleri kanatlarına takıyordu. Biz çocukken daha, “Devlete baş kaldırmış,” derdi bahçelerde gizli gizli sohbet eden kadınlar. Çocuk yanımda, “Devlete baş kaldırmışsa iyidir,” yargısına hep sadık kaldı.

Zagros eyalet toplantısına katılmak için geldiği ve içindeki bütün sıcaklığı bizimle paylaştığı bu günlerde, o çocukluk kahramanımı hep gizli gizli takip ettim. Dimdik duruşu, doğayla konuşur gibi yaşayışı, insanlara olan derin ilgisini, disiplin ve titizliği artık netleştirdiğim özellikleriydi. Hem bu kadar doğal, hem de o kadar ciddi oluşu en çok şaşırdığım yanlarıydı. Her fırsatta hemen herkesle kısa tartışmalar yapmayı ihmal etmedi. En çok tanık olduğum şey ise sigara içen arkadaşları bir köşede yakalayıp, “Heval içmeyin şu sigarayı lütfen, ne kadar değerli olduğunuzu unutuyor musunuz, insan ancak değerini, halkının gözündeki yerini unutursa kendine bu kötülüğü yapar,” diyordu. Karşısındaki arkadaşların yanakları genelde kıpkırmızı oluyor, utanç kendini her şekilde hissettiriyordu. Böylece toplantının sonuna kadar, birkaç arkadaş sigarayı bırakacağını resmi olarak toplantıda ilan edip özeleştirisini verdi. Biz, “Toplantının bu konuyla ne ilgisi var?” der gibi bakıyorken heval Sakine büyük bir heyecanla ayağa kalkıp var gücüyle alkış çalmaya başladı. Arkasından da hepimiz kendimizi ayakta alkışlıyor bulduk. Kendi kendime, “Bu şekilde sigara

bırakan insan artık ömr-ü billah sigarayı eline bile alamaz,” diyordum.

O kadar dinç ve kendinden emin duruyordu ki insan onun yanında kendini güvende hissediyor, etrafa hiçbir kötülüğün yakınlaşmayacağına inanıyordu. Herkese Önderliğin amaçladığı projeleri anlatma heyecanıyla dolup taşıyordu. Zagros’a geldiği o günlerde orada çalışma yürüten bütün arkadaşları ziyaret edip toplantılar yaptı. En kuytuda olan, sadece iki kişi olarak yüksek tepelerde muhaberecilik yapan arkadaşları bile ziyaret etti. “Heval siz gitmeyin, arkadaşları çağıralım,” denmesine rağmen kabul etmedi. “Hayır ben gitmeliyim onlara, arkadaşlar yorulmasın daha fazla,” diyerek bütün Zagros’u adım adım dolaşp herkese ulaşması, heval Sakine’ye tarifi olmayan heyecanlar yaşatıyordu. Sanki ilk defa gerillacılığı yaşıyormuş gibi kendini dışa vuran bu heyecan hepimize geçmişti adeta. Her gün yaşadığımız ve gözümüzde sıradanlaştırdığımız bazı yaşam ayrıntılarına onca kutsallık atfetmesi bizi bir uykudan uyandırıyor sanki.

Bizimle olduğu zaman içinde, dile getirilmeyecek kadar güzel anılarımız oldu. Şimdi kendimizi yetim bırakılmış çocuklar gibi hissettiren her şeye rağmen, bize destansı kişiliğiyle armağan ettiği her anıya sadık kalmak, devrime yeniden yeniden sarılmaya benziyor. Bizde oluşturduğu her özellik, onu bizde yaşatıyor. İyi ki gördük seni, iyi ki hayatlarımıza senin dokunuşların da oldu. İyi ki tanrıçaların memleketi Zagros’ta kalbimizin is tutmuş lambasını sen temizledin. İyi ki tanıştık, iyi ki sevdik seni, iyi ki devrimci olmuş ve senin gibi kızıl bir isyana dokunmuşuz...

Kendi çocukluk kahramanımla karşılaştıktan sonra, anladım ki çocuklar kendine yanlış kahraman seçmez. Çocuklar en çok devrimcileri, isyancıları, sever. Evet, direnişi ve isyanlarıyla destanlar yaratan bu çocukluk kahramanı aklımda hep öyle kaldı. Çocuklar, ölümün uğramadığı bütün güzellikleri kahramanlarına yakıştırırlar, benim de aklımda hep öyle kaldı.

Medya Doz

Sara'lardan Arin'lere sadeliğin asil temsili...

Hayatın kendine ait bir akışının olduğu bilinir. Zaman ile eş olan bir akıştır ve kendi kendini yaratır. Öyle ki müdahale ettiğinde tüm gizemini yitiren bir akış halidir bu. Bu nedenle şimdi dünya tilsimini yitirmiştir ya... Toprak yasıdır o yüzden. Toprağın bağrından çıkan yaşamlar buruktur. Toprak ile yaşam arasında yükselen beton duvarlar çoğalmıştır. Suları hapseden barajların yıktığı değerler çoğalmıştır. Mevsim renklerinin ışıltısı kalmamıştır. Sonbaharın renklerini tanımayan kuşaklar artmıştır...

Ama yaşamın, toprağın, zamanın tilsimini belleğinde taşıyanların sözcüklerine tutunarak mücadele edenler de çoğalmıştır. Der-sim'de Gola Çêtu ziyaretinin sular altında kalmaması için günlerce o ziyaretin yanı başında nöbet tutan tarihin, o tarih yüzlü kadınların sözcüklerine tutunan bir kuşaktır bu... Toprakla, suyla, ağaçla, zamanla dost olmayı başaran... Toprağına, suyuna sahip çıkmanın dünyayı kurtarmak olduğuna inanan... Kadının toprak olduğuna, kadının anlam olduğuna inanan bir kuşaktır bu...

Bu nedenle toprak olmaktan çekinmez... Bu nedenle hayatın kaynağına cesurca yürümekten korkmaz... O yüzden evrenselleşmeyi başarmışlardır ya... Çünkü toprak dünyadır. Toprak hayatın mekanıdır.

Hayat kendine ait bir akışı olan özgür bir bağıdır. O yüzden sadeliğin asil temsiliyetini yapan Sakine Cansız (Sara) öncülüğünde büyüyen ve Arin Mirkanlara uzanan Kürt kadın özgürlük mücadelemiz, bugün tüm dünya kadınlarının, tüm dünyanın umudu haline gelmiştir ya... Çünkü Sara arkadaş yaşamı boyunca süren bu kavgayı tüm dünya kadınlarına sadeliğiyle anlatan ve onların mücadelesi kılan bir ışıltıdır.

“Zemheride doğmak acaba ayrı bir şans mı? Ben en iyisi şansa buradan başlayarak inanayım. Yeni yılda ve kışın tam ortasında, çok karlı bir coğrafyada doğmak şanstır bence,” sözcükleriyle “Hep Kavgaydı Yaşamım” kitabına başlayan Sara arkadaşın hayatı, doğayla kurduğu bağın bir ifadesi gibi. Zemheride başladığı yaşama yine zemheride veda etmesi de bu diyalektiğin bir sonucu olsa gerek... Hayat ile kurduğu samimi bağın diyalektiği... Yine çok karlı bir coğrafyada doğmak nasıl bir şans olabilirdi ki? Sahiden de neden şans diye değerlendiriyordu? Dünyaya ilk gözlerini açtığında hayatın çetin koşulları ile tanıştığı için mi acaba? “Hep Kavgaydı Yaşamım” olan yaşamına işlediği o dirayeti, sabrı, mücadele gücü hayatının başlangıcında gizli olduğu için mi? Belki de Ursula K. Le Guin’in dediği gibidir: “Bir insan varmakta olduğu sonu bilir ama bir daha dönüp dönmeyeceğini, ilk başladığı yere geri dönüp o başlangıcı benliğinde tutup tutamayacağını bilemez. Eğer nehrin akıntısında döne döne sürüklenen biri değilse, o zaman nehrin kendisi olmak zorundadır; kaynadığı noktadan denize döküldüğü yere varasıya, tüm bir nehir. Ve kaynağın kendisi!”

O kaynağın ta kendisi olmayı başardı. Ve tüm kuşakların umudu olmayı. Bu nedenledir ki hep çok güçlüydü...

Öze dönüşe çağrı

Dersim’den, yani gümüş kapıdan akan tarihin başlangıcında yer alıyor şimdi. Yüzyıllardır insanlığın temel değerlerinin saklı olduğu bu kapıyı açıyor. Katliamlar ile kapatılan, Zarifelerin, Beselerin çığlıkları ile yankılanan bu kapının gerisindeki coğrafyada saklı olan insanlık değerlerini tüm dünyaya anlattı aslında. Önderliğimizin, “Sakine’nin ölümü yeni bir Dersim katliamıdır,” sözünün ardında gizli olan anlam ise onun Dersim’in ta kendisi olduğunu bir kez daha gösteriyordu. Dersim’den başlayarak Mezopotamya’nın tüm değerlerini insanlığa bir kez daha anlatma mücadelesini

ömür boyu sürdüren Sara arkadaş, Kürt kadınlarının verdiği özgürlük mücadelesinin kapitalist modernitenin korkulu rüyasına nasıl dönüştüğünü anlatıyordu.

Ve o fotoğraf... Mücadele arkadaşları olan Rojbin ve Ronahi ile birlikte yine bir zemheride dünyaya son vedasını yaparken görkemli özgürlük mücadelemizi anlatan o fotoğraf... Umutlu bir geleceğin temsili olan gençliği ile dünyaya kafa tutan Ronahi ve mücadelemizi diplomatik alanda dünyaya anlatan Rojbin ile birlikte gericiliğe meydan okuyan o fotoğraf... Aynı karede yer aldığı yoldaşlarıyla birlikte destansı mücadelemizin temsilini yaptılar. Kapitalist uygarlığın doğuş merkezinde, Paris'te kadını özünden, toprağından koparan, katleden sisteme karşı kazandığımızı ilan ediyorlardı. Binyıllara yayılan sömürgeci sistemin gerçek yüzünü teşhir ediyorlardı. Sadece Kürdistan için değil, tüm dünya kadınlarının özgürlüğü için mücadele ettiğimizi duyuruyorlardı. Hem de bunu kapitalist modernitenin kalbi Paris'te yapıyorlardı. Bu da özgürlük mücadelemizin hayat ile olan diyalektiğinin bir sonucuydu belki.

Kadının öze dönüşünü, mücadelemizin insanlığın kendi özüne kavuşması olduğunu anlatıyorlardı. Demokratik uygarlığın temel değerlerinin taşıyıcısı olduklarını unutan kadınları öze dönüşü çağırıyorlardı.

O, en çok kadınları sevdi

Demokratik uygarlığın tüm değerlerini gün ışığına çıkaran, bunun felsefesini yeniden yapan kadınlar olarak, Sara arkadaş öncülüğünde kendimize ait olmanın tarihin ta kendisi olmak olduğu gerçeğine ilerliyoruz. Kırk yıllık bir özgürlük mücadelesinin her anında soluk soluğa savaşıyor, bütün geriliklerin karşısında hesapsız ve çıkarsız bir duyarlılıkla duran Sara arkadaşın kendisi olma arayışı tarih olmasının, evrensel olmasının gizini taşıyordu. Türkiye sol tarihinin, Dersim tarihinin, özgürlük mücadelemizin bir tanığı olan Sara arkadaş aynı zamanda kendisi olan, yani "Xwebun" olan kadının ne kadar güçlü olduğunun ifadesiydi. Bu Xwebun arayışının hemcinsiyle beraber yaratılacağına bilincindeydi.

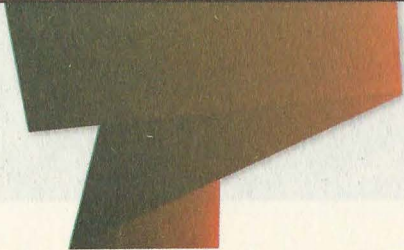
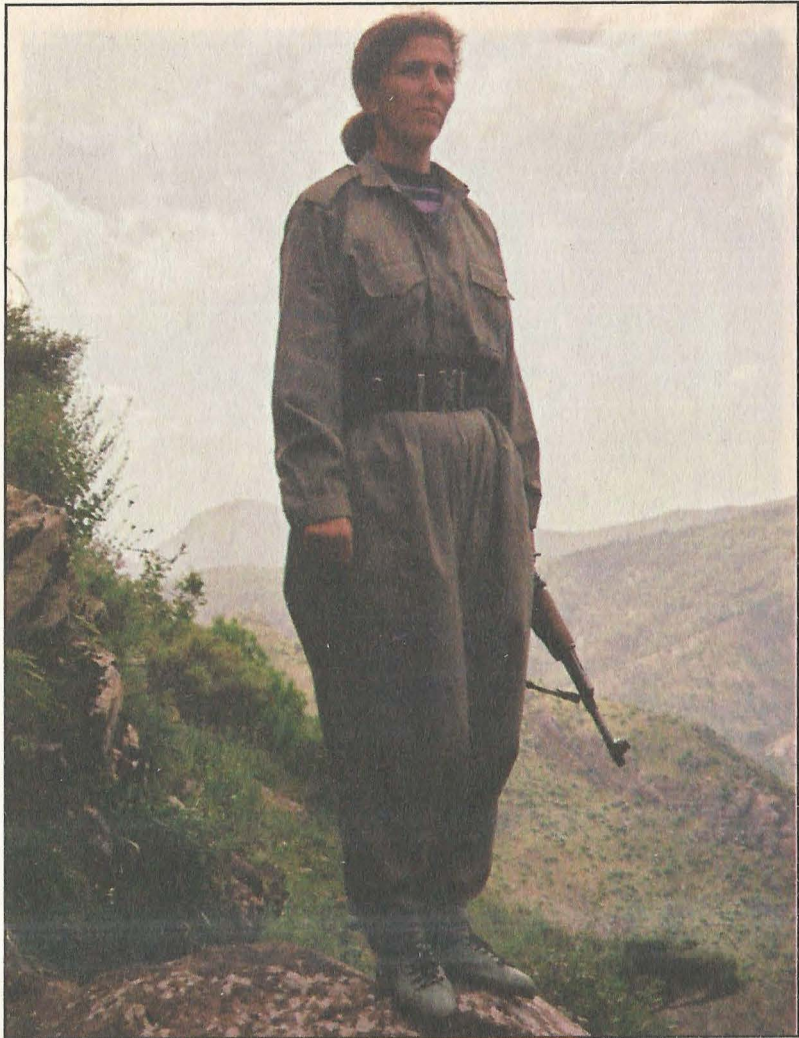
O yüzden en çok kadınları sevdi. En çok kadınlara inandı. Kadınların tek tek değil, birlikte özgür yaşamı yaratacağına inandı.

“Benim için Kürtlük demek devrimcilik demektir,” diyen Sara arkadaşlarıyla, cesaretiyle, bağımsız düşünce yapısıyla PKK içinde kendi özüyle buluşan kadının temsili oldu. Sara arkadaş için ondan sonra bu Kürtlük kelimesinin yanına bir de kadın kelimesi eklendi. Artık onun için kadın demek de devrimcilik demektir. Kendine ait olma mücadelesini beş bin yıllık tarihin tüm geriliklerine karşı güçlü bir şekilde veren Sara arkadaş, aynı zamanda özgürlük mücadelemizin temel taşlarından biri oldu. Her şeye rağmen ayakta durmayı başaran ve asla pes etmeyen Sara arkadaş zindanlarda direnişin sembolü olmayı başardı. Parti içi sınıf mücadelesinde cesaretli eleştirilerin sahibi oldu. Kendine ait olma mücadelesinde duygularını kendine ait kılmanın mücadelesini çok güçlü verdi.

Saralardan Arinlere uzanan özgürlük mücadelemiz Andrealar-dan Amaralara, Utalardan Helin Çerkezlere ve Sibel Bulutlara kadar tüm kadınların evrensel mücadelesi oldu. Saralardan Arinlere uzanan ve soluk soluğa süren özgürlük mücadelemiz, bugün tüm kadınların ve ezilen halkların ortak mücadelesi haline dönüşmüştür. Amara’da başlayan, dağlardan kaynağını alan, Dersim’den tüm dünyaya açılan, Rojava’da dünya halklarının umudu haline gelen özgürlük mücadelemiz, bugün tüm dünya kadınlarının özgürlük umudu ve bunun örgütlü gücü olmayı başarmıştır.

Canda Su

Resimler...

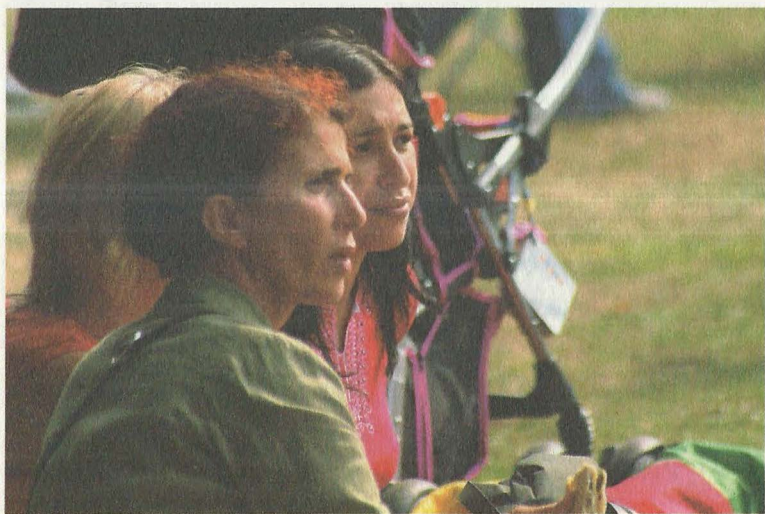

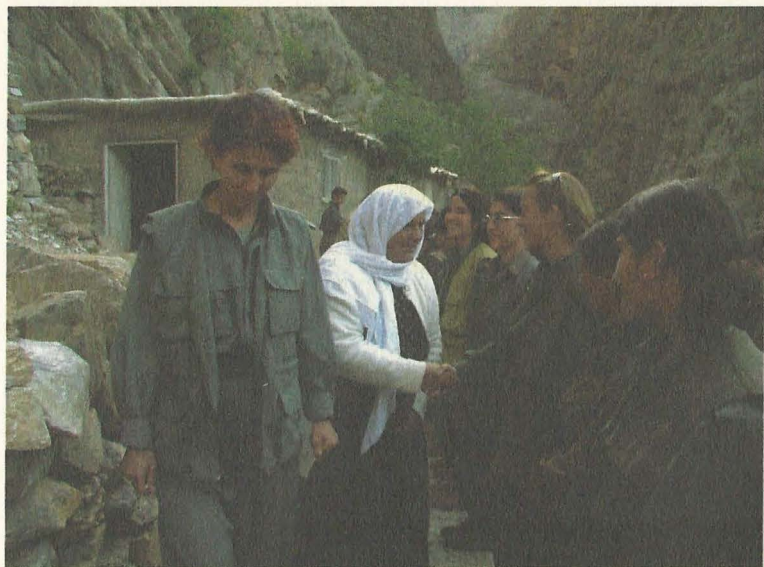

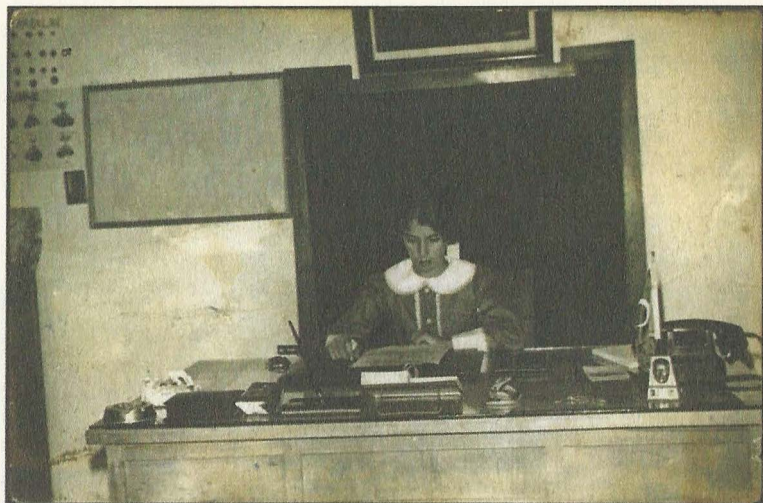

ram

“Her birimizin gerçekliğinde karmaşık, kendine göre sayısız olay var. Bende, bizlerde açığa çıkan, yansıyan her şey bizim gerçekliğimizin, yani bir bütünün versiyonlarıdır. Ama Apocu gerçeklik bütün bunlarla birlikte ve aynı zamanda hepsiyle yoğun savaş halinde bu muazzam gelişmeleri yarattı. Apocu kavganın özelliği, özgünlüğü burada anlam kazanıyor. Çünkü hiçbir savaş kendi içinde bu kadar zenginliği barındırmamıştır. Hiçbir devrim, kendi içinde tek t k insanda bu kadar uzun süreli sancılı ama başarılı devrimler gerçekleştirilmemiştir. İşte zaferin garantisi buradadır. Sosyalizmin insanlaştırılması, her canbada somutlaştırılması çabası, emeği ve sabrı bu yüce kavgada billurlaşmaktadır. Bu nedenle kavgamız yaman, çekici ve birleştiricidir. Ben bu kavgaya aşığım. Duygularımın, sevgilerimin, özlemlerimin, hayallerimin hep buna aktığımı bilerek yürüdüm. Bundan böyle akmayan yanlarımla devrimci kavgam beni Apocu kavgaya güzelliğinde daha coşkulu yürütecektir. Yüreğimi, bilincimi ve gücümü zafer kavgasına sahyorum...”

Sakine Cansız (Sara)

₺17.00